

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

ANDREAS FREDERIK
KRIEGER
DAGBØGER
1848-1880

PAA CARLSBERGFONDETS BEKOSTNING

UDGIVET AF

ELISE KOPPEL · AAGE FRIIS · P. MUNCH

FEMTE BIND

27.-31. BOG

13. JUNI 1870-21. JUNI 1874

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
KØBENHAVN · KRISTIANIA
MCMXXIII

ANDREAS FREDERIK
KRIEGERS
DAGBØGER
1848—1880

ANDREAS FREDERIK
KRIEGER
DAGBØGER
1848-1880

PAA CARLSBERGFONDETS BEKOSTNING

UDGIVET AF

ELISE KOPPEL · AAGE FRIIS · P. MUNCH

FEMTE BIND

27.-31. BOG

13. JUNI 1870-21. JUNI 1874

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
KØBENHAVN · KRISTIANIA
MCMXXIII

F. E. BORDING — KØBENHAVN

INDHOLDSFORTEGNELSE

27. Bog. 13. Juni 1870—1. October 1870	Side 1—80
28. Bog. October 1870—Marts 1871	Side 81—150
29. Bog. 1. April 1871—31. Marts 1872	Side 151—226
30. Bog. 1. April 1872—31. Mai 1873	Side 227—306
31. Bog. 1. Juni 1873—21. Juni 1874	Side 307—389
Trykfejl	Side 390

27. BOG

13.JUNI 1870-1.OCTOBER 1870

SYVOGTYVENDE BOG

DAGBOGEN, der ikke af Krieger har faaet nogen særlig Titel, indeholder 349 Sider meget udførlige Dagbogsoptegnelser, hvoraf her er udeladt de mange udførlige Optegnelser, som Krieger daglig har gjort om de almindelig bekendte Begivenheder udenfor Danmark i Sommeren 1870, støttet paa Dagspressen og diplomatiske Indberetninger, samt hans senere Tilføjelser hertil med Benyttelse af den fremkomne Litteratur. I Slutningen af Bindet har Krieger 9. Juli 1870 under Titelen »Tilbageblik paa det nordslesvigske Spørgsmaals Stilling siden 1866« indført Uddrag af en af P. Vedel affattet Beretning om de diplomatiske Forhandlinger vedrørende Nordslesvigs Tilbagegivelse. Da denne Beretning, der siden i 1879 blev benyttet til en Fremstilling af samme Sag fra Udenrigsministeriet til Rigsdagen, findes i Udenrigsministeriets Arkiv, er Kriegers Referat her ikke medtaget. Det samme gælder et paa Dagbogens sidste Sider indført »Personligt Tilbageblik paa de forskellige Slægtsskifter herhjemme«, en Sammenstilling af Navne paa mere fremtrædende danske Mænd i det 19. Aarhundrede med Angivelse af deres Fødselsaar samt en Liste over de vigtigste Ministre under Christian IX's Regering.

DEN 13. JUNI 1870. Mandag.

J. A. Hansen vilde standse Livrenteloven ved at sende den til Udvalg (siden Fællesudvalg) for at rette Stil — Forsøget mislykkedes. Dette er vel Vendepunktet. Var det lykkedes, maatte jo Rigsdagen strax være hjemsendt. 5

Der er en Del Uro i Anledning af den preussiske Understøttelse af *St. Gotthardsbanen* i Frankrig og Sveits, men det er tvivlsomt, om det er andet end et Forsøg paa at hjælpe *Simplon*-Baneprojectet til offentlig Understøttelse. Lidt Røre frembringer det dog i alt Fald i Be- 10 tragtingen af Forholdet til Udlandet; men nogen alvorlig Conflict her synes mig umulig.

DEN 14. JUNI. Tirsdag. Indkomstskatteudvalget vil, antager Fenger, tilraade Thinget at antage Skattelovene for to Ligninger, og med Forbehold. Derhos sættes Minima 15 op igjen.

Moltke har hørt et Rygte om, at Frankrig har spurgt i Sverrig, om man kunde stole paa Sverrig i Tilfælde af Krig. Svaret skulde have været Nei, da der hverken var Penge, Vaaben eller Soldater. Hvis der er Noget i dette 20 Rygte, saa er det vel hertil Kalle særligt sigtede, da han sagde til Rosenørn, at der var Noget paafærde, som Wachtmeister skulde ud at undersøge.

Uagtet Sverdrup afviste en Opfordring af Flertallet af Valgmændene om at lade Stemmeretsudvidelsen hvile 25 paa det forestaaende Storting, blev han dog valgt idag med 37 Stemmer af 46. Forgjæves talte gamle Valstad mod ham i Morgenbladets Aand. Ei heller vilde man have Daa, paa Grund af hans Stilling i det unionelle Spørgsmaal. Naturligviis har man i det Hele villet be- 30 nytte Jaabækianismen à la Rochefort, derfor slaes Jaabæk og »Sagførerpartiet« sammen.

DEN 15. JUNI. Onsdag. I Told- og Postlønningsudvalget holdt Fenger paa Landstingets Forslag, men dog ei aldeles absolut; han stillede derhos sit Ændringsforslag til Ministeriallønningsloven frem for Udvalget.

- 5 Godseierforeningen valgte istedetfor Rosenørn-Lehn, der troede at burde fratræde, Moltke Bregentved til Formand. Men han var fraværende og det vides ikke, om han vil modtage Valget.

Broglie har nu idag givet anden Artikel om det hemmelige Diplomatie under Ludvig XV; det er en særdeles interessant Belysning af Broglies hele Optræden i 1756, medens Syvaarskrigen udbryder.

Fournier træder nu tilbage fra det franske Gesandtskab i Stockholm.

- 15 DEN 16. JUNI. Torsdag.

I en Conferents mellem Nyholm og Ordføreren (Hansen — Schiørring) og Fischer, mig, samt Fenger, viste det sig, hvor tvivlsom Udsigten til Toldlønningsudvalgets (!) Gjennemførelse er; noget bedre stiller Postlønningslovens

- 20 Udsigt sig.

Forpagtningsloven vedtoges i Folkethinget uden nogen Ændring efter Winther's og J. A. Hansens Forslag; den kallundborgske Jernbane vedtoges i Landstinget, efter adskillig Indsigelse fra Lehmann.

- 25 I Bankbestyrelsesmødet fik Banken en høist fornøden Udvidelse af kommerciel Sagkundskab ved Reimann's Valg istf. Henrichsen, der paa Grund af Sygelighed fra-træder (uden Pension).

Idag udgik Opfordringer til Biskopperne om Kirke-
30 bønnen for Kronprindsessen.

I et senere Møde har Lønningsudvalget forenet sig om at indstille *Postlønningsudvalget* (!) uden andre Forandringer end saadanne, som Ministeren tiltræder.

- Øiensynligt har J. A. Hansen ikke paa sine Rundreiser
35 fundet Befolkningen tilbøielig til at tage sig hans skuffede Forventninger om en Ministerstilling synderlig nær. Den

tilbagetrængte Forbittrelse er imidlertid stor, ventelig vil han med sin troe Svend Zytphen-Adler snart fremkalde en Crisis i Octoberforeningen.

Programmet for det nye norske »Centrum«, som det gjerne vil kalde sig, er:

5

- 1) Stemmerettens Udvidelse;
- 2) Unionsaktforslagets Forkastelse;
- 3) Statsraadernes Adgang til Stortinget.

Saaledes fremstilles det i det Mindste i den moderate Form; i Forbindelse dermed spiller Afknapping i Bevillingerne en stor Rolle; derimod falder den lovbefalede Nedsættelse af Rentefoden i Vandet.

DEN 17. JUNI. Fredag. Theaterbygningsloven gik endeligt igjennem; adskillige Modstanderes Fraværelse hjalp noget, ikke mindre Heden; paa Grund af det første Forhold var Afgjørelsen sikker forud; paa Grund af Heden sattes Afslutning igjennem den ene Gang efter den anden.

15

Indkomstskattebetænkningen er fremkommen, med Forslag til en Resolution, der hævder Folkethingets Ret til første Behandling af Skattelove og andre finantsielle Love.

20

Grev Gøsta Posse, som gjerne vil sælge Vreta til A. Hage, siger, at G. Vennerberg er en Ungdomsbekjendt af Adlercreutz, foruden begge disse høre ogsaa Bergstrøm og Lejonhufvud til den noget pietistiske Retning. Bergstrøm fra Kristiansstad betegnes som Partiets dygtigste Mand. Da Landmandspartiet endnu er i Mindretal, naar begge Kamrenes Stemmer sammenregnes, kunde det nye Ministerium ikke fremgaae af det; dets Opgave er at faae Alt saa billigt ordnet som muligt; endnu er Partiet ikke saaledes sammenarbejdet at det kan styre; der har ingen Anskuelse udarbejdet sig med Hensyn til Inddelingsværkets Afløsning; nu er der kommet et bestemt Modsætningsforhold mellem Regjeringen og Oppositionen, medens de Geer's Stilling tidligere gjorde Forholdet uklart; nu kan der i Løbet af et Aar eller to danne sig en ny Partiorganisation. Iøvrigt bekræftede ogsaa han, at H. Hamilton oprindelig havde sat de Geer ind som sin

35

Minister, men under det norske Spørgsmaal tog de Geer Magten fra ham. G. Posse slog paa, at Skandinavismen kunde vinde Indgang hos den svenske Almue, naar det gik op for den, at der derved kunde bespares et Par
5 Millioner.

DEN 18. JUNI. Løverdag. I Statsraadet stadfæstedes Livs-forsikkringsloven og Theaterbygningsloven. Fenger erklærede, at han ikke saae sig istand til at vedblive som Direktør, saalænge han var Minister, saa meget han end
10 kunde have ønsket at medvirke til den første Ordning.

Ogsaa Ministeriallønningens loven siges at ville gaae igjennem med 3400 Rdl. som høieste Løn, med Tidsgrændse for Postbest.s Sammenlægning med Jernbanebest., og med Udeladelse af Arkivbestemmelserne.

15 *Monrad**, til hvem Kongen havde talt om Bismarcks Opfordring i sin Tid til at benytte den russiske Familieforbindelse, har sat sig i Hovedet, at vi dengang kunde have faaet, men ikke vilde modtage Nordslesvig, med Undtagelse af Als og Dybbøl. Han vilde, at vi nu skulde
20 bringe Spørgsmaalet til en Afgjørelse, hvis dette endnu kunde naaes, selv med nogle bestemte Garantieforpligtelser. Han havde øiensynlig Lyst til at reise til Bismarck for at erfare, hvad denne vilde give os. Grev Posse, hvis Fætter har ligget en Maanedstid hos Bismarcks noget
25 nær eneste Fortrolige Krassow, siger at efter Krassows Beretning vilde Bismarck vel give Noget tilbage til et samlet skandinavisk Rige, men ikke til en fødereret Republik. Altsaa i lige Modsætning til Moltke, der nok vilde unde Danmark Als og Dybbøl, men frygtede for
30 at lade et forenet Norden faae denne Stilling.

DEN 19. JUNI. Søndag. Octoberforeningens Styrelse har opløst sig; Afdelingerne skulle afgjøre, hvorvidt Foreningen fremdeles skal bestaae; i ethvert Tilfælde udtræde J. A. Hansen, Alberti, Zytphen-Adler og Scavenius.

35 * *Monrad* er iøvrigt i en betænkelig Grad blevet ei blot hæs, idet hans Hals er angrebet, men ogsaa døv.

Hansen har nylig sendt en Udtalelse fra Chaudordy, som af Hansen siges at være udset til en betydelig Stilling i Udenrigsministeriet*. Herefter opfordrer denne os til at gjøre en ny Henvendelse i Berlin, og naar denne tilbagevises, da til de Magter, der vare repræsenterede i London. Vi vilde vel faae et Afslag fra Frankrig, men et saadant, der gav Preussen Uret. Derimod vilde det være uheldigt at lade Krüger og Gambetta optræde i vor Sag, begge Dele, ogsaa det Første, smagte af Revolutionen, og Grammont holdt strengt paa de diplomatiske Former.

Chaudordy's Hovedraad synes mig ganske uantageligt.

Ved de norske Storthingsvalg forsvinde mere og mere Embedsmændene, saaledes Dahl, Kildal.

DEN 20. JUNI. Mandag. Kryger er her nu, fuld af Uro. David, som vilde betale hans Reise, er da farligt syg; men der er ligesom en Vending idag.

DEN 21. JUNI. Tirsdag.

Udvalget har ogsaa tilbudt Udenrigsministeriet at gjenføre dets Lønningslov, alene med Undtagelse af Nedsættelser, som Frijs havde tiltraadt, og ved Opgivelse af 300 Rdl.s Tillæget til Direkteuren efter 5 Aar.

Fenger vil constituere Caroc til Directeur i Livrenteanstalten; Schovelin og Oppermann kunne ikke overkomme Arbeidet og træde fra.

I Ministerraadet vedtoges, hvorledes Fenger skulde optræde imod Folkethingsudvalgets Forbehold m. H.s til Indkomstskatteloven, og ligel. hvorledes Holstein skulde svare paa J. A. Hansen's Fæsteforespørgsel.

Kryger er meget misfornøiet med, at Ministeriet ikke vil erklære Forhandlingerne med Preussen for afbrudte. Han har talt med Rosenørn, derpaa atter Hall og Fenger, derpaa alene med Rosenørn; lidt dæmpet, men han er nu besat af den fixe Ide, at han havde udvirket Noget, hvis blot Forhandlingerne havde været staaende, i Peti-

* Dette er dog nok noget tvivlsomt.

tionsudvalget. Nu har han bundet sig, siger han, saa han ikke kan modtage Valg d. 12te Septbr., hvis han ikke har været i Paris.

I Folkethinget er der Tendentser til at holde Gilde
 5 for Kryger. Først naturligviis Midterpartiet; saa fandt B. Christensen, at hans Parti og burde tage Deel. Nu hedder det, at J. A. Hansen og er bleven slesvigskindet. Efter Hall's Opfattelse er Venstre forenet derved, at Angrebet paa Grl. af 1866 er opgivet; til Gjengjæld er J. A. Han-
 10 sens Afdeling bleven slesvigskindet.

DEN 22. JUNI. Onsdag. Udvalgsresolutionen blev vedtaget med Hensyn til Indkomstskatteloven i Folkethinget; derefter vedtoges selve Loven. Der ymtes om, at man ikke vil lade den anden lille Lov om den første Ligning komme
 15 til *tredie* Behlg., før Landstinget har vedtaget den almindelige Lov; til Gjengjæld truer saa Lehmann med at lade Lovforslaget ligge i Udvalget.

J. A. Hansen's Fæsteforespørgsel kom da ikke for idag. Iaften vedtog Procescommissionen med 6 mod 3
 20 Stemmer det nye af Nellemann—Klein sammenarbejdede Forslag til Ordningen af den forberedende Skriftvexling.

Idag havde Kryger langt Møde med Madvig, Lehmann, Ploug, Klein, Bille og Adler.

De ældre holdt ham tilbage; de yngre talte ham no-
 25 get efter Munden; vi faae nu at see, om han vil opsætte Reisen.

Venstres nye Interesse for Nordslesvig bevirker, at der endog er Tale om en Interpellation fra denne Kant om Regjeringens Stilling til Forhandlingerne om Art. 5. En
 30 anden Forespørgsel henstaaer fra Raben om nogle af de mindre Pengeberigtigelser efter Grændseprotokollen.

DEN 23. JUNI. Torsdag. Samling mellem dem, der ville indbyde til Bidrag til Theatrets kunstneriske Udsmykning. (Gammeltoft—Kayser ere med.)

35 I Procescommissionen erklærede Fleertallet sig for Klein—Nyholms System imod Nellemann med Hensyn

til Spørgsmaalet om Beviskjendelse; Nellesmann's Ordning af Hovedforhandlingen, hvorefter Bevisførelsen følger umiddelbart paa en indledende Udtalelse, og gaaer forud for den egentlige Hovedforhandling, seirede vel, men Nellesmann stillede sig ikke fjendtlig mod Brocks Forslag til at ordne Sagernes Gang paa den omvendte Maade efter det fransk—rhinske System.

Lehmann har faaet Nys om, at Folkethinget skulde ville holde den lille Indkomstskattelov tilbage, indtil den almindelige Ligningslov var vedtaget i Landstinget, og truer nu med ikke at ville røre sig, før Folkethinget har oversendt Supplementet. Der har — efter hvad Liebe siger mig — virkelig været en Plan om at holde tredje Behlg. tilbage, men Holstein, der var bleven skræmmet af Lehmann har faaet Christensen til at forandre Beslutning. Forsaavidt kan Lehmann altsaa lade Indkomstskatteudvalget arbejde; men det tegner til, at Folkethingets Ændringer dels ville modtage Modstand (Fischer), dels maaskee i visse Enkeltheder ville fremkalde Omdannelsesforslag.

Fyrlønningsloven har Hage faaet Folkethingsudvalget til at fraraade. Derimod har Lønningsudvalget tiltraadt Fengers Forslag til Amtsforvalterloven.

DEN 24. JUNI. Fredag. Fenger havde i Eftermiddag Møde med Indkomstskatteudvalget. Han udtalte sig meget varmt for Lovens uforandrede Vedtagelse og tilsidst med stor Energie for Uforsvarligheden af den Sætning af Fischer og Jessen, at man gjerne kunde undvære de to Millioner. Der er i Virkeligheden for Øieblikket ingen Penge i Kassen. Tilstanden er langt betænkeligere, end Fenger selv troede for en Maaned siden.

Lehmann blev stærkt paavirket af Fengers alvorlige Optræden og tyede ud til Hall. Han havde nogle besynderlige Forestillinger om, at hans Stilling i Landstinget ikke kunde taale, at han stemte for Loven. Som om det bedre kunde gaae an, at han nok tilraadede de Andre at gjøre, hvad han ikke selv vilde gjøre!

DEN 26. JUNI. Søndag. Nu kommer A. Hage med Andragende paa Scheel—Plessens Vegne om Tilladelse for denne til at sælge sine Fideicommissgodser.

DEN 27. JUNI. Mandag. Endelig kom J. A. Hansens ⁵ *Fæsteforespørgsel*. Holstein var ikke meget heldig i det Tillæg, han gjorde med Hensyn til Oct. Hansens Forudsætning om, at Ministeriet inden sin Dannelse havde overveiet Fæstespørgsmaalet. *Ligsynsloven* blev forstyrret.

Haffner vil reise snarest muligt til Bad, Holstein bliver ¹⁰ da constitueret i hans Sted.

DEN 28. JUNI. Tirsdag. Nu er *Told-* og *Postlønnings-* lovene færdige, med Contoirholdstillæget. *Indkomstskatte-* *sagens* Stilling i Landstinget er tvivlsom ligeoverfor ¹⁵ *Jessens* Forslag at knytte den almindelige Lov til en lille Lov som indskrænket til een Gang. Fenger tænker sig endog Muligheden af, at det Hele falder i Vandet, saa der maa indbringes en ny Skattelov. Holstein tager til ²⁰ Enkedronningen uden at skaffe os et Møde, hvori Sagen kan gjenbehandles, saa Ministeriets Medlemmer dog forstaae den hele Situation og kunne aftale en ordentlig ²⁵ Felttogsplan. I Baggrunden staaer end yderligere Contingentsystemets Anvendelse, hvorom *Fischer* har knyttet et Forslag til den lille Lov.

DEN 29. JUNI. Onsdag. *Jessens* og *Fischers* Ændrings- ²⁵ forslag til den lille Lov faldt, da *Lehmann* og *Ussing* understøttede Fenger, med 29 Nei mod 21 Ja. Forinden havde Folkethinget nedsat Telegraph-Lønningerne; dog fik Fenger ved *Winthers* Hjælp et lille Tilskud sat ind, og ventelig tager Landstinget Lovforslaget, da det dog ³⁰ indeholder Forbedringer.

Dansk Folke- og Valgforening for Nordslesvig dannes.

DEN 30. JUNI. Torsdag.

Venstres Manifest viser sig kun at være underskrevet af 44. Hertil kommer

³⁵ 1) *Scavenius*—*Frølund*;

2) 8 af Mellempartiet, N. Andersen, Bak, J. Christensen, Fjord, Frederiksen, Chr. Jensen, S. Mørck, P. Pedersen—Frederiksborg;

3) Kjær, P. Pedersen (Nakskov), S. Pedersen, Thorup som Antiskandinaver. 5

Manifestet siger, i alt Fald med Undtagelse af Hævdelsen af Rigsdagens Lovgivningsmyndighed paa det *kirkelige Omraade*, ei Meget.

Øiensynligt er det *Fæstesagens Gang*, først i Folkethinget, siden i Landstinget, som har bestemt den indre Krise i Rigsdagssamlingen. Octoberforening og det ublandede Hartkornsministerium er forsvundet fra Skuepladsen, og en rigtignok noget skrøbelig Forening af Venstre har dannet sig ligeoverfor det nye Ministerium.

Indkomstskatteloven vedtoges af Landstinget. Saaledes 15 kan Rigsdagen sluttes i Morgen.

I Aftenconferentsen kom Fenger frem med et Tilbud fra Tietgen, nordd. Bank (maaskee og Hansemann's Forretning i Berlin) om at overtage 5 Mill. pr. Th., med Restbeløbet (5 Mill.) i Option. Tilbudet er betinget af, at 20 Camphausen vil forlænge Conventionsfristen. Planen at udstede et 5 pc. Laan, hvis Amortisation bygges paa den preussiske Amortisation er knækket ved den alt stedfundne Afhændelse af de preussiske Obl., og mislig ligeoverfor Folkethingets Ulyst til at indrette Indtægter efter Udgifter. 25

DEN 1. JULI. Fredag. Idag reiser Haffner, uden at efterlade Synderligt til Holstein. Navnlig er Resolution falden med Hensyn til en ny Lindorm (1,300,000 Rdl.)

Fryxell fortalte mig, at Beskow i Carl Johans sidste 30 Aar havde fjernet sig fra Prinds Oskar, fordi denne var i Forstaaelse med Oppositionen. En Tilnærmelse indtraadte først i 1851, da Oscar sluttede sig til Reactionen. Selv havde han været stærkt forbundet med Beskow, idet begge vare Modstandere af Pfosforismen, men han 35 var ei enig i den reactionære Tilslutning til Royautéen, og de skiltes ad, da Fryxell rørte ved Carl XII, trods

Beskows Advarsel. Fryxell antog iøvrigt, at Beskow havde efterladt sig Memoirer til Oplysning af Carl XIV's Tid.

M. Hs. til Gustav III gjør Fryxell fremdeles med Bestemthed gjældende, at der fra 1766 var opstaaet en stærkt demokratisk Bevægelse, der hensynsløst angreb ei blot Kongemagten, men Adelen, Embedsmændene, Hæren og Fabrikanterne; Følgen var, at de trende Magter søgte Værn i Ly af Kongemagten. Fryxell troer ikke paa nogen Fare fra Udlandet, saa Gustav III's Ære her vilde reent forsvinde, hvis Fryxell har Ret. Saaledes er og bliver Fryxell vedvarende udsat for Tengbergs Angreb.

DEN 2. JULI. Løverdags. I Statsraadet stadfæstedes samtlige Lønningslove.

Kjøbstadcommissionens Nedsættelse under Nutzhorn's Forsæde billigedes. Jessen forsmaaer ikke at indtræde, uagtet han ikke bliver Formand.

Idag reiser Rosenørn otte Dage bort. Næste Løverdags reiser Vedel. Kongen deler disses Ønske om at holde Holstein ude fra al Berøring med Udenrigsministeriet, thi han sagde, da der taltes til ham om Reisen: »Ja, enten De eller Vedel bliver jo tilstede.«

Fryxell kom tilbage til det Spm.:

1) om Carl Johan virkeligt havde troet paa at kunne vinde Frankrig.

Jeg meddeler ham, hvad Sørensen herom havde fundet. Han fortalte mig, at *Ihre* havde bekræftet, at dette havde været Carl Johans Tanke. *Løvenhjelm* i Paris havde ikke villet udtale nogen bestemt Mening;

2) om Carl Johan havde opgivet Norges Erobring og Amalgamation for at have et Rige at tye til, hvis den svenske Adel afsatte ham i Sverrig.

DEN 3. JULI. Søndags. Efter den unge Lektor i Statsøconomie (Akad. adj.) *Hammerskjold* fra Upsala (der reiser som Sekr. i den under Thyselins Præs. i Kammercollegium siddende Fattigcms.) har *Intelligenspartiet* absolut Mistillid til *Landmandspartiet*, hvis Kjærne ikke har anden Tanke end at lette Bondens Byrder. Pressen

er ringe. Aftonbl. er i Hænderne paa et Bolag, der styres af den svedne Dufva; Hedin og Sohlmann ere vel endnu Medarbeidere, men de faa ikke Lov at skrive, hvad de ville; Ødman styrer Fäderneslandet, Wal Dagens Nyheter.

DEN 4. JULI. Mandag. Fenger pønser paa at reise til Riga. Det kan gaae, men at Hall vil til Fritzø *for at træffe sammen med Gripenstedt*, hvis Datter er blevet forlovet med Peter Oluf Treschou, haaber jeg ikke bekræfter sig.

I Mandags stillede Borgerrepræsentanterne Sagen om Havnens Henlæggelse under Magistraten i Bero; man vil øiensynligt hellere have med Garde end med Ehlers at gjøre.

DEN 5. JULI. Tirsdag. Det vil blive nødvendigt hurtigt at tage Bestemmelse om Valgdagen, da Færø skal omvælge, og Skibet alt gaaer paa Søndag; der vil i Aar blive forelagt Lagthinget et Forslag til Indretning af Præstegodsforstanderskab.

Bevægelsen i Paris i Anledning af den hohenzollerske Candidatur er kjendelig.

Vind (Dep. ^{5/7}) ved Intet om, hvorvidt nogen Samtale har fundet Sted mellem Alexander og Kongen af Preussen om Nordslesvig.

Falbe har, som sædvanligt, et Rygte, nemlig at Bismarck havde været villig til at opfylde Art. V, naar Preussen fik Lov til at indlemme Sydhessen i Nordforbundet. Iøvrigt ville nu vore Ministre rundt om reise, Vind har dog Hegermann-Lindenchrone, men Falbe og Billebrahe aldeles Ingen, der bliver tilbage. Ogsaa Bille fra Amerika har Orlov.

DEN 6. JULI. Onsdag. Nu reiser Fønnesbech til Maa-nedens Slutning; saa reiser Fenger. I en Ministerkonferents idag holdtes Oversigt over Efteraarumulighederne:

* [*Intet Notetegn i Teksten:*] Netop idag siger Granville til Appony, at der saalænge han mindes, ikke havde hersket en saa fuldstændig Stilhed i den udenrigske Politik, som nu!

1) *Conseils*præsidenten mødte med Regentskabslovsplaner;

2) *Hall* vil forelægge geistlig Lønningslov i *Folkethinget*, de geistlige Embeders Besættelse i *Landstthinget*; om
5 muligt vil han, efter Conference med Rectorerne, forelægge en Lov om Adgang til Universitetet (med dobbelt Studieretning), faste Censorer ved Embedsexamen;

3) *Fonnesbech* begynder at tale om Noget vedkommende *Fæstefh.*, maaskee der atter bliver Spm. om
10 *Stutteriets* Overdragelse til Estrup & Co.;

4) *Fenger*: Postl., maaskee Regnskabslov, Pensionslov, Statsobligationers Forældelsesfrist;

5) *Haffner*: Militærstraffelov, Militærpensionsl.;

6) Man vil, at jeg skal forelægge en Lov om *Stam-*
15 *huse* m. v.

DEN 7. JULI. Bevægelsen i Frankrig er mere alvorlig, end man skulde troe efter en rationel Betragtning. *Man kan forlange, at Kongen af Preussen forbyder sin Slægtning at modtage Kronen*; men hvis den unge Ritmester
20 hemmeligt flygter, og Cortez vælger ham, hvem vil man saa paaføre Krig? Imidlertid er det ikke Tvivl underkastet, at man i England er bleven urolig over den franske Bevægelse. Skal det bryde løs, skeer det visselig ikke efter Konstens Regler. Og hvis nu Kongen af Preussen
25 ikke vil erklære sig?

Thiele kunde ikke sige Quaade Noget. »Han veed Intet!«** Keiser Alexander kom tilbage til Petersborg idag, men forlader det strax igjen.

Idag [3: 6. Juli] i det franske Kammer megen Bevægelse
30 i Anledning af det spanske Thronfølgerspml. *Grammont's* og *Ollivier's* Erklæringer ere tydelige Vidnesbyrd om den Forbittrelse, der har grebet Keiseren ved den overraskende Efterretning, men hvad vil Frankrig gjøre, hvis Cortez vælger Prindsen af Hohenzollern? Berner opnaaer
35 da ikke Constitution for mere end eet Theateraar.

** Naturligt, thi Bismarck lader, som den hele Sag aldeles ikke vedkommer ham.

DEN 8. JULI. Fredag. Et Telegram fra Moltke vidner om, at man i Paris betragter Chancerne for Fred som »minimes«. Der ymtes noget om en russisk Mediation. *Massen* er lidenskabelig.

Baron Gedalia har foreslaaet Prim Prinds Hans. Prim 5 har svaret og bedet om nærmere Oplysninger. Hvis Prinds Hans ikke vil, maa han sørge for, at Gedalia ikke spinder den Ende videre; dette har Vedel sagt ham, og da Sponneck tilfældigvis har sagt Gedalia, at han da ikke maatte troe, at han kunde føre en saadan Sag igjennem 10 og Gedalia opdagede, at Vedel var hos Prindsen, medens han ventede, er Gedalia jo nu paa det Rene med, at Vedel har taget Ideen fra ham, for selv at forfølge den. Michaelsen, Blixens forrige Sekretær, er naturligviis og i Bevægelse. 15

DEN 9. JULI. Lørdag. Falbe har nu opsporet Efterretningen om, at Bismarck stærkt arbejder paa at faae den ældste russiske Storfyrste til at træde tilbage til Fordel for Wladimir. Maaske burde Storfyrsten advares, enten 20 gjennem Prinds Hans, eller Dagmar.*

Vedel's Reise idag til Grefsen skal da netop falde sammen med det uventede franske Røre. Af A. W. Scheels Reise blev der Intet denne Gang.

Inden sin Afreise fik Vedel et Exposé om Nordsl. 1866—69 færdigt. 25

Benedetti har nu idag overbragt Protesten. Paa Mandag hedder det, paix ou guerre.

Hansen opfordrer til at henvende sig til Preussen, forlange Erklæring om Art. V og saa klage til de store Magter. Det er Chaudordy der atter kommer med sit 30 Raad.

* Det siges endog, at Dronning Victoria understøtter den preussiske Prinds, ja at den engelske Regjering af Hensyn til det orientalske Spm. er tilbøieligt til at ønske Vladimirs Indtræden. 35

Grev de la Tour skal være sindet at indbringe det danske Spm. i Dep. K., hvis ikke Venstre gjør det. Han skal have havt denne Hensigt i 1864, men blev holdt tilbage af Morny.

- 5 DEN 10. JULI. Søndag. England, Østerrig og Italien misbillige, at Prim har bragt Leopold af Hohenzollerns Candidatur frem, som en Overraskelse, og ville derfor gjerne hjælpe til, at den kjære Fred ikke trues, siden Frankrig tager det saa alvorligt. Fra St. Petersborg høres 10 endnu Intet. Kongen af Preussen har forlangt en Frist til Besvarelsen af Protesten. »Ja, men den maa være kort«, hedder det fra fransk Side.

Hvorledes vil det nu gaae med Ufeilbarhedsdogmet og den franske Occupation af Rom? Der tales om en Sen- 15 delse, *Menabrea* skal have faaet til Paris.

Det siges, at Granville har opfordret Frankrig til en europæisk Conferents, hvori det spanske Thronfølgerspm. 20 behandles, men at Napoleon har afvist denne Plan, med mindre hans *almindelige* Congrestanke gjenoptages.

Moltke betegner Krigen idag som probable; renoncement du *prince* ne suffit pas; der kræves en officiel Nægtelse fra *Kongen* af Preussens Side; en réparation for den outrage der er tilføiet ved le mystère de cette candidature, autorisée, ou tolérée af Preussen.

- 25 DEN 11. JULI. Mandag. Idag afsluttede Procescommissionen Gjennemsynet af Nellemanns Civilproces, I. Afd. Det lader til, at Nellemann vil finde sig i, at Schjørrings Motiver komme udenfor Commissionskredsen. Den reviderede Udg. af Arveretsskifte§erne foreligger nu, saa at 30 Schjørring kan tage fat paa Motiverne hertil; snart vil og Fallitskifte§erne foreligge i gennemseet Skikkelse.

1) I Ferien vil altsaa *Nellemann omredigere I. Afdeling* efter de nu stedfundne Afstemninger;

2) *Schjørring* vil gjøre Motiverne til 2. Afdeling fær- 35 dige; de kunde da 1. Octbr. udsendes, og en Frist af 3 Maaneder gives Fremmede til at udtale sig; derefter

Jan.—Fbr. til Commissionens Medlemmer, Marts til Nellemann.

Goos vil til Efteraaret forberede Res. om Competencefordelingen i Straffesager og om Domstolenes Ordning.

Saaledes er det Hele i ret god Gang.

Der er idag intet Tegn til, at Preussen giver efter, eller at Napoleon trækker sig ud af Ilden. Der tales om betydningsfulde Meddelelser til Kamrene i Morgen fra den franske Regjerings Side. Moltke betragter nu Krigen som »imminente«.

DEN 12. JULI. Tirsdag. Et Telegram fra Moltke imorges, Kl. 12,20 Minuter, melder, at til Erklærings Afgivelse, som ventedes igaar — hvorefter Meddelelsen til Kamrene skulde skee idag — har Kongen af Preussen begjæret to Dages Frist.

Bismarck kom til Berlin i Aften for at bruge det til diplomatisk Angreb paa Frankrig.

Efterretningerne ere:

1) at Prinds Leopold har gjort sin Candidatur afhængig af, at Spanien strax erklærer Frankrig Krig, hvis Preussen kommer i Krig med Frankrig;

2) at Prinds Leopold opgiver sin Candidatur, for at den ikke skal blive vædet med tydsk og spansk Blod. Dette er meddelt gennem Faderen (Anton af Hohenzollern), idet Sønnens Valg nu ikke vilde blive frit, men blive en Æressag for de Spaniere, der vilde hævde deres Uafhængighed. Det meddeltes i Paris idag gennem den spanske Udsending.

Nu vil det vise sig, om Napoleon vil lade sig nøie med denne frivillige Tilbagetræden, og nogle høflige Ord; eller om man vil gaae videre frem mod Kongen af Preussen for at fremtvinge en Conflict eller videre Ydmygelse. Kongen har hidindtil Intet erklæret.

Monrad er begejstret over Winthers og J. A. Hansens Taktik, men udtaler sig dog mod de 47's constitutionelle Theorier. Mon ikke iøvrigt Halls Udrygning af October-ræven var ligesaa taktisk god?

I Ministerraadet i Aften fremkom Moltkes Telegrammer, kun kjendtes ikke den sidste Vending, at Leopold træder tilbage.

Til Overpræsidiets, som bør besættes, saasnart Bræstrup er begravet, nævntes Tillisch og E. Rosenørn; Ingen interesserede sig for Linnemann; Holstein skriver til Fonnesbech.

Sporon tog sin Forflytningsbegjæring tilbage, da Møller fra Holbæk meldte sig til Assessoratet skøndt han gaar 10 500 Rdl. tilbage.

Den steenstrupske Sag maa nok appelleres; i alt Fald for at vinde Tid til at overveie, hvilken ny Lovbeskyttelse der behøves.

Rusland synes at holde sig meget stille ligeoverfor den 15 hele forestaaende Conflict — nous nous melons de rien.

DEN 13. JULI. Onsdag. Et Telegram fra Moltke (af igaar Aftes) vidner om, at der endnu hersker fuldstændig Uvisshed med Hensyn til Spm. om Krig eller Fred.

Duvernois har begjæret Tilladelse til at interpellere 20 om, ved hvilke Midler der kan vindes Tryghed mod Preussen, at denne Spænding ikke vender tilbage igjen, trods den øieblikkelige Udjævning. Ogsaa i Pressen tales om Nødvendigheden af Garantier for Pragerfredens Opretholdelse (la France), medens Andre istemmer den mod- 25 satte Tone (le Constitutionel).

Quaade betragter *l'incident* som vidé (Kl. 3,30 Min.). Saaledes er altsaa den officielle tyske Opfattelse. Efter denne har Bismarck slet ikke haft Noget med den hele Sag at 30 gjøre. Om *Aftenen* bringer »N. Pr. Ztg.« *Quaade* paa andre Tanker ved sin Beretning om Benedettis Afvisning.

Bülow telegraferer, at de preussiske Krigsskibe ere vendte tilbage til Plymouth.

DEN 14. JULI. Torsdag. Bismarck lod Loftus igaar forstaa, at omend Frankrig ikke drev Sagen videre vilde 35 han have Opreisning over Grammont.

Moltke melder Kl. 3,30, at Krigen sandsynligviis erklæres idag i corps législatif — Kl. 6. Erklæringen ude-

blev; Grunden var en lang Chifferdepeche fra Benedetti, som først skulde læses. Nu ere Chifferdepecher standsede.

De preussiske Skibe gaae tilbage.

Falbe reiser i Aften.

Hertug Carl af Glücksborg kom i Aften.

5

Keiser Napoleon tager den afgjørende Beslutning idag. I Statsraadet skal dog Sagen først have staaet tvivlsom, indtil Ollivier (der først var imod Krigen) bragte Budskabet om Benedettis Afvisning. Bismarcks List havde naaet sin Hensigt. Han fik den offentlige Mening i Europa vendt mod Frankrig.

DEN 15. JULI. Fredag. Kongen af Preussen er reist tilbage til Berlin fra Ems. Alt er i Bevægelse. Constant Dirckinck Holmfeldt kommer idag til Holstein og Hall og fortæller, at Carl Plessen er kommen med et Ultimatum til Kongen. Dette Ultimatum skulde paa een Gang gaae ud paa Neutralitet og paa, at vi skulde formene Frankrig Adgang til Østersøen.

At Carl Plessen er kommen, er sandt.

»Lindormen«, »Peder Skram« og »Danebrog« ere disponible; »Rolf Krake« gjøres krigsfærdig. P. Wulf maatte helst have Commandoen baade over Søforterne og Skibene, men selv til Gjengjæld stilles under Scharfenberg.

Istf. Kaufmann, der er ved Ems, befaler Sick (Blom) paa Tre kroner; der maatte vel udkommanderes en, der havde noget mere Omløb i Hovedet end Sick — denne er nu i Land paa Kastellet; Bang paa Tre kroner.

Kl. 2. Krigen er erklæret.

Den *hollandske* Regjering har helt erklæret sig neutral.

Mohrenheim vilde gjerne kunne skrive sin Keiser, hvad vi vilde gjøre. Neutralitet. — Ja, det tilraadede han og; han vilde bestemt tilraade en Neutralitets-*Erklæring*; Preussen vilde jo sikkert vise sig at være den stærkeste.*

Kettinge meldte, at St. Ferréol havde faaet en Depeche

35

* Fbr. 1879 viser M-m Vedel en Depesche ^{15/7} til St. Petersbg., hvori han forsikkrer, at vi ville være neutrale,

Kl. 2. Kl. 7 kom St. Ferréol til Rosenørn. Han var ivrig, næsten paatrængende, men gjorde kun Spørgsmaal, havde intet Tilbud at gjøre; han talte som ami, ei som diplomate.

5 1) Hvad vilde vi gjøre, hvis Preussen begyndte med en Attaque paa Kbh. f. Ex. (til søes), eller ved at kaste Tropper etsteds i Land paa Sjælland — det vilde være un cas de guerre;

2) Hvad vilde vi gjøre, hvis der kom Tilbud? Frankrig
10 vilde ikke afgjøre det slesvigske Spm. uden vor Medvirkning; han haabede, at vi ikke ensidigt vilde erklære os over de preussiske Tilbud. R. troede at have svaret undvigende ved at sige, at det altid var behageligt at have Nogen at kunne conferere med; vi ønskede at kunne for-
15 blive neutrale. Ja, men saa maatte det vedblive; J'espère que votre neutralité sera sincère & sympathique pour nous; for Øieblikket var han tilfreds; Forholdene kunde jo rigtignok hurtigt forandre sig -- dans vingt-quatre heures; det var jo ikke afgjort, at Preussen vilde respec-
20 tere Neutraliteten.

DEN 16. JULI. Løverdags. Idag kommer Kong Carl.

Frijs hos Kongen. Alting roligt. Ingen Meddelelser fra Plessen eller andetstedsfra.

Quaade Kl. 3 melder, at Holland erklærer at ville fast-
25 holde den strengeste Neutralitet; hvis vi vilde gjøre det, maatte vi meddele i Berlin, at Opinionen i den Grad vilde vanskeliggjøre Regjeringen denne neutrale Holdning; at vi maatte vente materielt sikkert Løfter om Reparation efter Freden. Altsaa vil ikke engang Quaade
30 tilraade at sidde ganske stille.*

og paalægger sin Regjering at meddele dette i Berlin, for at man ei skal forulempe os (med Rosenørns Billigelse).

* Det har siden vist sig af hans Brev af D. D., at Alt
35 hvad han mente, var en Depeche til Heydebrandt, som denne var bemyndiget til at oplæse, for at vi kunde be-

Quaade telegr. idag Kl. 5: ni déclaration de guerre, ni rupture diplomatique har endnu fundet Sted. Den engelske Ambassadeur foreslaaer Conferentsen. Kan han da ikke see, at Bismarck ikke vil vide af nogen Conferentse?

Moltke kalder Erklæringen i Kamret kun équivalente à la guerre ^{16/7}.

Werther er reist med congé. Vind idag Kl. 7. Rusland décline d'appuyer la demande de garantie funeste.

Kl. fem kom Tilsigelsen til Statsraad imorgen Søndag Kl. 10. Hvad betyder det? ¹⁰

Det besluttedes at sende en Escadron til Kolding, men at opsætte Bestemmelsen om Leirens Opløsning; først maatte Artillerimandskabet og Hestene sendes tilbage (da der aldeles savnes skarp Ammunition), dernæst de sjællandske Batailloner. Efterretningerne fra Slesvig tyde ¹⁵ paa, at Alt saa der ganske fredeligt ud. I Kiel ventede man de preussiske Krigsskibe tilbage dertil. Nat mellem Fredag og Lørdag kom Mobilisationsordren til almindelig Overraskelse.

Den nordt. Rigsdag er indkaldt til den 19de (istf. 21.). ²⁰

Tesdorph kom i Aften fra Berlin. Han havde talt med mange Høitstaaende, og forsikkrede, at der ikke paa-tænkte noget Overfald paa Danmark; han vilde endog paastaae, at en velvillig Adfærd mod Danmark ønskedes af Mange, naar man blot vidste hvorledes man skulde ²⁵ komme noget tilbage fra det Skete.

C. Plessen reiser atter tilbage, overrasket af Begivenhederne. Holstein vilde lade Knudsen komme i Aften med Neutralitetserklæringsartikel. Heldigvis nævnte han det, og det blev standset — til hans Sorg blev Knudsen ³⁰ for Fremtiden henvist til Vedel.

DEN 17. JULI. Søndag. Statsraad. Fonnesbech hjemkommen.

vare Indhold og Datum! Selv om det nægtedes, maatte ³⁵ vi erklære at vi vilde bevare Neutraliteten; vi kunde da siden benytte Preussens Vægning imod det.

Det er øiensynligt Kong Carl, der har fremkaldt Statsraadet ved sit Forslag om en »Neutralitetsalliance«. Jeg gjorde opmærksom paa, at en sørgelig Erfaring havde vist, hvor nødvendigt det var ligeoverfor Sverrig at iagttage den strengeste Form. Hvor var Grev Wachtmeister? I Paris* lød Svaret: Ja, lad ham bringe Sagen frem. Hall fremhævede den fælles Neutralitetserklæring fra 1854, Sverrigs Brud 1855, og Erindringen derom 1859.

Efter Statsraadet enedes vi om at overlade Holstein**-Thomsen, hvorvidt en Bataillon strax skulde sendes til Fredericia; med de sjællandske Batailloners Hjemkaldelse har det ikke Hast. Det seer saare lidet ud til et Overfald fra preussisk Side paa Sjælland eller Jylland.

Mohrenheim hos Kongen om Middagen.

Billebrahe gjorde yderligere Vanskeligheder med sin Tilbagevenden til Italien, og tilbød at gaae paa egen Bekostning til Holland, naar det maatte skee i ekstraordinær Mission, og at ville betale Krags Sendelse til Florents.

Rosenørn var svag nok til ikke strax at afvise disse Udflugter; navnlig kan der jo slet ikke være Tale om at give ham en Mission til Holland og Belgien, naar der Intet er at forhandle, men kun underhaanden at at sætte nogle Efterretningsmænd i Bevægelse.

Posten gaaer nu til Flensborg, da Kiel spærres. Der forhandles med Roos om at sende Posten over Gøteborg-Hull.

Hall udtalte i Anledning af Quaade's Antydning om den Sikkerhed, Preussen maatte give os, at vi maatte have Overlevering af Slesvig til Flensborg, *hverken Mere eller Mindre*, men han ansaae det for aldeles uantageligt, at denne Indrømmelse vilde blive gjort.

* Det er en Fejltagelse. Han har været i Paris, men er reist for at hente sin Kone, der er i Bad i Tyskland. Derimod er Raasløff i Paris; det vilde hjælpe paa hans Helbred, hvis det er sandt, at Keiseren har villet see ham.

** Holstein, der skulde ud til Fredensborg, overlod Afgjørelsen igjen til Thomsen. Han indskrænkede sig til at sende lidt Ammunition til Fredericia.

DEN 18. JULI. Mandag. Nu ventes Haffner hjem idag; Vedel kom da igaar.

Jeg gav Crone Ordre at have Tilsyn med Løbesedlerne og paalagde ham at give stadige Beretninger, hvis Et eller Andet forefaldt. 5

Jeg meddelte Levy, at hvis Bankbestyrelsen ønskede at faae Tilladelse til at henlægge Guld istf. Sølv, maatte Sagen behandles ad den regelmæssige Forretningsvei.

Tillisch var ikke meget ivrig efter Overpræsidiat, da Fonnesbech igaar tilbød ham det. Iøvrigt nævnte Fonnesbech som Muligheder M. Rosenørn, *Simony* og Liebe. 10

Der havdes i Formiddags endnu ikke Efterretning om Krigserklæringen, men foruden Holland har Belgien* og Sveits udtrykkelig hævdet deres Neutralitet; Preussen vil respectere den, saalænge Frankrig gjør det. 15

Vi have for Øieblikket næppe nogen Grund til at forhaste os med en Neutralitetserklærings Udstedelse. Det vidstes i Formiddag ikke, hvor de preussiske Krigsskibe vare blevne af, om de havde søgt Jahdebugten eller om de vilde ned gennem Store Belt; det Første siges i Tydskland. 20

Haffner er da kommen. Nu kan han selv afgjøre, om han vil lade Leiren bryde op en Dag eller to før det var bestemt. Paa Onsdag er »Jylland« rede efter sin Istandsættelse. Nu kunde det maaskee være rigtigt at forbyde Krigsskibe at komme ind paa Rheden (det kunde paalægges Lodserne ikke at indlodse noget Krigsskib), hvis Holstein ikke alt gjorde det.** 25

St. Ferréol var ikke videre paatrængende mod Vedel; Mohrenheim desto mere. Han havde talt med Rosenørn*** 30 efter Søndagsstatsraadet og havde alt meddelt sin Keiser, at vi vilde iagttage den strengeste Neutralitet; Alt Andet var jo Galskab; det vilde nu snart faae en Ende med Napoleon, maaskee med Frankrig. Han sprællede stærkt,

* Belgien har dog ikke taget Initiativet, men paa Forespørgsel svaret, at det kunde forsvare sig mod Preussen. 35

** Det er skeet.

*** I Virkeligheden nok med Kongen.

da Vedel yttrede nogen Tvivl om, hvorvidt der var taget saa uforanderlige og stærke Beslutninger, og mente, at nu burde Mohrenheim virke til, at Preussen gjorde det muligt for os at bevare Neutraliteten ved at afgjøre det
5 Mellemværende, der for Tiden adskiller os.

Wyke gik heelt let ind paa denne Tankegang — naar han blot ikke glemmer det, inden han kommer hjem og afleverer det til Grosvenor.

Theaterbevillingen udsattes i Borgerrepræsentantskabet
10 i 6 Uger; der herskede temmelig megen Hovedløshed.

DEN 19. JULI. Tirsdag. Billebrahe er hjemsendt. Den franske *Krigserklæring* er dateret idag den 19de.

Imorges reiste Hertug Carl.

Haffner foreslaaer at lægge hele Leiren med fuld
15 Styrke over til Sjælland. Ved de 10 Bat., Garden og de sjællandske Reservebat. og Rekrutb. vilde man da have omtrent 18,000 Mand.

Tietgen havde imidlertid bragt Efterretningen om, at den franske Regjering har sluttet Aftale med Messa-
20 geries impériales og Corps transatlantique om at sende 35,000 Mand (pr. 50 fr.), til Østersøen 12 Pantserskibe (Bonet-Villaumez). De kunne være ved Nordsøen om 3 Dage, i Østersøen om 5 Dage. Hermed stemmer en Efterretning om, at der for en Mand her i Byen er be-
25 stilt 14 Lodser i Frederikshavn d. 25de Juli.

Haffner foreslog, denne Efterretning uagtet, den store Styrkes Sammendragning paa Sjælland. Dette vilde vistnok med Nødvendighed føre til en fransk Alliance. Fenger gjorde Indsigelse af finantsielle Grunde, idet
30 Haffner havde fremsat, at denne Styrke skulde hævde vor Neutralitet *mod* Frankrig; iforveien havde Hall udtalt sine Tvivl, og jeg havde yttret, at jeg vilde tage væsentligt Hensyn til den Mening, Haffner efterat have hørt de forskjellige Udtalelser fastholdt. Hvad der idag
35 behøvedes, var en Beslutning om at Leiren roligt slutter, om end en Dag eller to tidligere, og at Garden med de sjællandske Batailloner i fuld Styrke føres til Sjælland,

de fyenske paa lige Maade til Fyen. Fredericia vilde Haffner heelt opgive (Fenger havde først gjentaget sine Fredericiahenstillinger).

Moltke ^{19/7}—IV, 35. Fransk Eskadre i Kattegat om 6 à 7 Dage. Raasløff reiser i Aften hjem med vigtige 5 Depecher.

Haffner troer ikke heller paa, at Preussen for Øieblikket vilde overfalde os; men han har overalt fundet Spor af en meget forbitret Stemning imod Danmark. Heydebrand har Ordre til, saasnt han spørges, at sige, 10 at Preussen vil respectere vor Neutralitet; men da han ikke er spurgt, har han ikke kunnet aflevere den officielt; han har sagt det til Wyke.

Fog er hjemkommen fra Sveits.

DEN 20. JULI. Onsdag. Idag havde Haffner betænkt 15 sig; nu vilde han kun begynde Leirens Opløsning Torsdag istf. Lørdag; Garden og de sjællandske Batailloner med eet Batteri sendes til Sjælland i fuld Styrke, efter Aftale, men nu vilde han sende eet Batteri og Fredericia-bataillonon til Fredericia. 20

Dybbøl—Sønderborg har været saa godt som tom, synes det, men nu sendes preussiske—saxiske og polske Tropper til Afløsning af de bortdragne.

Jylland bliver først brugelig paa Fredag, men stilles til Krigsministeriets Raadighed. 25

Moltke ^{20/7} Kl. 8,10. Den preussiske Ambassade forlader idag Paris. Départ de l'escadre francaise udsat nogle Dage. Retour prochain de l'armée française de Rome regardé comme probable.

Raasløff kommer paa Lørdag. (Dragoon.) 30

Idag kom Prindsesse Alexandra.

Vedel læste for mig et Udkast til Neutralitetssvaret (det aabner adskillige Perspectives; taaler dog derhos adskillige nærmere Ændringer i Affattelsen) 2) til Kundgj. om Anvendelse af Frd. 4. Mai 1803 med de af den senere 35 Lovgivning flydende Ændringer havde han ikke de fornødne Forarbejder færdige.

DEN 21. JULI. Tirsdag. Simony følger Tillischs Exempel og afslaaer Overpræsidiets. Nu er Touren til C. E. Rosenørn.

Wachtmeister kom idag. Han vilde ikke tage Del i nogen Fælles-Neutralitets Erklæring, da han ønskede at bevare Sverigs-Norges Neutralitet, men han antog dette umuligt for Danmark, naar Frankrig havde erobret Slesvig. Han ansaae Stillingen for yderst betænkelig. Mange misbilligede i Frankrig Krigsbeslutningen; Buffet og Daru vare meget imod den; det var kun det keiserlige Parti og Hæren, som var fuldt med. Gik det galt, var Napoleons Dage talt, men selv om det gik godt, holdt Keiserdømmet næppe længe; W. var jo noget phantastisk, men han spaaede, at enten kom Orleanserne — eller hvad rimeligere var Republiken, — og saa havde vi inden et Aar Republiken i hele Europa. Han billigede Henstillingerne til Wyke og Mohrenheim om at virke for Nordslesvigs Tilbagegivelse til vor Neutralitets Lettelse, og fandt, at hvis Bismarck vilde gaae ind herpaa, kunde Preussen passende afstaae Nordslesvig til England til Overgivelse til os.

Statsraad bestemtes til Lørdag, uagtet endnu Intet kunde forelægges om Neutralitetserklæringen, da Krigserklæringen ei er meddelt.

Vi vedtog foreløbigt et Udkast til en *forbeholden* Neutralitets-Erklæring, og til Kgl. om Fdg. 4. Mai 1803's Anvendelse.

Fenger omtalte en Telegraphlinie fra Dunquerque til Jylland.

Efter Ministerraadet kom Mohrenheim og St. Ferréol til Rosenørn. Den Første var nu saa behagelig, at Virkningen af Vedels Svar var synlig; den Anden optraadte ikke som Ven men som Diplomat; nu maatte han sige, at man i Frankrig var meget forundret over vore Neutralitetstanker; han maatte vide, om Frankrig kunde stole paa vort Venskab; Krigsplanen var ikke saa bestemt, at Danmarks Holdning jo kunde faae Indflydelse, kunde Frankrig i det Mindste stole paa nos sentiments

amicaux; noget uforsigtigt pressede R. ham til at forklare dette: au besoin sur notre concours. Der er dog vist nogen Usikkerhed i Rosenørns Opfattelse; thi til Vedel sagde han, da han talte med denne *umiddelbart forud*, ikke et Ord, der antydede, at vi strax skulde afvige fra vore Neutralitetsplaner.

Kongen forlanger i sin Utaalmodighed Statsraad alt *i Morgen*. Vedel opfordrer Heydebrand til at anmelde Krigens Udbrud.

Englands Neutralitetserklæring har gjort et godt Indtryk i Paris.

Hermed ere alle Tanker om Østersøens Neutralisation bortfaldne.

Wachtmeister tilføiede, at Napoleon i Vinter havde opfordret Sverrig til at nærme sig til Danmark og spurgt, om det i Tilfælde af en Krig vilde slutte sig til Frankrig. Sverrig vilde hverken det Ene eller det Andet.

DEN 22. JULI. Fredag. Vind $2^2/7$ melder, at Westmann priser vor Neutralitetsbeslutning. (Jfr. $30/7$.)

Før Statsraadet en lille Conference, hvor dog intet væsentligt fremkom; kun bliver Hall mere og mere paa- virket af Alliancestemningen, og Rosenørn bange for St. Ferréol.

Efter Statsraadet kom Heydebrand med Anmeldelsen om Krigserklæringen. Vedel telegraferer til Quaade, at vor Neutralitetssvar snart kan ventes.

Tietgen, der i Fredags reiste fra Paris, vilde ikke troe paa, at Østersøangrebet skulde være udsat; Galibert er her alt og Champaux ventes imorgen. Raasløff havde forlangt, at i det Mindste nogle Lodser skulde være i Frederikshavn før den 25de. Jeg kom idag efter, at det er for fransk Regning, at Tietgen vilde lægge Telegraphtraade fra Dunkerken til Jylland; det skulde være fransk Eiendom, som Tietgen vilde forpagte. Det gaaer visseligt ikke an. Iøvrigt kom Tietgen idag med Guldspørgsmaalet. Min Mistanke om, at Rosenørn har misforstaaet St. Ferréol, har bekræftet sig. Han kom til Vedel, og Samtalen

gik, som tidligere, under Forudsætning af dansk Neutralitet. Han yttrede confidentielt, at han havde en levende Forestilling af, at Danmark kunde ikke Andet, og han havde efter Evne bestræbt sig for at gjøre dette begribeligt for den franske Regjering. Han selv havde slet ikke forlangt noget Svar af Rosenørn.

Ligesom en Skipperefterretning forleden vil have seet de store preussiske Skibe under Skagen, saaledes vil idag en anden vide dem ved Albuen. Lutter phantasie!
10 Nordsøen vrimler af store Skibe.

Nu har Dr. Rørdam udgivet Tausens mindre Skrifter for S. f. Fædrelandets Sprog og Historie.

DEN 23. JULI. Lørdag. Den ene Dag ligner ikke den anden. I Conferencen fremstillede Rosenørn med ærbar
15 Mine, at St. Ferréol vistnok paa Grund af nye Instruxer havde mildnet sine Udtalelser — det blev taget for gode Varer. Men nu var Hall bleven aldeles nerveus; han kunde ikke uden at skamme sig — for sig selv vedtage en Neutralitetserklæring, som den, Vedel havde consigneret.
20 Efterhaanden viste det sig dog, at han ikke turde fraaade en Neutralitetserklærings Udstedelse, men at det var Udtrykkene, imod hvilke han gjorde Indsigelse. Saa fik jeg Ende paa det ved at foreslaae, at Hall, Rosenørn og Vedel skulde gjøre Forslag til det nye Udkast,
25 som skulde forelægges os i Morgen Kl. 1, samtidigt med de raasløfske Depecher.

Næppe vare vi komne bort, før Vedel kom. Nu var St. Ferréol her igjen, og bad om at vi vilde opsætte at tage Beslutning til den franske Flaade kom. Vedel sagde,
30 at det alt var telegrapheret til Quaade, at Heydebrand havde afgivet Meddelelse om den franske Krigserklæring, og at vi snarest muligt vilde holde Conseil til Vedtagelsen af vor Neutralitetserklæring. St. Ferréol vilde vide, om han maatte telegraphere dette. Jeg fik fat paa Hall,
35 og denne tog bort med Vedel. Der var imidlertid for megen Uro i Hall til at han kunde tage Arbeidet med Vedel jævnt, han forsvandt, og vilde ikke komme igjen

før imorgen Kl. 12. Vedel fik imidlertid Tilladelse til at sige St. Ferréol, at vi havde besluttet os for Neutralitet, en Beslutning, vi ikke kunde ændre, undtagen i alt Fald sous le coup des évènements.

Kafka siger Quaade (Q.'s Brev ^{21/7}) at man i Preussen ⁵ igjen besætter Hertugdømmerne, fordi man troer, at Danmark vel ikke strax vil optræde mod det, men senere vil bestemme sig dertil, naar det gaaer Preussen noget imod.

Nu haves ei blot *Englands* og *Østerrigs*, men og *Rus-*¹⁰
lands Neutralitetserklæring, ligl. Napoleons Procl. til det franske Folk.

Kong Carl reiser hjem idag efter de forskjellige Opfordringer, som er fremkommen i og udenfor Pressen.

Falbe ^{23/7}: Andrassy spørger, om Bmk. ei vil give os ¹⁵
Nordslesvig for at opnaae vor Neutralitet.

DEN 24. JULI. Søndag. Jeg sendte Frijs et Billede at Forvirringen i Udenrigsministeriet.

Raasløff kom da først i Formiddag. Moltkes Depeche af ^{18/7} melder ²⁰

1) at Moltke den 17de (efter et Rygte, som kom fra Marineministerens Sekretær Duperro om, at Preussen vilde aftvinge os en absolut Neutralitetserklæring) om Aftenen gik til Grammont. Denne tog ham strax ind i et Cabinet og udtalte sig om Stillingen. Han vidste, at ²⁵
der var tre Strømninger i Danmark; Nogle mente, at Prisen for en Alliance burde være Gjenvindelsen af Alt hvad vi havde tabt; Andre at vi burde have hele Slesvig, atter Andre, at vi helst maatte lade os nøie med den danske Deel af Slesvig. Han mente, at Holsteen ³⁰
vilde være en vilain cadeau men at vi burde have Slesvig heel og ubeskaaren, som le prix de l'alliance, Krigens Opgave vilde jo være d'amoindrir la Prusse. I denne Retning vilde der blive skrevet til St. Ferréol.

Moltke svarede, at han var ganske uden Instruxer, ³⁵
om Danmarks Sympathie for Frankrig kunde der ikke være Tvivl; men vor Stilling var meget farlig; derfor

var en fransk Flaades Nærværelse i Østersøen saa ønskelig.

Grammont erkjendte, at der ikke kunde være Tale om nogen Alliance fra dansk Side saalænge der ikke var points de jonctions mellem begge Lande; han ønskede ved Siden af en provisorisk Neutralitet et hemmeligt Tilsagn om en Alliance au moment opportun.

Efter Indbydelsen mødte Moltke og Raasløff hos Grammont igjen Mandag d. 18de Kl. 4^{1/2}.

Grammont satte megen Priis paa Alliancen, men erkjendte hvor Meget der talte for at vi bleve neutrale, indtil vor Sikkerhed og vore Interesser tillod os at erklære os mod Preussen.

Raasløff fremhævede stærkt Ønskeligheden af den franske Escadres Nærværelse i Østersøen, og spurgte, om der var hørt noget senere fra Danmark.

Grammont benægtede dette; han havde med Villie ikke stillet en saadan Opfordring til Danmark, som til Belgien.

Et Intermezzo om den ubillige Behreidelse (Kejserindens), at Danmark viste Kulde, afbrødes af Raasløff ved nærmere Betragtning om den Sikkerhed, Danmark maatte have for at Frankrig ikke vilde slutte Fred uden at vi fik Alliancens Udbytte. Dette fandt Grammont først besværende for Frankrig, men da Rlf. insisterede, mente Grammont, at man kunde opstille et Maximum og Minimum og syntes ikke at have Meget imod, at hele Slesvig blev dette Minimum. Imidlertid tilføiede han, at han ikke havde talt med Keiseren herom, saa dette blev kun foreløbigt. Grammont udtalte vel atter Ønsket om at Neutraliteten kun blev provisorisk, men stillede dog ikke noget bestemt Krav om at der ingen Neutralitetserklæring skulde udstedes.

Hall var først atter urolig, men maatte dog erkjende, at Grammonts Udtalelser ogsaa i den Retning vare tilfredsstillende og velvillige, at han ikke fordrede at Danmark ikke maatte udstede nogen Neutralitetserklæring. Han var stærkt paavirket af D. B. Adler m. fl., som alt

saae den franske Flaade og Hær, og han havde øiensynligt ventet et stærkere Tryk af St. Ferréol. Da de 30,000 Mand, om hvis Sendelse der tales, øiensynligt ikke følge med men i det Høieste følge efter Flaaden, og da selv Skibene først afgik igaar, kunde Hall tilsidst 5 ikke modsætte sig Vedtagelsen af det nye Udkast til Erklæringen til Preussen. Der blev lidt Usikkerhed, da Fenger nu omvendt fandt, at denne Neutralitetserklæring maaske slet ingen Neutralitetserklæring var. Men der blev dog atter Enighed, da jeg gjorde gjældende, at 10 Formuleringen maatte nu Rosenørn, Hall og Vedel svare for. Kun derom vare Alle enige, at Forestillingen maatte affattes saaledes, at Kongens idyllisk-rolige Tro paa Muligheden af en ufravigelig Neutralitet blev grundig rystet. Det overlodes mig at gjøre Forestillingen 15 færdig med Vedel, forat Rosenørn kunde tale med Raasløff; saa vilde Rosenørn om Aftenen tage ind til Kongen med den og med Depechen fra Moltke.

H. Kryger anholdtes igaar og førtes til Flensborg.

Sibbern kom tilbage til Stockholm med Kongen i 20 Aften. Stang faaer ikke Lov at reise til Tromsø.

Nu standser Malmø-Stralsund Postforbindelsen.

DEN 25. JULI. Mandag.

I Morges kom St. Ferréol til Vedel (efter først at have været hos Rosenørn) og sagde, at Flaaden var under- 25 veis, en Division* indskibet, og en særlig Befuldmægtiget afsendt. Den franske Regjering fastholdt Ønsket om, at vort Svar til Preussen endnu ikke afgik.

Vedel yttrede, at han officielt Intet kunde udtale; men personligt bemærkede han, at efter Telegrammet til 30 Quaade har denne ladet sig forlyde med, at et Svar snarest kunde ventes (efter et i Gaar modtaget Brev); Svaret til Preussen vilde blive, som det var sagt ham i Lørdags; Vedel vilde tage paa sig aldeles confidentielt at vise ham Udkastet. Han læste det gjentagende igjen- 35 nem og erklærede, at det ganske vist svarede til, hvad

* Vistnok kun Marinesoldater.

der var sagt ham, og personligt var han dermed tilfredsstillet. Vedel tilføiede, at ogsaa for vor Stilling i Europa var det vigtigt, at det blev constateret, at vi ikke ønskede Krig, og at vi ikke forud vare engagerede
5 (libre de tout engagement antérieur).

Personlig vurderede han fuldstændigt vore Grunde. Han spurgte, om Erklæringen vilde hindre os i at tage imod en særlig Afsending. Svaret var naturligvis benægtende; han beroligedes herved, idet han dog gjentog
10 Regjeringens Ønske. Han lovede at telegraphere til Paris den ham gjorte Meddelelse og hans Opfattelse deraf.

I Statsraadet gjorde Kongen adskillige Indvendinger (Kronprindsen talte om Prokuratorokneb); dog ikke meget stærkt. Han forlangte en Ytring af hver især. Rosenørn
15 og Holsten vare særdeles uheldige; Hall for vidtløftig, men det Hele gik dog ret godt. Det blev klart for Kongen, ei blot ved Forestillingens Oplæsning, men ved hele Forhandlingen, at det ikke var en absolut og ufravigelig Neutralitetserklæring, hvortil man begjærede hans
20 Samtykke, men en Erklæring, der frembød Tilknyningspunkter for en forandret Politik.

Kongen talte om, at Heils-Petersen havde søgt ham, og phantaserede om at befrie Kryger. Prinds Hans har skrevet til Heydebrand om ham.

25 Svensk-norsk Neutralitetserklæring vedtoges idag.

*Prindsen af Wales kom kort efter Statsraadet.** Han er stærkt preussisk sindet. Han siger, at hvis det kniber haardt for Preussen, kan England komme til at understøtte det, men aldrig Frankrig.

30 Times ^{23/7} publicerer et Udkast til en Tractat om en Alliance (fra 67) mellem Frankrig og Preussen, som Napoleon skal have tilbudt. Det lyder utroligt, at Napo-

* Han vil reise igjen paa Fredag. Planen havde været, at Pr. Alexandra skulde have været her endnu en 6 Uger
35 og derefter være gaaet til Wildbad.

leon for at faae *Luxemborg* skulde have villet lade Preussen faae hele Tydskland, selv om dertil føiedes en Udsigt til Belgiens Erhvervelse, og en of- og defensiv Alliance bygget paa Forsvar for det erobrede *Belgien*. Hvorledes vil det see ud, hvis Alt hvad der er foregaaet 5 mellem Frankrig og Preussen siden 1863 kommer frem. Foreløbigt angribe de engelske Blade atter stærkt Napoleon.

Depeche fra Moltke af ^{24/} ^{25/7.} (fremlagt i Mødet den 30te Juli). Cadores Reise er bestemt til idag. Forhand- 10 ling om Prinds Napoleon kan faae sit Ønske opfyldt at blive Øverstbefalende over Østersøhæren standser afgjørende Beslutninger. Ollivier understøtter ham. Rigault vil isaafald ikke overtage Commandoen over de forenede Escadrer. Trochu er dog villig til at være hans 15 Læssøe og Bonet-Villamuez gjør ingen Indsigelse. I det andet Statsraad (St. Cloud) billiges Prinds Napoleons Ønske.

Vedel skriver i Aften til Frijs for at sætte ham [ind] i Situationen og berede ham paa Nødvendigheden af at 20 komme herover.

DEN 26. JULI. Tirsdag. Postforbindelsen til Flensborg standses. Indtil videre gaar den over Lybek.

Haffner havde Orlov idag. Vi vedtog at Hesteudførsel burde forbydes. Fenger reiser i Morgen tidlig ud til 25 Kongen. Nutzhorn havde anmeldt, at i de sidste 8 Dage var 2900 Heste gaaet ud over Vamdrup; Udenrigsministeriet bragte Rate's[?] Meddelelse om, at Preussen havde faaet 8000 Heste fra Jylland; Krigsministeriet ønskede af militære Grunde Forbudet. 30

Jeg udstedte idag Befalingen om Lægdernes Omnummering og Omordning, da hverken Petersen, Skibsted eller Cetti vilde erkjende, at Oberst Fogs Frygt for Forvirring i Tilfælde af en overordentlig Indkaldelse var grundet. 35

En af Marineministeriet udsendt Officer (Rode) er anholdt af Preussen (i en af Østersøhavnene).

Velfærdscomitéen er efter Halls Forklaring krigerisk.

N. S. Tuxen sagde mig, at han havde havt en Forklaring med Commandør Pedersen og en lang Samtale med Haffner, der syntes at erkjende Nødvendigheden 5 af at indrømme 15 Fods Dybgaende.

Jeg besøgte Monrad. Jeg fandt ham noget mindre angreben end jeg ventede. I det Hele var han ikke utilbøielig til en Tilslutning til Frankrig, med en bestemt Begrændsning; han var nemlig ligesom Hall betænkelig 10 ved at gaae meget Syd for Flensborg. Sydslesvig maatte i alt Fald udsondres — (et Fyrstendømme til Prinds Hans f. Ex.) Tscherning, som han havde talt med, havde været bange for Fyen.

Madvig, som havde været meget urolig over vor Neutralitetserklæring er nu falden i Ro igjen. 15

Stemningen i Frankrig er virkeligt i stærkt patriotisk Bevægelse. Der er over 100,000 Frivillige.

Det kan visselig og behøves. Krigsforberedelsen i Frankrig viser sig ikke at have været stor nok til at tilstede 20 et hurtigt Angreb, hvorved Maintz kunde være taget.

Frijs kom i Aftes Kl. 11.

DEN 27. JULI. Onsdag. Efter Fengers Forslag vedtoges idag, at 5 Mill. Creditbevisers Udstedelse skal vedtages i næste Statsraad. Det er lovligt Meget. Efter Haffners 25 Forslag bliver alle de Leirbatailloner, der ikke høre hjemme i Sjælland, henlagte med fuld Styrke til Jyllands Sydøstspidse. Mindre Forberedelser gjøres, der indkjøbes en 120 Heste, to Halvbatterier sendes derover. Til en egentlig Mobilisation hører fremfor Alt Udskrivningen af over 3,500 Heste, et Udkast til en foreløbig Lov herom ligger færdig. Som Krigsminister betegnede han Mobilisationen som ønskelig, *ikke* som Medlem af Cabinettet.* 30

* Senere 29. og 30te Juli) vilde han forklare sin Anskuelse derhen, at han havde fundet Mobilisationen utilraadelig, saalænge den franske Flaade ikke var kommen.

Raasløff reiste igaar til Hellebæk. Han har øiensynligt spillet en besynderlig Rolle, lidt à la Blixen. Ligeoverfor Rosenørn var han krigerisk; derpaa tog Kongen om Mandagen meget koldt mod ham. Ligeoverfor Haffner var han da mere neutral; han erkjendte, at vi for 5 Øieblikket maatte fastholde Neutraliteten; siden om Tirsdagen var han her igjen i noget forskjellig Stemning ligeoverfor Hall; jeg kunde ikke træffe ham, efterat han havde søgt mig Tirsdag Middag.

Til Haffner har han sagt, at Napoleon havde spurgt 10 ham, hvor Tropper helst burde landsættes i Danmark. — Derom kunde jo ikke være Tale, saalænge Danmark var neutral — Keiseren lod da dette Spørgsmaal falde.

Hvor mange Mand kan De stille? Raasløff svarede — 25,000 Mand. Godt, sagde Keiseren. Saa sende vi ogsaa 15 25,000 Mand. Dette var et meget uheldigt Frisprog af Raasløff.

Czartorisky anbefaler en Afsending (Cadore).

DEN 28. Juli. Torsdag. St. Thomæ radicale Adresse (for Raasløff). *Frijs* var i det Hele i god Stemning; han var 20 villig til at være Underhandler; i fornødent Fald indtræder han *under* Holstein-Hstbg.

Heydebrand (som havde været noget betænkelig for, at vi skulde bryde løs) var yderst sindig og behagelig i 25 Formiddags.

Tiden da en fransk Hær kunde være trængt ind i Tydskland er nu spildt, den preussiske Generalstab er nu færdig til Angreb.

Paa Fredensborg var det synligt, at Bismarcks Aabenbaringer om Benedettis Tilbud havde gjort stærk Virk- 30 ning paa det engelske Publicum. Imidlertid loe Karolys dog høit, da han efterat have talt om, at Napoleon forspildte al Tillid (selv om det var Bismarck, der først havde tilbudt Napoleon Belgien) blev adspurgt, om man da troede Bismarck. 35

Prindsen af Wales advarede stærkt mod Tilslutning til Frankrig, men hørte dog taalmodigt paa mit Svar:

Ja skaf os en loyal Fuldbyrdelse af Pragerfredens Art. V, saa ville vi hellere end gjerne være neutrale. Han var oprigtig nok til at tilføje, da han havde sagt, at England i fornødent Fald vilde understøtte Belgien: Ja
5 ich glaube es wenigstens.

General Sturler* (russisk Fader, tydsk Moder) regnede og paa Preussens Seir, men svarede dog paa Spm. om hvorledes Rusland og Preussen vilde staae sammen efter Preussens Seir: schlecht. Iøvrigt kom han og med
10 Protestantismen contra Catholicismen. Naturligviis frygtede Prindsen af Wales for Republikken.

Preussen indbyder til Privat-Søkrig. Jeg seer ikke rettere, end at det, Torpedoangreb undtagne, er Kaperi, omend lidt maskeret; jfr. Bernstorffs Trudsel i 1864.

15 4 franske Pantserfregatter i Aften for Anker i Aalbækbugten. En preussisk Monitor er i Farvandet i Nærheden.

Quaade har meddelt Bk. vor Erklæring. Han fandt Intet at bemærke. Thiele blev betænkelig, da han kom
20 til Ordene »tout en tenant compte o. s. v., men beroligedes da han hørte, at Bmk. ikke havde gjort nogen Indsigelse. Bk. selv tilføiede, at han gjerne havde villet afgjøre det nordslesvigske Spm., men han havde ikke kunnet af Hensyn til den offentlige Mening, og i Følge
25 Kongens Modstand. Hvis vi forholdt os roligt nu, kunde muligt i første Hs. indtræde en Forandring.

DEN 29. JULI. Fredag.

Rosenørn fremkom med en rigtignok meget svag Indsigelse imod, at han skulde have samtykket i den franske
30 Telegraphkabel til Jylland.

Han foranledigede dernæst en Samtale om, hvorledes Cadore skulde behandles.

1) Man maatte jo først see, paa hvilken Maade han kom.

35 2) Saa maatte der udnævnes en særskilt dansk Underhandler. Han foreslog Frijs.

* Gortschakows Factotum (Westmanns er nok en Slætning af ham).

Hall rystede paa Hovedet, frygtende for, at Ministeriet skulde træde altfor meget i Skygge.

Jeg glædede mig over Rosenørns Tanke. Beslutning kunde jo ikke tages, før man vidste nærmere Besked om Cadores Sendelse. 5

3) Derpaa forhandlede Alliancevilkaarene.

Rosenørn vilde have opstillet som Betingelse, at Fransk-mændene skulde have vundet et Slag ved Rhinen eller (og) taget Als og Dybbøl.

Hall vilde ikke gaae ind herpaa, men forlangte 10

1) at Frankrig forpligtede sig til at holde en Flaade, der ei blot sikrede os mod Preussen, men i fornødent Fald og mod Rusland;

2) at der sendtes en anselig Landgangshær, større end det Hjelpecorps, vi skulde opstille; 15

3) at Alliancens Maal var den loyale Udførelse af Art. V,

4) at vi ikke skulde understøtte Fransk-mændene undtagen til dette Formaals Opnaaelse.

Imidlertid viste det sig, at der var mere Enighed om, ²⁰ at man *ikke* kunde forlange, at Als og Dybbøl først skulde være erobret uden vor Bistand, end om at man ikke skulde først afvente en Hovedbegivenhed ved Rhinen.

Haffner kom stærkere ind paa Mobilisationsspørgs-maalet. Han tænker derved paa to Divisioner (20 Ba-tailloner), (derved beholdes en Reservedivision). Mobilisationen tager 14 Dage à 3 Uger.

Det vedtoges, at han skulde sende os Udkastet til Hesteudskrivningsloven.

Quaade's Beretning viser, hvor lidet der er at vente ³⁰ af Preussen, med Kongens gode Villie. Kongens ejendommelige Opfattelse — det er Stikordet, herpaa strander Bismarcks gode Villie. Iøvrigt slog Bk. nu (for første Gang) paa, at Kronprindsen ikke deelte denne Opfattelse; Bk. yttrede derhos, at den Beredvillighed, hvormed Syd- ³⁵tydskland havde sluttet sig til Preussen, vilde faae Indflydelse paa disse Staters fremtidige Stilling, man vilde nu vise mere Hensyn til deres Selvstændighed, end man maaske ellers havde gjort.

Moltke har idag faaet en Irettesættelse m. Hs. til den Andel, han har havt i Raasløff's Optræden. Igaar fik han en Gjenpart af Forestillingen i Neutralitetssagen.

5 Bismarck udsteder idag en Afsløringsdepeche (jfr. Benedettis Udkast ^{25/7}), der bl. A. oplyser, hvilken Delingstractat Frankrig i Mai 1866 vilde paatvinge Preussen. Hertugdømmerne til Preussen, uden mindste Hensyn til os. Der er stærk Tegn til, at *Østerrigs* Neutralitet vil afhænge af Italiens Neutralitet.

10 Thetis ankrer op paa Yderrheden (Kl. 8^{1/2} Eftm.).

Raasløff bearbejder i Aften Haffner. Denne er mistroisk mod ham, frygter, at han skal være medinteresseret i Tietgen's Foretagender, men bliver dog paavirket. Efter Rlf. vilde Østersøhæren kunne komme om 14
15 Dage.

DEN 30. JULI. Løverdags. Det kom frem idag, at Billebrahe var blevet i Berlin under Paaskud af, at han ikke kunde komme videre. I Virkeligheden speculerede han i, at han dog Intet vilde lide, da Ministeriet ikke
20 vilde afskedige ham. Haffner havde faaet det fra Sverrig med den Overdrivelse, at han endog var reist tilbage til Fyen!

Mohrenheim har overbragt Vestmanns Gratulationsdepeche (jfr. ^{22/7}) ^{23/7}, ledsaget af Skrivelsen af ^{19/7}, hvori
25 vor Neutralitets Anerkjendelse varmt anbefales baade Frankrig og Preussen. Dette er altsaa Frugten af Rosenørns Svaghed ligeoverfor Mohrenheims Paatrængenhed. Det blev nu paalagt ham at tilbagevise Mohrenheim og at meddele vore Gesandter i Frankrig og Preussen (samt
30 England), at Mohrenheim havde forledet Rusland til den forhastede Erklæring. Mon han nu gjør det? Han har endnu ikke lært Nødvendigheden af prompt og hurtig Forhandling med Vedel, og kan ikke engang insistere paa Nødvendigheden af skriftlig Meddelelse.

35 Efter Moltkes Dep. (^{25/7}) kan det ikke sees, naar *Østersø*landgangscorpset kan naae frem, eller hvor stort det skal være. Der tales tillige eventuelt om en Nordsøexpe-

dition, hvortil Admiral Fourrichon skulde overbringe en 18,000 Mand fra Algier — de skulle alt være komne til Brest; dog stilles disse igjen sammen med de Marine-soldater (10,000) som skulde gaae til Østersøen. Om Expeditions-Corpset hedder det, at det i alt Fald ikke kan afgaae før den 20de August; skjøndt man ikke kan blive ganske klog paa Moltkes Ord, er Meningen dog nok den, at Fourrichon skal være Escadrechef i Nord-søen, men at der bliver eet Expeditionscorps.

Iøvrigt fremgik det her af Depechen, at Tietgen har begjæret Keiserens Anbefaling til Fresny for at lette nogle Pengebegunstigelser (som Medhjælper nævnes og Bamberg — det skal dog ikke være den preussiske Generalconsul —). Fenger nævnte nu, at det kun havde gjældt 5 Mill frcs., det var for lidt, og Sagen maatte helst drives mere officielt.

Nationalbankens Bestyrelse gav sit Samtykke til 5 Mill. Creditbeviser og Repræsentantskabet billigede Bestyrelsens Indstilling om Guldbemyndigelsen (uden al Forhandling).

Haffner fremkom nu med Begjæring om Ministeriets Samtykke til Mobilisation; ellers kunde han intet Ansvar have, hvis Preussen af Cadore's Komme tog Anledning til et Overfald. Mobilisationen skulde bestaae i den fuldstændige Hesteudskrivning (3800 Heste med 730 Kjøretøier), og hele Linien og Reserven. Da det lod til at Ingen ret vilde frem med sin Mening, og Haffner synligt ventede øieblikkelig Beslutning, gjorde jeg bestemt Indsigelse herimod, og fordrede Leilighed til at overveie Sagen til i Morgen; en anden Sag var, hvis Haffner indskrænkede sig til et Observationscorps af de jysk-fynske Leirbatailloner, og et Par Batterier (til Artilleriet 400 Hestes Indkjøb).

Der er iøvrigt anvendt omtrent 29000 Rdl. til Artilleriefornødenheder, 6000 Rdl. til Ingenieurbrug, 2000 til Dynamit o. s. v.

Mohrenheim er nu kommet saavidt, at han kan forstaae Danmarks Deltagelse i Krigen, naar Preusserne

ere slaaede tilbage til Magdeburg. Men nu — »ça me soulève la conscience«.

I Aftenaviserne staaer Telegrammet om Cadores Sendelse. Prinds Napoleons Overcommando i Østersøen er 5 opgivet; han følger Keiseren.

DEN 31. JULI.

Ministermøde Kl. 1.

Quaade's Beretning om Samtalen med Bismarck fremkom (jfr. ^{28/7}). Mohrenheim blev igaar ubehageligt be- 10 rørt ved Bismarcks oprigtige Udtalelse, at han ikke kunde give os nogetsomhelst Løfte efter Freden, hvor artige vi end maatte have været under Krigen.

Haffners *store* Mobilisation blev opgivet, da jeg anbefalede (understøttet af Fenger og Hall*) den *mindre* 15 Mobilisation og Ingen vilde anbefale den større. Haffner fremkom vel med nogen Frygt for, at den mindre Mobilisation skulde volde ligesaa megen Ubehagelighed fra Diplomaterne som den store, og Holstein greb strax dette, Haffner henvistes da til Udenrigsministeriet, som 20 snart vil betage ham denne Frygt.**

* Forinden havde jeg stævnet Fenger og Hall til en lille Conference. Jeg fremhævede, at den store Mobilisation umuligt kunde tilraades med en saa uskyldig Udenrigsminister som Rosenørn; der var kun Een, vi 25 kunde faae til Udenrigsminister, det var Frijs; vi maatte see jo før jo heller at faae ham ind. Derimod var den mindre Mobilisation saa meget ubetænkeligere, som vi til Syvende og Sidst ikke kunde være ansvarlige for, at Preussen ikke anfaldt Jylland; naar vi kun ikke selv 30 letsindig havde fremkaldt det, kunde vi ikke love Kongen, at Preussen ei gjorde det af ond Villie. Hall turde ikke ret gjøre Indsigelse mod Frijs's Optagelse i Ministeriet, men var meget uvillig ved Forestillingen om at benytte Frijs som Underhandler; dertil havde han ikke 35 særegne Egenskaber; han var for stor i Forhold til Cadore o. s. v.

** Haffner havde forinden ogsaa søgt Raad hos Andræ.

Rosenørn havde endnu ikke sagt Noget til Mohrenheim, Vedel fraraadede ham at røre ved den Sag. Tingen er naturligviis, at Rosenørn har givet M. en Adgang til at skrive (telegraphere), hvad han gjorde; thi han har udtalt det som sin personlige Mening, at Danmark burde 5 iagttage Neutralitet, og han tilføiede, at Sagen endnu ikke var forelagt Kongen. Dennes Mening kjendte jo Mohrenheim, selv om han ikke havde været til Taffels.

Vedel var bleven meget betænkelig ved Forestillingen om at have Cadore gaaende her i ubestemt Tid. Han 10 fik derfor Rosenørn til at foreslaae, at man skulde telegraphere til Moltke, om Grammont ikke vilde lade ham vende tilbage, saasnart Kongen havde modtaget ham og han havde sagt Rosenørn hvad han havde at sige; saa kunde St. Ferréol forberede det Fornødne til eventuel 15 Afslutning af en Alliancetractat au temps opportun. Imod Forventning bifaldtes idag Forslaget, idet Hall ingen egentlig Indsigelse gjorde.

Det er overraskende Lidt, Napoleon kan bringe i Ilden, ikke Meget over 200,000 Mand. 20

DEN 1. AUGUST. Cadore er kommen i Nat.

Før Statsraadet meddelte Rosenørn Kongen Cadores Komme og Bismarcks Erklæring, at vi Intet kunde vente af Preussen. Kongen, som siden i Statsraadet stærkt udtalte Ønsket om at vi vilde fastholde Neutraliteten 25 (»holde Ørene stive«),* var iforveien til Rosenørn gaaet endnu videre, og havde yttret den Forventning, at Rosenørn ingensinde vilde foreslaae ham Opgivelsen af Neutraliteten. Rosenørn svarede, at han visselig Intet vilde foreslaae, som stred mod, hvad Danmarks Inter- 30 esser efter hans Overbevisning krævede. Kongen var ikke ret tilfreds hermed, og havde ventet Mere. Kronprindsen var i en senere Samtale med Vedel mindre** bestemt

* Atter her talte han om de stakkels Jyder. Jessen paastaaer, at Stemningen i Jylland er meget god. 35

** Til Vedel har Kongen dog talt som Mohrenheim i

i Troen paa Rigtigheden af den absolute Neutralitet. Det gjaldt om at vælge det rette Øieblik. Kl. 3 $\frac{1}{2}$ skulde Rosenørn modtage St. Ferréol og Cadore, derefter samles vi igjen i Aften Kl. 7 $\frac{1}{2}$.

5 Forinden talte jeg med Vedel, til hvem jeg havde henstillet, om ikke Frijs burde kaldes herover strax.

Cadore havde kun lidet opbygget Rosenørn. Han havde intet lettre de créance. St. Ferréol var Frankrigs Repræsentant; han havde intet Ønske om at see Kongen, han overlod det ganske til Rosenørn; kun kom det 10 ved St. Ferréols Bistand frem, at han havde Fuldmagt til at conclure »cette petite affaire«; intet Skriftligt o. s. v.

Rosenørn vidste hverken ud eller ind; Cadore syntes ikke at kjende synderlig Forskjel paa Slesvig eller Hol- 15 steen; han syntes ei heller at vide Besked om, hvilke eller hvormange Landgangstropper der skulde komme eller naar de skulde komme.

Han kom derpaa til Vedel, som kun vilde tale académiquement med ham. Han var nonchalant og fik 20 kun skarpere Svar. Det irriterede ham særligt, at Vedel antydede, at man maatte have nogen Sikkerhed for at Frankrig kunde modstaae de tyske Hæres numeriske Overlegenhed ved Rhinen.

I Ministerraadet vakte Rosenørns Meddelelse jo ad- 25 skillig Skuffelse, men hvad var der at sige, naar man ikke kunde spørge Rosenørn, om det ikke var hans Feil, at han Intet havde at meddele. Imidlertid fastholdt Rosenørn (ladende som Hall ingen Indvending havde gjort), at Forhandlingen maatte overdrages til Frijs, og 30 han benyttede et Incitament fra Fengers Side til yderligere Oplysning om Frijs til at sige, at han efter tidligere Aftale alt havde telegrapheret til ham og bedt ham komme, for at han kunde raadføre sig med ham.

Idag meldes Moltke, hvad han skal sige Grammont i 35 Anledning af Underretningen om Krigserklæringen.

Lørdags om, at der kunde komme et Tidspunkt, da det blev nødvendigt at slutte sig til Frankrig.

1879. Jan. Meddelelse af Mohrenheim til Vedel:

M. var d. $31/7$ paa Enrom med Kongen. Denne var meget urolig og bekymret; han frygtede Frankrig, stode kun paa Krieger, ikke paa de andre Ministre. M., hvem Danneskjold opmuntrede til at tale med K., vilde først ikke, da han savnede Instrux, men kom dog dertil, og fik Tilladelse til at telegraphere til Keiseren. Paa Veien til Helsingør, hvor det engelske Dampskib laae, redigerede han med sin Kone, medens Kongefamilien var ombord, Telegrammet, der afsendtes fra Helsingør. Paa Veien mødtes Cadore's Skib. Næste Morgen svarede Alexander, at hvis der øvedes noget Tryk paa Kongen, vilde han opgive sin Neutralitet. Kongen sagde Intet herom til Nogen af os; han havde villet see Cadore strax og var derfor bleven inde efter Statsraadet. Men Cadore vilde ikke. Naar M. troer, at Alexanders Erklæring (som Gortschakow bagefter var utilfreds med) alt skulde have virket over Paris, er det lidet troligt. Sagen er vistnok, at man i Paris alt erkjendte, at man ikke kunde sende Landgangstropper.

DEN 2. AUGUST. Tirsdag. Cadore var ikke hjemme i Formiddag hverken da Rosenørn eller da Vedel besøgte ham. St. Ferréol besøgte Vedel, indlod sig ikke videre paa Omtale af Cadore, men satte et meget forundret Ansigt op, da han hørte, at Rosenørn Kl. $1\frac{1}{2}$ forgjæves havde søgt ham; dog var han noget spændt, især da det sagdes, at en Telegraphtraad fra Dunkerken vilde være ufolkeretlig.

Idag blev Vind (*til egen Oplysning*) underrettet om, at Mohrenheim burde have ventet med at melde Noget om vor Neutralitetserklæring, indtil Kongen havde taget sin Bestemmelse; ligl. fik Moltke fuldstændig Oplysning om, hvad der var skrevet til Vind, forat han ved Leilighed kunde sige et Ord derom til Grammont.

I Ministermødet Kl. 3 paatog Rosenørn sig at fremlægge Forhandlingspunkterne (til en eventuel Alliance-tractat) Kl. 3 imorgen; vi maatte dog være lidt uenige indbyrdes, for at see, om vi ere enige med Frijs.

Efter Mødet talte Vedel med Hall og forestillede denne, hvor vanskeligt det vilde være nu at slutte en Tractat med Frankrig, selv om den holdtes hemmeligt. Det var strax det Samme som et Angreb fra Preussen, der maatte erkjendes som berettiget; Frankrig kunde ei forlange Mere end at vi hørte, hvad Cadore vilde sige. Siden kunde vi ganske anderledes i Ro forhandle med St. Fer-réol. Frankrig kunde heelt vel sende Landgangstropper uden at Alliancetractaten var sluttet; men ikke omvendt.

10 Selv om Frankrig nok saa meget forpligtede sig til at sende Tropper, kunde jo ingen svare for, at Frankrig tre Uger derefter var istand dertil. Tilsyneladende gik Hall ind herpaa, men det er vel heelt tvivlsomt, om han virkeligt bliver staaende herved, med andre Ord ved at

15 lade Cadore hjembringe et *Indtryk*. (Det Yderste, som Vedel vilde ansee for gjørligt, men som han efter Rosenørns Ønske ikke nævnte var en personlig Yttring af Hall, at han ikke blev i Cabinettet, hvis Landgangshærens Komme ei bevirkede en Alliances Afslutning.)

20 Derpaa talte Vedel med Holstein, som fremkom med en Antydning om, at det var ønskeligt, at Frijs traadte ind istedetfor Rosenørn, i hvilket Tilfælde han selv og ganske naturligt traadte tilbage. Der svaredes ham, at dette ikke var nødvendigt. Han yttrede iøvrigt, at han —

25 og han troede ogsaa Rosenørn, men han bestemt — traadte ud, hvis Ministeriet besluttede at gaae videre i Forhandlingen med Cadore end til at høre, hvad han havde at meddele, og lade ham hjembringe et *Indtryk*; men han ansaae rigtignok en saadan Spaltning af Mini-

30 steriet (Holstein—Rosenørn paa den ene Side, og vi Andre paa den anden Side) for meget uheldig. Det svaredes ham at hvis Han og Udenrigsministeren udtraadte af den Grund, vilde Frijs's Indtræden næppe hæve Spaltningen, da han vistnok vilde staae paa samme Stand-

35 punkt som Holstein—Rosenørn.

Spørgsmaalet er nu, i hvilken Grad Preusserne ere Franskændene numerisk overlegne. Medens der i Nordtyskland i de sidste Aar er stillet 95 til 100,000 Mand

ind i Hæren, har man i Frankrig vel havt et nominelt Kontingent af omtrent samme Størrelse; men der har i Virkeligheden høist været naaet en 50,000 Mand aarligt. Forandringer i 1868, hvorefter 5 Aar i Linien og 4 i Reserven træder istedetfor 7 Aar i Linien, kan endnu ⁵ ikke have virket med Hensyn til de ældre Aargange, som netop nu behøves. Indkaldes alle de Permitterede, faas efter preussisk Opgivelse en Styrke af 380,000 Mand; indkaldes det udtjente Reservemandskab ($4 \times 23,000$): 460,000; 10

indkaldes de Tjenesteplichtige, der i en Række af Aar løselig indexceres i } 600 à 630,000.
 5 Maaneder, og derpaa hjemsendes }
 Fradrages 60,000 Mand til Algier, Metz, } omtrent 300,000
 Strassbourg og 85,000 Mand til Depoter } Mand active ¹⁵
 m. v. og en Reservehær af 3 Corps } Tropper.

Arminius er sluppen ind i Elbmundingen.

Frijs er kommen med Jernbanen i Aften.

DEN 3. AUGUST. Onsdag. *Monrad* vil gjøre Alt, hvad Keiseren forlanger (jfr. 5. August). Vedel gjentog Tele- ²⁰ grammet til Moltke om Ønskeligheden af Cadores hurtige Tilbagereise.

Rosenørn forelagde idag Vedels Forhandlingspunkter:

I

1) Neutraliteten opgives ikke, før der er rimelig Ud- ²⁵ sigt til Frankrigs Seir, og Vished for at Frankrig i Østersøen vil gjøre Mere end bloquere og alarmere.

2) Den rimelige Udsigt vil tilnærmelsesviis være tilstede efter en Seir ved Rhinen. (I Løbet af en Maaned vil dette klare sig.) 30

3) Der maa være 30,000 Mand her (tidligst i Begyndelsen af Septbr.).

4) En Tractat kan ikke afsluttes herom forud, om end med Forbehold, at den først senere træder i Kraft.

5) End ikke et bestemt Løfte kan gives hverken skrift- ³⁵ lig eller mundtlig.

II

6) Naar Tiden er kommen, kan der stilles Hær i Forhold til den franske, omtrent som 2:3, og nogle Skibe.

7) Tropperne skulle blot benyttes til Erobring af dansk Grund (helst til Besættelse og Forsvar af det alt Erobrede). Flaaden ei til Blokering.

8) Frankrig forpligter sig til at holde Flaade og Hær i og ved Østersøen i tilstrækkelig Styrke.

9) Frankrig forpligter sig til ikke at slutte Fred, uden at det ved Pragerfreden betegnede Omraade sikres os. (Garantie-Neutralisation?)

10) Hjælp til Laan.

III

11) Med Kongens Bemyndigelse stilles en Mand uden for Ministeriet til Samtale med Cadore.

12) Bemyndigelsen gaaer kun ud paa at modtage Cadores Meddelelser.

13) Klarhed søges opnaaet om, hvad den franske Reg. har tænkt sig; nogen Utilbøielighed vises til eventuel Tilslutning i rette Øieblik, omend ingen bindende Erklæring maa gives.

14) Cadore maa medbringe det Indtryk, at vi i dette rette Øieblik ville slutte os til Frankrig, men Garantien herfor kan alene ligge i Situationen og Regjeringens og Folkets Bedømmelse af Landets Interesse.

Hall udtaler sig ikke videre stærkt mod Benyttelsen af Frijs, men fandt, at der var Overlæsselse af Cauteler, og mente, at Melleghandlerne maatte vide med Vished, at vi vilde slutte os til Frankrig, naar Landgangshæren kom.

Jeg mente, at naar det var vist, at vi ikke kunde forpligte os, før Landgangshæren var her, saa vilde i Løbet af den dertil medgaaende Tid Begivenhederne ved Rhinen gjøre en Drøftelse af den første Betingelse (rimelig Udsigt) overflødig. Idag maatte Rosenørn tage ud og erhverve Kongens Bemyndigelse til at benytte Frijs.

Fenger, Haffner og Fønnesbech vare af den bestemte Formening, at vi maatte slutte os til Frankrig og vilde gaae noget stærkere paa, *deels* med Hensyn til Benyttelsen af det danske Hjelpecorps, *deels* med Hensyn til Udbyttets Størrelse. (Fønnesbech, Fgr., Hffr.) 5

Hall erklærede, at han blev ikke i Ministeriet, hvis Cadore forlangte et bestemt Tilsagn, saa at dettes Nægtelse medførte, at hans Afreise blev et Brud.

Holstein overraskede nu med den Erklæring, at han fastholdt Fordringen om en Seir ved Rhinen forinden 10 Landgangscorpsets Tilstedeværelse, da han anseer Erhvervelsen af Nordslesvig mod Preussens Villie for den mindst heldige Erhvervelsesmaade, der senere vilde volde stort Besvær.

Der var altsaa en bestemt Uenighed mellem ham (han 15 vidste ikke ret, om ogsaa Rosenørn) og de andre Mini- stre, om den nuværende Krig skulde benyttes til at søge at skaffe Danmark Opreisning, og han vilde ganske hen- stille til os, naar han skulde gaae.

Jeg antog, at Opløsningen af Ministeriet ikke endnu 20 var tilstrækkeligt motiveret; der var Enighed om, at Frijs burde benyttes til at forhandle foreløbigt med Ca- dore, og om at vi ikke kunde slutte nogen Tractat før Landgangshæren; der var nogen Nuance med Hensyn til Graden og Styrken af det Indtryk, som skulde bi- 25 bringes Cadore; lad os altsaa see den Sag lidt an. Der- ved blev det idag.

Cpt. Petersen, der vilde holde stort slesvigsk Møde i Aften, anholdes foreløbigt (Rimestad forebragte Sagen for Hall). 30

Avisefterretningen om, at Cadore idag er til Taffels hos Kongen, er usand.

DEN 4. AUGUST. Torsdag. Rosenørn, som i Aftes tog ind til Kongen, medbragte i Formiddags Bemyndigelse for Frijs til at modtage Cadores Meddelelser og indhente 35

nærmere Beslutninger.* Frankrig har bedet om vor lille Farcyske Baad — lad Søofficererne cassere den!

Haffner fik idag Bemyndigelse til at indkalde de fynskjydske Reservebatailloner (1865, 1864, lidt 1866** og lidt 5 1863 for at faae det hjemsendte Befalingsmandskab med). En Artikel af *Jos. Harbou* (der i Resultatet omtrent stemmede hermed) fik ikke Lov at optages i Berl. Tid. Iøvrigt var Holstein atter idag ikke uden Betænkeligheder (Rosenørn var gaaet). Haffner tager i Morgen tidligt ud 10 til Kongen med Sagen. Den almindelige Hesteudskrivningslov forelægges i Statsraadet paa Løverdag — Dagen, da den udsendes, overlades til Haffner—Fonnesbech. I samme Statsraad blive de militære Res. at stadfæste. Imidlertid er jeg ikke sikker paa, at denne Bestemmelse 15 bør skee, uden at samtidigt et tilsvarende Antal Tropper hjemsendes af de Batailloner, som vare i Leir (fynsk-sjællandske). At det kan være nyttigt nok at have dem inde til Udvidelse af Skyttefærdigheden, vil jeg gjerne troe, men det kan være for Meget af det Gode; omtrent 20 samtidigt bør Hjemsendelsen vistnok foregaae. Holstein havde ved Mødets Slutning yttret lidt Betænkelighed ved Reservemandskabets Indkaldelse; Rosenørn var gaaet.

Ved Rosenørns Conference med Mohrenheim viste det sig, hvad det var, denne alt havde meddelt Kongen den 25 forrige Dag, og som Kongen havde omtalt for Rosenørn, men som denne ikke nævnte for os, inden han gik. Det

* Senere har jeg hørt, at Rosenørn ikke tydeligt forklarede Kongen, hvilket Indtryk Frijs skulde indgive Cadore. Kongen — Mohrenheim havde atter igaar været 30 derude — prædikede for Rosenørn Nødvendigheden af Neutralitetens ubetingede Opretholdelse, og denne har næppe tilbagevist disse Yttringer med tilstrækkelig Klarhed.

** Til Linien hører altsaa Aarg. 1 (1870), 2 (1869), 3 (1868), 35 4 (1867) og endnu Noget af 1866, fordi Hærloven er fra 1867.

var nemlig en Meddelelse, at Rusland vilde opfordre England til i Forening med Rusland at erklære i Paris, at Neutraliteten vanskeligt kunde bevares,* hvis Danmark sluttede sig til Frankrig. Noget Saadant havde Wyke ogsaa hørt af Mohrenheim. Rosenørn fik Medde- 5
 lelse skriftlig (skjøndt Mohrenheim tilsyneladende nødtigt gav Gjenparten) uden at sende den ud til os Andre, der fremdeles sad i Konferencen; ikkun Holstein erfarede det; men han standsede ikke Haffners Udreise, uagtet der havde været god Leilighed dertil; *vi fik det altsaa* 10
ei at vide den Dag. Nu kommer *Storfyrsten* og med et egenhændigt Brev fra Keiseren til Kongen. Han reiser idag.

H. Kryger m. Fl. føres til Hannover. Flere Nordsles-
 vigere anholdte (Hjort Lorentzen). 15

Monrad var da igaar ogsaa hos Andræ. Uagtet Andræs Opfattelse af ham aldrig er velvillig, tvivler jeg dog ikke paa, at det er rigtigt, naar Andræ siger, at han paa en forunderlig Maade eksperimenterede frem og tilbage. Lige-
 som han hos mig først opstillede den Sætning, at Ca- 20
 dore kun var sendt paa Skrømt, og siden sprang over til den Erklæring, at vi maatte gaae med strax, hvis Napoleon forlangte det, saaledes begyndte han hos Andræ med den Sætning, at der var Øieblikke, hvor man
 maatte spille va banque, saaledes endte han i Anled- 25
 ning af Andræs Indsigelser mod hans Anbefaling af det schweitzerske Militærsystem med den Roes, at hvis vi havde et saadant System, vilde Ingen komme og begjære vor Medvirkning.

Hvad der i Ugens Begyndelse skal være sagt af Moltke: 30
 »Hvis Franskmændene give os Tid til den 3^{die} Aug. (Onsdag), ville vi angribe om Torsdagen,« har virkelig bekræftet sig. Preussen har vundet en Træfning ved *Weissenburg*.

Der stod 5te og 11te Korps samt 2^{det} bayerske under 35

* . . . il serait fort difficile de garder o. s. v.

Kronprindsen, vel omtrent 40,000 Mand, mod 12 à 14,000 Franskmænd (af Mac Mahons Hær). Hvor var Mac Mahons øvrige Hær?

DEN 5. AUGUST. Fredag. Vedel kom om Morgenen
 5 yderst alarmeret, da jeg havde meldt ham Beslutningen
 om Reservebataillonernes Indkaldelse; Kongen var mere
 og mere bestemt paa at hævde den absolute Neutralitet
 og anede ikke, at Ministeriet mere og mere gik i modsat
 Retning; Udenrigsministeriet fik Intet at vide før bag-
 10 efter: næppe er det meddelt, at Leirbataillonerne blive
 inde, saa kommer Iagttagelsescorpset; saa kommer Ca-
 valleriets Indkaldelse, saa Reserven, 20,000 Mand istedet-
 for 10,000; den store Mobilisation paa een Gang for-
 kastes, men Stykke for Stykke sættes den igjennem.
 15 Moltke har ikke faaet Tel. ^{31/7} om at virke til Cadores
 Hjemkaldelse i forstaaelig Form, altsaa har han ikke
 kunnet forstaae Gjentagelsen o. s. v. Rosenørn havde
 ikke kunnet forstaae, at Frijs maatte have en Instrux
 m. Hs. til sin første Sammenkomst med Cadore, der
 20 skulde finde Sted i Formiddags o. s. v. Derhos fortalte
 han mig Mohrenheims Meddelelse i forstærket Form,
 som om Rusland havde erklæret, at *det vilde træde* ud
 af sin neutrale Stilling, hvis vi forlod vor neutrale Stil-
 ling.

25 Jeg søgte at forklare ham, at Ministeriets Beslutning
 maatte fastholdes, naar ikke Forholdet til Kongen ganske
 skulde forrykkes, men jeg havde stadigt henstillet til
 Haffner at hjemsende det sjællandske Leirbataillonsmand-
 skab og skulde fornye min Henstilling. Saaledes forbe-
 30 redt modtog jeg da Haffners Beretning om, hvorlunde
 Kongen ikke havde villet underskrive Forestillingen, men
 havde forlangt den refereret i et Statsraad.

Hertil er Kongen naturligviis aldeles berettiget, men
 der faldt adskillige knubbede Ord, inden Haffners For-
 35 slag endelig tiltraadtes af Holstein og Rosenørn. Da Hol-
 stein ikke vilde erkjende, at det var vedtaget, at Heste-

udskrivningslovens Datering skulde overlades til Haffner—Fonnesbech, og det unægtelig af Kongen maatte kunne forlanges, at det paany blev forelagt til Kgl. Res., naar Loven (om end dens Indhold var billiget) ved Datering blev sat i Virksomhed, enedes vi om at udsætte Lovens 5 Foretagelse i Statsraadet, dog saaledes, at Fonnesbech confidentielt meddeler Udkastet til Amtmændene og Borgmestrene, forat de kunne forberede Maskineriet.

Moltke melder idag, at Rusland har erklæret i Paris, at det vil vedligeholde Neutraliteten, naar ikke Østerrig 10 bryder den. Grammont henviste Rusland i saa Henseende til Østerrig.

En fransk Pantserescadre (8 Fregatter og to Corvetter) forlade Cherbourg.

Frijs havde halvanden Times temmelig pinlig Samtale 15 med Cadore. Denne tilbød of- og defensiv Alliance, stillede 28,000 Mand organiserede Tropper (som (i Forbindelse med danske, f. Ex. 22,000 Mand) vilde kunne binde 100,000 tyske Tropper) og lovede til Vederlag Slesvig (hvad vi ikke vilde beholde, kunde vi altid udskille) og 20 tilbød Subsidier eller Laan. Men han fordrede øieblikkelig Afslutning af Overenskomsten, vilde altsaa ikke lade sig nøie med Indtrykket om en Villighed til at slutte Alliancen, naar Landgangscorpset kom. Frijs' Optegnelse om det Passerede skal nu oversættes paa Fransk af Vedel, 25 og i en ny Sammenkomst oplæses for Cadore til Billigelse.

Leboeuf's dumdristige »Je suis prêt« vil desværre, synes det, paa en farlig Maade træde op mod ham [og] den hele Overledelse af de franske Krigsoperationer. 30

DEN 6. AUGUST. Løverdags. Inden Statsraadets Begyndelse var først Frijs hos Kongen, dernæst Holstein, tilsidst Rosenørn-Lehn.

Uagtet Frijs ikke selv rokkede Kongens Forestillinger om til det Yderste at hævde Neutraliteten for at redde 35 det nuværende Danmark, lettede han dog Stillingen for Rosenørn, der skulde faae Instruxen til Frijs til at glide

ned; det blev opsat til efter Statsraadet, da Kl. var bleven elleve.

Som Holstein havde antydet, fremkom Kongen med meget stærke Udtalelser om Nødvendigheden af Neutralitetens Fastholdelse, indtil Preussen var stærkt kuet, og yttrede Frygt for, at Reservebataillonernes Indkaldelse skulde give Preussen grundet Anledning til Mistro; han ønskede derfor at udsætte Beslutningen, til Keiseren af Ruslands Brev var kommen.

Haffner, som var choloriesyg, svarede med det Modforslag, at kunde man saa fuldstændigt stole paa Preussens ædelmodige Hensigter, var det jo bedst at hjemsende Observationsbrigaden; han antydede derhos, at det sjællandske Leirbataillonsmandskab kunde samtidig med Reservebataillonernes Komme hjemsendes.

Holstein hævdede, at han tiltraadte Krigsministerens Forslag, da Udenrigsministeren Intet derved fandt at erindre.

Hall og Fenger anbefalede Forslaget; Rosenørn tiltraadte det; da de alle ligesom vilde gjøre Foranstaltningen til en ganske ordinær Indkaldelse af Reservemandskabet efter Hærlovens Bud, hævdede jeg, at den gik udenfor Hærlovens Bestemmelser om Mandskabets Øvelse; den var altsaa overordentlig ligesaa vist som Leir-Liniebataillonsmandskabets Hjemsendelse var udenfor Hærloven, og ligesaa vist som Iagttagelsescorpsset ved Grændsen var udenfor Hærloven, ikke at tale om Cavalleriets Indkaldelse. Men den Forandring at indkalde 6×800 og at hjemsende omtrent 3000 Mand (de sjællandske Leirbats. og Livgardens overtallige Mandskab) istedetfor at indkalde 5×500 Reservebat. efter Hærloven var saa ubetydelig, at man ikke kunde tale om, at der bestod en selvstændig Regjering, hvis de skulde vige tilbage for en saadan Foranstaltning, naar den af militære Grunde var hensigtsmæssig. Skulde vi med Frihed kunne bestemme os til den ene eller den anden Side, saa maa itide Valget muliggjøres.

Endelig bifaldt Kongen Krigsministerens Indstilling. Der-

efter fandt han sig (i Cabinetsreferat) i den Instrux, Rosenørn havde givet Frijs.

Frijs forsøgte idag gennem St. Ferréol at virke til, at Cadore ikke stillede Alternativet saa skarpt: *Enten* modtage Alliantetilbudet nu *eller* det bortfalder, og der sendes ingen Landgangstropper til Østersøen; men indtil videre hævder St. Ferréol den Paastand, at efter bestemte Instruxer var det à prendre ou à laisser; personligt kunde han godt forstaa vor Stillings Vanskeligheder, men Instruxerne vare klare. Det er iøvrigt ogsaa 10 mellem Diplomaterne her den almindelige Mening, at Cadore er for Intet at regne mod St. Ferréol.

*Moltke** Tel. 5. Aug. melder, at heller ikke Grammont vilde lade Cadore blive for længe; Cadores Indberetning tydede ikke paa Danmarks Beredvillighed til at slutte 15 Allianceforbund; Tropperne vilde ikke blive sendt inden Alliances foregaaende Afslutning.

Vind ⁵/₈ meddeler, at Keiseren havde befaleet ham at raade Kongen, hvis der blev stærk Pression (endog med Landstigning), til at indskrænke sig til at protestere, erklære sig for tvungen, og under ingen Omstændigheder underskrive en Krigserklæring mod Preussen; en Undladelse af Protest vilde i sin Tid blive betragtet som Complicitet.

Efter Statsraadsmødet forestillede jeg *Rosenørn*, hvor 25 magtpaaliggende det var, at han formaaede Frijs til at overtage Udenrigsministeriet, inden Beslutning skulde tages om Cadores Hjemsendelse med uforrettet Sag.

DEN 7. AUGUST. Søndag. Idag kom sørgelige Efterretninger, først om Mac Mahons Nederlag ved Wörth 30 (Reichshofen); om han er afskaaren kan ikke sees endnu.

* Det kan saamæn gjerne være, at M. har forstaaet Telegrammet af ³¹/₇, men han har vovet sig saa vidt frem, at han ikke tør tale til Grammont i den ham paalagte Retning.

Dernæst om *Frossards* Tilbagegang fra Saarbrück (Steinmetz's Seir ved Spichern).

Selvfølgelig kan der nu ikke længere være Tale om noget Troppecorpses Afsendelse til Østersøen; Moltke
5 telegrapherede dette alt igaar Aftes. Herefter kunde man
efter mit Begreb gjerne tilbagekalde Ordren om de jydsk-
fynske Reservebatailloners Indkaldelse, da denne For-
anstaltning's væsentligste Grund aabenbart var at mulig-
gjøre deres Brug, hvis man i Septbr. bestemte sig til at
10 slutte sig til en fransk Landgangshær; men Indkaldelsen
forsvaredes af Haffner som et Middel til overhovedet at
hævde vor Neutralitet, og da jeg hører, at Ordren er
iværksat *igaar ved Telegram* til Bataillonerne, kan dens
Udstedelse ikke blive nogen Hemmelighed, dens Tilbage-
15 kaldelse vilde altsaa misforstaas.*

Den russiske Storfyrste kom, Holstein hørte af Kongen
Keiserens Brev; det indeholdt kun i Almindelighed ind-
stændig Opfordring til Neutralitet, iøvrigt kun nogle ven-
lige Ord — saaledes beretter i det Mindste Holstein.**

20 Endelig har Oxholm, der er hjemkommen, faaet en
lille Berigtigelse ind i *Berl.* om, at Cadore ikke har
været til Taffels hos Kongen. Nu gjør Cadore smaa
Tegn til, at han kunde ønske en Audients, men han
har dog ikke begjæret den.

25 Moltke 7. Aug. Kl. 1,40 panique énorme.

— Kl. 11,6. Crainte d'un mouvement révolutionnaire;
nouvelle bataille imminente.

Til denne Situation svarer den iøvrigt saa ofte upaa-

* Kronprindsen var igaar meget irriteret efter Stats-
30 raadet; dog beroligede Vedel ham ved den Forsikkring,
at Foranstaltningen ikke fornuftigviis kunde betragtes
som neutralitetsstridig; alt igaar udstedtes Ordre til sjæll.
Generalc. om at hjemsende det sjl. Liniemandskab.

** 1879 Marts 12. Efter Prinds Hans's Sigende inde-
35 holdt Brevet dog en Yttring, at Europa, naar Freden
sluttedes, ei vilde glemme Dk., der iagttagte Neutralitet. —
Altsaa holdt hemmeligt.

lidelige Falbes Tel. 7. Aug. Kl. 5,20 Eftm. L'Empereur (Frankrigs) impløre l'assistance de l'Autriche.

Virkningen af de tydske Seire er overordentlig stor.

I Aften begynder Afkølingen af Luften efter den forfærdelige Varme, der i lang Tid har trykket os. 5

Endnu høres Intet fra Billebrahe.*

Nu er ogsaa Traven lukket. Posten vil altsaa kun kunne gaae over Land.

DEN 8. AUGUST. Mandag. Idag fremkom Frijs's Rapport (paa Fransk), dat. 5te Aug., om hans denne Dag 10 havde Samtale med Cadore, ledsaget af nogle Bemærkninger om en senere Samtale af 7de d. Cadore havde fastholdt, at Frankrig kun kunde forpligte sig at sikre os Slesvig, naar det var istand til at dictere Freden, eller dog i det Væsentlige afgjorde den. Iøvrigt var Ca- 15 dore jo den 7de langt mildere og tilbageholdnere end om Fredagen; det havde været vanskeligt at afsende Tropperne inden nogen Tractat var afsluttet, thi Keiseren vilde intet Tryk øve paa den danske Regjering. Om Italien eller Østerrig vilde Cadore Intet sige. 20

Saameget synes dog idag klart, at Mac Mahon ikke er afskaaren fra Hovedhæren, men nærmer sig Nancy over Saverne. Forfølgningen synes at være standset.

Det vedtoges, at Svaret skulde gives Cadore mundtligt gennem Frijs: Et Udkast, der fremlagdes af Rosenørn, 25 mishagede Hall som altfor afvisende; han foretrak et Svar, der ligefrem holdt sig til den Kjendsgjerning, at Frankrig ikke nu kunde sende noget Expeditions-corps. Den Indflydelse turde dog Ulykkerne d. 6te have, at Hall nu ikke længere vil kunne modsætte sig en utvetydig 30 Erklæring om, at vi ikke nu kunne paa nogen Maade binde os til Frankrig, saalænge det ikke engang har kunnet sende noget Armeecorps til Østersøen. Hall var endnu i Løverdags (hos Frijs i Andræs Nærværelse) aldeles ude af sig selv ved den Yttring, at Preussernes 35

* Han kom idag til Firenze.

offensive Bevægelse tydede paa, at de følte sig stærke, saa deres Overlegenhed maatte gjøre os end betænkeligere.

Idag talte Billebrahe med Visconti-Venosta (9. Aug.). Stemningen i Folket og hos Kongen fransksindet, men
 5 Tidspunktet vilde være meget ilde valgt til at deltage i Krigen.

Gladstone har erklæret, at Kronjuristerne have fra-raadet et Telegraphtougs Nedlæggelse af Englændere mellem Dunkerken og Jylland.

10 I Aften kom en Depeche fra *Vind* 2. August; han havde meddelt Vestman vort Svar til Preussen; han gjentog, at vi havde mere at tabe end at vinde ved at opgive vor Neutralitet; Art. V bortfaldt strax; vi fjernede England og Rusland fra os, og Europas endelige
 15 Skjæbne vilde ikke komme til at ligge i Frankrigs og Preussens Haand.

Vind fremhævede rigtigt, at i de senere Aar syntes Preussen ene at have været den bestemmende, hvortil Vestman Intet svarede, men omtalte det stærke Tryk,
 20 der fra fransk Side øvedes paa Italien og Østerrig. Kongen af Preussen havde skrevet i denne Retning til Keiser Alexander. Der tales om Vaabentransporter fra Galizien til Polen o. s. v.; hvis der rørtes ved det polske Spørgsmaal, maatte Rusland deeltage i Krigen saa ugjærne det end opgav sin Neutralitet.

DEN 9. AUGUST. Tirsdag. Frijs vilde da ikke blive, saa Rosenørn maa hjemsende Cadore. Rosenørn fremlagde det nye Udkast til det mundtlige Svar, R. selv altsaa giver. Det fremhævede den Taknæmmelighed, vi skyldte
 30 Napoleon for Pragerfredens Art. V og for det nu gjorte Tilbud; vi skulde imidlertid ikke nærmere udtale os derom, fordi den Forudsætning, hvorpaa det hvilede ved de seneste Begivenheder (om de end forhaabentligt kun ere forbigaaende) er skudt ud i en ubestemt Fremtid, hvorimod selv et betinget Tilsagn strax vilde bringe
 35 Ulykker over os.

Rosenørn tager i Eftermiddag ud til Kongen.

Mohrenheim fik med Storfyrsten endel Depecher. Saa vidt han havde havt Tid til at læse dem, kunde han ikke skjønne, at England havde sluttet sig til Ruslands Opfordring om i Paris at gjøre Modforestillinger mod Danmarks Deltagelse i Krigen. Brunnow talte om den 5 Atmosfære af egoistisk Isolationslyst, hvori Granville levede.

Indtrykket af Preussens Seir er og bliver overvældende. Italien har (Billebrahes Tel. D. D.) skjøndt mod Kongens Ønske bestemt erklæret, at det ikke kan understøtte Frankrig; Napoleon overvælder Kongen med Bønner, men forgjæves. 10

St. Ferréol kom idag aldeles fortvivlet, Frankrig er for en Generation knust; han vil trække sig snarest muligt tilbage til Privatlivet. 15

Wyke opfatter Sagen paa samme Maade.

Mohrenheim følte, hvor betænkeligt Preussens Vælde bliver for hele Europa. Bismarck vilde efter hans Overbevisning ikke lade sig nøie med Krigsomkostninger, men kræve Elsass og maaskee Lothringen, derhos vilde 20 han sagtens forære Italien Nizza og Savoyen.

Den anden franske Flaade passerer i Aften forbi Dower.

Det norske »Morgenblad« og »Aftenblad« have ret mærkelige Artikler om Norges og Sverrigs Forhold til 25 Danmark.

DEN 10. AUGUST. Rosenørn hjembragte Kongens Samtykke til Svaret til Cadore som denne nu faaer Kl. 3; ligl. Keiser Alexanders Neutralitetsbrev til Kongen. Det fremhæver stærkt Ønsket om at begrændse Krigen, men lover os Intet til Vederlag for Neutralitetens Opretholdelse.

Beleiringstilstanden i Nordslesvig er tildeels hævet idag; hermed hæves og de fleste Tvangsforholdsregler.

Det synes, som Rusland ikke vil tiltræde Englands 35 belgiske Forslag, fordi der ikke er tilstrækkelig Grund til at sørge særligt for Belgien mere end for de andre

mindre Stater. Vind har bragt det nordslesvigske Spm. frem; Gortschakow paastaaer at have talt derom; man kommer i Berlin ideligt tilbage til Adresserne fra de Tydske i Aabenraa og Haderslev om ikke at blive afstaaet til Danmark.

Haffner kom atter, fremdrevet af Thomsen, med sit Forslag om at opstille Reservebataillonerne paa Fyen. Dette fik jeg slaaet af Marken; det blev paalagt Haffner at meddele Fenger Overslag over Udgifterne; nu er Wolles Corps sat paa Naturalforpleining; endnu kunde jeg ikke faae de fynske Leirbatailloner hjemsendt. Haffner begynder at tale om Nødvendigheden af Rigsdag, hvis de nuværende Udgifter skulle vedblive, men er af Hensyn til »Aanden i Corpset« bange for at hjemsende de to fynske Leirbatailloner. — Jeg begynder at forstaae, hvad Frijs kalder det Mathematiske hos Haffner — det Tunge, svært Bevægelige. Aabenbart driver Thomsen ham frem, Skridt for Skridt; imidlertid vil han nu sagtens vende sig.

Han talte om, at man ikke godt kunde beholde Reservebataillonerne inde i kortere Tid end en Maaned; dette er mig dog ikke klart.

DEN 11. AUGUST. Torsdag. Idag reiser Cadore, siges det.

Selv sagde han til Rosenørn, at han afventede nærmere Instructioner, dog det er ikke sandt.

Haffner er nu kommen ind paa den Tanke, at man kan lade Reservebataillonmandskabet gaae hjem efter 14 Dage, men betynges af Udgiftsansvaret, saa han taler om Rigsdagens Indkaldelse.

Jeg henlede atter Opmærksomheden paa Ønskeligheden af, at Budgetarbejderne fremmedes saaledes, at Rigsdagen, hvis den skal indkaldes i Anledning af de extraordinære Militærudgifter, strax kan indkaldes som ordentlig.

Ved Hoffet var der idag umiskjendeligt stor Glæde i Anledning af Napoleons Nederlag. Dronningen drillede

Hall med at spotte den forsvundne Krigsbegeistring; Kongen var nettere, men troede virkeligt, at Preussens Seir skulde skaffe os Opreisning i Slesvig. Storfyrsten var øiensynlig ikke glad ved Preussernes lette Seir; til Rosenørn udtalte han, hvor lidet han undte Preussen 5 Kiel. Oraklet derude er Prinds Vilhelm, der jo og har staaet baade ligeoverfor Preusserne og Franskændene. De Franske havde i Italien gjort mange Feil, men Østri- gerne havde ikke havt Mod til at benytte dem; de havde ligesom troet, at det ikke kunde være Feil, og havde 10 derfor ikke draget Frugten af dem, uagtet de saae Feilene. Anderledes Preusserne!

Rosenørn talte med Kongen om Kravet til Alexander, da Storfyrsten har faaet Lov at blive nogle Uger, haster det ikke.

*Gedalia** har igjen været paa Spil og ladet Prim til- 15 byde *Prinds Oskar* den spanske Krone. Nei Tak var Svaret, med mindre den svenske Rigsdag ønsker det.

Levysohn, Cölln. Zeitungs Correspondent i Paris, er efter sin Udvisning kommen hertil; Pontoppidan har sendt ham til Vedel. Ligesom Mohrenheim mener han, 20 at Bismarck vil give Nizza og Savoyen til Italien, men han tilføier, at Elsass kunde gives til Bayern og Baden, og det Nordligste Dep. (dép. du Nord) til Belgien, iøvrigt havde Keudell meent, at Preussen, efter seirrigt at være gaaet ud af Kampen, lettere vilde kunne gjøre Indrøm- 25 melser til Danmark; det Samme havde Heydebrandt udtalt som sin Mening.

Levysohn havde overalt her hørt, at Cadore Intet havde medbragt og ikke havde været hos Kongen.

DEN 12. AUGUST. Fredag. Vilbort rejste idag. *Cadore* 30 er her endnu. Han vil have Understøttelse til at betale Rosenbergs Telegrammer til La correspondance d'Est.

* Siden Prinds Hans faldt fra, har *Gedalia* banket paa hos Prinds Frederik af Hessen, der først var villig, men saa pludseligt kaldtes til Berlin til »noget Stort«. 35

Carlsen sender mig idag et Brev fra Prinds Oscar, der beklager sig over, at en dansk Skandinav (Michael-
sen?) har overbragt ham Prim's Indbydelse. Iøvrigt ud-
taler han sig meget forstandigt om de Betingelser, vi
5 maatte stille inden vi kunde slutte os til Frankrig, 40,000
Mand franske Tropper i *Slesvig* og en Tractat en bonne
forme!

Haffner kom (efter at have været hos Vedel) til mig
for at forberede Morgenforhd. om Indskrækning af
10 Hærstyrken. Nu vilde han hjemsende Alt strax. Jeg
henstillede om man dog ikke dermed vilde altfor aabent
udtale, at man alene havde rustet for at berede sig til
en Tilslutning til Frankrig, hvilket ikke engang var
sandt.

15 1) Altsaa *Reservebataillonerne* holdes til Øvelse en
fjorten Dage (om muligt opgjøres *næste Aarsbudget* m.
Hs. hertil).

2) De to *fynske Leirbat.* hjemsendes; ligel. Reserve-
escadronsmandskabet, der er holdt tilbage, men hvis
20 Øvelsestid er endt.

3) Den yderligere Tilbagegang fremskyndes, men uden
Overilelse.

Idag kom *Tuxens* Indstilling om, at Lovforslaget om
Islands statsretlige Stilling nu maatte blive fremmet og
25 vedtaget (imod Nutzhorns hele Optræden paa sidste
Rigsdag). Han synes mig i det Hele at være voxet ved
sin nuværende Stilling, imod hvad han tidligere var. —
Da Postskibet gaaer næste Lørdag, maa forinden Bene-
dict Svensons Skjæbne afgjøres. Maaskee vil det og være
30 rettest strax at begjære Kongens Bemyndigelse til at
gjenoptage Sagen om Islands Stilling i Riget og til ikke
at iværksætte den svage Decentralisationsplan.

Jeg talte med Vedel idag om Haffners Spm. Han havde
vel ikke nogen bestemt Indvending mod fuldstændig
35 Hjemsendelse, da den kunde forklares ved Henvisning
til den Kjendsgjerning, at der nu ikke længere var nogen
Udsigt til en nær Kamp i Østersøen. Men han erkjendte,
at det dog vilde svække Regjeringens politiske Grund

til den hele Holdning, ikke at staae uforberedt ligeoverfor Krigens vexlende Skjæbner. Dertil kom, at de trufne Forholdsregler væsentligt have det Formaal at give Tropskerne en noget sikkrere Øvelse, for at de skulle føle sig dygtigere hvis de skulle benyttes.

Vedel er noget betaget af Neutralitetsvanskelighederne. Talen om franske Oplag i Helsingør er upaalidelig. Iøvrigt er Suhr den, der leverer Kul, Holmblad Olie og Broberg Kjød. Pengeforretningerne gaae gjennem Privatbanken.

DEN 13. AUGUST. Løvedag. Efter Haffners Indstilling bifaldes (trods Thomsens Suk):

1) at de to fynske Leirbatailloner hjemsendes,
2) at det indkaldte Reservebataillonsmandskab omtrent holdes inde saaledes, at det bevilgede Antal Dage ikke overskrides. Det meddeles Vkde. at der muligt vil finde Hjemsendelse Sted om 14 Dage, forat Øvelserne kunne indrettes derefter,

3) det halve (60) Reserveescadronsmandskab hjemsendes, som nu har været inde i passende Tid (30 Dage). I Linieesc. er der 120 istedetfor 110.

4) Med Hensyn til *Ingenieurmandskabet* og *Artilleriet* finder en passende Indskrækning Sted.

Budgettet kan fra Krigsministeriet blive færdigt i 14 Dage. Jeg havde talt med Fenger, som udtalte sig i den Retning jeg havde anbefalet; Haffner havde, paavirket af Thomsen, nogen Tilbøielighed til Rigsdagens Indkaldelse for at lade denne afgjøre Spm., om Styrken skulde holdes vedlige; Halls Ulyst hertil bragte ham til at slutte sig til den paatænkte Beparelse.

Igaar reiste Cadore med Raasløff til England.

Nu har *Mohrenheim* meddelt Rosenørn i privat Billet dat. Frydenlund d. 12. Aug., at Neutralitetsforbundet (der vel i Formen er udgaaet fra *England*, men hvortil *England* skal have faaet Opfordringen fra *Italien*) alt er saavidt, at vi skal opfordres til at deltage deri. Saaledes maa hans Brev vel nærmest forstaaes. Selve Gortch's

Depeche, 12. Aug., siger kun, at England og Italien ere blevne enige om en Neutralitetsforpligtelse, hvorefter den ene ikke maa opgive sin Neutralitet uden at lade den anden det vide. Rusland billigede ganske dette.

⁵ Rosenørn svarer paa det som en privat Underretning, med Tilføiende, at hverken Wyke eller Bülow har mølet et Ord derom.

Knuth melder idag, at Tavera af den engelske Legationssecr. har hørt et Rygte om, at det behagede *Preussen* at tage *Danmark*, til Gjengjæld skulde *Rusland* have Skaane.

DEN 15. AUGUST. Mandag. Atter viser de Franskes Uvidenhed sig. Blokadekundgjørelsen omfatter Dele af Danmark og Sverrig. Bruun, som var hos Bouët, fik ¹⁵ af denne den Forklaring, at den franske Flaade maatte gaae hjem til October paa Grund af — Isforholdene.

Idag er da Rohde kommen. Han har været stillet for en Krigsret, men blev fri, da Intet kunde oplyses mod ham. I Königsberg, hvor hans Skjæbne afgjordes, saae ²⁰ han Kryger (der sidder her med Bech, Pastor Schmidt, S. Ley og Willemoes); denne gav ham det Budskab, at Danmark ikke for Slesvigs Skyld skulde begynde Krig, men holde sig til Østerrig; iøvrigt var Kryger noget exalteret.

²⁵ I Stettin, hvor han paa det svenske Dampskib blev anholdt, var Rohde i 6 Timers Forhør hos Regjeringspræsidenten. Der kom adskillige franske Fanger; det synes tildels at have været Italianere fra de til Frankrig nylig afstaaede Lande.

³⁰ Johansens Realskole i Gammelhadarslev lukkes.

DEN 17. AUGUST. Onsdag. Jeg forelagde idag i Ministerraadet Spørgsmaalet om at forlade Nutzhorn's islandske Politik, samt Spm. om B. Svensson's Afskedigelse. Finsens Indstilling — en Art Nødskrig — gjorde ³⁵ Udslaget. Om Eftermiddagen forvissede jeg mig om, at ogsaa V. Finsen (omend ligesom jeg ugjærne) erkjendte

Nødvendigheden af S—s Fjernelse paa Grund af hans hele skandaløse Forhold i og udenfor Retten. Det er bedst, at H. Finsen nu i Vinter faaer til Betænkning:

- 1) Landkommunalloven,
- 2) Postloven,
- 3) Brændevinshandels- og Udskjænkningensloven,
- 4) Decentralisations- og Bestyrelsesomordningsspørgsmaalet.

5

DEN 19. AUGUST. Fredag. I Statsraadet opgives Nutzhorns Res. af ^{15. og 21. Jan.} 1870.

10

B. Svensson afskediges, Stephenson constitueres; nu skal Havsteins Forhold undersøges. Haffner faaer Bemyndigelse til at hjemsende Øvelseskorpset efterhaanden som Krigsministeriet finder det hensigtsmæssigt.

Det er mærkeligt, i hvilken Grad Kongen behager sig i den Forestilling, at vi ved Ruslands Hjælp skulle faae Nordslesvig tilbage, naar Preussen gaaer seirrig ud af Kampen. Vist er, at Rusland har været meget ivrig for vor Neutralitet, ikke blot her, men og i Berlin. Den russiske Legation i Berlin vilde ikke troe paa vor Neutralitet paa Grund af Raasløffs Optræden i Paris, som var den bekjendt i alle Enkeltheder.

15

20

Kongen maatte idag stadfæste de forsk. Resolutioner, han havde givet m. Hs. til den cadore-frisiske Underhandling. Han vilde imidlertid nødtigt gjøre det, og han havde bedet Rosenørn om at lade være at oplæse Resolutionerne; — saa kunne de komme i Statsraadsprotokollen.

25

DEN 20. AUGUST. Lørdag. Nu tror jeg, at Haffner er paa det Rene med at ville forelægge Militærstraffeloven. Han begynder at pønse paa Bøchers Fjernelse. Men hvem skal sættes i hans Sted? Af Commandørerne kan der kun være Tale om E. Krieger, Bruun eller Chr. Schönheyder.

30

Officersskolen er da bleven omdannet efter Commissionens Indstilling, atter igjennem Cabinetsveien.

35

For sildigt blev der gjennem Fenger talt til ham om

at lade Sagen komme i Statsraadet (Res. 17. Aug.) *Daily News* har idag atter en Artikel om det nordslesvigske Spms. Afgjørelse, hvorefter adskillige tyske Aviser skulde have optaget dens tidligere Henstilling i denne Retning
5 velvilligt.

Knuth skriver, at Wachtmeister var meget erkjendtlig for den udførlige Meddelelse om Cadore's Missions Udgang. »Jo mindre man taler derom, desto bedre.«

DEN 22. AUGUST. Mandag. Ogsaa til Carlsen har Kongen idag udtalt sin Fortrøstning til ved Preussens Bistand at gjenvinde Nordslesvig. Det lader til, at der nu er fuld Forsoning mellem Kongen og Carlsen. Kongen opmuntrede ham til og at forsones med Frijs.
10

Idag fik Haffner Bemyndigelse til at hjemsende eet eller to af Pantserskibene, forat Udrustningsudgiften kan forslaae noget længere.
15

Idag havde Bülow en Samtale med Brunnow om vor Neutralitet og hele øvrige Stilling ($\frac{27. 29}{8}$).

DEN 24. AUGUST. Onsdag. Laanet er nu helt tegnet. Her er Overlegenhed over Preussen. Bülow telegraferer idag paa Forespørgsel, at han har afsendt Meddelelse om Neutralitetsforbundet — det kom i Løbet af Dagen.
20

Klein seirede idag i Aalborg over Hoteleier Christensen. Det var næsten Mere, end man turde vente.

DEN 25. AUGUST. Torsdag. Idag forelagde Rosenørn Bülows Beretning af $\frac{19}{8}$ om Granvilles Opfordring af 17de om at udvexle med England en Erklæring, at den Ene ikke vilde opgive sin Neutralitet without previous communication of ideas med den anden og en derpaa følgende Meddelelse om en Beslutning om en forandret Politik. Fenger var borte.
30

Det er tvivlsomt, om denne Plan er kommen fra Italien i en fyldigere Skikkelse, med Tanken om en Mægling, og derefter af England er bleven fortyndet, hvorfor Rusland først ikke ret vilde have med den at
35 gjøre, eller om det Hele er en russisk-engelsk Plan,

myntet paa — som Beust skal have sagt — at binde til England og Rusland Italien og Danmark.

Rosenørn var i høi Grad uklar; det Eneste virkelige Uklare var, om alle de Tiltrædende alene skulde udvexle Breve med England, som en Slags Repræsentant⁵ for de andre, eller om der skulde finde en indbyrdes Udvexling Sted mellem alle de Tiltrædende. Det skulde han nu see at komme efter i Conferencen med Wyke og Mohrenheim.

Saa gik han og jeg; de Andre, som tildels meget¹⁰ krympede sig ved Tiltrædelsen (Hall, Fonnesbech) udfandt, at man først skulde erfare, hvad Sverrig-Norge og Holland vilde gjøre. Haffner vilde ikke ret tiltræde, medmindre disse mindre Stater ogsaa gjorde det. Holstein gik da ud og forlangte, at der skulde telegrapheres¹⁵ til Smith for at faae Oplysning om hvad Sverrig-Norge og (gjennem Rochussen) hvad Holland gjorde.

Herved kom Vedel i Fyr og Flamme, og det blev da endnu værre, da Rosenørn mente, at han stod under Conseilpræsidenten og maatte gjøre, hvad denne for-²⁰langte. Der blev imidlertid telegrapheret.

St. Ferréol synes at betragte de Neutrales Sammentræden som velvillig for Frankrig, især hvis den kan voxe til en Mægling. I Preussen betragtes ethvert begyndende Mæglingsforsøg med stor Uvillie.²⁵

Fædrelandets Artikel om Schmaltz og »Dagbladets« om de tydskes Udvisning af Paris vækker stor Uvillie i alle tydske Aviser.

Podbielsky sender idag et Telegram, der fremkommer den 30te og hvis Indhold tilbageholdes i Berlin, da For-³⁰holdene siden have forandret sig. Er der hændet noget Mærkeligt, som holdes hemmeligt?

DEN 26. AUGUST. Fredag. Vedel kom i Morges yderst altereret over den Modstand, som Tiltrædelsen efter Rosenørns Beretning skulde have fundet. Det viste sig,³⁵ at Rosenørn aldeles ikke havde forstaaet, at jeg havde tilraadet Tiltrædelsens Vedtagelse i Statsraadet paa Løver-

dag, men ikke havde fundet Grund til at ivre saa stærkt for Expeditionen, at man ikke maatte vente to Dage. Efter Rosenørn havde Hall i en tidligere Samtale været enig i, at man maatte gaae ind paa Englands Forslag, men nu vilde han udskyde det, indtil Sverrig og Holland gjorde det o. s. v.

Knuth kunde ikke finde Rochussen; Sverrig Norge havde endnu ikke kunnet tiltræde, da den norske Regerings Erklæring maatte indhentes, men det var vistnok uundgaaeligt. Rosenørn aabnede Forhølgene idag med at oplæse et skarpt Memorandum af Vedel om Nødvendigheden af at tiltræde, med et Rosenskjær af Haab om Deltagelse i en ny Wienerfred.

Efter at Hall havde lettet sit Hjerte ved lange Smertesudgydelser, efterat Haffner foreløbigt havde fastholdt, at vi ikke burde tiltræde, medmindre Holland og Sverrig-Norge havde gjort det, efterat Fonnesbech i høi Grad havde sukket over det Baand, vi paatog os, erkjendte Hall paa mine Forestillinger, at vi maatte bide i det sure Æble. Uundgaaelighedserklæringen fra Stockholm hjalp. Imidlertid skulde der tilføies en Forudsætning om, at vi ikke blev den Eneste udenfor de Store, og en Hentydning til den særegne Stilling, vi have med Hensyn til Art. V. Hall ønskede og, at vi skulde antyde, at forandrede Forhold kunde gjøre en Deltagelse i Krigen tilraadelig for os, omend ikke bestemtere end det var skeet i Neutralitetserklæringen til Preussen. Redactionen blev efter mit gamle Forslag overladt Hall, Rosenørn og Vedel.

DEN 27. AUGUST. Løverdags. Udkastet til Forestillingen om Tiltrædelsen til Neutralitetserkl. oplæses inden Statsraadet. Rosenørn var derpaa ude hos Kongen, der helst vilde havt Tiltrædelsen sans phrase, men dog ingen Indvending gjorde i Statsraadet. Den theologiske Edssag, Guldsagen og Hospitalssagen foretoges. Vedels Forslag til den Følgeskrivelse, hvormed Bülow skulde oversende Neutralitetsbrevet, skulde have været gransket af Rosen-

ørn og Hall, men Rosenørn gik og overlod det til Hall, og denne gjorde kun et Par Smaabemærkninger, som han ganske overlod til Vedels Skjøn.

Idag kom Beretning fra Bülow om en Samtale han har havt med Brunnow. Denne vilde advare os; vi 5 maatte Intet vente af Nordslesvig, og vi maatte ikke troe, at Preussen fandt vor Holdning rigtig, fordi det ikke nu klagede. Tværtimod. Raasløffs hele Holdning, ligetil hans nuværende Agitation for Dunkerke-telegraphen til Jylland satte os i et aldeles falskt Lys; vor Neutra- 10 litet var altfor velvillig mod Frankrig (Kultilførslen i Kjøge Bugt), — Alt blev noteret og skrevet os i Regning!

Da Prinds Hans standsede mig idag, fik jeg ny Stad- 15 fæstelse paa den vidunderlige Atmosphære, hvori Hoffet lever. Han troer og paa, at Tyskland er Culturens Forsvarer, og at vi kunne vente Nordslesvig tilbage, naar Frankrig afstaaer Elsass og Lothringen f. Ex. til en østerrigsk Erkehertug. Saa skulde Keiseren af Østerrig interessere sig saa varmt for os! Til samme Tid finder 20 han det ganske naturligt, om tydsk Østerrig gik til Preussen — ja, hvis Kong Christian fik hele Slesvig, saa kunde efter Prinds Hans Danmark gjerne gaae ind i det nordtydske Forbund! Art. V i Pragerfreden skyldte vi ikke Napoleon, men Kronprindsens Optræden i Paris. 25 Paa det sidste Punkt kunde han dog indse, at Napoleon havde en lille Smule Andel i Resultatet, men iøvrigt kunde han ikke fatte, at Europa vilde lide ved Frankrigs Nederlag. Alt kunde gaae saa roligt og behageligt, naar vi nu fik Nordslesvig, og Tydskland fik 30 Lov at raade. Hvem vilde bryde sig om Østersøprovindserne!

DEN 29. AUGUST. Mandag. Idag oplæses i Ministerconferentsen Bülow's Beretning om Brunnows Advarsler. Det er lykkedes Tietgen at faae det russiske Diplomatie til at interessere sig for Dunkerketelegraphen. Nu har 35 Fenger skrevet om Sagen til Udenrigsministeriet.

Caroc's, Meldahl's og Olsen's Forslag om at sende Theatersagen til det gamle Fællesudvalg (den nuværende Bygnings Fuldendelse) forkastedes med 21 mod 3.

Arrestsagen gik i Orden, idet det blev Justitsministeren, hvis Forlangende om Ombygning der skulde følges, ikke de tre Delegeredes.

DEN 30. AUGUST. Tirsdag. Jeg confererede med Ussing idag om

- 1) Statsforskrivningsforældelsesloven;
- 10 2) Ligsynsloven;
- 3) Politivedtægtsloven.

Det *norske* Aftenblad (^{27/8}) klager i denne Tid stærkt over de danske Blades Mangel paa Ædruelighed; det *svenske* Aftenblad har derimod i en mærkelig Grad faaet 15 Øie for Preussens Maal og for hele det tydske Overmod; den i Tydskland reisende Brevskriver kan ikke udholde det; Venedey, Sveits, advarer (Aftonbl. ^{30/8}) Væ Victoribus!

Bülow melder, at Rusland, Tyrkiet, Spanien og Portugal have tiltraadt Neutralitetserklæringen; Østerrig endnu ikke (Østerrig vil enten have Noget Mere eller det vil, at Alle skulle være frie, naar en Enkelt melder sig ud).

Hochstedt, der har Befaling at virke for Danmark i 25 det nordslesvigske Spml., har talt med Granville* og Gladstone** paa Walmer Castle, og fundet begge ret velvillig; Bernstorff henviser til sit Forslag paa Londonerconferentsen.

Klaczko forivrer sig i sin fransk-polske Lidenskab paa 30 en med den tydsk-ministerielle Hofraadsstilling lidet passende Maade i Lemberg.

DEN 1. SEPTEMBER. Torsdag. *Bülow* har talt med Granville, der aldeles ikke veed Noget om, hvorledes de andre neutrale Magter udvexle deres Erklæringer.

35 * I sit Hjerte vistnok fransksindet.

** Snarere tydsksindet.

Han har talt med Granville, Otway og Bernstorff om Nordslesvig. Han fandt Granville velvillig, men troede at spore, at han holdtes tilbage ved høiere Indflydelser (Dronningen og Gladstone); Otway udtaler sine Tvivl, om Rusland i Gjærningen viste nogensomhelst Interesse ⁵ for os; Bernstorff erklærede, at han nylig atter havde anbefalet en liberal Afgjørelse af Mellemværendet med Danmark; det skete snarest ifølge en fri Beslutning af Kongen af Preussen end efter en Pression; ligeoverfor en saadan er man netop nu høist »empfindlich«. ¹⁰

DEN 2. SEPTEMBER. Fredag. Flensbg. Avis idag minder om den gamle Spaadom om Keiserdømmet: Dix-huit ans, moins un quart — pas un jour plus.

DEN 3. SEPTEMBER. Lørdag. Idag reiste Dagmar (¹⁸/₆).

Den nærmeste Følge af denne Catastrophe vil vel blive, ¹⁵ at det neutrale Europa bliver endnu utilbøieligere til at røre sig imod Preussen. Men selv om dette maatte være saa, vil Vanskeligheden for Preussen blive saa meget større. Preussen vil fordre Elsass (med Strasborg), en Deel af Lothringen med Metz, omtrent 2 Millioner Men- ²⁰ nesker. Men skal det kunne gjøre sig Haab om at betrygge Freden, maa det jo tillige fordre en saadan Svækkelse af Frankrig, at dette i lang Tid ikke kan samle sig, altsaa

- 1) Krigserstatningsbyrde (adskillige Milliarder). ²⁵
- 2) Udlevering af Krigsskibe.
- 3) Besætning af Landet.

Saaledes ere Kravene stegne. Det er vanskeligt at fatte, at man i Frankrig ikke skulde foretrække en Fortviv- ³⁰ lelsens Kamp for at slutte en Fred paa saadanne Vilkaar. Og hele Frankrig lader sig ikke annektere. Paa den anden Side — hvorledes skal Frankrig raade Bod paa Følgerne af Mac Mahons og Bazaines Nederlag?

Quaade skriver idag, at der i Preussen er stor Mistro til de neutrale Magter, navnlig til England; der har fun- ³⁵ det en stor Skuffelse Sted med Hensyn til den Virkning, de benedettiske Aabenbaringer skulde gjøre. Ingen tvivler

vel om, at den ydre Sammenhæng er den, Bismarck har angivet, og der indeholdes i Udkastene Adskilligt, som de Neutrale ikke kunne billige fra fransk Side, men de have mere, end man i Berlin yndede, havt Øie for Bismarcks Indflydelse paa det Hele.

I Stockholm blev idag Forestillingen paa det kgl. dramatiske Theater opgivet — saa stærk var Virkningen af Efterretningen om Napoleons Fald der.

Dertil kunde vi ikke vove os.

10 Carlson siger, at i *Sydtyskland* ventede man Alt Andet, end hvad der er skeet; Alle vare forberedte paa de Franskes Indfald.

15 *Knuth* melder, at Sverrig og Norge tiltræder Neutralitetserklæringen, uden al Antydning med Hensyn til Mægling.

DEN 4. SEPTEMBER. Søndag. Endelig kommer Sandheden for en Dag i Paris.

Jeg confererede med Rimestad om Udkastet til *Stamhuus-Ophævelsesloven*.

20 *Holstein* har faaet et Regentskabslovudkast affattet.

DEN 5. SEPTEMBER. Mandag. Nu er Theaterbevillingen givet af Borgerrepræsentantskabet med adskillig Indsigelse mod en for stor Fremrykning af Bygningen paa Kongens Nytorv.

25 DEN 6. SEPTEMBER. Tirsdag. Madvig, der paa Fredag reiser til Norge, kom i Aften fuld af Forskrækkelse over sig selv, fordi han havde havt et af sine stærke Udbrud mod Martensen. Denne er opfyldt af protestantisk-germansk Stolthed over Tydskernes Seir over det catholske, 30 revolutionære Frankrig. Paa os vil han ikke tænke i denne Tid, da der gaaer Guds Dom over Frankrig; om vi faae Nordslesvig eller ikke, er et forsvindende Spørgsmaal; om vi og fik det, hvad hjalp det os, naar vi ikke kunne sætte os i et nogenlunde godt Forhold til den 35 Magt, der nu er den Første i Verden, den Eneste, hvor der er Aand. Det vil nu vise sig, om ogsaa Preussen vil

misbruge, hvad der er det givet, isaafald vil ogsaa det blive straffet.

Det er en beqvem Theorie, der altid bagefter seer det Fornuftige i Virkeligheden. At Mongolerne overfaldt Rusland i sin Tid havde vel og sin Betydning, men derfor var det dog ikke tiltalende at blive overfaldet. Preusserne ere vel ikke Mongoler, men de ere højst forskjellige fra de Tydskere, som Martensen sætter saa høi Priis paa. Mon der ikke i 1852 var den samme overmodige Tillid til Østerrig og Rusland? 10

Raasløff var i Onsdags i Paris; der var i Krigsministeriet stor Ængstelse for Mac-Mahon, til hvis Hærførerdygtighed man ikke ret satte Lid (Suzanne i K. M.). Selv Imperialisterne følte sig noget trykkede og generede ved Napoleon. Han effacerede sig vel i Modgang; men ved det mindste Lysglimt mærkede man strax, hvorledes han vilde stramme Tøilerne. Da Rlf. var hos ham, saae han rask ud, og var livlig; Rlf. vilde nu fremstille Sagen, som om Grammont i Kammeret gik noget videre, end han skulde og som i det Hele den offentlige Mening drev Regjeringen frem; iøvrigt havde Keiseren i en Række af Aar været meget indolent;* Keiserinden havde faaet Leboeuf til Krigsminister, fordi han var den smukkeste iblandt Generalerne; at Leboeuf ikke kunde lede, var klart nok. 25

DEN 7. SEPTEMBER. Onsdag. Monrad prædiker i Aften i »Fædrelandet« vor »fornuftige« Neutralitets-Politikks Roes. Vi skulle nu iøvrigt faae at see, om Monrad's Alternativ at kjæmpe til den sidste Mand vil komme frem i Frankrig. 30

DEN 8. SEPTEMBER. Torsdag. Quaade har faaet stor Skræk i Livet, fordi en velsindet Preusser har foreholdt ham, at den danske Regjering ikke har villet beskytte Schmaltz. Her har Crone dog ingen Skyld; kun en Nat

* Til Haffner sagde han det Modsatte, da han nylig vilde tilskynde denne til øjeblikkelig Deeltagelse i Krigen. 35

faldt to Steen — siden har ingen Optøier været taalt, Forsøgene vare svage og hindredes. Schmaltz har og i Freischütz erkjendt, at han har fundet den kraftigste Understøttelse hos Regjeringen.

5 DEN 10. SEPTEMBER. Lørdag. Carlson svarede mig idag paa Spørgsmaalet

1) hvorledes det vilde være gaaet i Sverrig, *hvis Carl XII havde levet* — at Sverrig var bleven nødt til at gjøre Revolution for at opnaae den aldeles nødvendige Fred,
10 som Kongen aldrig vilde have samtykket i.

2) hvorledes det vilde være gaaet, *hvis Gustav III havde levet* — at han vilde have opgivet Dictaturet, saa at Overgangen til det constitutionelle Liv vilde have gaaet lettere.

15 3) Han troede ikke paa, at Sverrig kunde have beholdt Finland, hvis Carl Johan havde faaet Alexander til at afstaae det i 1812.

DEN 11. SEPTEMBER. Søndag. Lehmanns Helbreds-tilstand forværres dagligt. Der er kun lidet Haab.

20 Naturligviis kommer man i og udenfor Frankrig tilbage til det Spml., hvem der er ansvarlig for Mac-Mahons ulykkelige Tog, og tilsidst for Overgivelsen. Er det virkeligt Napoleon selv, som vilde vende tilbage med Triumph? Er det, som en Officeer i la patrie d. 9de d. M. paastaaer,
25 Napoleon, der forhindrede Wimpfen i at forsøge paa at slaae sig igjennem? Man seer alt adskillige Protester fra nogle af Generalerne. Efterat Mac-Mahon blev saaret, synes der ingen Enhed eller Fasthed at have været i Commandoen.

30 DEN 12. SEPTEMBER. Mandag. Nu vil Havsteen blive indstillet til Afskedigelse. Forslag om Islands forfatningsmæssige Stilling i Riget er udarbejdet. Forslaget om Lehns og Stamhuses Allodification er gennemseet, og vil i Morgen blive sendt til Estrup og Carlsen, ligesom
35 det alt tidligere i sin første Skikkelse sendtes til Frijs.

Brandforsikkringsudvalget er mødt til Bearbejdelse af Repræsentantvalgvedtægten.

Menneskene blive dog sig selv lige — nu vil H. Ibsen anerkjendes — med en Danebrogsorden, for næste Aar at kunne gjøre sig gjældende i Norge som en Autoritet. 5 Han »hader« ganske rigtigt Bjørnson. (Denne har aabnet sit norske Theater med det gamle »Vintereventyr«.) Ibsen maa vel vente, til Kongsemnerne ere opførte, men saa kunde, synes mig, hans Ønske gjærne opfyldes.

Holstein er fremkommen med et Forslag til en Regent- 10 skabslov.

Man begynder at tænke paa Gammeltoft til Lands- thinget. Mon dog ikke Jonquières skulde kunne sættes igjennem.

DEN 13. SEPTEMBER. Tirsdag. O. Lehmann †. 15

Jeg saae idag de kbhvsnske Fængsler. De ere uforsvar- lige, navnlig mangler Gaardsrum.

Monrad og Bjørnson ere enige om at forsvare Napo- leon saa godt de kunne. I Sverrig kappes Bergstedt og Sohlmann* om at tale Frankrigs Sag, men Hedlund 20 vedbliver at borussianisere. Jeg hører af Carlsson, at der var samlet til Aftonbladets Indkjøb 100,000 Rdl., da Wallenbergs Ækonomie drev ham til at gjøre et for lavt Bud; Hedlund fastsatte da som Voldgiftsmand Prisen, men det skriftlige Tilbud blev ved en Intrigue af en 25 Uven af Wallenberg liggende uden at afleveres, og et andet Bolag blev Eier. Saaledes slap Forsell for at blive Redactor. Siden var det og en misforstaaet Ækonomie af Wallenberg, der lod det nye Blad begynde to Gange om Ugen; Stockholmsposten havde snarere trængt igjen- 30 nem, naar det strax var begyndt som Dagblad.

* Det er kommet saavidt, at »Aftonbl.« siger: Det är icke et hugskott, men mångtusandes tanke uti närva- rande ögonblick att Ryssland verkligen vinner inte så litet vid en jemförelse med Preussen. 35

Jfr. *Hedin*: Borussionismen i Framtiden.

Selv Post och Inrikes-tidn. har indeholdt Et og Andet om det »nye preussiske System«, som ikke behager Preussen i en saakaldt Regjeringsavis. Tidn. har derfor igaar maattet minde om Grændsen for dens Optræden i denne 5 Egenskab, og Wachtmeister lader gjøre Undskyldninger.

DEN 14. SEPTEMBER. Onsdag. Til Foredrag i næste Statsraad:

- 1) Holsteins Anordning om Rangfrasingelse for afskedigede Embeds- og Bestillingsmænd.
- 10 2) Hall. Sibberns Pension (3000 Rdl.).
- 3) — Menighedernes Indflydelse paa Præsteembedernes Besættelse.
- 4) Pensionslov for Svensson.
- 5) Fenger. Ophævelse af Forbud mod Hestes Udførsel.
- 15 [*Det næste Blad er skaaret ud.*]

DEN 15. SEPTEMBER. Torsdag. Idag havde jeg en Conference med Carlsen om Stamhuusloven. Han var af taktiske Hensyn i høi Grad imod, at den høistbydende Fæstearving selv skulde have Fjerdedelen. Derhos hen- 20 stillede han, om den levende Erector ikke skulde have fri Adgang til at nedlægge Stamhuset. Vanskeligheden er og bliver Hensynet til Lov 21. Juni 1854.

DEN 16. SEPTEMBER. Fredag. Goos kom idag med Forslag om at give Underdommerne to Meddomsmænd, 25 naturligviis for at det faktiske Spm. ogsaa her kunde blive unddraget Appel, idet han til Gjengjæld vilde fordre Enstemmighed til Domfældelse med Hensyn til Skyldspmet. Jeg fik ham til foreløbigt at lade det falde, skjøndt det faldt ham tungt.

30 DEN 17. SEPTEMBER. Lørdag. Svaret til St. Ferréol vedtoges. Republiken anerkjendes, naar en af Stormagterne gjør det.

I Statsraadet var Hall uudtømmelig i at rose sin Præstebesættelseslov. Haffner vilde ikke indrømme, at hans Be- 35 gjæring om større Indflydelse paa Præstevalget vilde

være bortfalden, hvis han var vedbleven at være Medlem af Kirkecommissionen.

Nu kan *Vaccinationsforslaget* gjøres færdigt, da hverken Hall eller Fenger har havt Noget at indvende.

Fabricius har nu faaet sin (engang af historisk Forening tilbageviste) Ingeborg ud hos Schubothe. 5

DEN 19. SEPTEMBER. Frijs kom idag til mig i Anledning af Stamhuussagen; han havde intet Væsentligt at indvende.

DEN 20. SEPTEMBER. Tirsdag. Jeg fik idag Brev fra Estrup med Hensyn til Stamhuusloven. 10

Lehmann begravnes. Kongen og Kronprindsen fulgte Holsteins Exempel; ligesom denne udeblev (»fordi han ikke havde været i Lehmanns Huus«), saaledes lod hverken Kongen eller Kronprindsen sig repræsentere. 15

Man er ved Hoffet noget forundret over, at den sjællandske Jernbanestyrelse ikke indbyder Kongen til Vordingborgbanens Aabning.

D—d anstiller idag Betragtninger over Ruslands Forhold til Preussen. 20

DEN 21. SEPTEMBER. Onsdag. I Ministerraadet forhandlede idag

- 1) *Hall's* Undervisningslov.
- 2) *Hall's* Lønningslov.
- 3) *Min* Vaccinationslov. 25
- 4) *Min* Anordning om Lov- og Ministerialtidende.
- 5) Holsteins Regentskabslov blev paany gennemgaaet.
- 6) *Indenrigsministeriets* Lønningslov.

Fonnesbech er nok færdig med sin Stutterilov, men ikke med de nyttige Rovdyr (Lov ^{30/1} 1861 udløber). 30

Endnu have [vi] ikke faaet Finansforslaget fra Fenger. Han og Haffner forhandle om Undladelse af at indkalde Reservebataillonerne næste Aar; Thomsen skræmmer Haffner, ligesom Marinen skræmmer ham m. Hs. til Straffelovene (Schönheyder, Schultz). 35

DEN 22. SEPTEMBER. Torsdag. Endelig blev P. L. Møllers literære Efterladenskaber — selv med Goldschmidts Billigelse — tilbageviste af d. d. Literatursamfund.

- 5 DEN 23. SEPTEMBER. Fredag. I Valgmødet foresloges forskellige Candidater, De Coninck kom med Simony, Fritsche med Garde, Bille med Gammeltoft. Prosch, Fritsche vilde have lutter Militære; næsten Alle samlede sig om Nellemann (der synes alt nu villig til at indtræde)
- 10 og de Fleste om General Jonquières.

Haffner tager nu Alt, hvad der vedkommer Søetaten, ud af Militærstraffeloven, der da forelægges for Hæren og Landtjenesten ved Søetaten.

- 15 *Fenger* vil nu benytte de 3 Mill. Creditbeviser, der ikke ere udgivne, til Reservefonds.

Fonnesbech er med *Fenger* bleven enig om at gjøre Øst-Længdebanen færdig, med Dampfærgeforbindelsen i næste Finantsaar, uden at begynde paa Tværbanen.

DEN 24. SEPTEMBER. Lørdag. I Statsraadet forelagde

- 20 *Hall*: Skolelønningsloven,
Undervisningsloven.

Fonnesbech: Indenrigsministeriets Lønningslov.

Jeg: Koppepodningsloven,
Islands statsretlige Stilling.

- 25 *Ellers* Smaating. Vi maa have Statsraad paa Fredag og Tirsdag 4. Octbr.

DEN 25. SEPTEMBER. Søndag. *Aprilsnarrene*.

Idag fik jeg Udkastet til Finantsloven og Statsregnskabet.

- 30 *Martensen* var da idag fuld af det protestantisk-germanisk-monarchiske Princip. Seir over det catholsk-romansk-republikanske Princip. Det er rigtigt, at det republikanske Princip Indflydelse er det Eneste, *Bismarck* for Tiden frygter paa Grund af Sydtydsklands
- 35 Fængelighed; men iøvrigt er det det franske militære Centralisationsprincip, som *Preussen* repræsenterer i

strammere Skikkelse, og Enden er ikke endda; det, der væsentlig tilhører den franske Republik af 1848, den almindelige Stemmeret, har Bismarck jo allerede hyldet.

Spidsmusen morer sig nu i England. Han er i Forbindelse med Chaudordy og anbefales fremdeles af Grammont. 5

DEN 26. SEPTEMBER. Mandag.

Vi gennemgik a) 1) Finanslovsforslaget med Statsregnskabet,

2) Postlovsforslaget; 10

dernæst b) 1) Forhyringsforslaget,

2) den nordslesvigske Tiendelov;

endvidere

Haffners Pensionsforslag, der fremkommer efter Folkethingets Ønske. 15

Min færøske Lov.

Vi naaede ikke til Adresseudkastet.

Det er morsomt at see, i hvilken Grad Tydskerne tage det ilde op, at der i den svenske Presse i Almindelighed udtaler sig Velvillie for Frankrig. I Hamborg gaaer man endog saa vidt, at man opfordrer Købmændene til at fratage Stockholmerne den Credit, der hidtil har været givet dem. 20

DEN 27. SEPTEMBER. Tirsdag. I Nat kom da en Søn paa Charlottenlund, lidt før Kl. 12. 25

Atter Ministersamling.

Her foretoges

Fonnesbech. Forpagtningslov. }

— Jagtlov. }

Min Lønningslov. }

. . . . Contoirholdsgodtgjørelseslov. } 30

Jeg fremlagde Stamhuusloven i dens endelige Skikkelse.

Efterat Hall havde udbredet sig om Adresseudkastet, gik han ind paa mit Forslag, at han med Rosenørn og Holstein skulde fremlægge et nyt Udkast. 35

Endnu mangler Fønnesbechs Stutterilov.

Fenger's Tillægsbevillingslov og vestindiske Love.*

Haffner. Lov om Krigsministeriets Lønningslov og Militærstraffelov.

5 Hall. Lov om Landsbypræsternes Lønning.

Idag D. d. om Lehmann.

DEN 29. SEPTEMBER. Torsdag. Da saa meget Andet kommer frem, seer jeg ikke, hvorfor ikke Pensionsloven ogsaa skulde forelægges. Mislighedsforholdet kunde ordnes saaledes, at Afgjørelsen tillagdes en Myndighed, sammensat af et judicielt og et administrativt Element, maa-
10 ske Justitsministeren som Formand, en Militær og en Finantsmand.

* Sukkerlovsforslaget er opgivet.

28. BOG
OCTOBER 1870-MARTS 1871

OTTEOGTYVENDE BOG

DAGBOGEN rummer 370 Sider, hvoraf det meste er beskrevet. De stærkt franskvenlig prægede Optegnelser om Krigsbegivenhederne og Fredsforhandlingerne, der udgør Hovedmængden, er udeladt.

DEN 3. OCTOBER. Mandag. Rigsdagen aabnes.

De 44 i Folkethinget havde samlet sig — Bregendahl blev afsat, Krabbe indsat.

Der pønses paa en Adresse, men det bliver ikke saa let for den »bevidste Folkemagt« at enes derom, som 5 om Krabbe's Valg.

Rosenørn-Haffner erkjendte idag Nødvendigheden af, at Vedel-Thomsen skriftligt fremstiller vor Neutralitetspolitik som Bilag til Tillægsbevillingen.

Haffner forelægger nu Kongen Tegningen til det nye 10 Skib, uden Constructionscommissionens Erklæring.

Hall gaaer nu ind paa at sætte Grændserne for de Landsbypræstekaldsindtægter, som skulle beklippes eller forbedres til 480—220 Tdr. Byg, eens over hele Landet (oprindeligt 500 Td. i Jylland). 15

DEN 4. OCTOBER. Tirsdag. I. A. Hansen vil indbringe et Fæsteforslag.

Haffner har nok nu faaet Land-Militærstraffelovforslaget foreløbig trykt, men det er endnu ikke naaet til os andre. 20

DEN 5. OCTOBER. Onsdag. I Statsraadet forelægger:

Hall: Lovf. om Landsbypræsters Lønning.

Fenger: De vestindiske Lovforslag.

— Pensionsloven.

— Tillægsbevillingslov. 25

— Sallingsund Færgefh.

Haffner: Krigsministeriets Lønningslov.

Jeg: Oberstinde Cettis Pension.

Kongen gjør Vanskeligheder mod at underskrive Skibstegningen, fordi der kun findes eet Navn, Tuxen's, derpaa. Denne Irmingers Indvending kunde Haffner ikke idag slaae af Marken, men maatte erklære, at han yderligere skriftligt vilde forklare, at det ingen Forglemmelse var, at ikke alle Constructionscommissionsmedlemmernes Navne fandtes paa Tegningen.

DEN 6. OCTOBER. Torsdag. Nu er omtrent Alt forelagt i Folkethinget. Man kan ikke enes om en Adresse, og ¹⁰ Krabbe begjærer derfor Bemyndigelse til at lykønske Kongen i Anledningen af Sønesønnens Fødsel. Folkethingets Møder udsættes til Tirsdag d. 12te Octbr.

Haffner oplyser, at da den af Wain/B.r udarbejdede Tegning sidst var i C[onstructions]c[ommissionen], henholdt ¹⁵ de ikke-techniske Mler sig til de techniske; disse techniske Mler er det netop, som havde udarbejdet den nye Tegning.

DEN 7. OCTOBER. Fredag. Fonnesbech forelagde et lille Lovforslag om Virkningen af Naturalisation i fremmed Land (som Grundlag for den amerikanske Tractat). ²⁰ Rosenørn oplæste Vedels Udkast til en Forklaring af de diplomatiske Aktstykker. Den gik til Holsteins, Halls og Haffners nærmere Behlg. i Forbindelse med Thomsens forventede Bidrag.

Nellemann optraadte idag for første Gang for at kræve ²⁵ Rigsforstandervalg ved Lov.

DEN 8. OCTOBER. Lørdag. Vind (⁸/ Octbr.) melder, at Thiers talte med Keiseren, Storfyrsten og Storfyrstinden, samt to Gange med Gortschakow, men blev ei indbudet til Taffels hos Nogen, end ikke hos Gw. Keiseren, ³⁰ (hvis Reise til Syden synes opgivet) skjulte ikke sin Sympathie for Preussen, men Thiers var dog mere tilfreds med Opholdet her, end med Besøget i England. Han udtalte sig i Vinds Nærværelse med stor Bitterhed om Napoleon, som en homme médiocre, un sot, der havde ³⁵ ruineret Frankrig; ved sine Chimærer havde han fremmet den polske Opstand; derfra kom hans Uvillie mod

England, derfra hans danske Politik, som havde ført til Tydsklands Enhed. Nu havde han troet paa Østerriigs Bistand og Sydtydsklands Neutralitet, men han kunde have sendt den første den bedste porteur d'eau til Wien; og de derværende porteurs d'eau vilde have 5 kunnet sige ham det Modsatte o. s. v.; det lod som Thiers stolede paa Bazaine's Hær som Bistand ved Frankrigs Gjenopbyggelse.

DEN 9. OCTOBER. Søndag. Det synes som Opløsnings-tilstanden i Frankrig bliver større og større, men Paris 10 vil ikke overgive sig. Hvad skal det blive til, hvis Beleiringen fortsættes, indtil Hungersnøden fremtvinger Overgivelsen. Preusserne ville ikke en Dag kunne føde en Befolkning paa to Millioner Mennesker; i Omegnen vil ingen Levnetsmidler være tilovers. *Saaledes frem- 15 stilles Sagen fra tydsk Side*; Bismarck vil udstede et Circulære i denne Retning.

Bülow spekulerer fremdeles i, at det skulde være Preussen, der havde sendt Bourbaki (en Broder af Generalinde Le Breton) til Keiserinden; Preussen vilde 20 lade sig nøie med Metz og Strassborg, uden mere Jord dertil end aldeles nødvendigt. Keiserinden afviste Tilbudet og lod dette sit Afslag meddele i Tours*. Bernstorff har atter til den bayerske Gesandt udtalt sig for en liberal Afgjørelse af det nordslesvigske Spml., naar 25 Freden var sluttet.

DEN 10. OCTOBER. Mandag. Statsraadet holdes idag egentlig for Militærstraffelovens Skyld, men Haffner var ikke bleven færdig. Derimod kom Fønnesbech med sin lille Lov om Dansk Indfødsrets Ophør ved Naturalisa- 30

* Naturligviis fremstilles Forholdet fra visse Sider lige omvendt, som om Keiserinden vilde have Bazaine til at indsætte Prindsen paa Grundlag af en Fred med Opgivelse af Elsass og Lothringen.

tion i fremmed Land. Jeg forelagde Fundatserne for Graabrødre-Hospital i Odense.

Hansted-Hospital.

Hillerød-Hospital.

- 5 Udkastet til Meddelelsen betr. de politiske Aktstykker fremkom atter; men den venter til Haffner er færdig. Vi slippe vel for Statsraad i denne Uge, da Haffner jo kan forelægge Kongen Straffeforslaget ad Cabinetsveien; Kongen havde forstaaet ham, som om han vilde fore-
- 10 lægge Rigsdagen Forslaget, uden at lade Kongen see det, men den Misforstaaelse blev da klaret i Raadet.

- DEN 11. OCTOBER. Tirsdag. Finansloven til første Behlg. Forhandlingen var ubetydelig, de Spørgsmaal, hvorpaa der blev slaaet var Undladelsen af at foreslaae
- 15 Bevilling til Esbjerg Banen, og Ikke-Nedsættelsen af Krigsbudgettet. Fenger og Haffner svarede; Fonnesbech kommer ikke, uagtet Mødet i Landstinget var endt saa betimeligt, at han kunde have været tilstede. Hvis der i Venstre har været paatænkt et Stormløb paa Hær-
- 20 loven, er det opgivet.

DEN 12. OCTOBER. Onsdag. I. A. Hansen og Berg indbringe *Fæste-Communalvalglovforslag*.

- Første Behlg. af den foreløbige Lov om Kreditbevisers Udstedelse standsedes brat ved Nedsættelsen af et Ud-
- 25 valg paa 15 Medlemmer (B. Christensen).

Hvis A. Hage var mødt ved *Finantsudvalgets* Nedsættelse, havde det forenede Venstre ikke haft Fleertal.

- Stamhuus*-udvalget har haft Møde; Moltke er bleven Formand; Brock har opgivet sine Phantasier om at
- 30 knytte Theorien om de Ufødtes Retløshed til en tilladende Allodificationslov.

- DEN 13. OCTOBER. Torsdag. Efter at Hall, Klein og jeg havde aftalt, at det politiske Udvalg nu kunde benyttes til Meddelelsesorgan, saa at man ei behøvede at
- 35 henvende sig til Thingene i deres Heelhed, overraskes

vi ved, at Formanden anmelder, at Dokumenterne ere fremsendte — stik mod Aftalen, at det skulde vente, til vi havde modtaget Krigsministeriets Meddelelse.

Hvorlænge hænger det nu sammen?

Om Aftenen hører jeg, at Rosenørn vel først havde ⁵ troet, at Aktstykkerne kunde sendes, men at han dog igaar havde vidst bedre Besked. Ikke desto mindre skriver han Brevene under og sender dem ind i Contoirerne, hvorfra de saa gaae videre. Opskræmmet ved en Forespørgsel fra Holstein iler han til Krabbe, Liebe og faaer ¹⁰ Papirerne tilbage, da der i Contoirerne var indløbet en Feiltagelse. Man kunde nu maaske udtage Forestillingen til Kongen og lade Rosenørn oplæse den i Udvalget.

Vedel gaaer og pønser paa, at hvis ingen Anden vil opfordre til Vaabenstilstand, skulde vi gjøre det i Men- ¹⁵ neskelighedens Navn.

DEN 14. OCTOBER. Fredag. I Ministerconferencen vedtoges endelig Haffner's Meddelelse til Finansudvalget, og Rosenørns Meddelelse til Rigsdagen. Rosenørn havde ganske rigtigt faaet en Forskrækkelse i Livet; det blev ²⁰ da ved, at Forestillingen til Kongen forbeholdtes Op-læsning i et Møde med den politiske Comitee. Vi begyndte at granske I. A. Hansens Forslag til Baand paa Fæstestedernes Benyttelse; men blev ei færdige. I det Hele er hans Udkast ei omhyggeligt bearbejdet; den ²⁵ eneste Bestse, der har en Kjerne, er Enkeforholdet.

Endelig er Hærstraffelovsudkastet sendt til Kongen.

I Eftermiddagsmødet tilendebragtes Granskningen af I. A. Hansens noget lette Forslag.

Winther er bleven Formand i Finansudvalget — fordi ³⁰ han er ældre end Frederiksen; Gammeltoft i Theaterudvalget.

DEN 15. OCTOBER. Lørdag. I Procescommissionen forklarede Nellesmann sine civile retlige Forslag. Vi afbrødes ved Efterretningen om Sylow's, (Nellesmanns Svogers) ³⁵ Død.

Ricard bliver nu sat ind i Procescommissionen.

Fonnesbech og I. A. Hansen behandle idag Fæste- og Forpagtningsforslag; de gik til Udvalg paa 11 Medlemmer. Forhlggen var mindre lidenskabelig, end man skulde ventet.

5 Jeg foreslog Liebe, om han ikke kunde formaae Fru Raben og Bornemann til at oprette af det efterladte rabenske Fond nogle Pensioner for afgaaede honette Skuespillere, saaledes at Raadigheden tillagdes Theaterstyrelsen.

10 Kongen kom i Uro i Anledning af Meddelelsen i Dagens Nyheder om Aktstykkernes Overgivelse til Rigsdagen.

Strax var Holstein paa Spil, siden blev Rosenørn underrettet om Kongens Uro.

15 Wachtmeister sender Stenersen til Amerika istedetfor Wetterstedt. (Palmstjerna og Lindstrand ville ikke.) Saaledes er baade [i] Wien, Berlin og Washington Pladserne besatte med Normænd.

DEN 16. OCTOBER. Søndag. Hidtil har den »bevidste 20 Folkemagt« kun udmærket sig ved Valg; den vil kun vælge sine egne, og navnlig vil den besætte alle Formandspladser ud af sin Midte. Bregendahl har dog ikke opgivet Tanken om at vende tilbage, ved Hjælp af en Deel af de 44. Iøvrigt tror han, der altid har havt sær 25 Uvillie mod Midterpartiet, at det vil kunne gaae, fordi nogle af 44-Bønderne dog ikke ville lade sig føre til hvad det skal være, og selve Midterpartiet, der før var ustyrligt, nu vil tage sig lidt i Agt.

Nu tales atter om en fransk Flaade ved Helgoland.

30 Rosenørn hos Kongen, men denne er endnu ikke beroliget.

DEN 17. OCTOBER. Mandag. Rosenørn atter hos Kongen, der nu er beroliget.

I Ministerconferencen anmeldte Holstein, at der om- 35 sider [er et] Udkast til Rangordning for Embedsmænd færdigt fra Trap-Billes Haand.

Lønningsl. og Contoirholdslovene gik til Udvalg.

Postloven gik til Udvalg i Landstinget.

I det Hele gaae Forhandlingerne paa dette første Trin lettere, end man skulde have ventet. Jeg tvivler ikke paa, at de 44 lure, men de kunne ikke ret enes om, hvor Angrebet skal gøres.

5

DEN 18. OCTOBER. Tirsdag. *Haffner* forelægger *Hærstraffeloven* i Landstinget.

Hall: Undervisningslov i Folkethinget. Forhandlingen bliver tilendebragt. (Gad, Høgsbro, Bojsen ville holde paa Tredelingen.)

10

Fenger: Pensionslov og Statsforskrivnings Forældelse i Landstinget. Mislighedsmyndighedens Indsættelse gik paafaldende let hen.

Monrad minder *Hall* om Kirkeforfatningsløftet i Grundloven.

15

DEN 20. OCTOBER. Torsdag. Skoleudvalget nedsattes. Mærkeligt nok valgte Bille (der først kun manglede Fengers el. Fønnesbechs Stemme til fuld Qvotient) med absolut Stemme flerhed i hele Thinget fremfor [V. Holm].

Nu er udkommen H. Forsell's Indlæg for en god Forstaaelse mellem Norden og Tydskland. Hans Opfattelse af Danske og danske Forhold vidner ikke om personligt Kjendskab; det er den gammelsvenske. Hans Tro paa Preussens Tydskhed er stærk.

20

DEN 23. OCTOBER. Søndag. Afskedslag for Madvig, der aabenbart har gjort et meget godt Indtryk i Christiania. Daa mente, at fordi man elskede Danmark, behøvede man ikke at hade Sverrig. Tilvisse har det givet et eget Indtryk og det et falskt Indtryk af Stemningen, at han taler saaledes.

30

DEN 24. OCTOBER. »Grenzbote« overrasker ved at optage en Artikel til Fordel for Opfyldelsen af Pragerfredens Art. V.

DEN 25. OCTOBER. Tirsdag. Ligsynsloven gik glat til anden Behlg. i Folkethinget. Nellesmann slipper da for Militærstraffeloven.

35

Fortsættelsen af Generalstabens Beretning om Krigen 1848 er udkommen.

DEN 26. OCTOBER. Onsdag. Berg's Landcommunal-forslag blev ei tilendebragt idag. Flere Bønder (som
5 C. Petersen, P. Pedersen, Raben) talte derimod.

Idag slipper Krüger løs fra Löschen (²³/₇).

Jacoby og Kryger med de andre nordslesvigske Fanger ere løsladte (Bef. af 24. Oct.).

DEN 27. OCTOBER. Torsdag. Det gaaer langsomt med
10 Udvalgsarbejderne i Landstinget, da saa mange Medlemmer ere borte, navnlig de Jægende.

Idag kom der Slutning paa Forhandlingen om Bergs Forslag. Det skal ikke rose sig af stor Lykke. Imidlertid gik det til anden Behlg., uden at Andre stemte derimod
15 end Bille, Bregendahl, S. Jørgensen og Scavenius.

DEN 28. OCTOBER. Fredag. Idag fik jeg Nellesmanns nye Rigsforstanderlov.

Det politiske Udvalg har begjært af Fenger, hvad der endnu kunde siges til Retfærdiggjørelse af Udstedelsen
20 af den foreløbige Lov om Creditbeviser, uden øieblikkelig Rigsdags Indkaldelse til at æske Samtykke, og af Rosenørn Instruxen for Frijs.

Hospitalscms. har udsat sine Møder efter at have overgivet Sagens foreløbige Drøftelse til et Udvalg af Reisz,
25 Schmidt og Engelsted.

DEN 29. OCTOBER. Lørdag. Kong Carl og Dronning kommer.

Fenger oplæste i Ministerraadet et afmaalt Svar til det politiske Udvalg.

30 Det vedtages, at Rosenørn ikke skulde oplæse Instrux for Frijs for Udvalget, endsige meddele den. Derhøs skulde han, hvis man vilde indlede nogen Forhlg. med ham efter Oplæsningen, erklære, at han da skulde ønske at møde i Forening med flere af sine Colleger, saasom
35 Finansministeren og Conseilpræsidenten.

DEN 30. OCTOBER. Søndag. Prindsen af Holstein Beck har Ære af de Breve, han under Wienercongressen skrev til sin Svigerfader. Han udtaler sig i høi Grad anerkjendende om Frederik VI, idet han dog ikke dølger, hvor meget denne frygter for at blive behersket af forstandige 5 Mænd, og derfor ikke har Raadgivere, paa hvem der kan bygges. Keiser Alexander er, som den, der forsvarer Bernadotte, Brevskriverens hête-noire, næst ham Kongen af Preussen; begge hades. Metternich, Castlereagh og Hardenberg bedømmes rigtigt; Stuart fremstilles som en 10 uvidende, fortrukken Person, Stein som en Jacobiner, men der lyser megen Redelighed ud af Brevene. Skjøndt Preussens Krav paa de 10 Mill. Sjæle latterliggjøres, finder Ff. dog Frederik den Sjettes Krav paa tyske Erstatningssjæle berettiget — mere skarpt seer han ikke. 15

Særligt kan fremhæves følgende Yttringer:

1) at der tales om at flytte Napoleon til St. Helena allerede 13. Nov. 1814 (an der südamerikanischen Küste).

2) Ich glaube, es wird dem Könige freistehen sich Deutschland anzuschliessen, oder nicht (25. Novbr. 1814.) 20

3) der Wunsch einer repräsentativen Vfg. auch bei uns ist sehr natürlich (11. Febr. 1815); nur würde ich es höchst unrecht finden, wenn man hier suchen werden, sie dem Könige abzuwingen.

DEN 31. OCTOBER. Mandag. Nu trykkes Goos's første 25 Bidrag til Straffeprocessen (med Motiver). Han arbejder nu paa Domstolenes Ordning. For et Par Maaneder siden troede han paa, at han skulde kunne udarbejde hele Lovforslaget, inden Forelæsningerne begyndte næste Semester ($\frac{1871}{1}$); jeg tvivlede derpaa, og det har vist sig, at 30 han har undervurderet Vanskelighederne ved Udarbejdelsen. Imidlertid skulde jeg dog troe, at han vil kunne bringe det saavidt, at han ved at fortsætte med halv Kraft i næste Halvaar vil kunne være færdig ved Feriens Slutning.

DEN 1. NOVEMBER. Tirsdag. Der arbeides nu i Stockholm stærkt paa en bedre Vinterforbindelse med Finland og Rusland; Stockholmerne ere halvt russiske, siger Wachtmeister, som gjerne vilde flytte Styrelsen til Götheborg. Forsell's Skrift giver fortsat Anledning til Drøftelse af Frankrigs—Preussens—Sverrigs Stilling (Aftonbl.).

DEN 3. NOVEMBER. Torsdag. Stedingk kommer næppe tilbage her; der tales om Lage Beckfriis (Lindstrands Efterfølger i Cabinettet); men der ymtes og om, at Wachtmeister snart vil aftræde — væsentlig paa Grund af Magelhan-Historierne — og saa kommer han igjen.

Rosenørn har forelæst Forestillingen for Udvalget i Gaar. Nu vil det have mange flere Forestillinger. Navnlig er det meget nysgjerrigt m. Hs. til Raasløffs Sendelse. Det kan faae at vide, at han ingen havde; — men Andet er der næppe at meddele. Da Rosenørn blev adspurgt om Et og Andet, svarede han, at han, i Fald man ønskede videre Forhandlinger, gjerne vilde møde med flere af sine Colleger. B. Christensen vilde gjerne see Haffner og Holstein, men syntes mindre veltilfreds ved Udsigten til Fengers Nærværelse.

DEN 7. NOVEMBER. Mandag. Mindefesten for Thorvaldsen volder stort Bryderi. Hvorfor ikke lægge Gas ind i Musæet, og indbyde paa Lys og Musik.

DEN 8. NOVEMBER. Tirsdag. Idag vedtages Udenrigsministeriets Svar til det politiske Udvalg.

Monrad behandler Stamhusloven. I Udvalget bær det hen til, at Bestemmelserne om Bøndergodset foreslaaes udeladte, da Godseierne ville have Jordfrihed og Bønderne ikke forstaae det nuværende Forslags Betydning ($\frac{1}{4}$'s Afgivelse ved Auction).

DEN 9. NOVEMBER. Onsdag. Monrad fortsætter og slutter Stamhusartiklen.

B. Christensen ønskede Udvalgsmødet med Holstein—Fenger—Rosenørn udsat til Mandag, da Klein og Bregendahl ikke kunne møde paa Fredag.

DEN 10. NOVEMBER. Torsdag. Folkethingsudvalget vilde afskaffe al lang Forpagtning; i alt Fald for Lehnes og Stamhusenes Vkke. Fønnesbech forlanger Erklæring over J. A. Hansens Forslag, inden han yttre sig om disse Tillæg til hans eget Forslag; Udvalget vilde 5 nemlig ikke derfor lade Hansens Forslag hvile.

Vind synes at fæste Tro til Efterretningen om, at der skulde være truffet en Aftale mellem Preussen og Rusland med Hensyn til Nordslesvig, skjøndt Gortschakow ikke vil lade sig mærke med Noget. Endnu var den 10 orientalske Bevægelse en Hemmelighed for Vind; jeg ved ikke, om Granville kjendte det russiske Circulære igaar og fortiede det; men nu er det i ethvert Fald afgivet. Det er naturligviis Ignatiefs Politik, der her fremtræder. 15

DEN 11. NOVEMBER. Fredag. Den islandske Forfatningssag i Folkethinget gik glat.

Hvad mon Rusland under alt dette vil? Er det tænkeligt, at det ingen Fordel vil have? Har Preussen alt samtykket i en Revision af Pariserfreden? Eller staaer 20 virkeligt det orientalske Spm. hen som det Baand, der kan knytte den tysk-østerrigske Alliance mod Rusland?

Wyke har gennem Wien Efterretninger fra Stockholm, hvorefter der skulde være den understanding mellem Preussen og Rusland, at hvis Preussen nødtes til at 25 udvide sig mere mod Nord, var det selvfølgelig forudsat, at Sverrig og Norge stod aaben for Rusland. Det synes mig dog lidet troligt, at det skulde være kommet saavidt, men hvem kan vide det?

DEN 12. NOVEMBER. Lørdag. Statsraad, alene med 30 Embedseds- og Umyndiges Midlers Anv.

Det er mærkeligt, i hvilken Grad Statsraadsstoffet er aftaget. Fæste-Forpagtningsudvalget har nu tilstillet Fønnesbech ogsaa Forslagene med Hensyn til J. A. Hansens Fæstelovsudkast. 35

Rosenørn har ladet sig forlokke til at brevvexle med

Rosenkrantz om dennes Krav paa ny Ansættelse som Minister.

Baade Bülow og Wyke phantasere en heel Deel om, at Danmark skulde arbeide paa at opnaae en anerkjendt
 5 Neutralitetsstilling, ligesom Belgien. Ventelig taler Oxholm ideligt i denne Retning; maaskee har og Mohrenheim denne Tanke for ad denne Vei at fjerne den preussiske Attraa. Men i Ministeriet har Sagen aldeles ikke været bragt frem, og den synes mig at ville være Døds-
 10 seglet. Med Hær og Flaade er det da ude, og en Stat uden udenlandsk Politik er ingen virkelig Stat.

DEN 13. NOVEMBER. Søndag. *Birkedal* har udgivet et lille Skrift mod »det forenede Venstre«. Det ender med at fremstille Winther som Harald Blaaland i Ligklædet.

15 DEN 14. NOVEMBER. Mandag. Holstein, Fenger og Rosenørn have Møde med Finantsudvalget, men Forhandlingen udsattes til Onsdag, da nogle Medlemmer, der vare bortreiste, ved Stormen vare hindrede i at komme tilbage. Det er nok saa, at Christensen vil for-
 20 lange Udkrift af Statsraadsprotokollen den Dag, da den foreløbige Lov om Creditbeviserne udstedtes.

DEN 15. NOVEMBER. Tirsdag. Idag fik jeg Udkastet til Betænkningen om Justitsministeriets Budget.

Stutterisagen i Landstinget. Nu vil Holstein kunne
 25 forhandle med Regentskabsudvalget, da Kongen ikke har Noget imod Rigsforstanders Udnævnelse ved Lov.

Jeg fik idag Goos's Udkast til Lov om Domsmagtens Ordning.

Venstre-Bestyrelsen har idag (med Undtagelse af Win-
 30 ther, der ikke vilde underskrive, og et fraværende Medl. — altsaa B. Christensen, Berg, Clausager, H. Hansen, J. A. Hansen, V. Holm, Madsen, Müller) efter Opfordring fra R. Matthiasen misbilliget den bjørnbakske Adressebevægelse, sigtende til Nedsættelse af Hærudgif-
 35 terne.

DEN 16. NOVEMBER. Onsdag. I Ministersamlingen vedtoges det, at det politiske Udvalg hverken maatte faae Neutralitetsforestillingen eller Udskrift af Statsraadsprotokollen.

Vi gennemgik ligeledes Jagtforslaget, Ændringsforslagene til Forpagtnings- og Fæsteforslagene, samt Menighedsvalg.

Hall havde Møde med Landsthingsudvalget om Menighedens Indflydelse paa Præstevalg; Betænkning afgives. (Ploug Ordfører.)

I det politiske Udvalg gik det tilsidst ret fredeligt til, da Finantsforklaringen blev givet. Men Begyndelsestimen var stram. Formanden var noget smerteligt berørt ved Nægtelsen af Neutralitetsforestillingen (det var J. A. Hansen, der leverede den Meddelelse), og han undrede sig over den Holdning, der var vist ligeoverfor Cadore, hvilken tydede paa, at man kun af Preussens gode Villie vilde modtage Nordslesvig, men ikke derfor bringe noget Offer. Fenger oplyste ham om hans Vildfarelse — man havde været forsigtig, ikke vaklende: han forklarede dernæst, at 5 Mill. krævedes i Tilfælde af Mobilisation, indtil Lov kunde være vedtagen af den samtidigt indkaldte Rigsdag, og Penge derefter fremskaffes.

DEN 17. NOVEMBER. Torsdag. Jeg havde Conference med Finantsudvalget. Winther kommer da med Forslag om Vallø og Vemmetofte.

I Landstinget gjordes Vaccinationsloven færdig. Den islandske Forfatningslov gaaer glat.

DEN 19. NOVEMBER. Lørdag. Thorvaldsens Fest gik i det Hele over Forventning, omend Nielsens Foredrag dels ikke kunde høres, dels ikke saa meget var et Foredrag over Thorvaldsen som over en stor Kunstner i Almindelighed. Der har og været Fest i Helsingfors, Christiania (Rom og Hamborg).

Idag afskediges virkeligt Politimester Michelet.

Kriegers Dagbøger. V. Bind.

DEN 20. NOVEMBER. Søndag. Nu skal Dr. Claudi reise til Tydskland og Frankrig som Militærlæge.

Studentersangforeningen feirer sit 25 aarige Jubilæum i Christiania. Ved Nytaar gaaer da Scharlings Tidsskrift 5 ind. Skaden er ikke stor. Det siges, at de to andre lignende Tidsskrifter staae paa særdeles svage Fødder, baade »Theorie og Praxis« og »Ide og Virkelighed«. R. Schmidt er vel snart udskreven — han har virkelig leveret Et og Andet, der ikke er uden Interesse — og der er stadigt 10 Forlæggervanskelighed.

DEN 21. NOVEMBER. Mandag. Vaccinationsforslaget til første Behlg i Folkethinget. Intet Udvalg. Udvalgsbet. om Fønnesbech's Forpagtningslov er kommen. Fenger vil nu efter Conference med Finantsudvalget tilskrive 15 Justitsministeren om den herskindske Sag.

Omsider vil Betænkningen om Regentskabsloven kunne blive afgivet, da Nellemann nu har lempet sig saa meget, at kun et lille Punkt staaer tilbage, men det kan vel imorgen blive udjævnet.

20 Betænkningen om Forhyringscontracters Afslutning er afgiven (Nellemann har udvidet Loven til almindelig Anvendelighed).

DEN 22. NOVEMBER. Tirsdag. Fønnesbech confererer idag med Finansudv. om sit Finantsforslag. Stutteriloven 25 gik til anden Behlg i Folkethinget. Der taltes om at nægte Overgangen, men Krigsministerens Udtalelse om Cavalleriets Krav gav en kjærkommen Anledning til at lade denne Tanke falde.

Folkethingets Forhandlinger udsattes til Mandag d. 28 30 N. I Landstinget var Præsteembedsbesættelsesloven til anden Behlg. Man blev ikke færdig. Carlsen hjalp Hall mod Forslaget, der ikke vil kræve Enstemmighed, naar Udvalgets Præsteindstilling skal være bundet.

Betænkningen om Rigsforstanderl. er nu afgiven, efterat 35 det sidste Spørgsmaal er klaret.

DEN 23. NOVEMBER. Onsdag. Halls Lovforslag gik glat igjennem ved Afstemningen idag. Han confererede idag med sit Lønningslovsudvalg. Statsrevisionsudvalgets Betænkning fremkom idag.

DEN 24. NOVEMBER. Torsdag. Idag fik jeg *Goos's* Forslag til Anklagemyndighedens Ordning.

Jeg confererede idag med det suensonske Pensionsudvalg.

Fæstetudvalgets Betænkning over J. A. Hansens Fæsteforslag er fremkommen (Bregendahl, Scavenius og Nyholm have hver paa sin Viis stillet afvigende Forslag).

DEN 25. NOVEMBER. Fredag. Idag fik jeg af Moltke en Skare Ændringsforslag til Majoratsloven. Da Fleertallet (alle undtagen Brock og Larsen) ere blevne enige om at udskyde Bestemmelserne om Bøndergodset, vil virkelig ikke Brock, men Ussing blive Ordfører.

Regentskabsl. var til anden Behlg. i Landstinget idag.

Ploug har optaget en Nordslesvigsk Opfordring til, at vi skulde kaste os i Ruslands Arme, og idag tilbagevist dette forhastede »Hvad saa«. I Sverrig er den almindelige Forhandling noget livligere. Hazelius har mødt adskillig Modsigelse, og i Nord. Tidsskrift har nu baade Odhner og Hamilton taget Forsell under Behandling.

Hall er paaveie til at gjøre meget store Indrømmelser for at faae Præstelønningsloven igjennem. Præstegaardstillaaget vil han nedsætte til 2 Tdr. (16 à 20 Tdr. Land, 2 Heste og 6 Kjør); m. m.; men saa ovenikjøbet at finde sig i en Antydning af, at Overskudet kan anvendes til andre Formaal, det er dog sandelig altfor megen Smørelse.

DEN 26. NOVEMBER. Lørdag. Statsraad. Efter Fengers Indstilling nægtedes den fra det politiske Udvalg fremkomne Begjæring om Udskrift af Statsraadsprot. om den forel. Lov om Creditbeviser.

Folkeforeningens Mindefest for Lehmann. *H. Hage* holdt Talen, utilbørligt lang, tilsyneladende utilstrækkelig forberedt, og uden psykologisk Charakteristik. Den sidste Mangel er vel hos Hage ulægelig, men iøvrigt vilde Foredraget, udført som Bog, være historisk oplysende for Mange. Hage, som har faaet Lehmanns Optegnelser, bør nu saa snart som muligt udgive, hvad der kan offentliggøres. Hertil hører:

1) Hans Optegnelser om hans Ungdom, omtrent til 1834, hvortil den norske Reise slutter sig.

2) Berlin. London. Februarbevægelsen.

3) Hans Taler og Afhandlinger. Den om det græske Kongevalg kan ikke meddeles.

Reinhard skal skildre Lehmann for Folkeforeningen, saa Hages Foredrag vil ikke af den blive udgivet.

DEN 28. NOVEMBER. Mandag. Jeg havde en Samtale med Casse om Politiloven; han var ret medgjørlig; Mørch og Sager slaae sig nu paa Communekassens Krav.

Postloven var til tredie Behlg. i Landstinget, men endtes ei. Forpagningsl. til *anden* i Folkethinget.

Mohrenheim er saa cassant, at endog Heydebrand beklager sig over ham; »man kan slet ikke tale med ham.«

Jeg foreholdt Grev Frijs idag, at han maatte være beredt til at indtræde, hvis det politiske Udvalg fremtvang en Opløsning, og Holstein blev bange. Rosenørn begynder at ansee sig for en Bernstorff — det har Kjær luret ham af.

DEN 30. NOVEMBER. Onsdag. Jeg confererer med Majoratslovudvalget. Carlsen var meget utilfreds med Bestemmelsen om Erectors Forandringsret.

Fonnesbech var ikke heldig idag under Fæstelovens Behandling. Den gik over til i Morgen.

DEN 1. DECEMBER. Torsdag. Fæsteloven kom endelig til Afstemning. *Fonnesbech* synes at have hævet sig noget

idag; han paastaaer i det mindste, at adskillige af Venstre opmuntrer ham til at stille Ændringsforslag, idet de misbillige J. A. Hansen's overmodige Optræden.

Nu er det amerikanske Telegrafsystem i betydelig Uorden, saa Tietgens færøske—grønlandske Plan vistnok faar 5 nye Udsigter.

Den danske Realskole synes nu dog reddet (Sørensen).

DEN 2. DECEMBER. Fredag. Finn Vedel siger mig, at Kong Carl har stor Lyst til at faae nogle af de gamle Statsraader til at gaae af, om ikke Stang selv, saa Rid- 10 dervold og Manthey. Øiensynligt ønskes meget levende Brochs Fjernelse fra Marineministeriet; han siges at have de Fleste mod sig. Knap's og Rosenqvist's store Spring behager ikke de Forbigaaede, det kan Enhver begribe.

Ogsaa det svenske Statsraad sidder saa usikkert, at 15 Wachtmeister let kan være her igjen til 1ste Januar.

B. Christensen siger mig, at den jyske Opposition mod Hærloven navnlig er betænkelig der, hvor Westen- 20 holtz har udviklet sine Manchester-Anskuelser.

Nu er *Jonas Lies* Nordlandsbillede, den Fremsynte, 20 udkommen. Hvilken mørk Alvor hos de norske Digtere!

DEN 3. DECEMBER. Lørdag. I Procescommissionen behandlede Kleins første Ændringsforslag til Nellesmanns omskrevne første Afdeling. Klein—Goos drøftede Anklage- 25 myndighedsforslaget i Nellesmann's og min Nærværelse.

I Præstelønningsudvalgets Møde mislykkedes Klein's Forsøg paa at sprænge J. A. Hansens Flertal. Han havde haabet paa 8 mod 7; men saa udeblev Termansen i Tvivl og Ængstelse; og Bak faldt fra, trods Midterpartiets 30 Løfter, efterat J. A. Hansen havde holdt en Tordentale mod Hall, som Martensens Minister, der ikke i Længden kunde hindre Folkets Ønske fra at trænge igjennem.

DEN 5. DECEMBER. Mandag. Fønnesbech forelagde i Ministerraadet sine Ændringsforslag til Hansens Fæstelo- 35 v. De var Holstein og Haffner meget ubehagelige, og gik tildels udenfor den Grændse, til hvilken Landstinget

har moralsk Opfordring til at følge med; de antog aabenbart Fønnesbech for at være altfor sangvinsk i sin Tro paa Villads Holm og J. A. Hansen. Fønnesbech gik snart ind paa at begrænde sit farlige Forslag, saa der navnlig
 5 kun opereredes med Eftergivelse af Fæstetvangen, naar Stedet solgtes til Fæsternes Efterladte og ikke, som Haffner ønskede, paalagdes de Sælgende at udbetale $\frac{1}{4}$, hvis Stedet gik til en Fremmed. Holstein gav sig jo snart i Tillid til Testationsrettens Udvidelse, men Haffner be-
 10 gynder alt at frygte for en foreløbig Finantslovs Udstedelse, som Følge af en ved Finanslovvoteringen fremkaldt Opløsning, og erklærer høitideligt, at det vil han ikke være med paa, kun ved en Ordning af Fæstefh. til Folkethingets Tilfredshed undgaae vi Finantslovsvanskelighederne; med det Omqvæd kommer han tilbage til sit
 15 Jordfrihedsforslag fra ifjor (jfr. $\frac{8}{16}$ Decbr.). Jfr. $\frac{11}{16}$ Januar.

DEN 6. DECEMBER. Tirsdag. Det bliver nu nødvendigt at tænke paa et Straffelovsværn for Rigsdagsmændene, da Topsø kun dømtes for Opfordring til Duel (Hrt. Dcbr.).
 20 Men hvortil skal den knyttes, til Cap. XII eller til Cap. XI?

DEN 7. DECEMBER. Onsdag. Jeg confererede med Using om Stamhuuslovens §§ 5, 7 og 11.

Aftenmødet hjalp Berg til at faae Overformynderregnskabet ind paa Statsregnskabet,— til liden Glæde for Stats-
 25 revisorerne, hvis det ikke gaar ud igjen; 23 vare borte.

Nyholm har ved Regentskabsloven fremdraget Vanskelighederne m. Hs. til det Kongen forbeholdte *Initiativ*.

DEN 8. DECEMBER. Torsdag. Kirke- og Undervisningsministeriets Budgetforhl. begynder. Hall værger de sær-
 30 lige Fonds mod Berg—Winthers Angreb.

Jeg hører af Fønnesbech, at Holstein og Haffner før Mødet i Mandags havde været opfyldt af bange Anelser om, at Fønnesbechs Fæsteforslag skulde sprænge Ministeriet. Haffner fulgte imidlertid det gode Raad, som
 35 Fønnesbech gav ham, først ordentligt at læse Ændringsforslagene; han maatte da æde sin Uvillie over den Vei,

hvorpaa vi nu engang vare komne ind, i sig igjen. Holstein var først jo mer paastaaelig, end det ligger for ham, men Isen smeltede under Testationsretsudsigstens Varme. Paa eet Punkt havde Fonnesbech overskredet sin Fuldmagt, nemlig ved at give Enkes§ tilbagevirkende Kraft.* 5

DEN 9. DECEMBER. Fredag. Idag vedtager Majoratsudvalget sin Betænkning. Undervisningsbudgettets Forhandling endtes, medens Afstemningen udsættes. N. Hansen optraadte paa en uventet bitter Maade mod Winther.

Jeg confererede med Krabbe om Lex Steenstruppiana. 10
Nu faar J. A. Hansen Fonnesbech's Fæstelovforslag.

Heydebrand vil ikke mere tage sig af Udenrigsspørgsmaalene; de samle sig i Bunke; Quaade kommer ingen Vegne.

Omsider er J. A. Hansen valgt til Ordfører i det *poli-* 15
tiske Udvalg. Det synes næsten, som Vanskelighederne ville jævne sig. Men endnu er det dog ikke sikkert, om de, der beklage, at Rigsdagen ikke indkaldtes tidligere, ville lade sig nøie med en Udtalelse i Betænkningen (! Petersen har overrasket Udvalget ved den Styrke, hvor- 20
med han optraadte imod Lederne, hvis de vilde drive Bønderne frem til Angreb mod Ministeriet i denne Sag).

J. A. Hansen har som Ordfører i Lønningsl. for Krigsministeriet foreslaaet at standse denne Lov.

DEN 10. DECEMBER. Lørdag. De særlige Fonds sei- 25
rede da med stort Fleertal (55 > 34, iblandt Jaerne ei blot Berg, men J. A. Hansen, B. Christ. GW). Det synes, som J. A. Hansen vil modtage Fonnesbechs Ændringsforslag.

Jeg confererede og med Procescommissionen om Lex 30
Steenstrupiana. Jeg traf igaar sammen med Arvid Posse,

* Herimod tog jeg strax det Forbehold, at han vel ikke personligt skulde tvinges til at opgive det; men at han maatte vedkjende sig, at vi andre vare i vor gode Ret, naar vi modarbeidede det. Jeg maatte have Lov til 35
at forklare min Stilling.

der, hvis Sundberg ei bliver i Kammeret, antages at ville blive udnævnt til talman.

Det interesserede mig, i hvilken Grad han var for-
bittret paa de Geer; med Gripenstedt forsvandt ethvert
5 Initiativ af Geers Statsraad; han vidste ikke at bruge
sin Magt til Noget; selv var han paa Grund af sit ydre
lugn oåtkomlig, men Posse fældede ham igjennem Uden-
værkerne; med Ugglas faldt de Geer.

Kampen mod Bureaukratiet er Posse's Løsen, men
10 hvorfor er han da saa misfornøiet med den nye For-
fatning, da den ældre fremfor Alt var et Embedsmands-
vælde ($\frac{7}{8}$ af Ridderhuset, hele Præsteskabet, den større
Deel af Borgerskabet, som nu ganske er fortrængt i sin
ældre Form)? Iøvrigt lyder den Klage almindeligt, at
15 Kongen ikke vil bruge den Magt, han har. Derimod
hindrer Kongen, at det beleilige Øieblik til at indføre
en ny Hærlov med 2 Aars Tjeneste og almindelig Værne-
pligt med Afskaffelse af Inddelingsværket benyttes; Posse
bearbejdede Kong Carl i 6 Timer, da denne sidst var
20 her i Kbhvn., men forgjæves. Et saa gunstigt Øieblik
kommer aldrig igjen.

DEN 12. DECEMBER. Mandag. I Ministerconferentsen
idag fremlagde jeg deels de Enkeltheder, der skulle iagt-
tages ved Lov- og Ministerialtidendes Udgivelse, deels
25 adskillige Forslag til Rigsdagsmændenes Beskyttelse; man
foretrak — hvad jeg efterhaanden er kommen til at helde
til — at knytte Bestemmelsen til Forsvar for Rigsdags-
mænd til Cap. XI, og jeg bestemmer mig til at ind-
skrænke Forslaget til Vold og Trudslar om Vold.

30 Der er Forsøg paa at lade Greven af Noer faae Til-
ladelse til at boe her. Foreløbigt skal Holstein see, om
han kan afparere det; Tanken er alt i Juni forebragt
Rosenørn-Lehn igjennem Ladigès. Skal det skee, maa
Greven i sin Ansøgning vedkjende sig offentligt de An-
35 skuelser om de tidligere Begivenheder, som han privat
udtaler i sin Misbilligelse af Faderens og Onkelens Færd.

DEN 13. DECEMBER. Tirsdag. Finantslovens anden
Behlg. fortsættes. Fenger bliver færdig; det er Krabbe's

Hensigt nu at tage foruden nogle første Behlger. Postloven og saa Halls tvende Love, Lønningsl. og Præstebesættelsesl. inden Juleferien.

Jeg bestemmer mig til at foreslaae nogle Smaaforandringer i Udskrivningsan. 5

Haffner gjør sit Bedste for at tilintetgjøre Planen om et nyt Søkortarkiv ved at fremsende Rothes Erklæring, at han hellere vil beholde den gamle Bygning end indlade sig paa et Fællesskab med Sø- og Handelsretten, til Finansudv. 10

Betty Schnell optraadte idag som Rose i Fruentimmer-skolen.

Prøverne paa Kongs-Emnerne begynde endelig.

Det tidl. almindelige Rygte, at Kauffmann skulde være Forf. til de militærpolitiske Betragtninger i Berl. Tid., 15
benægtes nu.

DEN 14. DECEMBER. Onsdag. Forhyringskontraktl. gik til Udvalg med ilde Omtale.

Nu bliver det til Alvor med L. Beck-Frijs's Udnævnelse til Stedingk's Efterfølger. Essen bliver Cabinetschef 20
i Beck-Frijs's Sted.

Aftonbl. bringer en indsendt Artikel med Mærket C: Upprigtighed eller hyckleri mot Tyskland. Det er Kongens sædvanlige Mærke; kan det være ham, der er Indsenderen? 25

Falbe bliver sig selv lig i Sensationstelegrammer. Nu melder han, at Bismarck vil tilbyde Frankrig det halve Belgien og tage Resten selv tilligemed Holland! Havde han endda combineret det med Keiserdømmets Gjenoprettelse.* 30

DEN 15. DECEMBER. Torsdag. Tuxen slog Berg ved Valg af Ordfører for Indtægtssiden. Postl. til anden Behlg. i Folkethinget. De store Aviser slap lidt billigere, men dog ei saa billigt, som Bille vilde.

Majoratsl. i Landstinget. Ussing havde sat sig i Ho-

* Fra mangfoldige franske Fanger kommer der Indsigelse imod Keiserdømmets Gjenoprettelse. 35

vedet, at Forslaget til § 1 om at undtage Bøndergodset fra Loven skulde behandles og afgjøres særskilt, saa at § 21 med Ændringsforslag først kom til Behandling, hvis Fleertalsforslaget til § 1 blev forkastet. Liebe afviste ⁵ dog denne Besynderlighed og satte § 21 under Forhandling samtidigt med § 1. Det var mærkeligt, i hvilken Grad Behlg. af § 21 havde Charakteren af en første Behlg.; baade Madvig—Estrup vare fraværende ved første Behlg.; Carlsen holdt sig dengang tilbage, og Bønderne ¹⁰ have behøvet megen Tid for at danne sig en Mening om Sagen, ja endog tildels for blot at forstaae, hvorom det dreier sig. Jeg hører, at hidtil har Hasle kun kunnet bringe N. Rasmussen til Forstaaelse; alle de andre havde i et Møde besluttet at stemme mod § 21; men under ¹⁵ Forhandlingen idag begyndte de at vakle.

Fonnesbechs Ændringsforslag til Fæsteforslaget opskræmmer Godseierne i høi Grad.

Det er karakteristisk, at naarsomhelst man taler med en Franskmand, fra hvilken Kant af Landet han end ²⁰ kommer, saa er der fuld Forvisning om, at Tydskerne dog tilsidst ville blive kastede ud. Lad end de fskj. Opgivelser om Størrelsen af de Mobilgardist-Forstærkninger, som paa flere Steder forberedes, være noget overdreven, det kan dog ikke feile, at baade Nordhæren og Loire- ²⁵ hæren ville modtage store Forøgelser, saa man har dog endnu Lov til at haabe.

Vedel forsvarer ufortrødent Cramer mod Bille, heller ikke Dix havde Senatets Anerkjendelse, da han optraadte i Paris.

³⁰ Falkenstein forbyder »Dagbl.« og »Fædr.« under Krigstiden.

DEN 16. DECEMBER. Fredag. § 21 i Majoratslovf. seirede idag med stort Fleertal; ved et nyt Bondemøde var man bleven enig om at stemme med Regjeringen; ³⁵ Schøler tog endog Forslaget om at forhøie $\frac{1}{4}$ til $\frac{1}{3}$ tilbage.

Holstein har været saa uforsigtig at begive sig ind i den af Fonnesbechs Forslag opskræmmede Godseierleir;

han »talte« —. Det skulde han ikke have gjort; aller-
mindst efterat han havde givet Scavenius Leilighed til
at anklage Ministeriet. Det var en daarlig Tro, at han
kunde gjøre Indtryk ved at foreholde Godseierne, at
hvad der nu skete, var Straf, fordi de ikke havde fulgt
ham ifjor og sluttet sig til J. A. Hansens Fæstelov, og
han fik kun liden Tak for sin Forklaring, at det Hele
var meget mod hans og Haffners Ønske. Holstein er et
nyt Exempel paa, hvad der kan dækkes ved den ydre
Stilling; Kongen synes om ham, fordi han stadigt be-
retter Alt, hvad der af de enkelte Ministre siges i Mini-
sterraadet.

DEN 17. DECEMBER. Løverdag. I Statsraadet stadfæ-
stedes Ligsynsloven og den islandske Forfatningslov. Lov-
forslaget om Rigsdagsmænds Ukrænkelighed besluttedes
forelagt.

Hall's Lønningslovs Behandling fortsattes og endtes
mod Hall. Ved Spm. om det ene jyske Seminariums
Nedlæggelse opdukkede Forslaget om dets Omdannelse
til et Qvindeseminarium, en Plan, det pædagogiske Sel-
skab netop nu har interesseret sig for; men det smagte
ikke Thinget. Præsteembedsbesættelsesl. sattes under For-
handling. I *Landstinget* fastholdtes første *Afløsningsform*;
andet Afsnit vedtoges; Sagen gik over til Mandag, da
Madvig ikke kunde tie, men angreb Nedbrydelsen af
Tolv-Tønderskranken ved Testationsfriheden. Brock be-
reder sig til at angribe andet Stykke i § 23 om Adgang
til Stadfæstelse paa Indskrænkninger lagte paa een Slægt.

DEN 18. DECEMBER. Søndag. Betænkningen i den
første Fæstesag er afgivet.

Der fremkommer nye Forslag til Fæstesagen, som skal
puttes ind, saasnart Postl. er færdig, trods den begyndte
Præsteembedsbesættelseslov.

DEN 19. DECEMBER. Mandag. J. A. Hansen har nu
expederet Betænkningen om Præstelønningslovforslaget:
Regnes Finantsudvalget fra, samt Skoleloven, saa bliver

J. A. Hansen i alle betydeligere Sager den, som man med det Gode eller det Onde har taget til Ordfører.

- 1) Han har Forpagtnings- og Fæstesagen.
- 2) Han har afgivet Betænkning over Præstelønningsl.
- 5 3) Han sidder inde med Lovf. om Creditbeviserne.
- 4) Han leder Lønnings- og Contoirholdsudv.

DEN 20. DECEMBER. Tirsdag. Det forenede Venstre gjorde Oprør imod J. A. Hansen, der ved Formandens Bistand havde faaet *Fæstelovens* tredie Behlg. skudt ind, 10 fordi han imorgen har Møde i Vordingborg. Først gjorde Udvalgets Medlemmer Modstand mod at fremme Sagen, hvortil der i sidste Øieblik omdeltes Ændringsforslag; men derpaa støttedes Modstanden af Winther og Høgsbro. Med 46 Stemmer mod 30 tilbagevistes Sagen til 15 Udvalget. Som Følge heraf frasagde J. A. Hansen sig Formands- og Ordførerværdigheden; den første blev nok strax besat; men i den anden Henseende opsatte man at tage Beslutning. Denne uventede Vending maa vel forklares *dels* ved Bøndernes Lyst til at tage, hvad de 20 kunne faae, *dels* ved Høgsbro's og Winther's Skinsyge paa J. A. Hansen, hvem de maatte underordne sig, hvis det forenede Venstre skal holde sammen.

DEN 21. DECEMBER. Onsdag. I Ministerraadet opgav Haffner Tanken om at bytte vore Tabatierer (20,000) 25 med Udsigt til Remingtoner til Foraaret, et Forslag, der var gjort i en noget usikker Form fra Remington.

Haffner var, uagtet han kun havde haft Finantsudvalgets Bemærkninger om Krigsministeriets Budget et Par Dage, villig til at conferere med Udvalget idag, men 30 det viste sig, at saa Mange vilde reise eller endog være reiste, at Winther maatte gaae til Bekjendelse, at det ikke kunde nytte.

Augsb. Allg. Ztg. for idag tilraader Opfyldelsen af Pragerfreden Art. V.

35 DEN 22. DECEMBER. Torsdag. Idag bringer Aftonbl. C.'s tredie og sidste Artikel. Det er virkelig Kong Carl,

der har sendt dem — det er herefter ikke saa underligt, at man i Berlin er saa forbittret paa det svenske Kongehuus, at man endog vil rydde det af Veien. Prinds Carl Frederik er udseet til Konge i Sverrig-Norge, naar den gunstige Leilighed tilbyder sig. 5

Fonnesbech aabner Udsigt til en ny jydsk Kbstkforening — paa $\frac{1}{2}$ Million, paa Betingelse af, at der sikkres en øieblikkelig Anbringelse til en Cours lig de kgl. Oblig. (Der tales om Medvirkning af Adler.)

DEN 23. DECEMBER. Fredag. Den svenske Litteratur 10
har ved denne Tid faaet adskillige Bidrag dels af ældre som Z. Topelius (Sångor II) dels af yngre, som *Nyblom* (Carlino), *Sander* dikter. *Ed. Bäckström* dramatiska Studier (En Krona, Evas systrar, Första Maj, Fången på Kallö) og lyriska dikter. 15

Th. Hagberg, Öfs. af Calderon, *Kullberg* 4de Del af Ariost *Nybloms* Udg. af Runeberg. Et Brudstykke af en Selvbiographie som Beskow efterlader sig. (Lefnadsminnen.)

DEN 29. DECEMBER. Torsdag. I denne Juletid skulde 20
Nellemann gjenngaae Schiørrings Udkast til Motiver til Fallitloven, for at anden Del af Civilprocessen endeligt kunde udsendes til Prøvelse. Saa var det maaske endnu muligt, at Fallitl. kunde forelægges paa Grundlag af den nuværende Retsorganisation til Efteraaret. 25

DEN 30. DECEMBER. Fredag. H. C. D. Müller møder med temmelig ubehagelige Oplysninger om I. A. Hansens Formands- og Ordførervirksomhed i Fæstesagen.

Quaade udtaler i Anledning af Rygterne om Belgiens Deling og Hollands Indlemmelse i Preussen, medens 30
fransk Belgien indlemmedes i Frankrig, at Tanken snarest vel maatte være bonapartistisk, Nothomb troede ikke derpaa, men Intet er jo umuligt nuomstunder; den holl. Gesandt erklærede, at Holland for enhver Priis vilde hævde sin Selvstændighed. Luxemborg kunde snare 35
rere benyttes. Der taltes og om andre Planer, saasom

Oldenborgs Afstaaelse til Preussen, medens Storh. anbragtes i Holsteen og Slesvig,* *Bh. Bülow* mente, at vi da muligt fik Noget.

DEN 31. DECEMBER. Lørdag. *Scharling*, som maa lade
 5 *Dansk Maanedsskrift* standse, da han ikke kan skaffe Hegel Abonenter nok, er nu blevet udset til at foredrage noget dansk Literaturhistorie for Kronprindsessen (Dronningen og Prindsesse Thyra).

Theorie og Praxis dør ligl.; *Ide og Virkelighed* er i
 10 Livsfare. *Arvesen-Wexelsen's* Kirkl. Folkeblad afløses af *Nord. Maanedsskrift*.

Bergstedt, hvis Stockholmerpost gaaer ind, begynder et Ugeskrift »Samtiden«; *Kjellberg* udg. *Swea 2 Gange* ugentlig. *P. Thomasson* udgiver ved Heulin Medborgaren.
 15 *Goos's* Forslag til Domsmyndighedens Ordning og til Anklagemyndighedernes Ordning omdeles. Nellemans Gjennemsyn af Afstemningerne ved anden Behlg. af Civilprocessen I behandledes til Ende. Meningsforskjellen mellem ham og Klein med Hensyn til den skriftlige
 20 Procesmaade udjævnedes. *Goos's* Nævningeforslag kan nu omdeles.

Nellemann har lovet i disse Dage at gjøre sit Gjennemsyn af Schiørrings Motiver til Concoursl. færdigt.

Ogsaa Udenrigsministeriet høitideligholder sit Jubilæum
 25 ved en Beretning af Bruun. Heydebrand er næsten forundret over den Opmærksomhed, der vises ham ved Hoffet. Her er Troen paa Preussens Herlighed overvældende. Dronningen gaaer i Fælden, naar Wyke spørger hende, om hun ikke er stolt af sine tyske Forfædre.
 30 *Oxholm* phantaserer stadigt om, at nu vilde det være en Ære at træde ind i det tyske Forbund. Dette maa være en i visse Kredse raadende Phantasie; thi den er naaet til Quaade paa en saadan Maade, at han har anstillet Betragtninger derover.

35 * Andre bygge atter paa Kronprindsen af Preussens nære Forbindelse med Augustenborgeren, at denne skulde have en Forsørgelse som Vasal.

Hans Orakel Nothomb har imidlertid givet ham den Besked, at det vil man i Tydskland aldeles ikke vide af, saa vi skal ikke bryde vort Hoved derover.

DEN 1. JANUAR. Søndag. Da Rottbøll idag vilde overøse Kongen med Lovtaler, fordi han havde reddet Landet, ⁵ overraskede Kongen med det Svar, at Æren ikke var hans, men hans Regjerings, og ikke mindre med den Ytring, at endnu var Alt jo ikke endt; det kunde jo maaskee gaae anderledes, end man troede. Jeg frygter dog for, at den sidste Forudsætning ikke gaaer i Op- ¹⁰fyldelse for det Første.

DEN 3. JANUAR. Tirsdag. Berlingske er saa naiv at meddele fra Nyborg som Postnyhed, at tre deserterede Officerer ere meldte. Det er en behagelig Efterretning ¹⁵ paa samme Tid som Østerrig erkjender, at det er forpligtet til at internere de franske Fanger, der undslipper.

Monrad angriber idag Fønnesbech's Underændringsforslag, der praktisk kan udtrykkes saaledes, at naar en Eier vil sætte Bondegaarden til Auction og betaler Auctionsomkostningerne, kan han som høistbydende opnaae, ²⁰ at Fæstetvangen kun gjælder for en Bortfæstning (efter 20 Aar bortfalder Fæstetvangen).

Holstein havde stor Lyst idag til, at vi skulde enes om at nægte Stadfæstelse paa Afskaffelse af toaarige For- ²⁵pagtninger, men det blev der da ikke Noget af. Det er iøvrigt paafaldende, at Mange have kunnet blive saa forundrede over Holsteins Løben om med Snak i Anledning af Fæsteforslaget, som de virkelig ere blevne; at de skulde have troet paa hans større Indflydelse er uantageligt, men de have troet paa hans Optugtelse. ³⁰

DEN 4. JANUAR. Onsdag. Idag kommer Heydebrand til Vedel og spørger, hvad vi ville sige, hvis han erklærer, at Preussen ikke længere anseer sig bunden ved ³⁵ Pariser Søretsdecl., saasom — den franske Blokade ifjor ikke var effektiv.

Ploug kan ikke nægte sig den Glæde at bebreide Berl.,

at den bereder Regjeringen Vanskeligheder ved at optage Efterretninger om flygtede Franskmænd, uagtet han i samme Øieblik selv yderligere henleder Opmærksomheden paa den imellem Postefterretninger skjulte Notits.

5 Oxholm benægter Dagbl.s Paastand (i Henhold til Crone) om Plessens Nærværelse i Juli — medens Ministeriet var af den Mening, at det skulde ignoreres.

DEN 5. JANUAR. Torsdag. Hertug Carl har atter skrevet til Kongen om Benaadning for Greven af Noer. Saa-
 10 ledes kommer vel Spørgsmaalet frem igjen, uagtet det skal være Enkedronningen meget imod; hun ønsker, at det i det Mindste maa vente, til hun er borte. Hun frygter for, at det skal blive lagt hende til Last, og saaledes skade hendes gode Stilling, hvis det skeer forinden.
 15 Heydebrand henvendte sig idag til Rosenørn-Lehn med det Spm., hvad vi vilde sige, hvis Preussen, under Forudsætning af, at den franske Blokade ikke havde været effectiv, erklærede, at det som Følge heraf i denne Krig ligeoverfor Frankrig ikke erkjendte sig for at være bunden ved Parisersøretsdeclarationen. Iøvrigt var det et
 20 reent theoretiskt Spm.; »det kunde ikke have practisk Betydning før til Foraaret, og inden den Tid vilde Kri-gen være endt«.

DEN 6. JANUAR. Fredag. Idag kommer *Rottbøll* og
 25 melder mig, at han ønsker at afgaae ved dette Høieste-retaars Slutning. Men Bretton da? Mourier maa, hvis han ikke og søger sin Afsked, springe ham forbi. Nu kunde *Gram*, hvis han vil, indtræde; ellers *Klein*, hvis han vil, eller *Cold*. Hvad der har bestemt Rottbøll til
 30 at tilbagetræde, er nok Advokaterne, navnlig Henrichsen's og Broch's Langsomhed til at fremme Sagerne.

DEN 7. JANUAR. Lørdag. Efter Statsraadet Ministermøde. Rosenørn forelagde Heydebrands Spm. med nogle Bemærkninger af Vedel, der foreslog, at man skulde ind-
 35 skrænke sig til den mundtlige Yttring, at man for Øieblikket ikke fandt Anledning til at udtale sig videre, hvilken

Bemærkning kunde knyttet enten til den Omstændighed, at det endnu ikke var godtgjort, at Blokaden ikke havde været effectiv, eller til den Betragtning, at Spm. var af en saa principiel Betydning, at vi ikke kunde ønske at udtale os uden at kjende de andre Magters Opfattelse af Spørgsmaalet. I Realiteten yttredes, at den preussiske Paastand ikke vilde være velgrundet i sin Almindelighed, om man end maaskee kunde tænke sig saadanne Brud paa en af Declarationens Sætninger (f. Ex. Papirblokade af en heel Kyst uden noget Skibs Udsendelse), der kunde berettigede til at kuldkaste hele Samtykket. Rosenørn var aabenbart mest tilbøielig til strax at svare, at man ikke kunde billige en saadan Paastand som den antydede. Haffner, der ansaae det for notorisk, at Blokaden ikke havde været effectiv, vilde tværtimod finde Paastanden velgrundet. Det vedtoges da, at Rosenørn skulde svare undvigende, med Benyttelse af begge de af Vedel — alternativt — fremhævede Momenter. Hverken Plessen eller Bülow kjendte Noget til, at en lignende Forespørgsel i de sidste Dage var fremkommen i Stockholm eller London.

Derefter kom vi atter til at tale om Fæstesagen, der fylder Kongens og Godseiernes Sind. Nytaarsdag, da Kongen til Haffner og Liebe talte om den, slog Liebe paa, at der mulig vilde komme en »Løsning« fra Godseierne, uden dog at ville sige, hvorledes. Holstein blev irrettesat, fordi han gav sig i Forhandling med Godseierne og opmuntrede dem til at fremkomme med et Forslag til — Løsning af hele Fæstespørgsmaalet. Kun derved kunde de fjerne de modbydelige Forslag, Fonnesbech havde forelagt, og som han afskyede. Han undskyldte sig med, at han havde sagt det Samme ifjor. Som om han dengang var Conseilpræsident i det Mstm., hvis Indenrigsminister fremlagde disse afskyelige Forslag. Iøvrigt viste det sig atter, at Haffner bærer Nag til Landstinget for dets Optræden ifjor og vil have det tvunget til at tage, hvad Regjeringen og Folkethinget enes om, eller til at danne en ny Regjering; Holstein derimod paastaer, at

han vil gaae paa Spm. om Stadfæstelse af en Lov, hvori begge Thing vedtage alt det Ubehagelige i Fonnesbechs Forslag, men udelade dets eneste Velsmagende (den af Monrad angrebne Bestemmelse).

- 5 DEN 8. JANUAR. Søndag. Morsomt nok gaaer Rosenørn-Lehn om med den skumle Mistro til Holstein, at denne vil fortrænge ham og selv have Udenrigsministeriet. Skade, at Rosenørn ikke blot viser fuldstændig Mangel paa Perfectibilitet, men ogsaa røber en vis Paaholdenhed; han
10 boer endnu paa Hotel og blev kun med Nød dreven til et Middagsselskab før Juul. I det Mindste heri burde han overgaae Holstein, der viste sig gjerrig.

- DEN 9. JANUAR. Mandag. Idag kom Bretton til mig for at ville søge om Embedet som Justitiarius i Høiesteret. Jeg sagde ham, at jeg ikke kunde indstille ham; jeg
15 troer, han opgiver sit Forsæt at optræde som Ansøger.

- DEN 10. JANUAR. Tirsdag. Baade *Unsgaard* og *Dahl* benægte paa min Forespørgsel, at de have Kjendskab til den Praxis, der nu hævdes i Indenrigsministeriet, hvor-
20 efter Fæstetvangen kun hviler paa de gamle Fæstegaarde og de Hovedbestanddele, der af dem blive tilbage, hvorimod andre Parceller skulde være frie, selv om de vare større end Huuslodder. Jeg vil nu spørge *Nutzhorn*, om han kan paavise ældre Tilfælde.

- 25 DEN 11. JANUAR. Onsdag. Jeg tilbød idag Mourier Embedet som Justitiarius i Høiesteret. Han vilde conferere med sin Læge.

- Godseierne have nedsat et Udvalg (Carlsen, Moltke og Skeel) til at conferere med os om Fæstesagen. De true
30 ikke mere, men bede; og de ville indtil videre gjerne undgaae et almindeligt Møde, efterat Hansen saa stærkt har henledet Opmærksomheden paa Godseiernes Terminsmøder. Fonnesbech vil øiensynligt see at slippe bort fra Enke-Paragraphen ved at knytte den uadskilleligt til
35 hans Forslag om Godseiernes Ret til at købe ved Auction med Udsigt til Frigjørelse efter 20 Aar.

Kongsemnerne opføres. E. Poulsen (Bisp Nicolas) var den, der svigtede mindst.

DEN 12. JANUAR. Torsdag. Mourier har modtaget Tilbudet. Iblandt dem, der kunne komme i Betragtning til det derved ledigblivende Assessorat, er vel Finsen (da 5 Gram ikke vil, og Klein blot ønsker Forsædes Forbehold) den Nærmeste efter ham Cold og Lund i Viborg.

Sick har, skjøndt ikke uden Vanskelighed, faaet det Fornødne ordnet med Japan ved Overenskomst; i China har man slet ikke spurgt sig for, men gjort, hvad man vilde, 10 efter Aftale med vkke Eier. Lt. Suenson er meget flink.

DEN 13. JANUAR. Fredag. Jeg confererede med Ussing (Schøler) om Ændringsforslagene til Majoratsloven.

Jeg forklarede Dresing, at Fønnesbech havde isinde at gjenoptage sin tidligere Forpagtningslov. Naturligviis 15 kunde Fønnesbech ikke finde sig i, at Overgangen til anden Behlg. nægtedes. Paa Dresings Antydning, at Flere i og for sig kunde ønske at stemme for de lange Forpagtningers Afskaffelse, men at det vel ikke gik an efter Forhandlingernes Gang ifjor, svarede jeg ikke videre. 20 Men herefter antager jeg, at man i det Møde, der skulde holdes, vil lade Sagen gaae til Udvalg trods Estrups Anstrengelser.

DEN 14. JANUAR. Lørdag. Alfred Hages Tilstand er meget betænkelig. 25

I Procescommissionen kom Hage's og Brock's Følelser over Criminalprocessens Gjenoptagelse til Udbrud; Hage vilde først trække sig tilbage, men det satte sig. Nu tage vi Goos's Grundlag og Domsordningen til ny første Behlg., i Haab om derefter at komme til en Afstemning over 30 Hovedspm. m. Hs. til Competence og Organisation. Deuntzer mødte som Criminalprocessecretær. Fønnesbech havde Møde med Fæsteudvalget (Bregendahl fraværende).

DEN 16. JANUAR. Mandag. Betænkning over *Contoir-* 35 *holdsl.* er afgivet; over *Militærbudg. færdig.* Estrup, med

hvem jeg talte i Anledning af Berner-Schildens Salgstilladelse, lettede paa min Opfordring sit Hjerte m. Hs. til Fonnesbechs Forslag. Han vilde jo hellere end gjerne dræbe Forpagtningsl. strax, men saae godt, at det ikke kunde lykkes ham; han udtalte sig stærkt mod Enkesen som et Contractbrud. Det lettede, da jeg sagde ham, hvad jeg ligeledes har sagt Klein og Carlsen, at Fonnesbech burde have begrændset sit Forslag til fremtidige Contracter.

I Ministerraadet kom Holstein frem med Kongens Hilsen til Krigsministeren, at han havde sagt Vaabenbrødrene, at det ikke var Kongens Skyld, at der ikke var meddelt Medailler. Jeg foreholdt Holstein, hvorfor han ikke havde sagt, at det for Kongen vilde være ønskeligt at tale med vkde. Minister, inden en saadan Audients gaves.

Ved *Rosenørns* Middag igaar for Missionscheferne og Sekretærerne var og Formændene og Viceformændene. J. A. Hansen sagde til Heydebrand: Naar nu Kongen af Preussen rykker ind i Paris, giver han vel Danmark Nordslesvig tilbage. Heydebrand mente, at det vel ikke nærmest var derfor, at Paris var blevet beleiret, men tænkte at hytte sig for rørig Samtale, da han til Krabbe roste Folkethingssalen. Den vil dog ikke være stor nok, svarede Krabbe, naar vi faae Nordslesvig tilbage.

DEN 17. JANUAR. Tirsdag. Kongen er falden paa at ville give Paschaen af Egypten Elephanten.* Stamhuusl. vedtoges i Landstinget. Forpagtningsudv valgtes. Foreløbigt gik Nellesmann ind paa ingen Forslag at stille med Hensyn til Politivedtægtsloven.

St. Ferréol har faaet Befaling at opfordre den danske Regjering til at anerkjende den franske Forsvarsregjering. St. Ferréol mente, at vi vilde spørge Holland, Belgien og Sverrig (— Spanien, Portugal, Italien og Amerika have udtalt Anerkjendelse). Vedel mente, at det maaskee

* Uagtet ikke engang Sultanen har den.

vilde gavne Frankrig mere at gjøre Henstillingen til England og Rusland; de mindre vilde alle sige Nei. Samtidigt maatte da Quaade sige det til Thiele med Bemærkning, at vi antog, at det ogsaa vilde være Preussen kjær, om en Anerkjendelse fandt Sted, der kun kunde lette 5 Fredens Afslutning. Quaade vil rigtignok ryste ved denne Meddelelses Aflevering.

Beckfriis er kommen. Essen har intet andet Svar* faaet fra Wachtmeister med Hensyn til Heydebrands Forespørgsel end Billetten til Plessen (8. Jan.). Beckfriis 10 selv har aldeles ingen Hilsen derom.

DEN 18. JANUAR. Onsdag. Igaar Aftes dannedes et Struensee-Samfund. Man vil nu (ved Zahle!) reise Mindesmærker for Struensee! Heldigviis vil Holms Afhandling snart klare Begreberne om Struensees Storhed noget. 15

Ussing kom ikke ind i Forpagtningsudvalget. Bjerring var paa Grund af Sygdom fraværende; dette benyttede Godseierne til at intrigere Ussing bort.

Kongen erkjendte Rosenørns Indvendinger mod den ægyptiske Elephant; det var Schele, som efter Breve fra 20 Dumreicher havde talt derom. Holstein vilde kun vedgaae at have hørt Schele tale derom, og han vilde paa-staae, at han havde talt med Rosenørn derom.

DEN 19. JANUAR. Torsdag. *Fischer* vil virkeligt nu indbringe et Fæsteforslag. 25

I et Ministermøde forinden Thingtiden vedtoges det efter Vedels Forslag at begjære Kongens Bemyndigelse til at fornemme, hvad England og Rusland meente om en Anerkjendelse af le gvt. de la défense nationale; efter Fenger's Henstilling tilføiedes Østerrig (ved Eder). Det 30

* Gjennem Quaade høre vi, at Bismark af den svenske Consul har forlangt Oplysning om, hvormange svenske og norske Skibe der er kommen trods Blokaden, hvornaar Blokadeflaaden kom i Sigte, og naar den blev borte. Due gav ham Ordre til at svare med Hensyn til Skibene, 35 men ellers ikke.

overlodes til Udenrigsministeriet, om det strax vilde gjøre Indstillinger, saa Sagen kunde foretages paa Lørdag i Statsraadet, eller om det vil vente lidt. Vedel vælger det Sidste.* Ligl. vedtoges Rosenørns mundtlige Svar til Heyde-
 5 brand m. Hs. til Ophævelsen af Søret dcl. af 1856 til Straf for Blokadens Non-Efficacitet; maaske bortfalder Spm. ganske, efter at Preussen har taget sin Erklæring at ville respectere franske Handelsskibe tilbage. Idag kommer *Holmblad* og taler om at komme ind i Høiesteret, dog
 10 ikke anderledes, end at han undlader at indgive Ansøgning, naar jeg ikke raader ham dertil.

DEN 20. JANUAR. Fredag. Idag ventes Frijs. Det er dog synderligt, at han saa lidet kan bedømme Mennesker. Det er aldeles tilfældigt, hvorledes han vælger. Det
 15 ene Øieblik vælger han Kierkegaard, det næste Aleth Hansen; det ene Øieblik Estrup eller Raasløff, det andet — Holstein, den i Bund og Grund tyske Spirrevip. Øiensynligt har han slet ikke kjendt Holsteins egentlige Natur. Hans Ubetydelighed var vitterlig nok, men hans
 20 Tydskhed var vel ligesaa lidt traadt Frijs imøde som hans Kammertjenernatur ligeoverfor Kongen. Det er disse Egenskaber, navnlig den sidste, der gjøre, at baade Kongen og Kronprindsen synes saa godt om ham, langt bedre end om Frijs.

25 J. A. Hansen har skrevet et galdespyende Betækningsudkast til *det politiske Udvalg*. Det er saa godt som afgjort, at der skal finde en Conference med Ministeriet Sted inden Betænkningens Afgivelse, men det kan blive vanskeligt nok at indtage den rette Stilling. Den er gjennemgaaet i
 30 Udvalget idag; Behlgen af Udkastet fortsættes idag.

* Saaledes kan der telegrapheres til Bülow, om han — uden at spørge Granville — kan erfare, hvorvidt den franske Forsvarsregjering har forlangt Anerkjendelse i
 35 England. Med Hensyn til Østerrig hører jeg, at Beust skal for længere Tid siden [have] sendt en Depeche til Svar paa vor Meddelelse om Valgene i Nordslesvig, men Eder har ikke afgivet den.

DEN 21. JANUAR. Lørdag. Statsraad.

Siden kom Kongen frem med Vaabenbrødrenes Petition om Medaillesagen. Haffner kom ind paa Vanskelighederne, at de, der havde fortjent Medaillen for Misunde, Sankemark eller Dybbøl, kunde siden have vist 5 mindre Dygtighed ved Als. Dette er Kongens ømme Punkt; — han paastod, at det ikke var Meningen i 1864 at holde Als, hvilket skulde fremgaae af Statsraadsprotokollerne! Hall gjorde en Diversion ved at omtale den Mulighed at gjøre Tapperhedsmedaillen (til den Enkelte) 10 til en Erindringsmedaille for Alle baade fra 1848, 1850 og 1863—64. Medaillerne fra 1848—50 ere indsmeltede; der er en 2000 til ⁶³/₆₄.

Iøvrigt erklærede Kongen, at hans Udtalelse til de 3000 Vaabenbrødre (en Fraction altsaa af det store Selskab, 15 ikke Bestyrelsen) ikke indeholdt Noget, der kunde binde Ministeriet eller indskrænke dets frie Overveielser af Sagen.

Jeg fik *Skibsted* idag til ikke at søge om at komme ind i Høiesteret, og jeg fraraadede *Holmblad* at forlade Politi- og Criminal R., men hvis han vil, troer jeg dog, 20 at han bør komme ind i Høiesteret.

Kongen, til hvem Rosenørn igaar havde sagt, at Heydebrand mundtlig havde omtalt Keisertitlens Antagelse, sagde idag til ham, at han dog ikke kunde beqvemme sig til at ønske til Lykke.* 25

DEN 23. JANUAR. Mandag. Militærbudgettets Behlg. begynder i Folkethinget.

Koch og Dinesen (Raasløff) friste Haffner til at udstrække Armen efter en Geværbevilling; Resultatet bliver vel, at han hverken faar Geværer eller det større Antal 30 Kanoner.

J. A. Hansens Udkast beskylder Regjeringen for Tve-

* Det afgjordes uden Forestillings Benyttelse mellem Kongen og Rosenørn, at denne, naar Heydebrand kom med Spm. om Virkningen af Blokadens Slaphed, sva- 35 rede undvigende.

tydighed og Vaklen — hvad skal man gribe til mod et Udvalgsfleertal, hvis Præmisser ere i Strid med Indstillingen? Naar det blot var Grovheder, kunde man jo overbyde det; men naar den indeholder Sigtelser, der
5 af Fjenden kunne tages til Indtægt, hvad saa?

DEN 24. JANUAR. Tirsdag. I Finantsudvalget omtalte jeg idag foruden Betalingssatserne ved Daareanstalten Spm. om personligt Tillæg til Assessor Müller.

I Folkethinget bragtes Krigsministeriets Budget til Ende
10 efter den kjær—krabbeske Skandale med Sølvtoiet. Haffner tabte navnlig og paa Forstærkningsbat. (46—50). I Landstinget blev Politivedtægtsl. færdig. Cold forivrede sig idag paa Spmet. om hans Anciennitetsforhold til Finsen — det viser mig, hvorlidt man forstaaer at
15 vurdere Underdommerstillingen.

Det vides ikke, hvorledes Fischers Stilling til Gods-
eierne er i Fæsteforslaget; jeg tvivler dog ikke paa, at han er i god Forstaaelse med dem, om det end skal skjules, ja selv om han tilsyneladende bliver angreben
20 af Estrup.

Det lader, som Berg og Høgsbro ere blevne noget betænkelige ved J. A. Hansens Udkast til den politiske Betænkning, og at vi altsaa ikke endnu faae Betækningsudkastet i den nuværende Skikkelse.

25 DEN 25. JANUAR. Onsdag. J. A. Hansen har faaet Nyholm til at hjælpe sig med Betækningsudkastets Om-
skrivning; det bliver vel saa afglattet, men i Virkeligheden dog skadeligt og utilbørligt.

Jeg gav idag J. A. Hansen Meinigs Bemærkninger om
30 hans Contoirholdsudgifter.

M. P. Bruun henstiller at knytte Fischers Lov til Fon-
nesbech—Hansens Lovforslag, saaledes at den, der frivilligt vedtog at underkaste sig Salgspligten, fritages for
35 Tvangsbestemmelserne med Hensyn til Forpagtning o. s. v., hvorved de, der ikke vilde det, ramtes af alle de Ubehageligheder, der kunde opdrives uden Retsbrud.

Nu er H. Ibsen efter Indstilling benaadet med det af

ham saa varmt eftertragede Ridderkors (Res. 24. Jan.). Han har gjort Klubien Afbigt for sine bedende Skrivelser.

DEN 26. JANUAR. Torsdag. Idag gjenemseer jeg Slutningen af Motiverne til Fallitlovsfsl.

Idag indstilledes N. Finsen til at gjøre Prøve i Høiesteret, efter en udførlig Granskning af hans Forhold til Cold.

Jeg læste Udkastet til det politiske Udvalgs Betænkning i dets nuværende Skikkelse. Det gjengiver Fengers Udtalelser i en urigtig Skikkelse, men volder i det Hele nu næppe store Vanskeligheder; Udvalget kan ikke klart¹⁰ bedømme Ministeriets Politik, men den Ulykke er da ikke saa stor.

Jeg anholdt idag Estrup—Skeel for at erfare, hvorvidt Fischer havde emanciperet sig fra Skeel. Denne paastod det. Der havde været en Sammenkomst, hvor Godseierne¹⁵ erklærede, at de ikke kunde understøtte hans Forslag; herefter troede de i Henhold til hans Udtalelser, at det var blevet begravet. Siden havde Fischer imidlertid forhandlet med Andre og taget en anden Bestemmelse.

DEN 27. JANUAR. Fredag. For at lempe sig efter Folke-²⁰thinget lod Liebe Fischers Fæstelov ikke komme paa Dagsordenen idag. Der bliver da Tid til at drøfte den i Morgen eller paa Lørdag. Udvalget maa vel forstærkes ved Forslagets Oversendelse; Spørgsmaalet er, om med 2 eller 4; Fischer og Ussing maae ind, og da Bønderne²⁵ betragte disse som Godseierforsvarere, bliver det vel 4, der fordres. Estrup paastaaer, at Skeel ikke vilde have Ussing fjernet, men at det var Venstre Centrum, som vilde have Nogen af sine ind.

Tredie Behlg. af *J. A. Hansens Fæsteforslag* gjenoptages³⁰ i Folkethinget idag. Villads Holm og S. Pedersen — det var Erobring. — Folkethinget brød sig aldeles ikke om Fonnesbechs Tilbud, men vedtog forskjellige Tillæg og Ændringer til hans Fæsteforslag. Saaledes er Ministeriet aldeles frit. Alt forinden havde Frederiksen meldt, at³⁵ det slet ikke var Mening, at der skulde udkomme nogen Lov i Aar.

DEN 28. JANUAR. Lørdag. I Ministerraadet enedes vi om, at der ikke kunde gjøres Noget i Anledning af St. Ferréols Begjæring om Forsvarsregjeringens Anerkjendelse. Wachtmeister har ligefrem sagt nei, saalænge
 5 den ikke var anerkjendt af Befolkningen.

Blw. forsikkrer, at Frankrig ikke har forlangt nogen ny Anerkjendelse som Vilkaar for at møde paa Congressen; Quaade skriver, at man i Preussen meget nødigt vilde see et Skridt, sigtende til at skaffe Forsvarsregjering
 10 ringen nogen Anerkjendelse. Skriftlig Forestilling til Kongen behøvedes ikke herefter. Vi enedes om, at Fonnesbech skulde indtage en afventende og iagttagende Stilling ligeoverfor Fischers Lovforslag om *Fæstesg.* Over et Forslag, der saaledes dratter ned i fjerde Maaned i en Sag,
 15 hvor Regjeringen ikke har villet indbringe noget Forslag, kan der ikke forlanges en Erklæring om Enkelthederne. Betænkningen om *Rigsfstderl.* blev gennemgaaet. Idag fik vi det castigerede Betækningsudkast fra B. Christensen.

20 DEN 30. JANUAR. Mandag. Fæsteforslagets tredie Behandling blev da endt til Vederqvægelse for den ulykkelige Fonnesbech, der unddrog sig Concertens Glæder i Aften. Holstein havde svigtet ham hele Formiddagen.

Forinden havde vi vedtaget, hvad Fenger, Rosenørn
 25 og Holstein havde at meddele det politiske Udvalg i Anledning af Betænkningen; Fenger rettede Meddelelsen om, hvad han havde sagt; Rosenørn oplyste ligeledes Feiltagelser med Hensyn til, hvad han havde sagt; Conseilpræsidenten skulde udtale, at man var gaaet ud fra,
 30 at Udvalget vilde betragte det som en Selvfølge, at ligesaa lidt som de Rigsdagen fortroligt meddelte Aktstykker kunde offentliggjøres, ligesaa lidet kunde deres Indhold meddeles gennem kritiske Bemærkninger eller Antydninger. Man maatte derfor insistere paa, at alle slige
 35 indirekte Meddelelser udgik som skadelige og farlige for Landet.

Ploug holdt Mindetale over Lehmann i Aften i Studenterforeningen.

Mohrenheim bebudede

1) som nærforestaaende en engelsk—tydsk—østerrigsk Alliance, »med Kong Wilhelm's Død er Forholdet til Rusland forandret i 24 Timer«,

2) som Fremtidskampen det store Sammenstød mellem Germanerne og Slaverne paa Böhmens Grund.*

3) Bismarck vil om 10 Aar blive bedømt som Napoleon nu — han troer at lede, men i Virkeligheden bruge Demokraterne ham.

Mohrenheim staar sig daarligt med Gortschakow, han kom som tydsksindet, men er ifærd med Omslaget.

DEN 31. JANUAR. Tirsdag. Ved Soireen i Gaar Aftes begik Oxholm den Dumhed at ville indføre et nyt Reglement, hvorefter Hofdamerne (Les dames d'honneur) stilledes foran de fremmede Gesandters Fruer. Det gik navnlig ud over Fru Heydebrand. Heydebrand har strax klaget med stor Bitterhed til Udenrigsministeriet. Jeg tvivler ikke paa, at Oxholm har gjort en Dumhed.

Nu beqvemmer Kongen sig til at lykønske den nye Keiser. Quaade havde sukket efter en Depeche, hvoraf han kunde levere Gjenpart, saaledes havde flere Regjeringer gjort, uagtet den officielle Meddelelse ei var kommen; vi maatte endelig ikke være de Sidste. Dette er dog ikke blevet Tilfældet; efter Plessen's Sigende har Sverige endnu ikke lykønsket.

25

DEN 2. FEBRUAR. Torsdag. Forhl. af J. A. Hansen's Fæsteforbedringslov begyndte i Landstinget; idet jeg hævdede Nødvendigheden af at slaae en Bom for Anvendelsen af den nye Theorie, at der ved Omfordeling eller Udstykning ikke hviler Fæstepligt paa den tilbageblevne Hovedparcel.

Det er endnu ikke ret muligt at blive klog paa Gods-

* Han fremhævede, at kun som en Anelse om den tilkommende store Kamp kunde den Uvillie forklares, som overalt brød frem i Rusland mod de Tydske; efter hele Fortiden i dette Aarhundrede maatte man jo vente det modsatte.

eiernes Stemning ligeoverfor Fischers Fæstelov; Skeel udtalte sig imod den, men meget mildt; Estrup taug under den Forsikkring, at der ikke var Andet at sige om dette Forslag end om Hansen's Fæsteforslag ifjor.

5 DEN 3. FEBRUAR. Fredag. Conferencen med det politiske Udvalg gik efter Holsteins Opfattelse glat.

Fischer og Breinholt tilforordnes Forpagtningsloven. J. A. Hansens Fæstelovsforslag gik til det store Udvalg efter et langt Angreb af Estrup.

10 Indtægtssiden af Finantsloven forhandlede til Ende. Winther's Tiendeindlemmelsesforslag forkastedes med 51 mod 38 Stemmer. Forslaget om Vallø og Vemmetoftes Inddragelse toges tilbage til Fordel for et Forslag om en parlamentarisk Commission. Paa denne Maade vil
15 sandsynligviis, frygter jeg, Folkethingets Ret til at lade parlamentariske Commissioner arbeide udenfor Rigsdagssamlingen (igjennem Udtalelserne paa den grundlovgivende Rigsdag ligeoverfor Ørsted) trænge igjennem, medmindre det skulde lykkes mig at faae Juristerne til
20 at opfatte Spørgsmaalet anderledes, end det hidtil i Almindelighed har været Tilfældet (Holck).

DEN 4. FEBRUAR. Lørdag. I Procescommissionen behandles Notarialsagen, efter at Nellemann's Udkast II med Motiver og Tillæg vare omdelte.* *Rigsforstanderl.*
25 gik glat igjennem med alle Udvalgets Forslag.**

Straffelovstill. gik derefter med lige Lethed igjennem, saaledes at Anklagemyndigheden i alle de i det paagjældende Capitel omhlde Forbrydelser tilkommer Justitsm.

* Jeg fremdrog Spmet om parlamentariske Commissioners Virksomhed imellem Samlingerne. Efter min
30 Mening maatte det Afgjørende være, hvilken Fremgangsmaade der i saa Henseende er den herskende i England. Uden al Tvivl kan Commissioner der ikke arbeide i Mellemtiden uden ifølge særlig Lov eller kgl. Commissorium.
35 sorium.

** Mærkeligt nok fremkom her Troesbekjendelseskravet.

aleene. Contoirholdsudv. forhøier Bevillingen til Meinig med 70 Rdl.

Indfødsretsl. gik til Fællesudvalg paa Spmet om Betydningen af de 2 Aars Ophold.

Præstelønningsspmet kommer atter frem til tredje 5 Behlg. i Folkethinget fra Udvalgets Mindretal i et stort samlet Ændringsforslag, men med nogle stygge Underændringsforslag af Fjord og Pedersen.

DEN 5. FEBRUAR. Søndag. Den oxholm—heydebrand-ske Affaire er da i Orden, Oxholm havde aldeles Uret. 10 Der er et Præcedents fra Christian den 8des første Dage, da Wynn klagede over et nyt Reglement, der vilde stille Gesandtfruerne efter Hofdamerne, i alt Fald efter Overhofmesterinden og Kammerfrøknerne (= Ministerfruerne). Han truede med at tage bort. Levezou maatte ind til 15 Christian den 8de; alle de Fremmede henstilledes i ensom Storhed, og Wynn indledede en diplomatisk Forhandling. Christian den 8de cassetede Krabbe—Carisius's Udkast og skrev selv et Svar, der udtalte, at Hofdamerne stilledes udenfor, men smuglede Kammerfrøknerne ind 20 mellem Statsministerfruerne = Gesandtfruerne (Ancien-nitetsorden). Wynn fandt sig fri. Oxholm havde nylig havt disse Papirer til Gjennemsyn. Tilbagesendelsesskrivelsen fra Oxholm vilde nægte, at den gjaldt disse Papirer og skrev et næsvist Brev til Udenrigsministeriet, 25 men maatte beqvemme sig til at brænde det for at undgaae Svar. Iøvrigt havde han villet have Rosenørn til at trøste Heydebrand, at det kunde jo være det Samme med Reglementet, man kunde jo lade være at tilsige dem!

Mohrenheim er i denne Tid yderst forbittret paa Rosenørn 30 og vil ikke tale med ham. Han siger, at Rosenørn har løiet for ham og saaledes faaet ham til falskelig at berette, at Cadore ingen Tilbud har havt at gjøre. Gortschakow var ved sin Hjemkomst misfornøiet med, at Westmann og Mohrenheim havde anstrengt sig saa meget 35 med at holde os ude af Krigen — han indrømmer, at Gortschakow maaskee ligesaa gjerne havde seet os ind-

viklede i Krigen; Gortschakow har i lang Tid været uvenlig sindet mod os og er det nu mere end nogensinde. Plougs Yttring i »Fædrelandet« om, at man kunde see, at vi vilde være komne med i Krigen under andre
 5 Omstændigheder, har gjort overordentlig Skade i Udlandet. Rosenørns Mangel paa Evne til at høre og tale har i begge Retninger vist sin fordærlige Indflydelse; med en anden Udenrigsminister havde man ikke behøvet at lade Frijs modtage Cadores Meddelelse. Der havde
 10 saaledes ingen skriftlige Aktstykker været, som kunde misbruges, og Ministeren havde ikke behøvet at lyve ligeoverfor Mohrenheim, fordi han ikke røbede Cadore's Udtalelser. Imidlertid bespiser Rosenørn dog nu Mohrenh.

DEN 6. FEBRUAR. Mandag. Endelig er Skattelovsbetænkningen kommen fra Folkethingsudv. I Landsth.
 15 Hall's Lønningslov. Examinationsspmet foruroliger stærkt Madvig og Nullemann; med et lille Fleertal seirede Hall's Paastand om ikke at optage et udtrykkeligt Bud om Examinationscommissionen.

20 I Folkethinget var Undersøgelsescommissionens Nedsættelse om Vallø—Vemmetofte til første Behlg. Ingen talte, om Commissionen kunde arbeide i Mellemtiden mellem Samlingerne; efter den i Ministerraadet tagne Beslutning erklærede jeg, at Regjeringen ikke kunde
 25 have Noget at indvende imod Forslaget, hvis Thinget ansaae det hensigtsmæssigt.

Baade Hall og Haffner vilde vide, at B. Christensen med sit politiske Udvalg vilde være meget tam og rette sig efter Ministeriets Krav paa Udeladelser af de udpegede Steder; derimod vilde de efter Evne see at komme
 30 os tillivs paa andre Punkter; som gode Angrebsmidler troede de at have fundet Vallø—Vemmetofte Undersøgelsescoms. og den vestindiske Sag, hvor Udvalget vilde tilraade at forkaste Fengers Lov. Det er dog meget svage
 35 Angrebsmidler.

DEN 7. FEBRUAR. Tirsdag. Hall's Præstelønningslov er til tredie Behandling i Folkethinget; Mindretallets

Forsøg paa at kuldkaſte Afſtemningen ved anden Behlg. mislykkedes naturligviis; dog var Hansen øiensynligt noget betænkelig. Hvad der kunde ſkee, hvis Sagen kom tilbage fra Landſtinget, er ſvært at ſige; men det naaes ſikkerligt ikke i denne Samling. 5

DEN 8. FEBRUAR. Onsdag. Den islandske Pensionssag tilbageviſes til Udvalget paa Grund af, at dette Fleertal havde forbigaaet det constitutionelle Spml. ved at foreſlaae, at Thinget ſkulde ſtemme mod Sagens Overgang til tredie Behlg. 10

Haffner vil nu dog høre det lille Lovforſlag frem om Adgang til at foretage Udnævnelſer til Forpleiningscorpset indtil 1872 uden Hensyn til Lovens Indſkrænkninger.

DEN 9. FEBRUAR. Torsdag. Skolecommissionsl. fik en temmelig ublid Medfart i Landſtinget, men Kjær fik den dog ikke i Udvalg. 15

DEN 10. FEBRUAR. Fredag. Dagbl. fremhæver idag med megen Styrke det Modſigende hos Folkethingets Fleertal i Præſtelønningſl. og Præſteembedsbeſættelſel.; paa det ene Sted ſtatskirkelig indtil det Yderſte; paa det andet Menighedſſindet indtil det Yderſte — det gaaer unægtelig ikke. 20

Bille har løbet ſig stærkt fast i den Foreſtilling, at det vilde være at gjøre Nar af Rigsdagen, hvis man vilde nægte den parlamentariske Commission Ret til at virke imellem Samlingerne; Folkethinget ſynes dog at maatte kunne nøies med, hvad der forſlaaer for det engelske Underhuus. Madvig derimod gik ſtrax ind paa den anden Mening. 30

DEN 13. FEBRUAR. Mandag. B. Christensen ſpørger Fenger, om han ønsker en Conference. Førſte Behlg. af den forel. Lov om Creditbeviſers Udstedelſe gjenoptages i Folkethinget; Forhandlingen var flau for J. A. Hansen og Collg.; S. Jørgenſen betegnede det hele politiske Udvalgs Nedsættelſe ſom »Rumleri«. 35

Før Mødet sagde jeg — i Henhold til den i Ministerconferentsen tagne Beslutning — Krabbe, at efter Regjeringens Mening kunde den Undersøgelsescommission, Thinget nedsatte, ikke i Kraft af Grundloven øve nogen særegen Myndighed imellem Rigsdagssamlingerne.

Jeg har faaet Raasløff's to vestindiske Betænkninger; han tilbyder sig til at overtage en vestindisk Ministers, Colonialdirecteurs og Gouverneurs forenede Stillinger. Jeg tænker, han gjerne tillige vilde tage en Vicekonges Myndighed. Haffner siger iøvrigt, at den Tanke, det forrige Ministerium havde haft om en Udsendelse af en overordentlig Commissær, blev opgivet, da Tanken nærmest var beregnet paa Raasløff, men Kronprindsen viste Lyst til at gjøre Forsøget.

15 DEN 14. FEBRUAR. Tirsdag. Idag indstilles Finsen til Høiesteretsassessor fra 1ste Marts. Nu kan Sporon blive overflyttet til sin elskede Cold.

Finsen skilte sig meget net ved sin Prøve.

C. V. Nyholm har da ikke kunnet tie, men har i 20 »Fædrelandet« for igaar og idag udtalt sig for den parlamentariske Commissions Almagt.

DEN 15. FEBRUAR. Onsdag. Anden Behlg. af det parlamentariske Undersøgelsescomsforlag gik lettere, end jeg ventede. Det var øiensynligt Christensen og Hansen imod, 25 at Winther* reiste Spm. om Cms. Virken mellem Samlingerne. Jeg hører af Mollerup, at det har lange Veie med den sømilitære Straffelovscommission. Commissionen fastholder Nødvendigheden af en særskilt Straffelov for Søetaten; den vil derhos sandsynligviis endvidere fordre 30 den borgerlige Straffelovs Indarbeidelse, forsaavidt den

* Før Mødet mærkede jeg, at Christensen nødig vilde have Spmet frem, Krabbe havde meddelt ham min Erklæring; da jeg saa tilfældigt traf Winther, viste det sig, at man Intet havde sagt ham; da han hørte min Mening, 35 kunde han ei dye sig: Philosophus mansisses, si tacuisses, udbrød B. Christensen.

overhovedet skal komme til Anvendelse. Det paastaaes, at det er kun i Sverrig og Norge, at man har en for Hær og Flaade fælles Straffelov.

Nu bliver Haxthausen constitueret Legationssekretær i Paris, foreløbigt paa et halvt Aar. Kongen vilde gjerne 5 havt Løvenørn, for hvem han foreløbigt betaler.

DEN 16. FEBRUAR. Torsdag. Det politiske Udvalgs Mindretal (Venstre, undtagen Winther) har opstillet det Forslag, at de Creditbeviser, der ikke ere udstedte inden 4. Octbr., skulle kasseres; da det i Virkeligheden er ind- 10 givet efter den Tid, er Forslaget uantageligt, selv om det ikke skjulte en falsk constitutionel Paastand. Forbittrelsen mod Fenger er stor. Fenger har bestemt sig til at forlange en Conference med det vestindiske Ud- 15 valg for at faae Et og Andet ud, som han troer vil skade i Vestindien. Det vil nu snart vise sig, om Finantsl. kan gaae igjennem i en saadan Skikkelse, at den kan tages uforandret i Landstinget; det gjælder navnlig Forstærk- 20 ningsbevillingen, Creditbeviserne og Overformynderregnskabsopførelsen. Iøvrigt afhænger jo Rigsdagens Varighed af, om Hall's Love, de vestindiske Love og Majoratsl. har nogen Udsigt.

DEN 17. FEBRUAR. Fredag. Landcommunalvalg. tog lang Tid. Omsider begyndte Creditbevislovens anden Be- 25 hlg. og bragtes til Ende — fordi J. A. Hansen skulde til et Bondemøde imorgen. Det gik tilsyneladende Fenger bedre, end man i Almindelighed ventede; J. A. Hansens Forslag faldt, skjøndt støttet af Scavenius (42 > 46); der- 30 imod vedtoges Winthers Forslag, at de tre Millioner ikke maatte benyttes uden særlig Bevillingshjemmel (medens der ikke kræves nogen saadan Hjemmel med Hensyn til den øvrige Reservefonds Benyttelse). I Virkeligheden løber Winthers Forslag i Grunden nok, som Stemningen er, ud paa at kassere de 3 Millioner.

Betænkningen over Justitsministeriets Lønningslov og 35 over Jagtloven (Koch) omdeles.

I Landstingsfæsteudvalget rase fremdeles Estrup, Carlsen og Fischer som Godseiernes Forsvarere; Præstelønningsudvalgets store Fleertal slutter sig til Folkethingsudvalgets Mindretalsforslag; med Folkethingets Universitetslønningsudvalg kan Hall ingen Vegne komme.

Hall confererede med Præsteembedsbesættelseslovudvalget. Klein er det eneste rimelige Menneske, saa Hall tog Bladet fra Munden.

DEN 18. FEBRUAR. Lørdag. Notarialsagen foretages til anden Behlg. i Procesmsn. Istfor Tillægsbevillingsl., som skulde være foretaget til tredie Behlg., men ikke kom for, da Finantsudvalget ikke var blevet færdigt itide, fornøiede Folkethinget sig med Rentelovforslaget, som tilsidst gik til anden Behandling.

Fenger confererede med 1) det *vestindiske Udvalg* — jeg tvivler paa, at han udretter Stort med sin Henvi-
ning til, at det ikke er Skik og Brug at kritisere Em-
bedsmændene, 2) med *Finantsudvalget* om de mange-
haande Planer til at omgjøre Creditbeviserne, alt forinden
Mødet aabnes. Hansen skjælder Regjering og Landsting
ud i Mellerup.

DEN 19. FEBRUAR. Søndag. Det seer vistnok temmelig betænkeligt ud med Afstemningerne ved tredie Behlg. af de tre finansielle Love. Scavenius er i sin Forbittrelse mod Fønnesbech med til enhver Afstemning, som kan fremkalde en Crisis. Fenger har Mange imod sig, deels paa den vestindiske Conto, deels paa Grund af de Ubehageligheder, han har forvoldt Folkethinget gennem Behandlingen af Creditbevisloven. Men Scavenius er dog lovligt ubetænk-
som; thi han faaer ikke nogen Ministerkrisis frem; han kan trække Rigsdagssamlingen ud og tilsidst maaskee fremkalde en Opløsning, men Andet kan han efter al Sandsynlighed ikke naae. Og jo hurtigere Rigsdagen kunde endes, desto snarere kan Landstingsudvalget sidde inde med de tre Landbosager.

DEN 20. FEBRUAR. Mandag. Fenger meddeler Pensionsudvalget, hvad han kan gaae ind paa, hvad ikke (Rimestads Forslag med Hensyn til Bedømmelsen af Mislighed, at hvad der er over 4,500 Rdl. ikke kommer i Betragtning ved Pensionens Udregning, Enkepensionens Afhængighed af Formuevilkaar).

I Ministerkonferentsen kommer Haffner atter tilbage til Spm. om, hvor stærkt Forstærkningsbevillingen skal fastholdes. Svaret bliver det samme. Det er ikke Portefeuillespm., men om det tilsidst kan medføre Fælledsudvalg, maa Omstændighederne afgjøre. Holstein vilde naturligviis strax kaste Fordringen overbord; for at skræmme ham raadede jeg til at tage en Opløsning paa Spm., om Finantsl. skulde forqvakles eller ikke.

Fonnesbechs Finantsafdeling blev færdig. Det lykkedes ikke Mindretallet at paanøde ham de 300,000 til Jernbaneanlæg, trods den Understøttelse, Bregendahl og Scavenius ydede Jyderne (Winther—Berg's Forslag).

DEN 21. FEBRUAR. Tirsdag. Jeg tilraadede *Fenger* idag ikke at gjøre væsentlig Modstand mod Cassationen af de 2 Millioner 5 pc.s Creditbeviser, især hvis han kunde faae den ene Million, han ønsker paa Tillægsbevillingsl., alternativt som 5 pc. eller som $4\frac{1}{2}$ pc. Papir; hvad J. A. Hansen m. Fl. tilbyde ham paa Creditbevisl., nemlig Sparekasserente 1 β dagligt, er ubrugeligt, og hvad Winther m. Fl. tilbyde ham paa Tillægsbevillingsl., er utilstedeligt, da der først maa gives en Lovhjemmel for Creditbevisers Udstedelse, inden de kunne stilles til Raadighed paa Bevillingsloven.

Modstanden mod ham er dels personlig, dels bygget paa Uvillie mod den høie Rente, der angriber Sparekassernes Tilgang, dels er den ogsaa efter min Mening berettiget, forsaavidt Fenger har villet benytte det ved de særegne politiske Conjunctioner fremkaldte Creditmiddel til et derfra forskjelligt finantsielt Ønskes Tilfredsstillelse. Det er navnlig i Juni-Maaned, at Kassebeholdningen er for lille. Der maatte ifjor gjøres et lille Laan.

Botanisk Haves Flytning til Glaciet gik igjennem; derimod lagdes Udgifterne til Kunstsamlingerne paa Comunitetet.

DEN 22. FEBRUAR. Onsdag. Nu har Monrad meldt sig til Lolland-Falsters Bispestol. Justitsm. Ser i Finantsl. til tredie Behlg. Da Madsen og N. Hansen nu stemte for Overformynderianmærkningen, blev den staaende med 46 mod 44. Bevillingen til Forstærkningsmandskabets Indkaldelse nægtedes med 48 mod 43. Krigsministeren blev færdig, og Marineministerens Budget begyndte, men blev trods Aftenmødet ikke færdigt.

Fenger har nu stillet Ændringsforslag til Creditbevisloven, som ventelig bliver almindeligt godkjendt. (Herefter forsvinde de 2 Millioner, og den ene Million, der skulde bruges i dette Finantsaar, udgives kun, naar den kan ansættes til omtrent $4\frac{1}{2}$.)

Landsthingsudvalget er endnu ikke færdigt med første Behlg. af de tre Landbolove, men det lakker dog ad Enden; Formanden mener, at det kunde skee i Morgen.

DEN 23. FEBRUAR. Torsdag. Marineministeriets Budget og dermed hele Finansloven tilendebragtes ved tredie Behandling. Søofficerernes Forslag om forhøiet Bevilling til Pantserskibet faldt for Haffner's Modstand; men Ministeren blev ilde medhandlet, og der viste sig Tegn til en Udstrygelse af hele Bevillingen, hvis Landstinget ei ændrede den.

Estrup antydede i Landboudvalget, at han kunde ville bearbejde Fischers Forslag, omend maaskee uden selv at ville stille det Forslag, han udarbejdede.

Nu opstaaer det alvorlige Spm., hvorledes man skal tage paa Nægtelsen af Forstærkningsbevillingen. Stillingen er vanskelig, da Haffner i Grunden ikke bryder sig om denne Indkaldelse i reen practisk-militær Interesse, og Frijs ifjor forspildte den Sandsynlighed, der var for Bevillingen, ved for tidligt at stille Cabinetsspmet. Paa den anden Side opfattes Bevillingens Opgivelse som en Opgivelse af Hærloven inden Revisionen. At gjøre det til

Cabinetsspørgsmaal hjælper ikke, medmindre man er beredt paa at optage Kampen ved Opløsning. Men det er tvivlsomt, om Holstein vil begynde Kampen — og hvem skulde isaafald indtræde? Det er tvivlsomt, om Haffner vilde samtykke i Opløsning No. 2 o. s. v. Det 5 maa undersøges, om en Bevilling paa næste Rigsdags-samling ikke kunde falde tidsnok.

DEN 24. FEBRUAR. Fredag. *Creditbevisloven* og *Til-lægsbevillingsl.* ere nu klarede.

Stutteribevillingen gik ikke i Orden, da Folkethinget 10 fastholdt Fordringen om 4000 Rdlrs. Afgift.

Landcommunalvalgloven gik til Landstinget med adskillige tvungne Jaer.

DEN 25. FEBRUAR. Lørdag. Idag udnævnes Monrad til Biskop i hans gamle Stift. 15

Rosenørn har mundtligt anerkjendt den nye franske Styrelse med Kongens mundtlige Samtykke. Videre kom vi ikke; Intet nævntes i Statsraadet.

Hall's *Undervisnings-lønningslov* gik adskillige Skridt fremad i Folkethinget. Examenscommissions§en stod paa 20 een Stemme.

Jagtloven gik temmelig glat i Folkethinget.

DEN 26. FEBRUAR. Søndag. I Ministermødet viste Haffner sin Mangel paa Bevægelighed.

1) Han betragtede Forstærkningens Indkaldelse, inden 25 det nye Mandskab var rykket op, som temmelig lige-gyldig i militær Henseende. Udkastets oprindelige Bestemmelse har tabt sin militære Betydning ved 5 Aars Revisionsfristen (derfor vil Fenger ikke heller godkjende Indkaldelsens Nødvendighed). 30

2) Han ansaae det for meget tvivlsomt, hvad *Folke-*thinget vilde gjøre, naar *Landstinget* satte *Bevillingen* ind igjen, uden at det var *Cabinets-* eller *Opløsnings-*spm. Maaskee i det Høieste 50—50.

3) Hvis det blev *Portefeuillespm.*, ligl. tvivlsomt, da 35

maaskee Nogle ville holde paa ham, naar de dog ikke kunne blive af med Ministeriet.

4) Hvis Cabinets- eller Opløsningsspm., falder det.

5) Heraf drog han den Slutning, at han ikke vilde stille Forslaget i Landstinget.

Denne Slutning var vanskelig at forstaae, naar det ikke skulde statueres, at en Minister intet Forslag maatte stille i Landstinget, hvis Gjennemførelse ikke skulde fremtvinges ved de yderste Midler, men alligevel havde Haffner ondt ved at fatte, at der var en Nuance mellem ikke at stille Forslaget og at stille Forslaget som Cabinetsspm. Haffner erkjendte, at Indkaldelsen kunde finde Sted af 5 Batailloner i April 1872, til Veiledning ved Revisionen — mere end 5 troede han ikke, der kunde stilles paa Benene — men vilde dog ikke binde sig til ubetinget at gennemføre denne Indkaldelse til April 1872 i fornødent Fald uden forudgaaende Bevilling.

Hall og jeg gjorde navnlig Indsigelse imod den Theori, at en Minister intet Forslag maatte stille, som ikke skulde sættes igjennem ved de yderste Midler. Men iøvrigt vilde Hall jo helst skyde al Tale om Muligheden af en Conflict bort. Jeg fremhævede Ønskeligheden af, at Rigsdagen indkaldtes til 1. Sptbr. for at Opløsningen, hvis den skulde blive nødvendig, kunde komme i Dcbr. eller Januar, hvilket er et ganske anderledes brugeligt Tidspunkt end i Marts. Det endte da med, at Haffner skulde holde sig det aabent, om han selv vilde stille Spørgsmaalet om Forstærkningsbevillingen eller ikke.

Da A. W. Scheel ikke fik Lov at beholde sin gamle Uniform, har han indgivet Afskedsbegjæring. Han anbefaler Bornemann til sin Eftermand.

DEN 2. MARTS. Torsdag. Nyholm og Bille have nu udfundet, at der i England slet ikke eksisterer parlamentariske Commissioner i den danske Grundlovs Forstand. Pudsigt nok er det Hele en Følge af det fremmede Udtryk. Man troer, at »Commission« betyder Noget Andet end Udvalg, men dengang, da Grundlovsforslaget

blev skrevet var Ordet Udvalg endnu ikke opfundet. »Commission« var ligesom lidt høitideligere end »Comité«.

Den *vestindiske* Hjælpelev faldt for Raasløffs Dagsorden.* Betænkningen om *Præsteembedsbesættelse* er afgiven. Idag bragte *L. Ussing Høyen's* Biographie, som han tilbød Samfundet for den danske Literaturs Fremme. Der er vedlagt adskillige af Høyens Reisebreve.

DEN 3. MARTS. Fredag. Landstinget dræbte i Stilhed Bergs Landcommunallov.

Ingen optraadte imod Forsvarerne. 10

Efter Plessens Beretning er det Brev fra Kong Carl, som Tydskerne have opsnappet, sendt Due til Besørgelse til en fransk Fange. Due sendte det med Posten og saaledes faldt det i Hænderne paa de tydske Officerer; man lod det aabent gaae tilbage til Due. Kongen beklager, at han og Svenskerne, »Nordens Franskmænd«, maae staae som Tilskuere les bras croisés; han haaber, at Hævnens Time kommer; imidlertid ruster han sig langsomt, men med Kraft.

DEN 4. MARTS. Lørdag. Haffner har bestemt sig til ikke at stille Forstærkningsforslaget. 20

Fonnesbech vaander sig under Trykket af Estrup. (Jernbanebevillingen, og Jordbeskatningstheorien) og Modtrykket af Folkethinget (og Winthers Tiendelov).

I et Eftermiddagsmøde vilde Fleertallet af Centrum i Landstinget ikke opstille Forstærkningssspørgsmt.; men Madvig har ikke endnu villet opgive det, og det kommer derfor frem. 25

DEN 6. MARTS. Mandag. Stutteriloven tilbagesendes til

* Stemningen ved første Behlg. var tilsyneladende god for Lovforslaget, men det er Raasløffs Uvillie over, at han ikke har faaet sit Ønske om at afløse Birch sat igjennem, som er blevet benyttet af B. Christensen. Ogsaa denne havde tilbudt Fenger sin Understøttelse, hvis Birch blev offret. 30

Folkethinget; i dette blev Jagtloven tilbagevist til Udvalget i Anledning af Sager's Procesforslag; Fønnesbech havde forvirret Sagen ved at ville sye en Lap af det Gamle til Kochs nye Forslag.

- 5 J. A. Hansen's Resolutionsforslag med Hensyn til Fæsteomraadet gik ligeledes til Udvalg efter en forholdsvis rolig Forhandling. Jeg havde i et lille Møde før Folkethingets Begyndelse, medens Holstein var hos Kongen, faaet Fønnesbech noget beroliget, saa han tog Mod
10 til sig og erklærede, at han i mødende Tilfælde vilde bringe Spm. for Domstolene. Ligeledes antager jeg det nu for givet, at Fønnesbech vil repræsentere Regjeringen ved Behandlingen af Winthers Tiendeforslag. Det vilde være meget uheldigt at sende Holstein frem.
- 15 Den uforlignelige Mantzius anmelder i Berl. Tid. i Aften at Tony Lumpkins er taget fra ham, og ingen anden Rolle tilbudt ham!

DEN 7. MARTS. Tirsdag. Anden Behlg. af Finantsl. i Landstinget. Da Haffner ikke havde stillet Ændringsforslaget om Forstærkningsbevillingen faldt [det] ved
20 Venstres og Høires forenede Stemmer.

Folkethinget udsatte Møllers Forslag efter de fremkomne Sigtelser.

Linde—Bernier have paa egen Haand suspenderet
25 Mantzius uden Halls Vidende for hans uregelmæssige Optræden i Berling.

Hertugen af Glücksborg har taget en ung, smuk Badebaronesse hjem med sig til Glücksborg, som han vil adoptere! Hun hedder Beust — Hertuginde er lykkelig
30 — omtrent som Overhofmarskallens Kone, der vilde adoptere Rosalinde Thomsen.

DEN 8. MARTS. Onsdag. Madvig krymper sig ved en hurtig Beslutning lig Folkethingets Udvalgs Mindretal. Forhandlingen fortsættes. I Folkethinget er Colonialøningsl. til anden Behandling, dernæst begynder Pen
35 sionsl. anden Behlg.

I Literatursamfundsraadet lykkedes det trods Udvalgets Anbefaling at faae Understøttelse til Bajers Sprogarbeide forkastet. Til Prøvelse af Ussings Høyen valgtes Molbech, Worsaae og Fibiger, til Prøvelse af Fr. Bajers Afhandling om politisk Digtning i Slutningen af forrige og Begyndelsen af dette Aarhundrede Ploug, Helms, Hansen.

Jeg havde en lang Samtale med Estrup om Landbol. Han vil finde sig i:

1) Afskaffelsen af de lange Forpagtninger;
2) i Fastsættelsen af 20 Tdr. bon. [boniteret] Jord til Taxten 24 ved Godseierne, saaledes at ingen Bevillingsmyndighed opretholdes;

3) men krymper sig [ved] at opstille Fæstetvang for Steder over 1 Td. Hk. udover Originallodderne.

Falbe telegrapherer, at der er Tegn til Ønsket fra de to Keisere om en Trippelalliance, og at der synes at være Tilbøielighed til at modtage Tilbudet hos den østerrikske Keiser. Han spørger om han skal bringe Art. V i Erindring hos Beust. Først maatte man da vide, hvad Vind og Quaade siger.

DEN 9. MARTS. Torsdag. Jeg blev enig med *J. A. Hansen* om min *Lønningslov*.

Idag fik jeg af Brock Udkastet til Betænkningen om Militærstraffeloven.

I Ministerraadet gav Fenger idag Beretning om Sukkercommissionen. Dens Betænkning er endnu ikke afgivet, men man tilraader enstemmigt de Forandringer, Melchior har optaget i sit Forslag. Melchior har faaet Løfte om Understøttelse fra Raasløff, Berg o. s. v.

Efterretningerne lyde fredeligt idag med Hensyn til Finantslovens uforandrede Vedtagelse og den endelige Ordning af Stutterisagen.

Fonnesbech har været borte et Par Dage. Holstein tager bort til Mandag. Jeg opmuntrer Borup idag til at forsøge nye Lovbestemmers Affattelse, der svare til den gamle Gaardgrændse. Efterat Lov 19. Febr. 1861 har skabt nye fæstetvangsfrie Gaarde, kan den Omstæn-

dighed, at en saadan forøges med noget Affald, ikke gjøre Hovedstedet fæstepligtigt.

DEN 10. MARTS. Fredag. Bjørnson vil nu være Theaterbestyrer (med Nicolaysen, Prof., og Ræder, Capt., som
5 Meddirektør) saaledes at Bruun bliver staaende! (Det var ham, som forestod den franske Basar i Christiania.) Endnu er imidlertid Sagen ikke i Orden.

DEN 11. MARTS. Lørdag. I Folkethinget tilendebagtes
anden Behlg. af Præsteembedsbesl. Mine Ændringsforslag
10 til Lønningsl. vedtoges, saa den Sag er nu i Orden. Jeg tog Suenson's Pensionslov tilbage.

Bornemann bliver da Generalauditor. Det er mere end han fortjener; men Haffner har løbet sig fast i hans militære Qualificationer.

15 Quaade svarer, at det har lange Udsigter med Trippelalliancen, saa vi behøve ikke at forivre os; i ethvert Tilfælde maatte vi da henvende os til Petersborg og ikke til Wien med vor Art. V.

DEN 12. MARTS. Søndag. Jeg confererede (tilligemed
20 Fonnesbech) med Brock—Estrup om Landboloven. Medens der hos Landstingets Godseiere oprindeligt var Tendents til at forkaste Straffeloven (som Mogensen kalder J. A. Hansens Forslag) heelt og holdent ubeseet
— og i Forbindelse dermed at modsætte sig de 50-aarige
25 Forpagtningers Afskaffelse, har der udviklet sig under Udvalgsforhandlingerne Ønsket om en Tilslutning mellem Godseierne og Mellempartiet.

Herved skulde da:

1) Godseierne finde sig i Ophævelsen af Fdg. ¹³/₆ 92,
30 § 11;

2) Estrup vilde have Godseiernes Adgang til Omdeling saaledes begrændset, at ingen Gaard maatte nedbringes under 20 Td. boniteret til Taxten 24 (uden nogensomhelst Bevillingsmyndighed);

35 3) Originallodderne kunde iøvrigt ikke blive over 1 Td. uden at falde ind under Fæstetvang;

4) Adgangen til at indtage en Tiendegaard kunde erholde en relativ Begrændsning. (Estrup modsatte sig en absolut Tidsgrændse, selv f. Ex. 1890.)

Alt dette kunde vel aftales, men der er store Vanskeligheder, ja de er vel uovervindelige. Til disse Indrømmelser er Estrup kun villig, naar Regjeringen forpligter sig til dermed at betragte Fæstelgs. Udvikling som sluttet, saa at al anden Bevægelse i den Retning standses. Og dette skulde loves, inden Afstemning tages i Udvalg, thi ellers adskilles Forpagtningsl. fra J. A. Hansens. Her møder nu først den formelle Vanskelighed, at Ministeriet ikke forud kan binde sig før der foreligger Ændringsforslag, undtagen af et Udvalgs Flertal. Dernæst seer jeg ikke, hvorledes Fønnesbech skal kunne gjøre en absolut Modstand mod Skov, Tørve og Gjærdsels-¹⁵ hugstforslag, efterat han selv i sin Tid har bragt dem frem, og paa dette Punkt er Estrup stædig til det Yderste; dersom det tages med, vil han ikke gaae ind paa nogen Ting.

Jeg gik lidt tidligere end Fønnesbech for at denne²⁰ kunde tale alene med Udvalgets Medlemmer. Han var til Slutningen — efter min Bortgang — meget ilde tilmode; mente, at han ikke var Minister til Efteraaret.

DEN 13. MARTS. Mandag. I Ministerraadet viste det sig, at Ministeriet ikke kunde binde sig til en absolut²⁵ Afslutning af al Landbolovgivning uden engang at see de Forslag, der tilbødes.*

Det vedtoges at hjemkalde Bille for at sende ham til Vestindien som Commissær.

Den geistlige Lønningslov var til anden Behandling i³⁰ Lth. Endelig valgtes Vallø-Vemmetofte-Commissionen. Udfaldet var en Overraskelse for Grundtvigianerne. Første Gang valgtes J. A. Hansen, C. V. Nyholm, Alberti, Casse, Gad, Winther og N. Hansen, dernæst ved andet Omvalg

* Som en Curiositet antegnes, at Holstein paa ingen³⁵ Maade vilde »gaae paa« den absolute Tidsgrændse for Benyttelsen af Tiendegaardens Inddragning.

Kofod og C. Rimestad (med Tilsidesættelse af Berg og Høgsbro). Splittelsen hos Venstre kom derfra, at N. Hansen vilde ind, men ikke behagede Alle (endmindre O. Christensen).

- 5 Hall opstiller efter en Conference med 10 Medl. (Kiær, Ploug, Bierring, Estrup o. s. v.) Brix — Bille — H[øyer-] M[øller]'s Skoleforslag uforandret.*

Endelig endtes *første* Behandling af Fattigsagen i Borgerrepræsentantskabet.

- 10 I et Eftermiddagsmøde hos Brock brast Forsøget paa et Fællesforslag fra Mellempartiet og Godseierne.

DEN 14. MARTS. Tirsdag. I Formiddags besluttede Landstingets Landboudvalg at expedere Forpagtningsloven m. m. Larsen kunde ønske at stille Ændringsforslag til den, sigtende til at optage af Straffeloven, hvad
15 Estrup under andre Omstændigheder var villig til at gaae ind paa, men Liebe har Betænkelighed ved at lade saadanne Ændringsforslag komme til Forhandling, medens selve Straffeloven endnu ligger i Landstingets Udvalg. Brock blev Ordfører i Forpagtningsl. Estrup (ved
20 Brocks Stemme) i Straffel. Fischer over hans eget Forslag.

Finantsudvalget har afgivet Betænkning over Finantsloven uden at gjenoptage Overformynderiposteringen; derimod er Halls Communitetsspm. gjenoptaget af N.
25 Hansen. Koch har ladet sig formilde og er bleven enig med Jagtprocessualisterne.

Jeg omskrev idag Carlsens Stamhuuserectionspatent for ham; hvis hans Datter overlever ham og bliver ugift, ophører dermed Stamhuset, dør hun før ham, gaaer
30 det til Søstrene og deres Linier, skulde de alle uddøe før ham, til Konens Broderdatter, Grevinde Danneskjold.

Til Straf er N. Hansen excluderet af det forenede

* Det er dog en Synderlighed, at Engelsk absolut skal bortfalde foruden Naturlære paa den klassiske
35 Linie; skal det endelig være, saa lad et levende Sprog bortfalde ved Siden af at et andet bliver indført.

Venstre efter Krav af V. Holm, der ellers vilde udtræde med adskillige Jyder.

DEN 15. MARTS. Onsdag. Nu kan Fønnesbech ikke længere finde sig i, at hans Lønningslov kan strande paa Spm. om Amtmandsembedernes Nedlæggelse; i For- 5
tvivlelsen falder han paa, at det kunde være nok, at Constitutionspligten først indtræder, naar Retspleien er reformeret! Som om det kunde tilstedes.

Halls lærde Skolelov er til anden Behandling i Lands-
thinget. Hall har faaet en Fornemmelse af, at han ikke 10
kan modsætte sig Alt; han erklærer sig derfor ikke
uvillig til at modtage Forslagene om de levende Sprog
(Ploug) og Madvigs Forslag om Udeladelsen af Ministe-
rens videregaaende Myndighed til at afslutte visse Fag
tidligere end efter Loven. 15

Den bjørnsonske Fusionsplan mislykkes nok. Derimod fik Heltberg idag dog i Storthinget 300 Spec. til sin la-
tinske Grammatik.

DEN 16. MARTS. Torsdag. For at vinde den Lykke at
blive Formand i Undersøgelsescommissionen erkjender 20
Casse, at den kan virke imellem Samlingerne. Han valgtes
idag; Nyholm blev Næstformand. Krabbe har overrasket
Commissionen med at meddele den trykte Forskrifter.
Han har imidlertid rettet sig efter Liebes Indsigelse imod
at overgive til Commissionens Formand uindskrænket 25
Anvisningsret; den er forbeholdt Folkethingets Formand.

Efter Kochs Meddelelse til Fenger havde Fønnesbech
alt samtykket i at gjøre Amtmands Embedernes Besæt-
sættelse afhængig af Folkethinget, inden han talte til
mig derom. Han maatte altsaa tage sit Ord tilbage. 30

DEN 17. MARTS. Fredag. Oxholm klager over, at Crone
understøtter et tydsk Fruentimmer, der udgiver sig for
at høre til den hessiske Familie. (Prindsesse Marie er
engang lokket til at modtage hende.)

Idag tilstiller jeg Casse de Aktstykker, vedkommende 35
Vallø og Vemmetofte, som Justitsministeriet kan byde.

Idag havde jeg lang Forhandling med Majoratsudvalget. Jeg sagde Flertallet, at det kunde jo lade Forslaget falde, men saa vilde jeg i mødende Tilfælde tilraade Kongen fuldt ud at benytte hans Bevillingsmyndighed, uden at der kunde være Spm. om at tage nogen Bestemmelse til Fordeel for Fæsterne.

Idag excluderedes endvidere R. Olsen, Frølund og Dinesen. Rugaard udtraadte »frivilligt« af det forenede Venstre.

10 Schroll, der ogsaa truedes, blev sparet.

DEN 18. MARTS. Lørdag. Den foreløbige An. om B. Sveinsons Pension bifaldtes. Carlsens Stamhuusbrev begrændsedes, saa Baandet bortfalder, hvis hans Datter overlever ham og ei efterlader sig Afkom.

15 Klein og J. A. Hansen melde sig til Forhandling med Hall om den geistlige Lønningslov.

Nu kommer Forespørgsler om Valgkredsens Omordning og om den nordvestsjællandske Jernbane. Det er Strømberg og Davy, der ville anstille Undersøgelser.

20 Gamle Ranke udfolder en mærkelig Productivitet. Han har nu begyndt en Fremstilling af tydsk Historie 1780—1790: *die deutschen Mächte und der Fürstenbund*, og han bebuder: *der Ursprung des siebenjährigen Krieges*. Og det uagtet det ikke er længe siden han udgav »Wallenstein«.

DEN 20. MARTS. Mandag. Planen med Fr. Bille er da nu i Alles Munde. Man har Holstein mistænkt for at have talt til Kongen om Sagen; han synes derefter at intriguere for Raasløff, som han gjærne vil have bort i Egenskab af Medbeiler.

DEN 21. MARTS. Tirsdag. Krabbes Plan, at samtlige Regjeringsanordninger skulde underkastes et Udvalgs Gjennemsyn og Prøvelse er nu skrumpet ind til kun at gjælde de foreløbige Love, der ikke forelægges til Be-

35 slutning.
Fischer indstiller *Jagtloven* til uforandret Vedtagelse.

Holstein har efter forskjellig Omgængelse med Moltzen faaet Rosenørn til at besøge Borgmester Larsen for hos ham at undersøge de moltzen-bismarckske Papirer; det viste sig naturligviis at være Humbug.

Hansen-Kleins Henvendelse til Hall i Præstelønningsl. 5
fandt først Sted efterat Hansen havde lokket og truet Bønderne til en enstemmig Bemyndigelse; Klein har foreslaaet nogle Ændringer som Hansen har forandret; de ere atter sammenarbejdede af dem uden de andre Medlemmers Vidende. 10

DEN 22. MARTS. Onsdag. Fønnesbech er meget fortvivlet over, at nu ogsaa Stutteriloven synes at gaae i Stykker, idet Godseierne først efter 10 Aars Forløb ville svare 3000 Rdls. Afgift. Nu skal J. A. Hansen (Klein) bringe Hall's trykte Forslag til den *geistlige Lønningsl.*; de ville 15
blive drøftede i Ministerraad i Morgen Formiddag.

Naturligviis vilde Fønnesbech sætte megen Pris paa i Aar at slippe for de 50-aarige Forpagtningers Afskaffelse, uagtet Udvalgets Fleertal tilraader det. Om det kan skee vil jo afhænge af, hvorledes det gaaer med Halls Skole- 20
lov og geistlige Lønningslov.

Termansen har nu lovet Vedel at opgive den paa-
tænkte slesvigske Interpellation.

Monrad fik, da han spiste hos Kongen, baade af Kongen og Dronningen den Tiltale: »De holder nu vel op 25
med politisk Virksomhed?« Han svarede, at han, da han henvendte sig til Hall, netop havde forbeholdt sin fulde politiske Frihed. Saaledes forvandskedes Synspunktet for Bedømmelsen af hans Journalistvirksomhed, som skulde ses under *Sømmelighedskategorien*. 30

DEN 23. MARTS. Torsdag. I Haffners og Fønnesbechs Fraværelse drøftede vi Klein—Hansens Forslag. Det viste sig, at Følgen af dem vilde være, at det enkelte Aars Overskud vilde gaae i Statskassen. Der savnes altsaa en Bemyndigelse til at frugt bargjøre et saadant Overskud. 35
Det er ei heller klart, at Udbyttet af de solgte Jorder og Bygninger vil komme Kaldene og eventuelt de kirke-

lige Formaal tilgode; endelig savnes Hjemmel til at ordne det hele Regnskabsvæsen, navnlig saaledes, at Hjemmeindtægten bliver udenfor Statsregnskabet.

Holstein og Fønnesbech sucke efter at blive frie for
 5 Landbobetænkningerne. Holstein overhænger Brock til den Ende, men afvises. Betænkningen om *Forpagtningsl.* er afgiven idag. Carlsen er sunken ned til at blive Levensens Copist.

Flertallet i Folkethingets *Skoleudvalg* er imod Halls
 10 Skolelov, da han ikke engang vil give dem en oldnordisk Skole.

Krabbe pønses paa at sætte Majoratsl. til Forhandling paa Mandag, hvilket dog synes lidet heldigt, igaar vilde han havt den paa Lørdag, men det modsatte jeg
 15 mig!

DEN 24. MARTS. Fredag. *J. A. Hansen* lader, som han ikke seer, at Adgangen til at frugtbargjøre det enkelte Aars Overskud er det Væsentlige ved Fondsbegrebet, og gaaer ind paa Kleins Ændringsforslag. Derimod har han
 20 udtrykkelig forbeholdt sig Ret til at slutte sig til de Forslag, hans Meningsfæller maatte stille om Lønninernes Nedsættelse.

Haffner knurrer over, at Liebe endelig vil have Militærstraffeudvalgets Dagsordensforslag frem. Nu vil han
 25 lade Møllerup — trods Bornemann's Udnævnelse — vedblive som G. Aud. for Søetaten, indtil Søstraffelovforslaget er færdigt.

Estrup kan ikke blive færdig med sit Svar til Brocks store Indlæg om Fæstetvangsomraadet; derimod har
 30 Fischer skrevet en Betænkning sammen om sit Afløsningsforslag.

DEN 25. MARTS. Lørdag. De geistlige Lønningsudvalg har afgivet sin Indstilling idag. Skoleudvalget ligeledes. I Lønningsudvalget er der fremkommet stærke Nedsættelsesforslag; mindre Nedsættelser tiltrædes af Hansen;
 35 Klein vil have Hall til at gaae ind ogsaa paa et saadant Nedsættelsesforslag til den øverste Klasse eller i alt Fald,

at dette skal være Formaalet for et Fællesudvalg. Casse, Ussing m. fl. ere skrøbelige nok til at antyde, at de kunde samtykke i Nedsættelsen til 400 Tdr. Byg for første Klasse. Hall vakler. Skoleudvalgets Indstilling antages at komme til Behandling i Thinget paa Tirsdag. 5

DEN 26. MARTS. Søndag. Nu er Frederik V's Moltke's Optegnelser fremkomne i Historisk Tidsskrift.

Haffner, der vilde reise paa Landet idag for at skyde Snepper, kommer ikke afsted, fordi han ikke igaar kunde faae Kongen til at samtykke i strax at udsende nogle 10 Officerer, derhos har han nu faaet Lyst til om muligt at standse Foretagelsen af Lovforslaget om de 50-aarige Forpagtningers Afskaffelse, saalænge Udvalget ikke har afgivet Betænkning om de to andre Lovforslag, der ere henviste til det. Den eneste Grund, hvorfor jeg skulde 15 ønske Forpagtningslovens Vedtagelse iaar, var, hvis det var sandt, at Estrup nu var mere villig til at indtræde i Ministeriet, saafremt Fønnesbech af sig selv gik, end tidligere, og dette vilde lettes ved Forpagtningsspørgsmaalets Afgjørelse i Aar. Jeg spurgte idag Estrup herom. 20 Han svarede, saavidt jeg kunde forstaa ham, at han vel kunde have faaet Godseierne til at finde sig i de forskjellige Indrømmelser, han vilde gjøre, hvis Regjeringen nu havde slaaet til (omend nogle Enkelte som Mylius, Bentzon knurrede), men han kunde kun gjøre det, naar 25 Regjeringen og Folkethinget fordrede det; Stillingen blev en anden, hvis han som Godseier-Minister stod ligeoverfor de andre Godseiere. Han saae iøvrigt ikke, hvorledes han kunde faae Betænkningen om J. A. Hansens Lovforslag klarer i Aar, da han maatte svare dels mig, dels 30 og navnlig Brocks Indlæg. Iøvrigt mente han, at Landsthinget ikke vilde taale nogen Nedsættelse i Præsternes Lønning. Hvis dette forholder sig rigtigt, saa er Situationen temmelig klar, især da Brock er godmodig nok til at ville helt trække sit Indlæg ud af Ilden, naar 35 Estrups Betænkning over J. A. Hansens Forslag derved

kan komme frem paa Tirsdag. Saa kunde, synes mig, Rigsdagen heelt vel slutte paa Onsdag.

- 1) Mandag Lønningsl. f. Geistligh., Stutterilov.
- 2) Tirsdag Skolelov. Vaterskoutlov.
- 5 3) Onsdag Indenrigsms. Lønningslov, Finansudv. Betænkning om Andragender.

DEN 27. MARTS. Mandag. Venstre pleier Raad med adskillige Medlemmer af de andre Grupper om den politiske Forespørgsel, man vil stille til Ministeriets Slutning. I Ministerraadet forelaae:

- 10 1) Spm. om, hvorledes Ministeriet skulde stille sig til Lovforslaget om de 50-aarige Forpagtningers Afskaffelse.
- 2) Halls Stilling til de forskjellige Forslag til den kirkelige Lønningslov, deals af Udvalget eller af Udvalgsmed-
- 15 lemmer, deals af andre Medlemmer af Thinget.

3) Spm. om Rigsdagens Slutning.

- 4) Under Mødet anmeldtes, at B. Christensen, Nyholm og Klein vilde interpellere Ministeriet, hvis man ikke vilde indlade sig paa en privat Samtale med Thinget.
- 20 Det varede noget længe, inden Hall kom, da han i sidste Øieblik fik de af Medlemmer udenfor Udvalget stillede Forslag. Jeg foreslog, at vi skulde slutte paa Onsdag uden Hensyn til J. A. Hansen's Forestillinger om, at hvis vi lade den kirkelige Lønningslov gaae i
- 25 Fællesudvalg, skulde vi i alt Fald faae Loven med de nuværende Landstingslønningssatser. Og dermed fulgte da af sig selv, at Forpagtningsloven blev liggende; Regjeringen kunde med Føie forlange, at de tre til samme Udvalg henviste Sager alle vare blevne overveiede af Ud-
- 30 valget, inden en enkelt løsreves til særskilt Afgjørelse. Jeg haabede, at Hall vilde modsætte sig alle Forandringer i Lønningsbestemmelserne, endda var det tvivlsomt, om Landstinget vilde tage Loven med den formelle Ændring; Madvig i det Mindste vilde vistnok fordre
- 35 nogle formelle Forbedringer og Sikkerhedsbestemmelser, f. Ex. at »Statskassen« forandredes til »de folkekirkelige

Statsindtægter« eller noget Lignende o. s. v. Dette vakte almindelig Tilfredshed, saa meget mere som Haffner pludseligt erklærede, at vel maatte Forpagtningsloven indstilles til Sanction, hvis den blev vedtaget af Landstinget, men hvis saa skete, traadte han ud af Ministeriet. Derhos begyndte Haffner og Fenger at tale om, at man ikke kunde slutte, naar Fleertallet i Thinget vilde have en Forespørgsel frem. 5

Alt dette klarede imidlertid let, da Hall (omend øiensynligt modstræbende) erklærede, at han vilde modsætte sig ethvert Forslag, der vedrørte Lønningsbestemmelserne; ligesom og, at han paa ingen Maade vilde indlade sig paa et hemmeligt Møde eller nogen privat Forhandling med Folkethingets Medlemmer. 10

Vi blev da let enige om, at det strax skulde meddeles Thingenes Formænd, at Rigsdagen skulde sluttes paa Onsdag. Saa kunde jo B. Christensen og Fæller stille deres Forespørgsel, hvis dem saa synes, saa kan der gives dem et kort offentligt Svar. 15

Ligeledes vedtoges, at Fønnesbech i fornødent Fald vilde tage Forpagtningsl. tilbage; jeg skrev en saadan Erklæring, som Fønnesbech undertegnede, og gav Liebe den for at han havde den til Raadighed, hvis Thingets Fleertal ikke selv fjernede Sagen, som Formanden troede vilde skee. Fenger meddelte, at Kongen (der ellers havde ønsket Raasløff eller Kaufmann) vilde samtykke i Bille's Sendelse, naar Ministeriet efter ny Overveielse ønskede at benytte ham. Nu bliver Hirschsprung Forretningsfører ved Livrenteanstalten, Caroc Formand. 25

Nu begynde paa forskjellige Hold Rygterne om, at Bismarck vil tilbyde Noget af Slesvig imod at vi skulde træde ind i det tyske Toldforbund. Gortschakow har spurgt Vind, hvad vi vilde sige til et saadant Forslag. Han vilde iøvrigt ikke røre videre ved det Spm., da han ikke holdt af at røre ved, hvad han ikke kunde føre igjennem; han vidste ikke, hvad Tydskland vilde, i et hvert Fald vilde man først have Freden sluttet. 35

DEN 28. MARTS. Tirsdag. Det synes, som Estrup dog faaer et Svar til Brock færdigt.

Efter Midnat faldt Afstemningen i den kirkelige Løn-
ningslov. Hansen kunde ikke styre Venstre. Senere opad
5 Dagen hed det, at naar Sagen havde kunnet komme til
Fællesudvalg, skulde Alt være taget tilbage. — For
sildigt!

Der var et meget tiltalende Skjænderi iblandt Med-
lemmerne.

10 *Vaterskoutloven* vedtoges i Landstinget med adskillige
Ændringsforslag. Nellemanns Forsøg som Rigsdagstak-
tiker mislykkedes.

Forpagtningsloven udgik af Dagsordenen ved Beslut-
ning af Landstingets Flertal efter Formandens Hen-
stilling. Liebe tilbagegav saaledes Fønnesbech Erklærin-
15 gen om Lovforslagets Tilbagetagelse.

Skoleloven vedtoges imod al Forventning under Ind-
flydelse af Skjænderiet imellem J. A. Hansen og Kjær—
Winther fra i Nat og som Følge af Koefoeds Til-
20 slutning.

Forespørgslen om *Mantzius* havde mandet Hall op,
saa han nogle Timer i forveien havde ladet ham vide,
at hvis han vedblev sin Fordring om *skriftlig* Forkla-
ring om hans anstødelige Opførsel, blev han indstillet
25 til Afsked uden Pension. Dermed var Forespørgslen
bleven afgjørende imod *Mantzius* Beregning.

I Aftenmødet afgjordes *Finantsudvalgets* Indstillinger.
Mindretallets Forslag faldt, forsaavidt de vedkom Justits-
ministeriet.

30 Nu har *Winther* udmeldt sig af det forenede Venstre,
som Hærlovsmodstander.

Efter nogle yderligere Forhandlinger med Kongen
igaar (Rosenørn, Fenger) er der nu telegrapheret efter
Bille.

35 DEN 29. MARTS. Onsdag. Nu er Landboudvalgets to
andre Betænkninger afgiven. Imod al rimelig Beregning
henstillede Udvalget, hvorvidt Folkethinget vilde tage

Indenrigsministeriets Lønningslov, som den var vedtaget i Landstinget, med Forkastelse af alle Ændringsforslag.

Det skete virkeligt.

Clausager blev udleveret til Møller. Hvis Rimestad og Nyholm ikke havde været derimod, vilde det Samme have været Tilfældet med S. Kjær. *Saaledes endte da denne Rigsdagssamling.*

Den politiske Forespørgsel udeblev da. Først vilde B. Christensen have skriftlig Svar, som Betingelse for at Forespørgslen blev opgivet.

Han paastod, at det var lovet. Klein, som havde været tilstede, tilkaldtes og benægtede dette. Sagen var vel, at Christensen havde oplæst, hvad han sagde til Holstein; men det er ikke skriftlig Forespørgsel; og paa mundtligt Spørgsmaal gives ikke skriftligt Svar. Saa fandt Klein paa den Udvei selv at optegne, hvad der var foregaaet og lade Holstein bekræfte denne Optegnelses Rigtighed.

DEN 30. MARTS. Torsdag. Det antages, at Forhandlingerne med Finantsudvalget om botanisk Haves Flytning indeholde Hjemmel til at overlade Udstillingscomiteen den fornødne Byggegrund. Nu er Meldahl bleven Formand, saa Sagen kommer nok i Gang; ved Hjælp af et Laan fra Sorø Akademie paa 100,000 Rdlr. Udstillingscomiteen eier 50,000 Rdlr.; nu kan den aarlige Udstillingsindtægt regnes til 10,000 Rdlr.

Der concurreres ivrigt til Theaterbygningen (Dahlerup, Fenger, Petersen, Hansen, foruden Fremmede), men hvem svarer for, at Dommerne ere kyndige?

De Coninck har ikke kunnet hvile, men udgiver sine Artikler (S. P.) fra Dagens Nyheder.

DEN 31. MARTS. Fredag. Nu skal vi efter den nye Lov have endel juridiske Censorer. Hall tænker paa 8 × 400 Rdl. 4 = de gamle fra Høiesteret (f. Ex. Ussing, Meyer, Klein, maaske Finsen eller den ældre Overretsassessor) og 4 andre (Schlegel, Ussing jun., maaskee Repholtz*) eller Mundt, Halkier).

Men hvorledes skal dette Forhold kunne ordnes uden at Høiesterets Møder komme i Forvirring? Især da det vilde være vanskeligt at faae Fagcensorer. Det maa fastholdes, at der kun er een Assessor borte fra Høiesteret

5 hver Dag. Foreløbigt bliver det vel bedst, at de 8 Censorer samles med Facultetet og prøver sig frem. Iblandt Theologer kan der jo være Tale om Kalkær, Lind, Rørdam'erne, Styhr, Schebel; iblandt Medicinerne kommer Fenger med Bang, Prosch; men det gaaer ikke.

10 Denne Rigsdagssamlings Gang har knækket det forenede Venstre ikke saa lidt; det maatte godkjende alle i Sommer truffne Foranstaltninger uden at kunne aftrøe os nogen yderligere Meddelelse. Det har senere aabenbaret adskillig indre Strid, og har derved tabt i

15 Sammenhold og Styrke. Paa den anden Side er Ministeriets Forhold til Landstingsgodseierne blevet meget kjøligt; en Hovedvanskelighed ligger i, at Holstein—Haffner, navnlig den Sidste vil gjøre Vanskeligheder ved ethvert Forsøg paa at skjærpe Landbolovgivningen, idet de ikke

20 see Vanskelighederne ved en Fæsteafløsningslov, paa hvis Mulighed de vedvarende troe. Hovedulykken er og bliver, at den europæiske Stilling gjør det slesvigske Spm. fortvivlet; dertil kommer Folkethingets tiltagende, løse Fordringsfuldhed og Holsteins fuldstændige Mangel

25 paa Evne til at udfylde en Conseilpræsidents Stilling, undtagen forsaavidt angaaer de personlige Berøringer med Kongen. Af væsentlig Betydning vil de næste Folkethingsvalgs Udfald blive.

* Hvis Rimestad ikke vil.

29. BOG

1. APRIL 1871–31. MARTS 1872

NIOGTYVENDE BOG

DAGBOGEN rummer 377 meget beskrevne Sider, hvoraf en stor Del, der vedrører almindelig kendte udenrigspolitiske Begivenheder, er udeladt.

DEN 1. APRIL. Lørdag. De islandske Althingsandragender om Fiskeriets Beskyttelse, om Havkalvens Fangst, om Dampskibsfarten og om Kornmagaziner forelagdes. Kongen sværmede atter for Understøttelse til Island udover den nylig truffne Ordning.

5

DEN 2. APRIL. Søndag. England truer med at slaae alt det danske Qvæg ned, siden vi have hævet Forbudet mod Indførsel af tydsk Qvæg. (Godsejerne trængte paa, da de vilde have Anglerqvæg ind, og Fønnesbech gav efter.)

10

Det bliver en stakket Frist for Justitsministeriet for det Første. Vi skulle i Sommer have fire Repræsentationer at forhandle med.

- 1) Land-brand-repræsentationen;
- 2) Købstad-brand-repræsentationen;
- 3) Althinget paa *Island*;
- 4) Det *færøske* Lagthing.

15

DEN 3. APRIL. Mandag. Monrad synes nu snart at ville afslutte sin berlingske Forfattervirksomhed. Han seer naturligviis godt, at Mange finde den upassende for ham; men det bryder han sig jo ikke om. Han forestiller sig, at Pressen viser saa megen Ensidighed, at der trænges til En, der har Mod til at binde an med disse Skjævheder; han troer, at han ved sin Kritik gjør Gavn, og at han kun under denne Form kan øve nogen Indflydelse. I kirkelige Spørgsmaal er han øiensynligt meget konservativ; han misbilliger, at der er forelagt Forslag om Præsteembedernes Besættelse, da dette er et »indre Anliggende«; mod Lønningsloven har han Intet at indvende.

30

DEN 4. APRIL. Tirsdag. Nu skal *Troels Lund* disputere om Sokrates; det var ham Wegener foretrak til Geheimearkivet, uagtet *Bricka* søgte Pladsen.

Fredericia viser yderligere sine ulfeldtske Studier i 5 Bruuns Samlinger; *Bruun* selv er nu fra Adler kommet videre ind paa den Tids Sømænd (Juel, Listerdyb-Slaget) navnlig lige overfor de Jonge's altfor partiske Fremstillinger.

Friis vil snart udgive sin Tyge Brahe; *Jørgensen* er 10 nu og kommet ind paa Griffenfeldts Tid. Fred. *Hammerichs'* Kirkehistorie er bleven færdig.

DEN 5. APRIL. Onsdag. Dampskibet af Bergen løb af Stabelen hos Burmeister-Wain. Begjæret er saa stort, at 15 Fabriken langt fra kan paatage sig alt Arbeidet (Wain til Meldahl.)

DEN 6. APRIL. Torsdag. Kong Carl synes noget bedre efter Dronningens Død.

DEN 7. APRIL. Fredag. Zeuthen bliver nu Docent i 20 Matematik. Ventelig lykkes det ogsaa at skaffe Dr. *Thomsen* en Ansættelse.

Wimmer derimod maa vente noget endnu, antages det. *Julius Lange* naar velsagtens nu Ansættelse.

DEN 8. APRIL. Lørdag. Om Kongen vilde modtage 25 Diplomaterne eller ikke, har da atter givet Oxholm Leilighed til at confundere sig ligeoverfor Rosenørn og Heydebrand.

DEN 9. APRIL. Søndag. Det er interessant at see, hvilken 30 Virksomhed det forenede Dampskibsselskab udfolder. Det har nu ikke blot alle de indenlandske Router, men og Forbindelse med Lübeck, Kiel, Gøteborg, Christiania, Bergen, Trondhjem, Königsberg, London, Hull, Bordeaux, Antwerpen.

DEN 10. APRIL. Mandag. Sigurdson erklærer sig villig 35 uagtet jeg fremhævede Grundlaget Lov $\frac{2}{1}$ 1871.

DEN 11. APRIL. Tirsdag. Idag kom Finsens Lovforslag omsider frem fra det for flere Dage siden komne islandske Dampskib. Den islandske Opposition har været temmelig rolig ved Loven af 2. Jan.; den ventede paa Forholdsregler fra Velfærdscomiteen i Kbhvn., men denne⁵ er bragt i Forvirring, fordi Regjeringen ikke længere staaer stille.

Nu er Goos snart færdig med den almindelige Deel af Strafforfølgningen; til Ferien smigrer han sig med at faae Ende paa Hovedforhandlingen: i Ferien vilde¹⁰ han da klare Retsmidlerne.

DEN 12. APRIL. Onsdag. I Mangel af nogen Bedre indstiller jeg *Christiansen* til Amtmandsembedet i Islands Nord- og Østamt. *Steffensen* vilde ikke søge ligeoverfor ham; *Sveinbjørnsen* har indyndet sig hos Smith, men er¹⁵ ikke afholdt og for ung endnu, at hans Domme ikke behage Overretten, betyder maaskee mindre. Nu reiser Fenger om et Par Dage til Riga. Hvad han vil bringe til Efteraaret, er vel noget tvivlsomt, da de forskjellige Skattelove mere eller mindre hænge sammen, saasom *Told — Brændevinsskatten*, *Skibsfartsafgiften*, selv *Sportelrevisionen*, forsaavidt Afgangen maa dækkes ved anden Skatteforhøielse. Hall vil — som Klein forleden ønskede det — ikke til Efteraaret forelægge den geistlige Lønningslov.*

Hvad betyder det, at Geheimeraad Michelsen i Slesvig²⁵ giver sin Bogsamling til Bibl. i Stockholm?

DEN 13. APRIL. Torsdag. Johnstrup fortæller mig, hvorledes Nordenskøld havde villet tilegne sig ene de Meteorstene, som nogle Grønlændere have gjort ham opmærksom paa, da han var deroppe ifjor; men ved et Paaskebesøg³⁰ havde han faaet Nordenskøld til at henvende sig til Regjeringen. Denne, der vil sende Skibe derop for at hente Stenene, tilbyder nu officielt at dele i tre, en Del til Finderne, en Del til Henterne, en til Eierne af Landet.

* Han vil videre bearbejde den, saa Kjøbstadskaldene³⁵ kunne komme med.

En Assistent herfra (Steenstrup) kan følge med (jfr. Res. Mai 1839).

Johnstrup kunde i Aar have gjort Bornholm færdig, hvis han ei reiste til Island. Torell har nu faaet Erdmanns Stilling, foreløbigt for eet Aar; ved ham kan det geologiske Undersøgelsesarbejde bringes i Sammenhæng med det norske (Kierulff) og det forholdsviis ubetydelige danske. Erdmann kunde ikke komme ud af det med Nogen.

10 DEN 14. APRIL. Fredag. Det viser sig ugjærligt at sende Fylla til Grønland, eller nogen Exerceerfregat til Island, saa Johnstrup maa opgive de grønlandske Planer, hvis han ikke vil rejse med det svenske Krigsskib; det er ogsaa bedst, at han nu omsider gjør Alvor af Turen til
15 Island.

DEN 15. APRIL. Lørdag. Nu kjøber Nyborg Commune dog nok det forhenværende Fæstningsterrain af Krigsministeren.

Udvalget (Holstein, Haffner, Fønnesbech og jeg) begyndte idag at tale om Ranganordningen, men vi kom da ikke vidt. Bardenfleth har i sin Tid forsøgt sig paa et Udkast. Det tredie *statistiske Sammendrag* er nu udkommet. Idag er Bruun's Fremstilling af *Varetægtsfængslernes Tilstand* blevet færdig trykt fra statistisk Bureau's
25 Side.

Nu opnaaer *Kjeldsen* at blive indstillet til Hanherederne; Tillisch slog ham i sin Tid, uagtet han var indstillet.

DEN 18. APRIL. Tirsdag. Nu vil da ogsaa Japetus Steenstrup til Island. Skal det skee, maa Videnskabernes Selskab skaffe Pengene eller det hjemstjærnske Legat.

Kongen har for nogen Tid siden skrevet til Dagmar i meget stærke Udtryk og bedt hende spørge, om Keiseren ikke vilde raade ham, hvad han skulde gjøre med
35 Hensyn til det nordslesvigske Spml. Hun har nylig svaret, at Svigerfaderen paa hendes Forespørgsel havde sagt,

at han tænkte paa Sagen; der maatte gjøres Noget, men for Tiden kunde han ikke give noget Raad.

Hvis det er Alvor, kommer Leiligheden snart, da Keiser Alexander paa Kissingerturen mødes med Keiser Vilhelm. Vi have en Beskytterinde i den wtbg. Enkestorfyrstinde Michael.

Det *philosophiske* Facultet vedtager idag at indstille:

- 1) at der holdes Penge tilbage til en philologisk Docent (Kristensen el. Gertz),
- 2) at Jul. Lange ansættes, 10
- 3) at baade Thomsen og Wimmer ansættes (Wimmers Anbefaling sattes igjennem af S. Grundtvig imod Brøchner's skarpe Opposition; Madvig hjalp Wimmer, da han staar Thomsen nærmere).

Quaade melder, at Fyrst Ypsilanti (den græske Gesandt i Wien og Berlin) vilde vide, at Rygterne om preussisk-russisk-østerrigsk Alliance kom fra nogle løse Udtalelser af Beust, som overdreves. Han havde hørt sige, at Preussen efter Freden tænkte paa det nordslesvigske Spms. Ordning. 20

DEN 19. APRIL. Onsdag. Nu arbejdes der paa Tvangsundervisning i Tydsk i de nordslesvigske Landsbyskoler.*

DEN 21. APRIL. Fredag. Idag begyndte Procescommissionen paa en almindelig Drøftelse af Goos's Forslag. Hage truede atter med at gaae ud, hvis Tredelingen vedtoges. Klein, Nyholm og Rimestad udtalte sig, Klein-Rimestad for Tredelingen, men med Forslag om at henlægge Vand- og Brødsagerne til Underretterne; Nyholm kom tilbage til den gamle Indvending, at Straffens Størrelse ikke kunde bruges til Grundlag for Kompetencens Ordning, saaledes som Straffelovbogen er affattet, hvorfor man enten maatte opregne de enkelte Forbrydelser eller lægge Afgjørelsen i Anklagemyndighedens Haand. 30

Hospitalscommissionen er nu færdig. Justitsministeriet slipper let fra Sagen, da Indstillingen for dets Vedkom- 35

* Se Plessens Cirkulære 11. April.

mende gaar ud paa at afgive Frederiks Hospital og Fødsels- og Pleiestiftelsen til Kirke- og Undervisningsmstt.

Det lader til, at vi nu skulle have ubehagelige og vanskelige Forhandlinger med Tydskland, der vil behandle de Slesvigere, der trods Indkaldelse til Krigstjeneste udeblev, som Deserteurer uden Hensyn til, at Preussen nægtede at give Udvandrings-Vidnesbyrd.

DEN 22. APRIL, Lørdag. Nu har H. J. atter produceret sig i Danmark i Tidens Strøm. Nu havner han mærkeligt nok i Kbhvns. Befæstning. Kan det være Daae? Han gaaer nu af for Hjerneblødhed.

Goos hævdede idag sin Stilling ved et meget velgenemtænkt og godt holdt Foredrag. Dog vil det være ham nødvendigt at indrømme nogen Udvidelse af Underretternes Domsmyndighed.

Idag kom Ibsens Digt til Fru Heiberg. Nu kan Samlingen af Ibsens Digte udkomme.

Det er Dunkers Datter, der har skrevet den af Hegel bebudede Samtale mellem to Veninder om Qvindernes Underkuelse.

Nu skal vi da lykkeliggjøres med en frøbelsk Børnehave ved N. Juel-Hansen og Classen!

DEN 23. APRIL. Søndag. Kongen og Dronningen forlange nu, at Løvenørn skal sendes til London, i Gyldenrones Sted. Saa lærer han Intet, maaske kunde han dog i en bedre Skole blive til Noget. Hegermann sidder nu i Petersborg, Krag i Berlin, Knuth i Stockholm. Haffner arbejder af al Magt paa at faae Thomsen fra Krigsministeriet anbragt i en Ministerstilling, men der er jo ingen ledig, hvis ikke Bille skulde ville tage Gouverneurstillingen i Vestindien.

DEN 24. APRIL. Mandag. Nu er Grundlaget for Kbstadbrandvæsnetts Omdannelse (Klassetarifering) foreløbigt vedtaget gennem et Forslag om Afskaffelse af Contin-
tingentfrihed. Naar Kjøbstad-Kommissionen er færdig,

vil Brandrepræsentanterne kunne samles, saa gjælder det, om Ricard kan faae dem til at samtykke.

Nu har Hall skrevet til Justitsministeriet om de juridiske Examensfags Indskrænkning. Han er gaaet ind paa at bibeholde Statistik, men har foreløbigt fastholdt Triennialplanen.

DEN 25. APRIL. Tirsdag. Monrad vedblev at fordybe sig i Almenvæbningsbetragtninger, indtil han idag *afslutter*.

Quaade vedbliver at skrive, at de Udvandredes Forhold vil blive ordnet fortræffeligt. *Heydebrand*, som nu rejser til Berlin, vilde ikke troe paa de vidtgaende Desertionstrudslers.

Rowan vil nu anlægge en falstersk-lollandsk Jernbane beregnet paa Tilslutning til Fehmern, udentvivl og paa en Overdragelse af Sjæll. Selskabs Falsterbane.*

Haffner trængte fremdeles paa, at vi skulde spørge Bismarck om han ikke vilde opfylde Art. V. Rosenørn skjød ud til Freden var sluttet. Hall troede ikke det kunde nytte, naar der ingen Personlighed havdes, som dertil var egnet. Svovlstikkeskatten tages tilbage.

DEN 26. APRIL. Onsdag. Fønnesbech tilbyder nu Hjort den grønlandske Pakhuusforvaltertjeneste, hvis jeg saa vil tage Børnsen til Mynstringsbestyrer. Fønnesbech bekræfter efter Samtale med Rothe, at Rowan gjør Regning paa en Overeenskomst med sjællandske Jernbaneselskab. Det er Pengemarkedets Overflod, som for Øjeblikket avler de mange Planer.

Dahlgren er bleven Ekspeditionssekretær i Kirkeministeriet.

* Frygten for, at det bliver til Alvor med Juel-Casse's Concurrence (Davy) driver nu allerede Sjællandske J. Actier ned. Fønnesbech har givet betinget Udsigt til Concession. Efter Haffners Sigende skal der i Egnen tegnes Actier til Forstærkningsfondet.

DEN 27. APRIL. Torsdag. Jeg fik i Dag Goos til at lade Underretterne paadømme Straffesager indtil 4×5 Dage paa Vand og Brød uden Hensyn til, om det er Tyveris. (Bedragerisager) eller andre Overtrædelser af Straffelg.,
 5 eller Politiovertrædelser i videre Forstand. Længere faae vi ham næppe dreven frem, men det kan og vel være, at der ikke er Grund til at gaae længere.

Fengers Udkast til Landcommunallov er i det Hele ret brugeligt, Rigsforstanderskab, Sysselfstdskab og forenet Amtsraad (der kun møder hvert andet Aar, omtrent samtidigt med Althinget.)

Jacobsen er nu sat ind i Botanisk Havecomitée. Han vil nu bestemt udtræde af Landstthinget, siger han.

DEN 28. APRIL. Fredag. Goos er atter kommet os et
 15 Stykke nærmere ved at gaae ind paa en yderligere Udvidelse af Underretternes Domsmyndighed, ledsaget af en Bestemmelse, hvorved den, der sigtes for Tyveri og Bedrageri, *kan* bringe sin Sag for Nævninger.

Holstein har havt travlt med at faae P. A. Tutein, der
 20 paa Mandag holder Godseierjubilæum, først til Kammerherre, og siden, da det viste sig, at dette ikke ønskedes, Nøglen omgjort til et Kommandørkors. Dog kunde det ikke blive første Grad.

Quaade paastaaer fremdeles, at man ikke i Udenrigs-
 25 ministeriet i Berlin har villet aabne en Campagne mod danske Deserteurer. Han troer altsaa, at det kommer fra Krigsministeriet.

Jeg fik et telegrafisk Spm. om vi vilde beskytte de Ud-
 vandrede mod Følgerne af Desertionsstraffe. Da Spm.
 30 fornuftigviis maa gjælde disse Følgers Indtræden paa fremmed Territorium, henviste jeg til Udenrigsministeriet.

DEN 29. APRIL. Lørdag. Heller ikke det tydske Krigsmstm. har givet slesvigske Indkaldelsesbef.

Efter det idag modtagne Torsdagsbrev vil man i Ber-
 35 lin ikke vide af militære Indkaldelser i Slesvig.

Fonnesbech gjør sig vigtig og vil have Halvdelen af Meteoritstenene o. s. v.; Svenskerne kunne jo bringe det

til Kbhv., saa kan man tale om det. Det er dog et underligt Menneske. Imidlertid fik Rosenørn ham i Aften til at give Kjøb, saa Beckfriis har faaet bifaldende Svar.

DEN 30. APRIL. Søndag. Quaade telegraferer idag, at han har talt med Thiele og begjærer Bemyndigelse til skriftlig Henvendelse. Vedel giver den strax paa egen Haand. Heydebrand troer, at det er Drilleri af Rosen og Levetzau; turde dog være af noget tvivlsom Charakter.

Det er dog et Held, at Rosenørn har faaet Meteorit-sagen i Orden. Thi Nordensköld har sendt Johnstrup igaar et uforskammet Telegram, hvori han truer med at overdrage sin Ret til Amerika, hvis det svenske Forslag ikke bifaldes.

Ved Taffelet idag kom det frem ved et Ord fra Kongen til Rosenørn, at Holstein alt havde snakket om de flygtede Slesvigere, som om det var Slesvigholstenere, der ikke fortjente bedre end at udleveres.

Holstein er borte i disse Dage, skjøndt det ikke lykkedes ham at komme til Fættøren Grev Holstein-Vaterneversdorf i sin Conseilpræsidentværdighed — han vilde være tilstede ved Grevindens Begravelse — men desværre var hun alt begravet!

DEN 1. MAI. Mandag. Idag kommer Quaade's Beretning fra i Lørdags. Nu begynder Thiele at tale i en anden Tonart; man kan ikke nægte, at Embedsmændene have havt Ret til at handle, som de have gjort; det kommer jo an paa, hvad Bismarck vil sige, hvis Sagen officielt reises fra vor Side.

Det seer mig under disse Omstændigheder dobbelt tvivlsomt ud, hvorlænge vort Ministerium holder sammen. Holstein er snart mere preussisk end Heydebrand, og Haffner begynder nu at tale om, at vi maa have »de store Spørgsmaal« frem for itide at faa at vide, om vi kunne gaae sammen til Efteraaret. Derved tænker han jo bl. A. paa Fæstespørgsmaalet, men jeg har ondt ved at troe paa, hvad Nogle sige, at han ogsaa vil komme

med Hærlovens Revision i Aar. Saa kunde han da ikke lade Oberst Thomsen reise, selv om det var sandt, hvad der siges, at han ikke godt kommer ud af det med ham. (Vist er det, at han vil have Rosenørn til at gjøre Thom-
5 sen til Gesandt.)

DEN 2. MAI. Tirsdag. I Ministerraadet godkjendtes Instruxen til Quaade.* Rosenørn har talt til Holstein, at han ikke maatte gaae og snakke sort til Kongen; han vilde benægte, at han havde gjort det, men det hjalp
10 ikke.

Rosenørn indbragte en Opsats om det Utilraadelige i at reise Spm. om Art. V nu. Haffner slog sig tiltaals.

Haffner mente, at Fylla kunde bringe Johnstrup til Berufjord.

15 Nu vil Kbhvn.s Magistrat begjære Borgerrepræsentant- skabets Bemyndigelse til at give Slesvigerne Hjemsteds- beviis.

DEN 3. MAI. Onsdag. Det lykkedes ikke at faae den nordvestlige svenske Forbindelsesbane færdig til Kong
20 Carls Fødselsdag idag.

Idag havde Hall og jeg Møde med Aagesen, Nelle- mann, Goos og Matzen om Forandringerne i den juri- diske Examen. Indskrænkninger i Fagene og Ophævelse af den saakaldte praktiske Examen. Nu vil Facultetet
25 gjøre en Tillægsindstilling, inden Justitsministeriet ytrer sig om Sagen. Det norske Facultet kjender ikke Special- karakterer, knap Censorer.

Jeg havde en længere Samtale med G. Brynjulfsen,

* Den store Vanskelighed er naturligviis den, at der
30 her spørges om en Fortolkning af en Overenskomst. Den almindelige Ret og Pligt til at beskytte sine Under- saatter slaaer ikke til, hvor der ei blot spørges om Be- skyttelse paa eget Territorium, men paa en fremmed Stats Territorium, hvilken Stat paa sit Territorium følger
35 en anden Opfattelse af det Spm., om de Paagjældende ere blevne danske Undersaatter.

som forklarede mig, hvormeget Sigurdson og hans Parti er blevet skuffet ved Gjennemførelsen af Lov 2. Jan. 1871; Sigurdson's Instrux fra 1870 er bleven tilintetgjort derved. Olafsen har faaet den trykt i Akureyri; den gik ud paa at bestorme Regjeringen med Petitioner, ladende 5 det iøvrigt aldeles uklart, om det var Althinget (1871) eller en nyvalgt constituerende Forsamling, som skulde have den besluttende Myndighed i Forfatningssagen. Nu vil han nok skrive nogle Artikler i Berl. Tid., som skulle gaae ud paa at vise Ønskeligheden af, at Islænderne 10 blive repræsenterede i Rigsdagen.

Vedel har tænkt paa et Møde med Quaade i Lybæk eller Hamborg for at give ham bestemtere Instrux med Hensyn til de Udvandredes Beskyttelse. Han tænker nærmest paa en Forlængelse af Indkaldelsesfristen og 15 imidlertid en Sigtelse og Prøvelse af de enkelte Tilfælde og disses diplomatiske Behandling. Som et Brev fra Ahlmann viser, er Stemningen overordentlig trykket imellem de danske Slesvigere. Rosenørn kunde ikke faae et Ministermøde istand i Formiddags, men efter Samtale 20 med de Tilstedeværende blev det besluttet at lade Vedel reise.

Der er nu Intet i Veien for at lade Steenstrup jun. reise med til Grønland. Mærkeligt nok havde omtrent 25 samtidigt med Nordenskölds Trudsel til Johnstrup den amerikanske Consul her gjort Forespørgsel om Farvandet ved Grønland. Men jeg skulde dog troe, at Sammenstødet er tilfældigt, og at Forespørgslen ikke har Noget med Nordenskölds Trudsel at gjøre.

Ethvert Forsøg paa Udjævning af de stridige Meninger 30 i Forsvarssagen er opgivet efter Udvalgets Erklæring.

DEN 4. MAI. Vedel mødtes med Quaade i Hamborg idag. Quaade vedbliver at troe, at det er de locale Autoriteter, der have sat det Hele i Scene. Han troede paa en Udjævning, men havde ikke ret seet, hvor bræn- 35 dende det Hele er, naar der ikke deraf skal opstaae store Ulemper herhjemme og i Nordslesvig. Han blev

nu bemyndiget til at trænge paa i Berlin med yderligere Begjæring om en hurtig Forholdsregel.

DEN 5. MAI. Fredag. Endnu ere de danske Blade mærkeligt tilbageholdne med Hensyn til de nordslesvigske Værnepligtiges Behandling.

Det skal være Dronningens Plan, at Prindsesse Thyra skulde giftes med Kongen af Bayern.

Det finske Studentkor fik idag Underretning om Keiserens Resolution. Man fastholdt Fordringen om, at de Studenter, der havde deltaget i Kattemusiken, skulde opgives og ikke i Hemmelighed revses af Kammeraterne. Om Aftenen meldte 170 Studenter sig frivilligt.* Herved reddedes Universitetet fra den truende Lukning.

DEN 6. MAI. Lørdag. *Procescommissionen* behandlede Domstolsordningen. — En Landsret for hele Sjællands Stift — som var Goos's Yndlings-Tanke — tiltalte naturligvis ikke, derimod ere Meningerne delte, om der skal være en særskilt kbhvnsk Stadsret ved Siden af den kbhvske Landsret, eller om denne skal gjøres saa talrig, at den arbejder med Underretskamre.

Quaade meddeler, at de værnepligtige Udvandredes Sag ikke var foredraget Bismarck fuldstændigt, inden han reiste til Frankfurt.

I Jernbaneselskabets Plenarbestyrelsesmøde faldt Forslaget om at begjære fri Fuldmagt af Generalfors. til Kallundborgbanen med 7 mod 5, da Jacobsen var syg, og Brock Poulsen stemte Nei.

I Constitutionsudskottets Trykkefrihedsforslag er Jurens Dannelse et Hovedspm. Udvalgets Fleertal vil henlægge Valget til Communalrepræsentationerne (Stockh., Gøtheborg Landstingene). Mindretallet vil i Stæderne overgive Valget til Rigsdagsvælgerne. Forslaget tilbage-

* Dagen efter faldt Disciplincomissionens Afgjørelse, der imidlertid maa indsendes til Petersborg, inden den bliver endelig.

sendtes til Udvalget til nærmere Granskning; det kom altsaa ikke til at hvile.

DEN 7. MAI. Søndag. Jeg har tilfældigt først nu faaet Ewalds lille Skrift fra Octbr. f. A. »Fragen zu Wiederherstellung Deutschlands«. Det er dog ret mærkeligt, at han vedkjender sig den Anskuelse, at Bismarcks System er en fornyet Udgave af Bonapartismen.

DEN 8. MAI. Mandag. Jeg forhandlede med V. Finsen om de islandske Forslag. Han er enig i, at det er ønskeligt at gjøre Forfatningsforslaget ædrueligt. 10

Nu begynder Ricard at forhandle med Landbrandudvalget.

DEN 9. MAI. Tirsdag. Det bliver mig mere og mere klart, at H. Finsen har forelsket sig i den Ide at være islandsk Vicekonge med et Skin af Ansvar for Althinget, 15 i Kraft af hvilket han blev saa godt som uafhængig af Ministeren. Dette kunde maaskee gaae med H. Finsen, men hvor findes en Eftermand? Landshøvdingen maa ganske være i Ministerens Haand.

Idag suspenderedes de nordslesvigske Foranstaltninger 20 mod de bortdragne Værnepligtige, men det holdes endnu hemmeligt — naturligviis for at lokke eller true Adskillige til at underkaste sig.

DEN 11. MAI. Torsdag. Fr. Bille fortæller mig idag, at det havde været Preussernes Hensigt at angribe i Fyen 25 i 1864, hvis der ei var sluttet Vaabenstilstand; de vilde have gjort det ved høilys Dag paa den dumdrigeste Maade og være blevet slaaede; de havde forsmaaet det østerrigske Forslag at tage Fænø og bombardere os ud af Hindsgavlstillingen. Han havde bestemt Bekræftelse 30 herpaa i Wien. Han lagde Hovedskylden for Als-Ulykken paa Overcommandoen, der ikke havde trukket Tropperne fra Nørre-Jylland til Als.* Ogsaa han, der stod Rosen

* Steinmann havde fralagt sig Ansvaret, naar han ikke havde Mere end 10,000 Mand; imidlertid antog og Bille, 35

nær, beklagede, at Dybbølstillingen ei var rømmet før 28de April.

Raasløff bekræftede idag, at han vil træde ud af Rigsdagen.

- 5 Idag er kommen Brev af Quaade, hvori denne melder, at der, efter hvad han ad privat Vei har hørt, skal være Ordre til at standse Fremgangen mod de Udvaldrede foreløbigt; men det skal holdes hemmeligt!

10 DEN 12. MAI. Fredag. I Statsraadet kom Haffner med et foreløbigt Referat i Medaillesagen. Det lykkedes ham ikke at overtøye Kongen om Rigtigheden af Steinmann's Mening, at enhver Erindring om Felttoget i 1864 hovedsagelig vilde være bitter; men da der ingen Indstilling var gjort, fik vi Udsættelse til formeligt Referat.

15 I Procescommissionen holdt Goos et længere Foredrag til Udvikling af Anklage- og Forfølgningsserne. H. Hage opponerede mod Udtalelsen af Legalitetssystemet, mod Undersøgelsesdommerens tvungne Uvirksomhed og mod Manglen paa Underrets-Anklagere.

20 DEN 13. MAI. Lørdag. I Procescommissionen bragtes Afsnittet om Forfølgningsmyndigheden m. v. til foreløbig Afslutning; efterat Klein havde angrebet den subsidiære Paatale, og Nyholm—Rimestad væsentlig havde sluttet sig til Goos.

25 I *Islandsk* Ministerraad blev Fenger med Hensyn til den Conseqvents, Erkjendelsen af Ministeransvarligheden for Høiesteret i den *islandske* Forfatning formentlig vilde have med Hensyn til Vestindien, noget urolig, men det 30 Mindste, der kan indrømmes, er Ansvarlighed for *Forfatningslovens* Overholdelse; heraf kan Intet udledes i Forhold til *Vestindien*, thi Rigsdagen skal netop vedtage

at Steinmann ved Als havde lært Adskilligt, som han havde benyttet ved Opstillingen til Fyens Forsvar. At 35 Als kunde have været forsvaret med de Kræfter, vi havde til vor Raadighed, betvivlede Bille ikke.

Forandringen i den vestindiske Forfatningslov, medens den har maattet gaae af Veien, for at Regjeringen med Althinget kan forhandle den islandske Særforfatning.

Ricard er efter 36 Timers Forhandling bleven færdig med Landbrandudvalget. Det Eneste, hvor der kom noget 5 Nyt frem, er atter Bestyrelsen.

DEN 14. MAI. Søndag. Trods adskillig Opposition fik Ploug—Ussing idag omsider [vedtaget] deres Forslag om at bortgive de vigtigste Malerier, som tilhørte det døende Selskab for nordisk Kunst. A. Hage vilde jo have dem 10 solgt, og Klein vilde have Udbyttet til et nyt Selskab for monumental Kunsts Fremme.

DEN 15. MAI. Mandag. Omtrent 200 have meldt sig af de tidligere Slesvigere. Man har faaet dem til at underskrive en Erklæring om, at de ville være preussiske 15 Undersaatter, givet dem 7 Dages Vand og Brød og sat dem til Exercits.

DEN 17. MAI. Onsdag. Idag gjorde jeg *Laxefiskelov* forslaget færdigt til Statsraadet. Forhaabentlig vil ogsaa den nye An. om *Materialisternes Handel* kunne blive 20 færdig.

DEN 18. MAI. Torsdag. Hoffmann-Bang siger mig, at hans Søn studerer de schultze—delitschske Folkebanker, foreløbigt i Genève. Han vil have Laan for at lade ham studere i Udlandet, indtil han herhjemme kan begynde 25 en politisk Virksomhed. Landvæsen vil Sønnen ikke vide af.

DEN 19. MAI. Fredag. Klein er nu aldeles færdig med Handelsretsbemærkningerne til Fallitafsnittet. Oct. Han- 30 sen sender nogle Bemærkninger.

Raasløff siger mig, at han havde opmuntret Abelin til ikke saa stærkt at holde paa Inddelingsværket, men frigjøre sig for Hensynet til Kongens Ønske og slutte sig

til en eventuel Omdannelse. Han mente, at Abelin for sildigt havde fulgt dette Raad ved at erklære sig for de Geer—Hamilton's Forslag.

DEN 22. MAI. Mandag. I Statsraadet skulde de islandske Sager samt nogle Benaadningssager, Overformynderilønningerne, Materialisthandelen være foretagne, men det gik paa en meget beqvem Maade, idet Kongen paa Grund af et Hold laae, og jeg derfor kom ind til ham og refererede dem kortelig, under Forbehold af Statsraadsbe-
10 kræftelse.

DEN 24. MAI. Onsdag. Paa Sjællandske Jernbane Generalforsamling viste Virkningen af David's og Bestyrelsesfleertallets Forhalingspolitik sig. Et Fleertal vedtog en Resolution til Fordel for Kallundborgbanen; Helle-
15 mann valgtes istedetfor Levy.

DEN 25. MAI. Torsdag. Nu kommer Kongens Broder, Prinds Frederik, med Adelheid og 5 Børn.

DEN 26. MAI. Fredag. Willemoes tager sin Ansøgning om Arts og Skippinge tilbage, saa P. Hansen kan komme
20 dertil.

DEN 31. MAI. Onsdag. Nu begynde og Rektorerne og de andre Skolemænds Forhandlinger om Skolelovens Gjennemførelse. Pal. Müller har udgivet et lille Skrift herom.

25 DEN 1. JUNI. Torsdag. Hall krymper sig stærkt ved at være Justitsminister d. 15de Juni. Det er mærkeligt, hvor ugjærne han vil være Festtaler her i Staden.

DEN 2. JUNI. Fredag. Gram var lidt bedre, men idag er det igjen blevet værre. Schleisner synes at troe, at
30 han kan gaae det igjennem, men det er meget tvivlsomt.

Holstein fortæller os idag, at Kronprindsen, ihukommende den Medfart, han led i sin Tid, da den danske Udstilling gik overstyr, har afslaaet at overtage Præsidi-
et

over Industriudstillingen. Man har tilbudt ham hele Præsidentiet, men han vil ikke — ikke fordi han føler sin Udygtighed, men fordi den skal være skandinavisk. Det var Anker Heegaard, gennem hvem Henvendelsen kom. Men hans Nei er næppe endeligt. 5

DEN 3. JUNI. Lørdag. Gram døde i Nat.

Jeg overvar Hummels—Thomsens nye Instrument til at maale Petroleums Antændelighed. Iøvrigt siger Hummel mig, at det seer trangt ud med den skandinaviske Udstilling. Det er for sildigt, hvis det skal blive til Noget 10 næste Aar; Klein fordærver Bygningen; han selv kan ikke overtage Stillingen som Commissær, og hvem skal da være det? I Industriforeningen er der kun Anker Heegaard tilbage; Bing har viselig trukket sig ud af det; Rustmester Christensen skyder sig ind under sit Arbeide; 15 det er kun enkelte større Industridrivende, som interessere sig for Sagen, ikke Haandværkere; skulde det Hele betyde Noget, maatte andre end Norske og Svenske medtages.

DEN 4. JUNI. Søndag. Nu har det preussiske Krigs- 20 ministerium, efter at have modtaget Erklæringen fra de militære Øvrigheder, skiftet Sind og er imod vore Paa-stande. Quaade har tabt Modet og raader til at udlevere Landeværnsmandene imod, at de slippe for Straf — et skjønt Raad! 25

Til samme Tid skriver Storfyrstinde Helenes Svigersøn, Htg. af Mklbg.-Strelitz, at det nu er Tid til at optage Forhandlingen om Art. V. Vedel, som vilde reise, veed hverken ud eller ind. Kryger, som er syg, vil have flere Penge, end hvad der alt ydes Schleisner. 30

DEN 5. JUNI. Mandag. Molbech gaaer omkring som en brølende Løve for at faae Censorstillingen, uagtet det slet ikke er det, han vil — han vil være Meddirektør, hvilket Berner aldrig indlader sig paa. Idag overfaldt han Fru Heiberg, fordi Hall havde sagt til ham: »Hvad 35 har De gjort Fru Heiberg, at hun har saa meget imod

Dem?» og underkastede hende piinligt Forhør. Hun sendte Hall en lille Indsigelse.

DEN 6. JUNI. Tirsdag. I Ministerconferentsen fremkom en synderlig Tro paa, at Quaaade skulde have forudsat, at Compromisset kun skulde gjælde dem, der vilde vende tilbage, og ikke dem, der ønskede at blive. For at faae en Ende paa Talen foreslog jeg, at Vedel skulde spørge Quaaade om Mening. Efter Vedel er der naturligviis aldeles ingen Tvivl; Quaaade vil udlevere dem alle. Nu⁵ faaer han Brev, at det gaaer ikke; han maa hævde vort Standpunkt. Han er imidlertid saa fuld af det militære Synspunkts Overlegenhed over det internationale, at han ikke tvivler paa, at Kongen resolverer imod vor Opfattelse; nu ligger Sagen i Udenrigsministeriet, som vil svare¹⁰ Roon foreløbigt efter den Tankegang, vi ansee for den rigtige.

Hall kom og misbilligede Molbech's Taktløshed.

DEN 7. JUNI. Onsdag. Brandrepræsentantskabet supplede sig ved 4 Valg, efterat Ministeriet havde erklæret at²⁰ ville stadfæste Vedtægterne. Bestyrelsens Ordning vil volde Vanskeligheder, da Bärthelson fordrer en 6000 Rdlr.

Hærloven naaede atter kun det Skridt frem, at Rylands Forslag om fuldstændig Tilsidesættelse af over-regulation-prizes forkastedes. Den uhyre Bredde af Forhandlingerne, hvoraf følger, at Intet tilendebringes, trykker Alle, omend²⁵ Ingen vil erkjende at være den Hovedskyldige.

DEN 8. JUNI. Torsdag. Amtmand Hoppe's Død giver nu et ledigt Amtmandsembede, som vil bringe Holten i stærk Bevægelse, i alt Fald paa anden Haand. Maaskee³⁰ kan Vedel faae Sorø.

Rowan veed endnu ikke, hvorledes det vil gaae med det holstenske Banestykke, hvis Concessionering er Betingelsen for, at han kan gjøre Noget paa Lolland. Tietgen troede, han havde faaet en Berlinerbank til at tage sig af Sagen, men nu vil den ikke bestemme sig før om³⁵ nogle Maaneder.

DEN 10. JUNI. Lørdag. Jeg betvivler, at det vil blive muligt at sætte Procesmaaden II Del til anden Behlg. før efter Sommerferien. Nellemann har været optaget i den sidste Tid, saa han vil ikke betimeligt kunne forelægge sine Forslag til denne Maanedes Slutning. Om det vil medføre, at Fallitforslaget med de fornødne Tillæg ikke kunne forelægges til Octbr., veed jeg endnu ikke.

Sponeck er nu blevet noget betænkelig i Anledning af Huset Oppenheimer's Understøttelse af Casse—Juel's Project.

DEN 11. JUNI. Søndag. Arvikabanen skal nu aabnes d. 19de d. M. I Anledning af den forestaaende Vensysselsbanes Aabning have svenske og norske Postembedsmænd overveiet, om man skulde benytte Götheborg—Frederikshavnrouuten, men indtil Videre har man ment, at Kbhvnsvveien var ligesaa brugelig. Kong Carl har siden villet indskjærpe Roos den politiske Betydning af at knytte Jylland til Norden.

Madvig, hvem det væsentlig skyldes, at det classenske Bibliothek forenedes med Universitetsbibl., var nu ifærd med at faae en Kortsamling ordnet (Grundlaget er en Kongen tilhørende Samling, som denne ønsker afgivet).

Haffner's Neveu Dinesen skriver, at der er paa begge Sider begaaet de forfærdeligste Udskeielser i Paris. Den franske Hær troer sig allerede igjen at være den første i Verden!

DEN 12. JUNI. Mandag. Efter Nellemann's Indstilling opgives det endeligt at holde Procescommissionsmøde før Ferien; han vil aabenbart ikke ellers kunne faae sin Erklæring over de indkomne Forslag færdig.

Der ymtes om, at Rosenørn vil til Sorø!

DEN 13. JUNI. Tirsdag. I Ministerraadet viste Holstein sig nu villig til at overtage Forsædet i Udstillingscomiteen, fordi Kongen havde ønsket det. Istf. Jacobsen ind-

stilles, da Holstein ikke vil modsætte sig Kongens Ønske om Tre, foruden Kayser, Broberg og Melchior.

Sponeck var idag hos Fønnesbech. Denne forlanger nu en Bane til Frederikssund. Sponeck antyder isaa
5 fald Ønsket om en Forlængelse af Eneretsfristen. Kongen har omsider vist Rosenørn Brevet fra Hertugen af Mecklenborg (Marianes Broder, Storfyrst Helenes Svigersøn) til Dronningen. Han mente, at det nu kunde være Tid ganz leise anzuklopfen. Bismarck havde svaret meget
10 uvilligt; i det høieste Tørningeln; man maatte have Vederlag i Handelsovereenskomsten.

Endelig har Jernbaneselskabets Bestyrelse, under Forbehold af Actionærernes Samtykke og en Fristforlængelse, erklæret sig villig til Kallundborgbanens Anlæg.

15 DEN 14. JUNI. Onsdag. Statsraadet blev udsat, da Fenger ikke blev færdig.

De hjemkomne Officerer (General Castenskiold, Kpt. Holbek) havde overalt fra Preussernes Side nydt den mest forekommende Behandling.

20 Nu har Mollerup's Commission afgivet Betænkning. Søofficererne erklære sig fremdeles ude af Stand til at gjøre Forslag til den almindelige Straffelov og kræve et eget Forslag, som optager den almindelige, til Grund liggende Strafferet. Nu er Haffner nok bleven kjed af denne
25 Vrangvillie, som kun er en Green af Søetatens almindelige Uvillie til at nærme sig Landhæren paa nogetsomhelst Punkt.

Efter hvad der er passeret, skulde man troe, at det var Molbech, der begyndte idag i Dagbl. at udføre sin
30 Trudsel om at tvinge sig ind i Theaterstyrelsen; Bille benægter det dog.

Endelig bleve vi i Dag i det mindre Udvalg færdige med at forberede Ranganordningen, saa den kan tilstilles samtlige Ministre med Opfordring til at stille Ændrings-
35 forslag.

DEN 15. JUNI. Hof- og Stadsrettens 100 aarige Jubilæum. Høiesteret kjendte idag Bogtrykkeren uansvarlig for et

Blad, hvis Redaktør (ikke særskilt Udgiver) havde navngivet sig paa samme.

Rosenørn siger mig idag, at Heydebrand til ham har gjentaget den alt til Vedel før dennes Afreise gjorde Opfordring at lade Quaade gaae til Bismarck og sige ham, 5 at han maa bringe Spmet. om Udvandrerne i Orden.

En saakaldt »Arbejder« har begyndt at udgive »Socialistiske Blade« i tvangfri Hefter.

P. Pry, der giver sig af med »vor Samtid hjemme og ude« er — Richard Kauffmann, Bladneger. 10

DEN 16. JUNI. Svensk Jernbanefest ved Arvikabanens Aabning. Sundberg er tilstede, men kommer ikke til Chra. Det antages, at Kong Carl har ønsket, at Festlighederne ei bleve for store, siden han ei kunde være med.

DEN 17. JUNI. A. Kierulf siger mig idag paa det norske 15 Dampskib, at det er afgjort, at Sibbern opgiver Statsministerposten. Naar han ikke har gjort det umiddelbart efter Unionsforslagets Fald, er det vistnok efter Stangs indstændige Opfordring og Anmodning. Hidtil har Sibberns Afgang været betvivlet; der er vel ikke let Andre at faae 20 til hans Eftermand end Løvenskiold. Men hvorledes vil han staae ligeoverfor Regjeringen i Christiania? Det er nu bleven Skik og Brug, at der confereres om Sagerne mellem Stang og Sibbern, inden Expeditionen fra Christiania afgaar. Saaledes bliver Kongen paa en Maade 25 Raadets Raadgiver.

Bjørnson (der i Bergen har »holdt Republikken frem«, men i det hele ikke gjorde Lykke) begynder nu et Felttog mod det stangske Raad. Foreløbigt bebrejder han Storthinget, at det lod Raadet sidde. 30

Det kommer mere og mere frem, hvilken forfærdelig Magt, der har arbejdet sig frem i Internationale; imidlertid var det jo ganske særlige Omstændigheder, der i Paris fremhjælp den sidste Catastrophe. Men hvorledes vil man i Frankrig med slige Forhold kunne indføre 35 Almeenvæbning i sveitsersk Forstand.

DEN 18. JUNI. Søndag. Det har øiensynligt været Stangs Politik at tage den Ene af Modstanderne efter den Anden ind i Raadet for saaledes at tage Magten fra dem.

DEN 19. JUNI. Mandag. Fiskeriselskabet i Kbhvn. har nu virkeligt givet 42,000 Rdl. for Østersforpagtningen. Saaledes ere Tydskerne holdt ude.

DEN 23. JUNI. Fredag. Berner forsvarer sig i »Dagbladet« (jfr. »Fædrel.« og Bournonville Berl.)

DEN 24. JUNI. Lørdag. Ræder er da nu kommet saa vidt med Irgens, som jeg spaaede ham for tre Aar siden.

DEN 25. JUNI. Søndag. *Aubert* paastaaer, at det yngre af Johnsen paavirkede Præsteskab ønsker Ophævelse af § 92 (der nu netop medfører Afskedigelse af en ældre Oberstl. Holtes) og af Konfirmationstvang, samt Indførelse af borgerligt Ægteskab. Ogsaa han finder, at »Morgenbladet« ofte gjør den conservative Side Skade; han klagede over, at Morgenbladsbureaukratiet terroriserede Folk, der viste nogen Uafhængighed i Opfattelsen; desværre maa det nok siges, at en Deel Valg af de yngre Universitetslærere ikke har været heldigt, hvad enten man nu ikke har havt bedre eller man har taget Feil i Valget.

DEN 26. JUNI. Mandag. *Schwartz* afslog Stang's Tilbud om at indtræde i Statsraadet i samme Samtale, »hvor Stang gjorde det«. Hans Grund var hans Opfattelse af Forholdet til Sverrig.

Stang hævdede Unionsforslaget; det vilde atter og atter blive fremlagt, indtil det gik igennem.

DEN 27. JUNI. Tirsdag. Idag kom *O. I. Brock* tilbage til Chra. Han, Irgens og Helliesen, vare udsete til at blive med de nye Ministre Daae, Richter, Steen, maa-skee Essendrup (I. Sverdrup vilde naturligviis ikke indtræde, saalænge Statsraadsemdet udelukker fra Stor-

thinget), men Irgens og Brock havde ikke Mod til at sætte Stang Stolen for Døren, uagtet de ere meget forbittede paa ham, fordi han gjennem Kongen ved Sibbern styrer dem i de større Ting; til Gjengjæld følger Stang Kongen i Smaating, saa der bliver Intet tilbage for Statsraaderne.

DEN 29. JUNI. Torsdag. Betingelsen for ethvert grundigt Fremskridt i Norge er øiensynligt Vedtagelsen af det hvilende Grundlovsforslag om Statsraadernes Adgang til Deeltagelse i Storthingets Forhandlinger. 10

DEN 30. JUNI. Fredag. Statsraad. Forinden havde Kongen underskrevet Kaysers Udnævnelse til Landstingsmand (Broberg og Melchior vare nævnte i Forestillingen tillige).

Idag udstedtes An. om juridisk Examen. 15

DEN 1. JULI. Lørdag. Motzfeldt overrasker mig lidt ved den Yttring, at han nok seer, at det vil komme dertil, at Norge og Sverrig smelter sammen. Naar han siger det, er det intet Under, at Birkeland prædiker Assimilationslæren. 20

DEN 2. JULI. Søndag. *Schwartz* er ligesom Motzfeldt kommen til den Erkjendelse, at den første Grundlovsændring, der bør søges gennemført, er Statsraadernes Adgang til Storthinget. Uden det Program kan Ingen indtræde i Statsraadet. Paa sidste Storthinget prøvede 25 Bønderne, men det var ikke muligt at sætte det igjennem!

Victor Emanuel kommer til Rom.

Det sjællandske Bondeparti (J. A. Hansen—Alberti), har udstedt et nyt Manifest, der røber, hvor vanskelig Stillingen er for Partiet. 30

Monrad synes at blive Candidat i Helsingør.

DEN 5. JULI. Onsdag. Den exanthematiske Typhus i Peder Madsens Gang vækker Ønsket om radical Forandring her.

J. Aall synes mig nu færdig, han hører ikke, han taler kun. Maaskee har han alt længe staaet paa sit nuværende stærkt begrænsede prosaiske Standpunkt. Han vilde have stemt mod Unionsforslaget, men mente, at
5 man skulde have talt høfligere om og til Svenskerne end det skete.

DEN 6. JULI. Torsdag. Nu nedsætter Fønnesbech sin Commission om de smalsporede Jernbaner. Det lykkedes Jessen denne Gang at blive Formand. (Holst, Rothe,
10 Scavenius, Hansen.) Nu maa da i det Mindste Rothe og Holst reise til Norge i Sptbr., da Pihl vel vil være vendt tilbage fra Amerika.

DEN 7. JULI. Fredag. Enden paa det blev, at Bärthelson blev administrerende Direktør for Landbygningernes Brandforsikkring (5,500.) Ricard bliver Formand efter Rosenørn-Skeels Begjæring istedet for Grüner.
15

DEN 8. JULI. Lørdag. Møde i Gaar og i Dag af Afsendinge fra Huusholdningsforeningerne her i Kbhvn.

Schlyter bekræfter, at Sibbern gaar af. Om han modtager Dues Stilling i Wien — Due har indgivet Afskedsbegjæring —, vides ikke.
20

DEN 9. JULI. Søndag. Der er i Norge stor Glæde over Bankdiskontoens Nedsættelse til $3\frac{1}{2}$ p. c.; det benyttes mod Jernbanemodstanderne som Bevis paa, at Landet
25 ikke er kapitalfattigt.

DEN 10. JULI. Mandag. Jernbanesagens Stilling er nok nu den, at Alt beroer paa, hvorvidt Tietgen—Rowan kan sætte enten det gamle Krønkeske Project igjennem eller i alt Fald enes med Jernbaneselskabet om Nordvestbanen; isaafald falder Davy—Oppenheimers Tilbud i Vandet.*
30 Fønnesbech maa nok finde sig i, at Fenger hævder, at Garantikapitalen for den frederiksundske Bane ei maa overstige 4,100,000 Rdl.; men han havde udtalt sig i modsat Retning, saa han vrider sig; det kan imidlertid

* Jfr. d. 30te Juli.

efter Rigsdagsforhandlingerne ikke betvivles, at Fenger har Ret.

Det spørger nu fra forskellige Sider med Efterretninger om, at Preussen—Østerrig uden videre ville sætte Art. V ud af Fred[!] 5

DEN 11. JULI. Tirsdag. Hansens Theaterbygningstegning er da helt faldet igjennem. 1) Dahlerup. Petersen. 2) Fenger. 3) Friederichsen. Bönecke. Men ogsaa i 1) maa der gjøres Forandringer.

Bournonville er udtraadt, fordi Hommel ikke behagede ¹⁰ ham — B. vilde have en fjerde Plan, hvorom Hommel sagde, at det eneste Gode ved den var, at den havde Plads til Statuer af berømte Mænd, hvoriblandt Bournonville.

Det overlades til Fenger—Fonnesbech at see at blive ¹⁵ enige.

Det synes som Kronprindsen af Preussen og Kronprindsessen ikke ere saa særdeles vel behandlede i London.

DEN 12. JULI. Onsdag. Rosenørn har, hører jeg, i Anledning af Quaades Forslag om at maatte komme til- ²⁰ bage til Commissionstanken først spurgt Vedel, men saa forelagt Sagen for Ministrene uden at afvente Svaret.

Idag fremsender Sponneck det sjællandske Jernbanelsskabsbestyrelses enstemmige Andragende om Arrangementet med Rowan—Tietgen. Den tidligere Indstilling ²⁵ var betinget for Davids, Sponnecks og Jacobsens Vedkommende.

Naturligviis modsiges atter Paastanden om den høitidelige Begravelse af Art. V.

DEN 13. JULI. Torsdag. Da jeg kan indstille Aagaard ³⁰ (1855) til Faaborg, — ubegribeligt nok har ingen Ældre søgt dette Embede — indstiller Fonnesbech Vedel til Sorø og Holten til Bornholm.

I Ministeriet bliver Borup Fuldmægtig.

Professor Rosenberg i Helsingfors †. Han har havt ³⁵ stor Indflydelse paa den gamle Forfatnings Benyttelse, da den i 1863 kaldtes tilbage paany.

Vedel har faaet et Svar fra Hertugen af Broglie hvem han gjennem Ferréol havde sendt sin Bernstorff—Choiseul.

DEN 14. JULI. Fredag. Edinburg Reviews 1. Julihefte har en Artikel om skandinavisk Politik.

5 DEN 16. JULI. Søndag. *Bardenfleth* anbefales stærkt til Færø-Amtmands-Embede.

Fenger mener, at Juels—Nyholms Plan vil briste derpaa, at de ikke kunne faae Garanticapitalen sat høiere end 4,100,000 Rdl. Det foreløbige Overslag gaaer op til
 10 8 Mill.; nu vil Fønnesbech indlade sig paa en kritisk Bearbejdelse, men det hjælper da ikke. Faren synes mig imidlertid at være en dobbelt; *enten* at Fønnesbeh venter saa længe, at Sjællandske Jernbaneselskab atter gaaer fra det, da den øieblikkelige Fare er svunden *eller* at
 15 saa derefter Rigsdagen efter privat Initiativ forbedrer Vilkaarene for Juel—Nyholms Plan.

DEN 17. JULI. Mandag. Nu er Rigsdagen i Sverrig dog indkaldt til et overordentligt Møde d. 11te Septbr.* Ud-
 20 sættelsen — der var tidligere tænkt paa August Maa-neds Slutning — er vel tildels besluttet af Hensyn til første Kammers Medlemmer, der ugjærne komme ind til Stockholm saa tidligt som i August, men kan volde Vanskeligheder med Hensyn til Opløsningsspørgsmaalet i Tilfælde af, at Hærforslaget ikke billiges, idet det ei
 25 vel skal lade sig gjøre at faae nye Valg inden 14de Januar.

Bjørnstjerna er nu traadt tilbage fra 4de Distrikt; Sandels er kommet i hans Sted, og Klint udnævnt istf. Sandels (Skaane). Abelin har altsaa ei forbeholdt sig denne Retrætepost. Heraf at slutte, at Abelin er sikker paa at
 30 sætte sit Forslag igjennem er dog meget usikkert. Det kan let indeholde for store Indrømmelser efter første Kammers Mening, og for faa efter andet.

DEN 19. JULI. Onsdag. Monrad møder til Prøvevalg i Helsingør. Hverken Bifald eller Mishag vovede sig frem.

35 * Beslutningen er taget i Statsraadet d. 14de.

Idag talte Kongen til mig som om han havde været Eiderdansk.

»Vi skulde i 1864 have tilbudt Preussen Holsteen, saa havde det været meget tilfreds!« Jeg kunde ikke lade være at sige: Hvad havde Deres Majestæt sagt, hvis No- 5 gen dengang havde foreslaaet det. Det slog ham noget. Han kom tilbage til Heydebrands paa hans sædvanlige tørre Maade udtalte: »Wir müssen die Herzogthümer haben: es war eine längst beschlossene Sache«.

DEN 20. JULI. Torsdag. Idag var Fønnesbech hos Kon- 10 gen med E. Vedels Udnævnelse til Sorø Amt.

Hall drøfter nok paa Herlufsholm Skoleanordningen med Madvig.

DEN 21. JULI. Fredag. Bennich forklarer, at den stock- 15 holmske Interesse for Sevallabanen er et Drømmebil- lede, fremlokket af E. Sparre; det er slet ingen Bjerg- distriktbane fremfor Salabanen; ganske i samme Aand, som Brochurens s. k. Bergslagsbanan Stockholm Isaac Marcus 1871: 3: *Humbug*. Han vilde gjerne, at Re- 20 gjeringen skulde gjøre Indsigelse mod Stockholms Com- munalbestyrelses Beslutning, men det vil vel næppe kunne forsvares. Den sande Bjergværksbane vilde være Banen Fahlun—Ludvika—*Korsnäss*. Imidlertid kan det dog siges, at der vil blive lidt nærmere til Stockholm (som rigtignok mere udvikler sig til Fabrikstad istf. Han- 25 delsstad) end til Gefle ad *Sevallabanen*, omvendt lidt nærmere til Gefle end til Stockh. ad *Salabanen*.

DEN 24. JULI. Mandag. Øiensynligt vinder Hedebeplant- 30 ningen og Engoverrislingen stor Fremgang i Jylland, navnlig gennem Dalgas.

Efter Vogts Indstilling falder kgl. Res., at der skal 35 anstilles Jernbaneundersøgelse om Grevskabslinien; der- imod vilde Vogt ikke medtage Linien gennem Smaal- lehnene, nu da Storthing holdes aarligt.

Den første Undersøgelse beordredes, uagtet Udgiften 35 ikke var beregnet forud, for at holde paa de Ingenieur- kræfter, som ellers vilde være gaaet bort.

DEN 25. JULI. Tirsdag. Besøg paa Gjøding Gaard og Frederikshaabs Plantage. Fenger erkjender, at man maa indrømme Fønnesbech Pengene til Jernbanearbejderne, uden Hensyn til Spm. om ny Skattelov.

- 5 Idag kom Meddelelse fra Quaade om, at Thiele paa den preussiske Regjerings Vegne erklærede, at den ikke kunde godkjende vor Fortolkning m. Hs. til Reservister og Landeværnsmænd, og derfor ansaae en videre Principdiscussion for uhensigtsmæssig; den foreslog en Commission af 4 Ml. til de factiske Spmls. Drøftelse, og Forberedelse af en Afgørelse.

DEN 26. JULI. Onsdag. Besøg paa Ribe Canal og Inddigning. Nordfaruperne have reist et Sommerdige, som antages at holde Floden ude, naar den ei bliver meget stor, Jan. 1825 eller 1839. Da den store Inddigningsplan, ei blot den, der i sin Tid udarbejdedes (1856 — omtrent 1,100,000 Rdl.), men og den ny reviderede, der delte ved Kongeaaen (den sydlige Deel vel omtrent 600,000 Rdlr.) alene kan gennemføres ved Lov, der bringer Alle, hvem

- 20 Arbejdet kommer tilgode, til at forrente og afdrage de af Staten forskudsviis afholdte Udgifter, vil der ikke kunne blive Spm. om dette store Arbejde, som Alle ikke ville bede om. Derimod synes mig, at man bør finde sig i Udgiften til Sidebanen fra Ribe til Kikenborg.

- 25 Oppositionen mod Monrad stiger.

I Rosenørns Fraværelse talte Vedel med Kongen om det preussiske Krav. »Vi kunne ikke udlevere uden Tvang.« Han opkastede Spm., om han eller Kronprindsen skulde tale til Keiseren.

- 30 DEN 27. JULI. Torsdag. Besøg paa Esbjerg. Nielsen og Tegner vende med Hensyn til Moler tilbage til den oprindelige Plan. Den nordre Mole er ikke færdig, ligesaa lidet Sluseværket, men der er dog gjort en heel Del, men den søndre Mole og Sidedæmningen er aldeles ikke begyndt. Nielsen har et aabent Blik for Carlés Upaalidelighed og Mangel paa Administrationstalent. Arbejdet bliver tidligst færdig til 1872, maaskee end ikke til 1873,

hvis ikke Carlé fjernes. Saaledes faar man hverken Hjælp af Jernbanen til Havnens eller af Havnen til Jernbanens Bygning.

DEN 29. JULI. Lørdag. Bøggild naaer at blive indstillet til Politi og Criminalret, da hverken Madvig eller Using melde sig, Trods adskillige Tegn.

Schweigaard sender mig endel af Faderens Manuskript, Schiøtt Begyndelsen af hans Artikel mod Stangs Ministerium.

Oldbg. vilde idag forsikkre mig, at Michaelsen er Forfatter til de socialistiske Smaaskrifter. Rimestad har i Morges sigtet ham derfor paa en forblommet Maade — han benægter det i Berl. Avis og Fædr. i Aften.

DEN 30. JULI. Søndag. Jeg hører af Rothe, at Tietgen har Fuldmagt fra Davy—Oppenheimer (Davys Besvogerede) udstedt d. 21. Juni til at træde tilbage tra disses Tilbud. Forudsætningen var dog, at Juel og Nyholm skulde skadesløsholdes; Juel har Intet herimod, men Nyholm er fornærmet og afviser Tietgens Tilbud. Fonnesbech troer nu, at Juel alligevel kan faae Pengene fra England, men Tietgen paastaaer Nei. Vanskeligheden er nu bleven større derved, at Tietgen havde aftalt med Rowan, at denne skulde bygge Nordvestbanen for 2,500,000. Da Anlægssummen i Actier sættes til 3,700,000, bliver der, omend Renten under Bygningen og 10 p.c.s. Tab paa Actierne fradrages, dog over 600,000 Rdlr. tilbage til Fortjeneste efter forskjellig Fordeling. Men nu siger Rowan, at hans Tilbud var beregnet paa noget lempeligere tekniske Betingelser end de, der stilledes ved Vordingborgbanen. Disse vare nemlig lempede i Rothes tidligere Overslag, men ved Aftalen mellem Tietgen—Sponeck og Rothe fastholdtes Vordingborgbanen som Regel.

Nu gjælder det, om Rothe kan faae Tietgen til at udjævne Differentsten med Rowan. Det synes, som Tietgen—Rowan ville bygge Lollandbanen som Localbane

selv om den preussisk-holstenske Baneconcession ikke indrømmes.

DEN 31. JULI. Mandag. Holten er nu udnævnt til Bornholms Amt.

5 Krüger truer, fordi han ikke kan faae flere Penge til Baur. Nu var det vist bedst, at han trak sig tilbage; han er til Latter i Berlin, og hans private Vandel undergraver hans Stilling i Nordslesvig.

10 Nu kommer Madvig, og melder, at han vilde have taget Sekretærstillingen — hvis han var bleven Assessor. For sildigt; — desuden er Combinationen vel noget mislig.

DEN 1. AUGUST. Tirsdag. Vi vedtog idag at gaae ind paa Forslaget om en Commissions Nedsættelse. Stats-
15 raadet bliver ventelig paa Lørdag Eftermiddag efter Kong Georgs Afreise. Dronningens Reise til Grækenland er nu afgjort.

Jeg hører, at Krag ikke vil tage Rektoratet i Odense uden personligt Tillæg (da han for Øieblikket som Over-
20 lærer har Andel i Skolepenge) og i det Hele ikke er begjærlig derefter. Saaledes bliver det vel Petersen (i Metropolitanskolen), da Listov ikke har villet modtage Odense, og i alt Fald hellere vilde have f. Ex. Nykjøbing. Dette skulde man synes maatte kunne naaes.

25 Det trettende svenske Landbrugsmøde aabnes. Der bliver da ikke noget af vor Konges eller Kronprindses Besøg.

Den af Grønlund mishandlede *Jessen* er nu kommen til Nordrup-Farringløse.

30 DEN 2. AUGUST. Onsdag. Monrad faldt da igjennem idag, uagtet han undrede sig over, at han nogensinde havde havt Afvæbningsdrømmen*.

* Han fremhævede paany, hvad han tidligere havde sagt, at Helsingør Vælgere skulde afgjøre, om han paany
35 vilde deltage i Rigsdagslivet, dog vel kun til en Tid, eller rettere — søge Valg til *Folkethinget*.

Jeg tilbyder Poulsen Sekretærstillingen.

Idag havde vi Anordningen til Skolelovens Gjennemførelse til Behandling i Ministerraadet. Skolerne beholde jo den ikke lærde, 4-aarige Realundervisning (12—16 Aar). Forsøget paa her at beholde de to nederste Klasser har 5 Hall ikke dristet sig til at vove; paa mange Steder ville Lærerne nu imidlertid forsøge at samle to Forberedelsesklasser.

DEN 3. AUGUST. Torsdag. Medens Hall denne Gang vil blive meget fattig, synes Fenger at love mange Love, 10 væsentlig Skattelove:

- 1) Toldtarif;
- 2) Brændevinsskattel.;
- 3) Landbygningsskattes Omlægning;
- 4) Skat paa udenlandske Obligationers Omsætning; 15
- 5) Nedsættelse, tildels Eftergivelse af Skibsfartsafgiften;
- 6) Afslutning af Regnskabsaaret;
- 7) Indkomstskat.

Idag fik jeg Brev fra Finsen. Endnu er Alting roligt nok. 20

Forfatningsudvalget sværmer for D—ds Jarl med islandske ansvarlige Ministre. Andre holde endnu paa Sendebudet i Kbhvn.

Idag faaer jeg fra Goos Cap. XII Om den Sigtede (§§ 163—173), Cap. XIV Om Efterforskning af Forbrydelse 25 delser (§§ 174—).

Poulsen har nu overtaget Sekretærforretningerne.

DEN 4. AUGUST. Fredag. *Monrad* synes nu at være ganske i Ligevægt. Han vil prædike i Helsingør paa Søndag. 30

Landfoged Finsen melder sig til Amtmandsembedet paa Færøerne.

Det er *Lt. Pio* (en Broder til Skolebestyreren), som er Forfatter til de socialistiske Smaaskrifter.

Haffner giver mig idag Mollerups Forslag til Søstraffecapitlet m. v. 35

Pal. Müller sender mig sit interessante Arbeide om Valdemars Jordbog.

Den i Vinter cst. Amtmand Smith giver i det Hele et mere tilfredsstillende Billede af Islænderne og deres Vilkaar end jeg ventede efter Andres Beretninger. Hovedvanskeligheden er, at der ikke kjendes virkelig Handel, men kun Omsætning af Varer mod Varer; Sedler ere saa godt som ukjendte.

DEN 5. AUGUST. Lørdag. I Statsraadet udfærdiges ¹⁰ Skolean[ordningen]. Rosenørn forelægger Forslaget om den blandede Commission, med Nævnelser af Nielsen og Fallesen. Der var atter (jfr. ²⁰/₉ 70) et Tilfælde, hvor En havde religiøse Skrupler ved at gjøre Krigstjeneste (3 Aar).

¹⁵ Idag reiser Dronningen. Hun pønser paa at faae Kongen, der vil ned til Rumpenheim til hendes Fødselsdag, til at følge hende til Grækenland.

DEN 6. AUGUST. Søndag. Haxthausens 6 Maaneder ere nu snart udløbne; han bildte sig ind, at Moltke var forsonet med ham, men han faaer aldrig Tilgivelse, fordi ²⁰ han rettede Moltkes grammatikalske Feil.

Nu kan efter Rosenkrantz's Død Løvenørn (Adelsklubbens Formand) blive befordret; * helst maatte Knuth gaae til London, Krag til Paris, Løvenørn til Berlin, ²⁵ Hegermann bliver i St. Petersburg, og Haxthausen kunde da slippe til Stockholm, hvis Plessen vilde tage sig lidt af ham.

DEN 7. AUGUST. Mandag. Hall reiser i Morgen over til Treschows i Sverrig, han har imidlertid gjort Circulæret til Rectorerne færdigt; ligeledes Udkastet til Anordningen om Realklasserne udenfor den nye Lovs Omraade. ³⁰

* Rosenørn var dengang feig nok til at glemme, at det var ham selv, der havde lovet Haxthausen Stillingen i Paris; han skjød Skylden paa Vedel, uagtet denne ³⁵ havde gjort opmærksom paa, at det vilde mishage Moltke.

Fenger har nægtet Falbe og Quaade den begjærede Gageforhøielse.

Det bliver vistnok nødvendigt at lade Toldkutteren passe paa Trawlfiskerne.

DEN 8. AUGUST. Tirsdag. *Quaade* (6. Aug.) trøster; 5
König og Thiele sige: det er ikke saa slemt ment; fører
Commissionen ikke til Noget, saa kan man gjerne paany
optage Forhandlingen om Grundsætningerne.

Nu er Justitsministeriets Budgetudkast færdigt. Da
Haffner og Hall ere borte, udsattes Forhandlingen af 10
Rangen. Enden paa det bliver vel en ny Classe af mere
practiske Embedsmænd end Bille og Trap; men saa
maa, synes mig, nogle høiere Embedsmænds Stilling
ordnes særskilt.

Ploug kan ikke tie stille til Billes Udtalelser om Mon- 15
rads Valg, uagtet han selv var nok saa ubehagelig i sin
Artikel. At han dengang troede, at Monrad var sikker
paa at blive valgt — Ulstrup havde skriftlig erklæret, at
han ikke vilde stille sig — er dog en egen Undskyldning.

DEN 9. AUGUST. Onsdag. Nu sendes den kbhvske 20
Prostitutionssag til Schleisner's Erklæring.

Nu er Postexpedient Lt. Pio efter egen Ansøgning af-
skediget; han har som Grund for sin Begjæring angivet,
at han skulde være Sekretær hos Fru Berling.

DEN 10. AUGUST. Torsdag. Det seer ud, som vi nu 25
skulle faae Forsøg paa Runkelroesukkerfabrikation i
Danmark, jfr. det af Videnskabernes Selskab belønnede
Skrift af *Olten*, cfr. *Arrhenius* og *Bergstrands* Udtalelser
paa det gøtheborgske Landbrugsmøde.

DEN 11. AUGUST. Fredag. Nu expederedes den island- 30
landske—færøiske Post til det imorgen afgaaende Damp-
skib. Øiensynligt vil Landfoged Finsen anstrenge sig
meget for at blive Amtmand. Tillisch har i Aar fornyet
gamle færøiske Erindringer.

Wallich paatog sig idag at optage Forhør i Anledning 35
af den Formodning, der er opstaaet om, at en Person,

der hensidder i Straffeanstalten, er dømt uretlig, uagtet han er fældet ved egen Tilstaaelse og har acquiesceret ved Dommen.

Idag omsendes Nellesmann's Gjældfængselsafskaffelsesforslag, og Commissionen sammenkaldes til Mandag den 28. August til sammes Behandling.

DEN 12. AUGUST. Lørdag. Stang reiser ind til Stockholm. *Fonnesbech* meddeler Juel—Nyholm Betingelserne (jfr. ¹⁴/₈).

Nu har David dog fundet ud af Benyttelsen af det om Fæsteavgifterne indkomne statistiske Materiel, uden at indhente yderligere Oplysninger.

Bille nyder idag Ploug's naive Klage over, at Andre end han vil dadle Monrad.

Fonnesbech er da gaaet ind paa min gennem Fenger fremsatte Ide at opfordre *sjæll. Jernbaneselskab* til at skaffe sig Fuldmagt.

DEN 13. AUGUST. Søndag. Jeg har nu tilbagesendt *Schjøtt's* Forsøg paa en Anmeldelse af Dunker II. Jeg har henvist ham til K. Motzfeldt. Iøvrigt har jeg gjort ham opmærksom paa, at den, der optræder som Anmelder af Dunker, maatte kunne bedømme Aschehoug og Ebbell i det Enkelte; dette *kan* han næppe; men han *vil* det ikke engang, han holder sig til det almindelige Princip, men saa maatte det Hele stilles anderledes. Han lader derhos Dunker's Personlighed træde for meget frem, som om Ebbells Sigtelse for at dennes Arbeide var et Partiskrift var noget forfærdeligt, der tillod at drage Stang frem, som den, der stod bagved med nedrig Bagvadskelse. Paastanden, at Stang gav Regjeringsforslaget om aarlige Storthing som Vederlag for at Storthinget skulde hæve Forbudet mod Unionscommissionens Nedsættelse gjøres her til en Forbrydelse fra det *conservative* Standpunkt. Dunker stilles i det Hele frem som den, der forsvarer det Bestaaende. Ved Siden deraf hævdes det skandinaviske Standpunkt: Ingen nærmere Tilslutning imellem Sverrig—Norge uden Danmark. Ja,

det er meget gode Sentiments, men kan Schjøft bære den Forhandling, hvortil en saadan Udtalelse dog maatte føre?

Martensen kom idag for at fornemme, om der kunde virkes til en engelsk Oversættelse af hans Ethik, fra Dansk, ikke som ved Dogmatiken fra Tydsk. 5

DEN 14. AUGUST. Mandag. Sjællandske Jernbaneselskab indkalder overordentlig Generalforsamling ^{25/9}.

Vel havde Tietgen Davy's uindskrænkede Bemyndigelse til at trække Davy ud af Ilden (den tydske Jernbanecession som svarer til Rowans, har Bismarck givet til — Moltzen. Det gjælder, hvem denne kan faae til at tage Forretningen. Moltzen ønsker, at Bk. skal give Seehandlung et opmuntrende Ord), men i Lørdags meddelte Davy Fønnesbech, at han tog den tilbage.* 15

Sagen om Slotsholmskanalens Tilkastning (mod Colding og Magistraten) gik til Udvalg i Borgerrepræsentantskabet, uden synderligt oplysende Forhandling.

Stangs Reise til Stockh. forklares af Nogle — som et Ønske om at blive Sibberns Eftermand. 20

DEN 15. AUGUST. Tirsdag. Det bliver udentvivelnødvendigt snarest muligt at faae en foreløbig Lov om Statens Garantie for de Udgifter, som en Commune kan komme til at udrede efter Udstedelse af et Hjemstedsbevis for Personer, som ere udvandrede fra Slesvig, 25 men ikke have vundet Forsørgelsesret efter de almindelige Regler i nogen dansk Commune.

DEN 18. AUGUST. Fredag. Nu vrimler de slesvigske Aviser af Klager over, at der fordres Hjemstedsbevis inden kort Frist af de tidligere Tilbagekomne. Rosenørn 30

*) Da Tietgen kom og vilde benytte sin Fuldmagt, erfarede han denne Vending, og fandt da, at det var bedst at betragte det indgivne Andragende, som ikke eksisterende.

Saaledes forklaret af Fønnesbech den 2. Sptbr. 1871. 35

burde for længe siden have ført Klage over Fonnesbechs Vrangvillie i denne Hsde.; saasnart Holstein—Fonnesbech kommer tilbage, maa Sagen klares. Jeg sender nu Schweigaards Manuskript tilbage.

- 5 DEN 19. AUGUST. Lørdag. Nellemann har forlængst faaet Correctur paa Ændringsforslagene til Concurs og nylig ligel. de, der vedkommer Execution. Men endnu have vi ikke faaet dem tilbage fra ham, skjøndt det er paa høie Tid.
- 10 Jeg har efter Martensens Ønske skrevet til Gosch om der kunde findes en værdig Oversætter af Ethiken (ikke som ved Dogmatiken i Clarks Samling efter den tyske Oversættelse). Nu kommer snart Michelsens tyske Oversættelse.
- 15 Gammeltoft siger mig, at Ehlers har faaet indrettet et lille Reservehospital i Enighedsværn paa 50 Senge.

DEN 21. AUGUST. Mandag. Efter 11 Aar naaede Lauritzen at blive Protokolfører, uden kgl. Ansættelse. Saa langsomt gaaer det!

- 20 Jeg spurgte idag Scheel, om han kunde ville yde Sø- og Handelsretscommissionen nogen Bistand. Han er imidlertid nu øiensynligt meget svag. Klein skal afhente hans Salær.

- DEN 22. AUGUST. Tirsdag. Nellemann's Ændringsforslag til Execution og til Concurs omdeles idag. I Aften kom Kongen da hjem igjen. Kong Carl kommer her paa Lørdag. Saa skal Kronprindsen over til den svenske Leir; derpaa reiser Kongen, saa Kronprindsen bliver Regent til ind i Octbr. Saaledes lyder den foreløbige Be-
- 30 retning.

Nu er Quaade kommen hertil.

- DEN 23. AUGUST. Onsdag. Idag Ministerkonferents igjen efter lang Tids Forløb. Da Rosenørn var borte, forelagde Hall Sagen om Hjemstedsbeviserne. Det ved-
- 35 toges naturligviis, at der maatte udstedes en foreløbig Lov.

DEN 25. AUGUST. Fredag. I Statsraadet udstedtes den foreløbige Lov om Hjemstedsbeviserne. Den fik i sidste Øieblik en lidt forkortet Skikkelse, idet jeg fik Fønnesbech til af § 1 at udelade, at Hjemstedsbeviset skulde lyde paa, at den Pgde. [Paagældende] med Familie skulde 5 modtages til Forsørgelse, naar de hjemsendes. Spm. om midlertidig Forsørgelses Erstatning holdtes saaledes aabent paa Grund af, at *Indenrigsmst.* trods *Udenrigsmst.*s Advarsel havde optaget det i Julireskr. Hall fik sin Realskolean. udstedt. Nu staaer tilbage Anordningen af 10 2^{den} Examen.

Idag siger Haxthausen, at Kong Carl først kommer Mandag, maaskee til samme Tid og Kronprindsen og Kronprindsessen.

DEN 26. AUGUST. Lørdag. Vi bleve da idag enige om 15 at sende Ranganordningen til en Commissions Granskning, men strax at indstille de enkelte Rangforhøielser, der ere paatrængende. Hertil høre:

- 1) Høiesteret; udentvivl og
- 2) Amtmænd; 20
- 3) Departementschefer.

Holstein og Fønnesbech modsatte sig Fengers Ønske om, at det Hele skulde falde bort.

Fønnesbech har alt udstedt et Circulære til de Amtmænd, hvem de fleste slesvigske Udvandrere vedkomme, 25 om en coulant Behlg. af Hjemstedsbevissagerne. Det kan være godt nok, men bør dog ikkun gjælde de, der alt opholde sig i Slesvig. Jeg fik Rosenørn til at foranledige, at Fønnesbech sendte Bache ud i Udenrigsmst. til Vedel—Nielsen. 30

Jeg opmuntrede Fønnesbech til at forelægge en Lov mod Trawlfisk.

Lægeforeningen har i disse Dage holdt Møde. Sundhedscollegiets Medlemmer synes at have været noget diplomatisk; tilsidst kom de dog frem. 35

Jeg havde idag Besøg af H. Forsell, et særdeles intelligent Menneske.

DEN 27. AUGUST. Søndag. B. Christensen hengiver sig til det glade Haab, at Ministeriet skal blive sprængt paa Grund af Fønnesbechs Jernbaneresolutioners Vaklen. Hall skal virkelig skriftligt have givet det foreløbige Til-

5 sagn om den finansielle Understøttelse efter den videre Fortolkning, som han siden efter Fengers Indsigelse maatte begrænde. Paa Hall kan jeg mærke, at Nyholm—Juel venter, at de skulle kunne opfylde de af Fbch. stillede Betingelser.

10 DEN 28. AUGUST. Mandag. I Procescommissionen førtes 1ste Behandling af Nellesmanns lille Lovforslag om Gjældsføngsels Afskaffelse til Ende.

Borgerrepræsentanterne tiltraadte Magistratsflertallets Forslag om Forlængelse af denne Østerbro-Allée (skjøndt

15 de forledet Aar forkastede den anden Allées Forlængelse.)

Falbe melder idag. . . . Beust havde benægtet, at det slesv. Spm. havde været fremme, han havde virket for det i Berlin til 1868, men saa havde den danske Regj. og Quaade ment, at det ikke gavnede, siden havde han

20 derfor holdt sig tilbage, maaskee

DEN 29. AUGUST. Tirsdag. Tietgen optræder idag mod Troen paa de fremmede Capitaler.

DEN 30. AUGUST. Onsdag. H. Hamilton bekræfter, at Regjeringens Militærforslag vil falde. Man kan ikke for-

25 lange, at den udstrakte Værnepligt skal bæres ved Siden af Inddelingsværkets Opretholdelse. Han mener ikke, at Inddelingsværkets Ophævelse er nødvendig — man har nu 130,000 Mand som kan stilles paa Benene — man kunde vel finde sig deri. (Efter Forsell gjælder dette og

30 om Lagerberg.) Hvad Posse's Plan angaaer, siger han: Ja, Bønderne vilde nok det Aar da Inddelingsværket op- hævdes, stemme for tilstrækkelig Øvelse af hele Mand- skabet; men naar saa næste Aar Pengene skulde bevilges, vilde andet Kammer nægte den fornødne Bevilling, og

35 snart vilde det vise sig, at Fællesafstemning ikke hjalp. Ved hvert Valg bliver Fleertallet mod Bevillinger stær-

kere i andet Kammer, og Fleertallet i første Kammer svagere.

DEN 31. AUGUST. Torsdag. Fæsteøgen afgjordes. Cap. IV drøftedes. Klein og Nellesmann nærmede sig hinanden med Hensyn til Afkræftelsesforslagene. 5

Idag kom Krabbe til mig og meldte sig som Ansøger om — Fejø Retsbetjentembedet.

DEN 1. SEPTEMBER. Fredag. Idag tog Kongen med Haffner til den svenske Leir. — Kongen kommer tilbage i Morgen. 10

Nu kom Krabbe og vilde nok være Amtmand paa Færøerne, men da han sagde, at han ligefuldt vilde fortsætte sin Rigsdagsvirksomhed, erklærede jeg ham strax, at jeg kunde ikke finde det forsvarligt at indstille en Mand, om hvem jeg forud vidste, at han vilde ligge den halve Deel af Aaret i Kbhvn., til et Embede som Amtmand paa Færøerne. 15

Han fandt sig meget godt deri.

DEN 2. SEPTEMBER. Lørdag. H. Forsell, der er kommen tilbage fra Lybek, siger mig, at det (Soetbeer) paa det økonomiske Møde der ansaaes for givet, at der paa næste tyske Rigsdag vilde fremkomme Regjeringsforslag om Guldmyntfod, sluttende sig til den preussiske Thaler. Derved vil enhver Tale om internationale Myntaftaler forstumme. 25

Den Bankier, Davy nu har henvendt sig til er Krause. Det skal være Nyholm, som vil vove sin Formue paa at drive Sagen igjennem! Davy og Gedalia ere reiste til Berlin, saa nu maa Sagen snart afgjøres. Rowan har faaet Forlængelse til 1ste Novbr. 30

DEN 3. SEPTEMBER. Søndag. Borgmester Knudsen er meget ilde ved, at han ikke har kunnet faae den nye Contoirchefsplads besat med den Assistent (Hansen) han vilde have; Fleertallet (5 > 3) vilde ikke forbigaae Fuld-mægtigen. Knudsen havde imidlertid ikke engang talt med sin Raadmand, saa denne stemte imod ham! 35

Ploug har bebudet, at hvis der ikke tegner sig et større Antal Subskribenter, vil »Fædrelandet« gaae ind til Nytaar, da det navnlig siden 1864 arbejder med Underbalance.

- 5 DEN 4. SEPTEMBER. Mandag. Adskillige af vore rige Grosserere og Mæglere have kjøbt et Par Gaarde i Østergade ved Indgangen til Peder Madsens Gang, og stille Gaardene til Communalbestyrelsens Raadighed for Indkjøbsprisen.
- 10 Regjeringsinstruxen om Undervisning i Tydsk i de danske Skoler i Nordslesvig er udfærdiget i Henhold til Mühlens Instr. 27. August. Begyndelsen skeer 1ste Octbr. Alle Skolelærerne skulle være fuldkomment kyndige i det tydske Sprog. Efter det andet Undervisningsaar gives
- 15 6 Timer tydsk Undervisning om Ugen.

DEN 6. SEPTEMBER. Onsdag. Consistorium vælger til Provst paa Regentsen Prof. *Nellemann*, der opgiver Stillingen som Inspector quæsturæ*

- 20 Idag kom Krabbe med sin Ansøgning om Fejø. Imorgen tidlig indstilles han, og ligl. Hvalsø—Møller til Frederiksværk.

DEN 8. SEPTEMBER. Fredag. Jeg talte med Kongen om Krabbe.

- 25 Wallich siger mig, at der ikke er Tvivl om, at den Person, der havde bekjendt Kirketyverierne, i sin Tid havde gjort det for at være Jørgensen til Behag. Nu udsendes Wallich for at tage Forhør over Dr. Møller.

- Haffner søgte forgjæves at faae Kongen til at bifalde de simplere Søofficersændringer. En heel Times For-
- 30 handling mislykkedes. Tilsidst overgav han det til Irninger.

-
- * Havde han ikke gjort det, var Steen udentvivel bleven valgt. Clausen og Scharling havde stærkt opfordret
- 35 Nellemann til at søge det. Schmidts Valg kunde nok ikke sættes igjennem.

DEN 12. SEPTEMBER. Tirsdag. Nu reiser Worsaae til Italien. Engelhardt, Müller, Schmidt, ventelig Steenstrup og af Dilettanter Bille og Wichfeldt indfinde sig. Steenstrup har da forhalet Beretningen om Mødet her i 1869. Schafhausen har nylig givet en meget anerkjendende Beretning. 5

DEN 13. SEPTEMBER. Onsdag. Idag holdes Møde. (Gedalia, Krause, Frederiksen m. Fl. — selv A. Hage er som Vidne tilstede —), for at danne en dansk—berlinsk Bank. 10

Idag fik jeg Finsens Indstilling om Udstedelsen af Lovforslaget om Brændevinsskat paa Island, uagtet Althinget havde modsat sig dets Udgivelse, saalænge Forfatningsomdannelsen ikke vedtoges, trods Erkjendelsen af Nødvendigheden af forøgede Indtægter og de paa- 15
tænkte Bestemmelers Hensigtsmæssighed.

DEN 17. SEPTEMBER. Søndag. Falbe beretter under 11. og 12. Septbr., at efter Andrassy's Sigende havde Bismarck udladt sig om, at Nordslesvigerne generede ham; Regjeringen skulde derfor holde Bevægelsen vedlige saa meget de kunde. Falbe mente, at Bk. senere kunde ind- 20
rømme Danmark Noget efter Tilskyndelse af Østerrig. Nu kunde, mente han, Intet længere ventes af Rusland.

DEN 18. SEPTEMBER. Mandag. Tuxen siger mig, at Sigurdson's Præsidentindflydelse paa Slutningen af Al- 25
thinget flere Gange viste sig meget svækket.

Idag omdøles Kjøbstadcommissionens Betænkning i Ministerierne.

Beckfriis gaaer endnu og sukker efter Overenskomsten; nu skal dog Havneraadet have givet sit Samtykke for 30
Kbhvns. Vkke.

DEN 19. SEPTEMBER. Tirsdag. I Ministerraadet.

Det meldes, at Krupka er udset til det ene tyske Ml. af den slesvigske Commission; den tyske Obersts Navn er endnu ikke kjendt. 35

Krag havde spurgt Philipsborn, om det ikke nu var utvivlsomt, at ogsaa de Værnepligtige, der udvandrede efter 1. Marts 1869 nu kunde vende tilbage som Danske. Denne havde personligt været af denne Mening, men
5 kunde ikke sige, hvad der var Regj.s Mening.

DEN 21. SEPTEMBER. Torsdag. Nu er Overenskomst sluttet med Juel—Nyholm, der træde tilbage, hvis sjæll. Jernbaneselskab tager Banen til Kallundborg mod et Vederlag efter Fønnesbechs Sigende af 60,000 Rdl. til
10 Hver. Desuden udbetales Vederlag til Davy, til Gedalia, Jonas o. s. v. (alt ialt 230,000 Rdl.).

DEN 22. SEPTEMBER. Fredag. Fønnesbech har sendt sine Godseiercolleger et foreløbigt Udkast til Afskaffelse af Bortforpagtningerne efter Fdg. 25. Juni 1792 og til
15 nogle Fæstebestemmelser.

Det lod til, at Holstein ikke havde Noget at indvende.

Senere Anm. Oxholm har med — O. Plessen afgjort, at Kongen ikke skulde sige Noget til Keiseren af Preussen om Art. V; han finder, at det er et Bevis paa constitutionelt Sind. Mohrenheim: Voilà pourtant une belle
20 occasion manquée! Det var Prindsesse Augusta og Blixen, der fik Kongen derved; hun vilde ikke tage til Rumpenheim; Blixen lever jo kun af Besøg, som Bismarcks og Gortschakows.

25 DEN 24. SEPTEMBER. Søndag. Den smalsporede Commission kom idag hjem efter 14 Dages Jernbanefarter. Pihl havde været syg i Amerika, og havde derfor maattet udsætte sin Hjemreise, saa ham traf de ikke, men der vises dem jo overalt den største Opmærksomhed.

30 DEN 25. SEPTEMBER. Mandag. Det viser sig, at Fønnesbech ikke vil meddele Motiver til Lovforslaget om Fæsteforholdet m. v. Der kommer deraf det Gode, at Alt, hvad han siden siger, vil staae for hans Ansvar

udelukkende. Men han spilder en god Lejlighed til at klare megen Usikkerhed.

Det viser sig mere og mere, at der ikke behøves nogen ny Rigsdags-Henvendelse for at lade Jernbaneselskabet faae Kallundborgbanen. Selskabet har faaet Uop-⁵ sigeligheden forlænget ved Concessionen til at anlægge og drive Falsterbanen; denne Ret kan ikke tabes, fordi Falsterbanen paa lovlig Maade overdrages til Tietgen (thi det bliver nok denne, der bygger en Loll.-Falsterbane; Rowans Project synes at gaae i Stykker); kun¹⁰ maa Jernbanen være færdig inden 1ste Jan. 1875. Paa Generalforsamlingen i Aften gik Bestyrelsens Indstilling igjennem uden Forhandling. Saaledes erlægger Selskabet da en Bod af omtrent 400,000 Rdl., fordi det ei kunde tage imod Tilbudet for et Aar siden. (Udentviwl har Ny-¹⁵holm—Juel havt en Bagtanke om, at Rigsdagen kunde bruges til at forhøie Vederlaget, hvis det sjællandske Selskab havde afvist Sagen, og de 150,000 Rdl. saa vare bleven deponerede, hvilket vilde være skeet.)

Endelig kundgjøres for Slesvigerne, at de skulle skaffe²⁰ sig fra deres Øvrigheder Vidnesbyrd om, at de ved Hjælp af Hjemstedsbevis kunne blive som danske Undersaatter.

DEN 26. SEPTEMBER. Tirsdag. I Procescommissionen kom vi da endelig igjennem hele Udkastet. Derefter blev en Deel af Motiverne gennemgaaet.²⁵

I Ministerraadet forelagt [bl. a.] Fæstelovforslaget (Holstein vilde have Udsættelse af et ubestemt Hensyn til Godseierforeningen, men Fonnesbech holdt sig, og Haffner vilde nu ikke gjøre Vanskeligheder, siden han for-³⁰ gjæves for lang Tid havde opfordret Holstein til at bringe den anden Vei (Fæsteforholdets Opgjørelse) under Forhandling).

Det vedtoges, at Selsk. nu skulde have Concession strax.

DEN 27. SEPTEMBER. Onsdag. Kongen kom hjem³⁵ igaar Aftes. Idag Slutningsrevue. Kongens Besøg hos Keiseren og Keiserinden af Tydskland var et reent

Høflighedsbesøg; han talte ikke om Art. V; Noget syndeligt! Kongen vil virkelig hente Dronningen fra Grækenland. Tiden er endnu ikke bestemt.

DEN 28. SEPTEMBER. Torsdag. I Ministerraadet havde
 5 Fønnesbech, som var fraværende, naivt eller underfundigt nok gennem Haffner bedt Holstein om at underskrive Forestillingen i Fæstesagen, som ikke var færdig inden hans Udflugt.

Det hedder, at Burmeister—Wain vil afskedige flere
 10 hundrede Maskinbygningsarbejdere, fordi de forlange højere Løn, som det siges 1 β Tillæg pr. Time.

DEN 29. SEPTEMBER. Fredag. Idag seer det ud, som Misforstaaelsen hos Burmeister—Wain's Arbejdere foreløbigt udjævnes med smaa Midler, saasom Afskedigelse
 15 af en Quarteermand og et Par Folk.

Da Quaade paa ingen Maade kunde finde sig i at faae en Legationssekretær, der ikke vilde behandles som et tamt Huusdyr, beholdt han *Krag. Haxlhausen* fik fast Udnævnelse som Legationssekretær og kom til Stock-
 20 holm, hvorfra Knuth gaaer til Paris. *Sponneck* samtidig Attaché.

Løvenørn constitueredes i London (Gosch blev til Trøst Ridder; han er paa Grund af sin sociale Taktløshed (navnlig f. Ex. ved at tiltale Prindsessen af Wales ved
 25 Cour uden Opfordring) umulig).

DEN 30. SEPTEMBER. Lørdag. I Statsraadet vedtoges de færdige Lovforslag til Forelæggelse. Ligeledes gaves der sjællandske Jernbaneselskab Concession til den nord-vestsjællandske Jernbane, dog ikke uden at Haffner ud-
 30 talte den Anskuelse, at man derved gik Rigsdagen for nær. Fønnesbech havde forberedt sig til et udførligt Foredrag over Fæste- og Forpagtningsl., »paa hvilken han vilde knække sin politiske Hals«. Her handles uden fremmed Inspiration — Noget, Godseierne sagtens ikke
 35 troe paa.

Striden bryder ud i fuld Lue i B.—W.'s Fabrik.

Nu stunder det til Afgjørelse med det svenske Forvarsspml. Det kan næppe være Andet, end at det falder. Paa den ene Side de Priviligeredes hemmelige Ulyst til den almindelige Værnepligts Overtagelse; paa den anden Side Bøndernes Krav paa en Skatteudjævning, 5 som gjør sig dobbelt gjældende efter den politiske Standsforskjels Ophævelse, disse to Kræfter i Forening ere dræbende.

DEN 1. OKTOBER. Søndag. Det lader til, at Johnstrup's Tvivl, om Nordenskölds Meteorstene ere ægte, nu deles 10 af Torell og Blomstrand. Isaafald vil Fordelingen ikke falde vanskelig. Nu kommer det frem, at man har behandlet Steenstrup meget godt.

Falbe maa nu melde, at Beust paa hans Forespørgsel har yttret, at der aldeles ikke havde været Tale om 15 Art. V ved Sammenkomsten med Bismarck.

Det Utrolige, at Oberst Feldttøimester Kierulff skulde blive norsk Statsminister, begynder at ansees som en Virkelighed.

DEN 4. OCTOBER. Onsdag. I Statsraadet bifaldtes Fore- 20 læggelsen af Brændevinsafgiftsl., Skibsfartsafgiftsl., det bornholmske Omboniteringsf., Kjørselsfs., Leirforslaget og Concursl. Fønnesbech ivrede mod det bornholmske Lovforslag.

Bogh. Brix og Geleff holde i Aften et Møde til Op- 25 muntring for de burmeister—wainske Arbeidere under deres Ledighed.

Nu er Landbanken virkeligt stiftet.

DEN 6. OCTOBER. Fredag. Liebes Trudsel om at for- 30 anledige en Undersøgelse af P. Hansen's Forhold har bragt denne til at nedlægge sit Mandat paa Grund af »Alder og Sygdom«. Det hjalp altsaa ikke Hansen, at Schulin fuldbyrdede 100 Rdlsdommen paa egen Haand — undtagen fsv. at Hansen af Schele fik Lov til at beholde Danebrogskorset. 35

Falbe melder under 2. Octbr., at han har sagt An-

drassy, at Beust havde paa Forespørgsel erklæret, at der ikke ved Mødet med Bismarck var talt om Art. V; Falbe havde ikke nævnt Andrassy's Ytring. Denne svarede, at Beust vidste Intet derom; det var med Andrassy selv, 5 Bismarck havde talt om Sagen!

DEN 7. OCTOBER. Lørdag. Arbeiderne hos Wain komme godt tilbage til Skibsbyggeriet, men det skal ikke være sikkert paa Maskinværkstedet.

DEN 9. OCTOBER. Mandag. Ligesom Fonnesbech i Lørdags i Landstinget forelagde Kjørselsloven, saaledes forelagde jeg idag Concursforslaget. Det er svært at fatte, hvorledes vi i tre Uger have faaet det Arbeide fra Haanden, som dog virkelig er gjort færdigt. Men det er rigtignok kun blevet muligt derved, at hver Minister saa 15 temmelig har raadet for Sit, uden at nogen Fællesdrøftelse har fundet Sted i siddende Raad.

DEN 11. OCTOBER. Onsdag. Jeg enedes med Ploug og Kayser om Ændringsforslagene til den kbhvske Bygningslov. Baade Larsen og Kayser ere enige om, at Stilling er den Nærmeste til Stadsbygmesterforretningernes Overtagelse. Man er — hvilket ikke undrer mig — noget ængstlig for Herholdt's Langsomhed. 20

DEN 12. OCTOBER. Torsdag. Folkethinget er tilfreds med sig selv idag, da det har sat Th. Nielsen og N. Andersen ind i Finantsudvalget istedetfor Winther og N. Hansen. Vindingen ved at ombytte G. Winther med Th. Nielsen er dog tvivlsom, naar det var vist, at W. ei blev Formand; men Th. Nielsen vil fremad. 25

Indkomstskatteloven henvistes til Finantsudvalget trods 30 Berg og Frederiksen, der vilde have den henvist til særligt Skattelovsudvalg.

DEN 13. OCTOBER. Fredag. *Toldloven* var til første Behandling i Folkethinget. Den gik til Udvalg paa 15 Medlemmer. Fenger stod omtrent i Centrum mellem 35 Hage—Frederiksen og Bregendahl—Ree. Det synes mig

tvivlsomt, hvorvidt det kan være rigtigt, som Fenger paatænker, ved Forelæggelse af et Bygningsafgiftsforslag for Landet, der ikke fastslaaer Skatteudbyttets Størrelse en Gang for alle, at forkaste Kjøbstadscommissionens modstaaende Forslag om at fixere Kjøbstadbygningssafgiften (1844, 1857).

Endelig ere de svenske Militærdekorationer faldne. Kongen har derimod ikke resolveret paa Indstillingen om Bennich; han kunde ikke finde Forestillingerne; saa fandt Lakaien dem, da Kettinge ikke vilde lade nogen Uorden sidde paa sig, *paa Kongens Bord*, uaabnet.

Depecherne, som laanes Kongen, blive og borte. Trap er saa frygtsom, at han tør Intet sige til Kongen; selv er han vel og ligegyldig og lidet paapassende.

DEN 15. OCTOBER. Søndag. Nu er baade Hertuginde¹⁵ af Luxemburg (og Abbedissen), Prinds Wilhelm og Prinds Carls paa Bernstorff. Snart reiser Vilhelm, og kommer Julius. Saaledes gaae de paa Omgang mellem Danmark, Luxemburg og Grækenland.

Falbe melder, at Bray nu har yttret, at Danmark²⁰ burde reise Spm. om Art. V. Naturligviis begjærede Falbe ikke nærmere Forklaring.

DEN 16. OCTOBER. Mandag. I Ministerraadet er idag Fremstillingen af Forhandlingerne i Anledning af Wienerfreden Art. 19 oplæst og vedtaget, saa den kan nu meddeles Rigsdagen.²⁵

Hvis Nielsen paa Grund af Tunghørhed træder tilbage, maa vel *Dahlström* benyttes.

Nu meldes Kasseangel efter Bjørnsen i Rønne. Funch reiste derover idag.³⁰

Kammerherre *Bentzon* frifandtes idag for Ansvar i *Overformynderisagen*.

DEN 17. OCTOBER. Tirsdag. Af de private Kirkeforslag blev kun *Præstelønningslovsforlaget* færdigt i Folkethinget. J. A. Hansen var »paa Grund af den Stemning, han havde fundet omkring i Landet«, gaaet tilbage fra de³⁵

Indrømmelser, han havde villet gjøre i sidste Samling. Nu skulde Forslaget bruges til Valgprogram: Tiendernes Inddragning og Præsternes Lønning af Statskassen.

Der gaar et Rygte om, at Kong Carls Helbredstilstand
5 er betænkelig.

DEN 18. OCTOBER. Onsdag. I Ministerconferentsen blev man let enig om, at J. A. Hansen's Fæsteforslag var uantageligt, og at det Samme gjaldt om Bergs Communalvalgretsforlag. Længere forhandlede om Fengers Land-
10 bygningsafgiftsforslag. Fønnesbech havde Meget mod dets Indhold at indvende, Haffner Adskilligt; jeg henstillede, om det kan forsvares at bringe dette Forslag frem, som indirecte afviser Kbstemsens [commissionens] eneste alvorlige Forslag, Bygningsafgiftens Fixering. Foreløbigt
15 besluttedes, at vi skulde have nærmere Oplysninger.

Idag fremlagdes den fortrolige Meddelelse om Forhandlingerne med Preussen om Art. 19.

Præstevalgsl. vakte nogen Indsigelse fra Tscherningianerne, der ikke vilde have Rigsdagens Indblanding i
20 Præstevalgene; men det Heles Betydningsløshed fremtraadte, da man forkastede Høyer—Møller's Forslag om Udvalg.

Hall havde Intet mod Kirkebenyttelsesloven.

Jeg fik *Frantz*: das neue Deutchland: »Je grösser die
25 äusseren Erfolge werden, um so mehr wachsen die inneren Schwierigkeiten.« Das neue Reich u. der preussische Staat können auf die Dauer nicht zusammen bestehen! Ja, men naar Forf. siger: *enten* maa Preussen fortydskes, *eller* Tydskland prussificeres, saa er Spm.
30 dette: Hvad om begge Dele tilsidst løb ud paa Eet, saa at man kunde sige: *Baade — og*, og til samme Tid. *Hverken det Ene eller det Andet*. Sandt er, at de eneste to positive Magter, der bære hele Forfatningsbygningen, ere Toldforbundet og det preussiske Militærsystem, og
35 ikke mindre sandt er det, at den ældre tydske Histories indre Drivkraft gaar udover det nuværende preussiske Tydskland.

DEN 19. OCTOBER. Torsdag. Heydebrand har skrevet til sin Regjering om det Ubillige i at nægte Modtagelsen af Danske, der ere udvandrede efter $\frac{1}{3}$ 1869.

DEN 21. OCTOBER. Lørdag. I Statsraadet vedtoges bl. A. Forelæggelsen af Fenger's Lovforslag om Hovedkassens 5 Nedlæggelse.

Nu skal Cpt. Thulstrup være Ingenieur paa St. Thomas. Fønnesbech, som nu har udsendt danske Formularer, bliver vistnok nødt til at meddele Amtmændene, at de ikke behøve at indsende ethvert Tilfælde, hvor Nogen 10 begjære Hjemstedsbevis uden at have Landraadsattest, til Ministeriet; fra Perioden $\frac{1}{3}$ 69 til Juni 70 maae vi uden videre kunne give Hjemstedsbevis; om det hjælper, er en anden Sag.

Eder faaer nu congé, og antages ikke at komme til- 15 bage, uagtet Vedel paa Hoffmann's. Forespørgsel gennem Falbe havde erklæret, at vi nødig vilde miste ham. Ikke destomindre har baade Beust og Hoffmann sagt ham, at det var i Danmark, man vilde af med ham. Hvorledes hænger det sammen? 20

DEN 22. OCTOBER. Søndag. Kongen har lovet Rosenørn at skrive til Rusland, hvorledes det gik til, at han ikke omtalte Art. V i Baden-Baden. Han vil imidlertid, saavidt jeg kunde forstaae, kun skrive gennem Dagmar.

DEN 24. OCTOBER. Tirsdag. Jeg konfererede med Schleis- 25 ner om Prostitutionsindtægten. Ogsaa han er imod Ricards Plan om ny Lov som Udgangspunkt for Sagens Ordning. Det vil nu falde Hall mindre vanskeligt at afslaae Trinitatis Kirkegaards Bebyggelse, da Kirkebygningsudvalget har faaet en Gave af 20,000 Rdl. 30

DEN 25. OCTOBER. Onsdag. Ved Conferentsen idag havde Fenger den Sorg, at hans Bygningsafgiftsforslag ikke kunde trænge igjennem. Vel havde han taget saa meget Hensyn til Kjøbstæderne (*deels* i Motiverne, *deels* ved at fritage Bygninger i Kbhvn. og Kjøbstæderne, som 35 vare under omtrent 700 Rdl.), at han afvæbnede mig,

forsaavidt angik Kbst.interesten, men Haffner betragtede Forslaget som i den Grad fjendtligt mod de større Landbygningsbesiddere, det vilde efter hans Mening fremkalde et saa uforsonligt Fjendskab, at Forelæggelsen vist nok
5 af den Grund bliver umulig.

Det gaaer noget smaat med Landbanken. De betydeligere Kjøbmænd, som man vilde tage til Indtægt, trække sig tilbage, da man ikke vil have med Gedalia at gjøre. Tegningerne ere opskruede (Frederiksen f. Ex. 200,000
10 Rdl.); Tietgen arbejder stærkt imod Banken. Frederiksen reiser for at modvirke ham til Berlin — ladende Finantsudvalget i Stikken. Schiørring er forbittret, de Andre mere sig paa Frederiksens Bekostning.

DEN 26. OCTOBER. Torsdag. Nu er Haffner dog om-
15 sider bleven færdig med Hærstraffeloven.

Hall (Herlufsholm) vandt idag i HR. (Holck—Winterfeldt). Kronprindsen er (sandsynligviis gjennem Tornérhjem) bleven betænkelig med Hensyn til Kong Carls Helbred. Han holdes fra Stockholm af altsaa uvidende.
20 Sagen skal være meget alvorlig.

DEN 27. OCTOBER. Fredag. Uagtet *Ulstrup* kom med fremmede Magters Indsigelse, gik Skibsmandskabslovsforslaget dog temmelig glat. Endnu glattere gik Bygge-
lovsforslaget.

25 Jeg skulde troe, at det, som Stemningen nu er, vil være rigtigt at bringe de tre færøiske Lovforslag frem i Aar.

Idag indstilles Finsen til Amtmand paa Færøerne, trods alle Anbefalinger af Bardenfleth.

30 N. Hansen, Rugaard, Frølund og Olsen indbringe idag Forslaget om at udskyde Tilendebbringelsen af de jydskes Jernbaner til 1878; de troe derved at kunne sætte Splid i det forenede Venstre.

DEN 28. OCTOBER. Lørdag. Krabbe jager nu de Venstre-
35 Forslag, som ikke ere sendte til Udvalg, frem gennem

Thinget, idag Fønnesbech's, paa Mandag Hall's; fra Tirsdag af vil han pausere.

DEN 29. OCTOBER. Søndag. I næste Uge vil Folke-thinget vel kunne sysselsættes med Privatforslag.

DEN 30. OCTOBER. Mandag. Vi gennemgik idag i Ministersamlingen Winther—Schiørring's Forslag om de retslige Kundgjørelser; da Sagen vedkommer flere Ministre, maa der jo gaaes varsomt frem. Fønnesbech maa paasee, at der ikke gjøres Privilegiehaverne Uret.

Fenger vilde gjerne, at vi skulde vise nogen Villighed mod Jernbaneforslaget, men det gjælder at være meget forsigtig. Vestjyderne ere meget mistroiske og ville have Pant paa, at Banen bliver en Virkelighed; men vil *Rigsdagen* beslutte en Udsættelse, kunde et Aar eller to vel taales. 15

Idag udnævnte Kongen uden videre Vanskelighed Cancelliraad Finsen til Amtmand paa Færøerne.

DEN 31. OCTOBER. Tirsdag. Brændevinsbrændermødet agiterer stærkt mod det nye Apparat.

Jeg aftalte idag med Liebe og Krabbe det Fornødne om Forberedelsen af en ny Contract om Regjerings- og Rigsdagstrykket igjennem Madvig—Dessau. 20

DEN 2. NOVEMBER. Torsdag. Fønnesbech er nu kommen med sit Forslag til Forandringer i *Næringslg.* Han afviser endel af Kjøbstadscommissionens Forslag, men der kunde vist afvises Mere. Nu faae vi vel snart Davids Oversigt over Kjøbstædernes Stilling. Helst maatte hele Kjøbstædsens Betænkning tages under samlet Overveielse. 25

DEN 3. NOVEMBER. Fredag. I Landstingsudvalget synes Alle, undtagen Jessen, at erklære sig imod den nye Form for Brændevinsbeskatningen. Det er Tobiesen, Brasch, der lede Udvalget.

DEN 4. NOVEMBER. Lørdag. Idag kom Procescommissionen til Ende med Executionsafsnittet. *Nellemann*

har leveret sine Tillæggsforslag til Dødsboskiftet, saa det kan nu foretages. Derefter vil *Værnetingsforslaget* foreligge.

5 *Goos* er villig til at tage Frihed for Forelæsninger næste Halvaar for at kunne udarbejde Motiver til sit Udkast.

DEN 6. NOVEMBER. Mandag. *Nedlæggelsen af Finantshovedkassen* begynder at møde Vanskeligheder. I Ministersamlingen bleve Ændringerne til den vestindiske 10 Coloniall. gennemgaaede; det intercommunale Beskatningsforslag anbefaledes til skarp Granskning.

DEN 7. NOVEMBER. Tirsdag. *Quaade* har nu atter af König faaet Udsigt til, at *Uden- og Indenrigsm.* vilde formaae *Krigsm.* til en Fællesindstilling til Kongen, hvor- 15 efter der skulde gjøres nogen Indrømmelse m. Hs. til de Udvandrede (maaskee fra Perioden Marts 1869—1870 Juni).

DEN 8. NOVEMBER. Onsdag. I Ministersamlingen tog *Fonnesbech* sit Forslag til Tillæg til *Næringsloven* til- 20 bage for dennesinde.

Hærstraffelovforslaget klarede.

Der var Tilbøielighed til at lade det *færøiske Sogneraad*s forslag komme frem, uagtet Forsørgelsesdistriktet indskrænkes fra Præstegjældet til Sognet.

25 DEN 10. NOVEMBER. Fredag. Kongen, som vilde reise om en fjorten Dage for først at gaae til England, har nu da beqvemmet sig til at opgive denne lidet passende Deel af Reisen. Saaledes bliver der Intet af Reisen før Decbr.

30 DEN 11. NOVEMBER. Lørdag. *Fonnesbech* maa mere og mere høre ilde for sit foreløbige Tilsagn, og navnlig for sin utilbørlige Fortolkning af Rentegarantiens Maximum.

I *Statsraadet*

35 Tillægsbevillingsforsl., *Hærstraffel.*, *Møllers Pension* og

to færøiske Lovforslag. Trap siger mig, at Kongen nu ei blot (— efter en Samtale med en Færing) — ansaae Finsen for det rette Amtmandsemne, men at — han i Grunden ikke engang kunde lide Bardenfleth. Saa lidt kan man stole paa Kongens anbefaling. 5

DEN 12. NOVEMBER. Søndag. Nellemann har nu udarbejdet Ændringsforslag til Concursl., efterat det engang er gennemgaaet i Udvalget og efter en Forhandling med Sagførerforeningens Bestyrelse (Delbanco, Simonsen, Nellemann og Rode). 10

DEN 13. NOVEMBER. Mandag. I Ministersamlingen havde vi en temmelig lang Forhandling om Tiendeafløsningsforslaget (Haffner var dog borte). Tietgen vil nu have lollandsk Jernbanebevilling, men denne Gang vil Fonnesbech dog nok vogte sig for at give Maximums- 15
tilsagn uden Forhandling med Fenger.

Jeg bragte Plessens Andragende frem.

Der kommer Klager fra Krebs, at han ingen Praxis kan faae og derfor ikke kan leve. Jeg indseer ikke Muligheden af personligt Tillæg. 20

Kryger rører sig nu med en Forespørgsel om Art. V. Kryger fortæller Bauer 16. Nov., at han af de National-liberale opfordres til at spørge, om Bismarck ikke vil ordne det nordslesvigske Spm. in einer Deutschland würdigen Weise. Bauer holdes tilbage, men efter et Møde i 25
Flensborg reiser Hjort-Lorentzen d. 9. til Berlin for at opmuntre ham til at faae Forespørgslen frem. Salicath fik dem til ikke at indsætte »und Dänemark«. Der var selv hos de Ældre et temmelig stærkt fremtrædende Ønske om for enhver Priis at faae en Afgjørelse. 30

DEN 15. NOVEMBER. Onsdag. Nu vil Kongen dog reise i næste Uge (Prindsesse Thyra skal have nogen Gulsot).

DEN 16. NOVEMBER. Torsdag. Rosenørn fik Bemyndigelse til at lade Falbe gjøre Forespørgsel hos Andrassy m. Hs. til Østerrigs Stilling til Art. V.

DEN 18. NOVEMBER. Lørdag. Beretningen om Gelefs
 5 Reise viser, at Pio er Stormesteren, og han med Gelef*
 og Brix** de selvbeskikkede Ledere. Gelef og Brix bruge
 de indsamlede Skillinger op til privat Brug. De mene
 at kunne besætte 5 à 6 Valg, men have hidtil kun 2
 Kandidater, som de ansee for brugbare, Bjørnbak og —
 10 Winther.

Haffner har havt lang Qval med Kongen paa Grund
 af de nye Uniformsbestemmelers Indflydelse paa Schön-
 heyder.

DEN 19. NOVEMBER. Søndag. Guldmynten rykker os
 15 stærkt paa Livet.

DEN 20. NOVEMBER. Mandag. I Ministerconferentsen
 fik Fønnesbech den Anvisning at erklære sig mod Win-
 thers Fattigforslag (det synes næsten, som dets Indbrin-
 gelse tyder paa hans Brugelighed som Socialisternes
 20 Candidat).

Nu har Kongen, efter at have underskrevet Haffner's
 Indstilling m. Hs. til Schönheyder, paa egen Haand gjort
 Lt. Christmas, der tager ud til Vestindien for at overtage
 Faderens Plantager, til Ridder, imod den gode Orden,
 25 Raasløff indførte, at der først maatte tales med Krigs-
 ministeren.

Rosenørn er meget urolig over de Løfter, Kongen skal
 have givet Blome-Salzau, der vil lykkeliggjøre os med
 sin Nærværelse. Denne paastaaer at have Løfte om at
 30 blive General; Hansen forhindrede det; nu vil han fra-
 falde Generalsværdigheden, naar han er bleven Over-
 skjænk eller noget Lignende. Rosenørn ryster, fordi han
 skal forhindre det.

35 * Fød i Angel.

** Falleret Musikeftertrykker.

DEN 21. NOVEMBER. Tirsdag. Hall har idag Raadførsel med Finantsudvalget. Fønnesbech og Fenger havde, ligesom jeg, Møde med det i forrige Uge. Haffner vilde være mødt paa Onsdag, men Udvalget har ønsket en Udsættelse, for at det kunde gjøre de civile Ministerier 5 færdige.

Ved Rigsdagstaflet igaar holdt Liebe en Quasithrontale.

Bevægelserne for at skaffe Arbejderne en noget høiere Løn synes ikke ganske ufrugtbare (Burmeister—Wain, 10 Snedkerne, Bogtrykkerne).

Tiendeafløsningsforslagets Forhandling begyndte. Fønnesbech trykkes svært af de mange private Forslag, der vedkomme hans Ministerium; idag kom Kofoed's og Rimestad's Forslag til Udvidelse af den communale Valg- 15 ret i Kbhvn.

Der er i den norske Oppositionsleir ikke længer det gamle Sammenhold. Man frygter for, at Daa og Steen skulle gaae ind i Regjeringen med Stang.

DEN 22. NOVEMBER. Onsdag. Hall kom godt ud af 20 det med Finantsudvalget (Berg fraværende).

Tiendeforslaget, der ikke vandt Understøttelse hos Nogen, gik til Udvalg.

Steenstrup pønser paa en lille Fremstilling af L'Internationale. 25

DEN 23. NOVEMBER. Torsdag. Endelig faaer Vaupell en passende Irettesættelse for hans Hær-Historie.

Bygningsafgiftsl. gik til Udvalg. Det gjorde intet kjendeligt Indtryk, da Fenger erklærede, at han ikke i Aar fremkom med Forslag om Landbygningssafgiften. 30

DEN 24. NOVEMBER. Fredag. Fenger har meddelt os sit Udkast til Circulæret til Kjøbstæderne om Bygningsafgiften.

A. W. Scheel har ved Gjennemsynet af Gram's og Klein's foreløbige §er faaet Lyst til selv at udarbejde et 35

heelt Søretsudkast, som han vil tilstille Ministeriet til Trykning.

DEN 25. NOVEMBER. Lørdag. Igaar kom Finantsudvalgets Betænkning over de civile Ministeriers Ud-
5 giftsside. Forhandlingen antages at begynde næste Fredag.

Det er kommet frem, at det er Sarauw, som under Mærket XXX har skrevet Die Heeresmacht Russlands og Der Krieg des Jahres 1870, Berlin Dencker 1871. Det
10 stærkt udprægede preussiske Sind i denne tyske Bearbejdelse, et Sindelag, der er holdt mere tilbage i S.s danske Skrift, vækker megen Uvillie mellem Officererne. Arnholtz har ladet ham melde sig syg.

DEN 26. NOVEMBER. Søndag. Brændevinsudvalget er
15 snart færdigt; men Toldudvalget kommer ikke af Stedet under Albertis Ledelse.

Nu er da Saurma kommet med stærkt Tryk i Arkiv-
sagen. I Rosenørns Fraværelse gjør Vedel et Forsøg paa
at overføre Sagen til Conseilpræsidiets. Vegener vil heri
20 strax see Følgen af, at man har forelagt et Lovforslag om Arkivet.

Jaabæk tumler sig paa det Lystigste med Opfordring
til Bondevenneselskaberne til at stemme over forskjel-
lige Spml., f. Ex. om man vil have et Statsraad Sver-
25 drup eller Kildal.

DEN 27. NOVEMBER. Mandag. Holstein meldte sig da
fra Arkivsagen. Hall vil benytte denne Leilighed til at
faae Arkivlønningssagen til at hvile. Men baade Holstein
og Hall maa da yttre sig.

30 Fønnesbech instrueredes med Hensyn til den *kbhvnske Valglov*, hvis Udvidelse — som ei synes nødvendig — Deling af Vælgerne.

Statsregnskabslovudv. vil have nærmere Bestemmelse
om, hvilke Underbilag der skulle være bindende. Fen-

ger betvivler Hensigtsmæssigheden, men vil sætte Sagen under Forhandling.

DEN 28. NOVEMBER. Tirsdag. Hertugen af Glücksbg. og Hertuginde er nu dog flyttede sammen igjen: det er nok Prinds Frederik og ikke Kongen, der har faaet dem dertil. 5

Nu har Bankrepræsentantskabet taget Initiativet til at henlægge Guld paa Realisationsfonden.

DEN 29. NOVEMBER. Onsdag. Idag fik jeg det napoleoniske Skrift af Giraudeau: La verité sur le campagne de 1870. Ja vist var det Kammeret, der nægtede Midlerne til at forøge Forsvarsstyrken, men det var og vanskeligt at lægge denne Magtforøgelse i Hænderne paa den Mand, der havde ledet Frankrig til Mexiko og Sadowa. 15

Instruxen til Værnepligtscms. maa vel udfærdiges uden Ministerconference imorgen, siden vi først tilsiges til Fredag. Endelig er *Aagesens* Program bleven færdig.

DEN 30. NOVEMBER. Torsdag. Nu er *Monrad's* Prædikensamling færdig. 20

H. Rørdam begynder en Samling af »Historiske Kildeskrifter«.

DEN 1. DECEMBER. Fredag. Idag kommer Fenger frem med sine Planer til en Myntforhandling med Sverrig: baade Wörn ligeoverfor ham og Skogman ligeoverfor Levy vise imidlertid tydeligt nok, at de for Tiden ikke ville have nogen Forhandling med os. De skyde begge paa den preussiske Rigsdag; men hvis dette er andet end Udflugt, ville de jo selv tage Initiativet nu, da det er gaaet hurtigere end de syntes at troe. 30

Arkivsagen gik da til Holstein—Hall.

Anden Behlg. af Finantsl. begynder idag. Winther har foreslaaet at stryge en Ministergage. Til min Overraskelse hører jeg, at Fenger har anvist Holsteins Gage.

- DEN 3. DECEMBER. Søndag. Den tydske Rigsdag sluttes uden at Krügers Forespørgsel fremkommer, idet alle Parti-ers Ledere undslaae sig for at understøtte den. Krüger beretter om et Sammentræf med en Statsminister, der vil have ham til Bismarck, og siden, da Bk. er upasselig til Keudell. Efter Krügers Beretning erkjendte Statsministeren det nordslesvigske Spms. Betydning, men selv om vi vilde afstaae Nordslesvig, kunde vi aldrig afstaae Als, da *den* behersker Østersøen.
- ¹⁰ DEN 4. DECEMBER. Mandag. Hall har faaet Arkivloven begravet. Men Communitetet blev tilpligtet at betale Udgifterne til Kunstsamlingerne.
I Ministerconf. fik Fønnesbech Anvisning til at modsætte sig Larsens Lyst til at udvide Hjemstedsbevisl. til
- ¹⁵ at give Slesvigerne, som ville blive her, Fattighjælp.
- DEN 7. DECEMBER. Torsdag. Idag slog Berg Hall paa de fleste Punkter. Theaterbyggelaanet blev foreløbigt rentebærende. Ingen Lærer maatte fast ansættes ved de lærde Skoler o. s. v.
- ²⁰ DEN 8. DECEMBER. Fredag. Nyholm fik Orlov i Folkethinget. — Om Aftenen holdt Krabbe m. Fl. fra Thinget Indtog i Landmandsbanken.
- DEN 9. DECEMBER. Statsraadet var meget kort. Efterretningerne fra Sandringham tydede paa det Værste.
- ²⁵ Bille kaster sig med Raseri over Berner, der nu synes at ville trække sig tilbage, da Hall ikke opmuntrer ham.
- DEN 10. DECEMBER. Søndag. Kong Carls daarlige Helbred skal være en Hovedgrund til, at H. Hamilton ei
- ³⁰ dannede det nye Mstm. Malmsten erklærede Kongens Sygdom for Kræft — han vilde ikke høre paa ham. Man fraraadede Reisen til Norge; det hjalp ikke.
- DEN 11. DECEMBER. Mandag. Fønnesbech slap nogenlunde fra Jernbanesagen, trods Scavenius's onde Villie.
- ³⁵ Han ryster for Valgfsl. Fenger slog aldeles Lands-

thingsudv. i Skibsfartssagen. Nu bekjender Skibsted, at den nuværende Mynstringslg. ikke overholdes i Kbhvn. i Fh. til Fremmede.

DEN 16. DECEMBER. Lørdag. Fønnesbech irriterer Rosenørn i *Fæsteudvalget*. Kap. om Rettergangsfuldmægtige behandles. Nellemann forelagde Forslag om Rettergangs-⁵ omkostninger- og bøder samt om Udpantning, uden Amtmands Mellekomst.

DEN 18. DECEMBER. Mandag. Idag blev Krigsmst. færdig med sit Finantsforslags Behlg. Det gik ikke ham¹⁰ bedre end Hall.

Grev Holck er villig til at lade Hardenberg allodificere for at kunne sælge Stedet til Kronprindsen.

DEN 20. DECEMBER. Onsdag. Nu vil Landmandsbanken købe Studenterforeningssgden, som de yngre Med-¹⁵lemmer uden Sky ville sælge.

DEN 22. DECEMBER. Fredag. Lt. Pio er nu reist til Genève og London for at skaffe sig Subsidier.

DEN 24. DECEMBER. Søndag. Moltke Hvidtfeldt melder, at han gjennem Fyrstinde Mentchikof har forvisset²⁰ sig om, at Thiers ikke (— som f. Ex. Van Loo mente —) ønskede hans Tilbagekaldelse.

DEN 25. DECEMBER. Mandag. Det maa nu snart afgjøres, om Tietgen — $\frac{\text{Wain}}{\text{Burm.}}$ faaer Refshalegrunden. I intet Tilfælde bliver det dog nok Prior's Grund, som vil blive²⁵ benyttet; men bliver Havnevæsnet af med Refshaleøen, kan der snarere blive Spm. om den nordre Mole fra Kalkbrænderierne, hvorved Rheden bliver til en Indrehavn. Havnevæsnet kommer til at opføre det Brystværn,³⁰ som forlanges af Krigsministeriet.

DEN 26. DECEMBER. Tirsdag. Tietgen har Løfte om nu at faae den franske Telegraphconcession, men Thiers vil af Hensyn til Tydskland endnu ikke skrive under.

Dette gaaer unægteligt noget vidt, hvis det virkelig forholder sig saa.

DEN 27. DECEMBER. Sarauw skyder nu i Dagbl. hele Ansvaret for den tydske Bog fra sig over paa Forlæggerne, men det synes som Haffner ikke vil lade sig nøie dermed.

DEN 28. DECEMBER. Nu skriver Haffner til Oxholm om Vedhavegrunds Afgivelse til Søkortarkiv—Handelsretsbygning, men han gjør det ugjærne.

10 DEN 30. DECEMBER. Lørdag. Idag reiser Madvig over til Regensburg for at conferere om Arkivsagen.

DEN 1. JANUAR 1872. Mandag. Allen efterlader sig ikke Manuskript til Mere end et Par hundrede Sider. Mon det ikke var rettest at Pal. Müller nu endte sin Virksomhed som Professor ved Universitetet? Ellers bliver Embedet staaende ledigt. Kronprindsen udtaler sin Glæde over, at vi ikke som Raasløff hvert Øieblik stille Cabinetsspml.

DEN 2. JANUAR. Tirsdag. Det er Medicineren Lange, 20 som er Fædrelandets Theateranmelder.

Schele paastod igaar, at General Moltke (hvis Kone han godt kjendte) levede af Andres Fortjeneste. Bk. og Roon loe ad ham og hans Roes.

Fonnesbech har modtaget en Mangfoldighed af Planer 25 til Limfjordsbroen med Overslag fra 300,000 til jeg troer 1,800,000 (Tegner til 600,000).

Idag begynder Landmandsbanken som Vexelbank.

DEN 3. JANUAR. I Ministerconferentsen drøftedes Fonnesbech's Forslag til Begunstigelser for Hypothekbanken; han nævner forskjellige Jernbaneforslag. 30

Haffner har da kastet Planen til en Forening af Søkortarkivet og Sø-Handelsretten overbord; han desavouerer Rothe og faar lettelig en Erklæring af Oxholm, at Vedhaven ikke kan afstaae tilstrækkeligt Areal, nu vil 35 han have det meteorologiske Institut derind. Jeg søgte

at hindre, at Hall lod HRd. i Holst's Sag mod Theatret henligge ufuldbyrdet.

DEN 4. JANUAR. Torsdag. Vegener har da afgivet en meget ubehagelig Erklæring i Arkivsagen. Madvig har været hos Regenburg i den Anledning. 5

DEN 6. JANUAR. Lørdag. Holm krymper sig ved at overtage Gjennemsynet af Vaupell 1660—1720.

Vaupell trænger dog haardt til en uegennyttig Haandsrækning.

DEN 10. JANUAR. Onsdag. Lehnsløvforslaget er nu 10 grundigt fordærvet.

DEN 12. JANUAR. Fredag. Omsider begynder Fæstelovens 2^{den} Behlg. Kronprindsen overværede Estrups brillante Angreb. Det henvendtes stadigt til Brock med Forbigaaelse af Fønnesbech som uansvarlig. 15

DEN 13. JANUAR. Lørdag. Jeg gennemgik med Vedel det af Dahlstrøm—Fallesen indsendte Udkast til Slutningsprotokollen.

DEN 14. JANUAR. Nu har Molbech fundet paa at anbefale Hærmændene paa Helgeland til Opførelse, som 20 han først nu har læst.

Fru Nyrop som Hjørdis!

Allens Papirer stilles til Pall. Müllers Raadighed.

Nu vil Arkivsagen blive stærkt drevet af Heydebrand.

DEN 15. JANUAR. Mandag. Brock havde idag en lang 25 Tournering med Estrup. Kronprindsen var atter tilstede.

Nu blive Haffner og Fønnesbech dog enige indbyrdes og med Tietgen om Refshaleøens Afhændelse.

Salicath har nu udfundet, at Nordslesvigernes Modstandskraft er brudt og tilraader en Afgørelse. 30

DEN 16. JANUAR. Tirsdag. Brødrene Køhler overtage Theaterbygningensarbeidet.

Berg morer sig nu med et Forslag om Adel, Titler o. s. v.

B. Christensen's Spaadom om et *Undersøgelsesudvalg* i den aalborgske Simulantsag er dog svundet ind til et
5 alm. Udvalg.

DEN 17. JANUAR. Onsdag. Endelig kommer Fæstejordsl. til Afstemning. Ved Spm. om Afskaffelsen af de 50 aarige Forpagtninger stod — takket være Madvig — 29 mod 29.

DEN 18. JANUAR. Torsdag. Stærk Modstand i Landstinget imod Fenger's Forsøg paa at beskatte fremmede Obligationer, Indkomstskattens Forkastelse i Versailles forøger Lysten i Landstinget til at unddrage sig Indkomstskatten ogsaa her.

15 DEN 19. JANUAR. Fredag. Fenger har Møde med Finantsudvalget. Tobiesen prøver nu paa Udjævning med Godseierne.

DEN 20. JANUAR. Lørdag. I Procescommissionen forelagde Nellesmann Forslaget om Arrest og Forbud. Vi
20 blev enige om ikke at gaae ind paa Oxenböll—Tobiesen's Forslag om at gjøre Fællescuratorerne uansvarlige, naar Cred. vilde det.

DEN 22. JANUAR. Mandag. Fonnesbech er meget sangvinsk m. Hs. til Udjævningen med Godseierne. Ikke en-
25 gang Skovßen behøvede Forandring! Det turde dog være tvivlsomt, hvorlænge denne Stemning holder sig.

Vi fik ikke Tid til at grandske Aabenraaprotokollen.

DEN 23. JANUAR. Tirsdag. Idag begravnes Valgkredsfor- forslaget. I Landstinget gjordes Konkursl. færdig. Jeg
30 confererede med Ussing om Fæstelovforslaget.

Godsejerne vedtog idag, at Estrup skulde prøve Ud- jævning. Det føles nok, at Estrup har opskruet Sagen.

DEN 24. JANUAR. Onsdag. Idag er det efter Tobiesen gaaet op for Fonnesbech, at Skovßen maa forandres.

Brandes anbefales ikke for Tiden, da Smith aflægger Vidnesbyrd om hans Foredrag.

DEN 25. JANUAR. Torsdag. Hall benytter Poulsens Forespørgsel til at udvikle sine Planer med Almueskolevæsnet.

Holstein slap for Billes Rangforespørgsel. 5

DEN. 26. JANUAR. Fredag. I Formiddags havde Brock—Ussing Møde med Estrup, Skeel og Tobiesen; i Eftermiddag med Udvalgets Fleertal. Overenskomsten strander vistnok paa Afslutningsbegjæringen.

DEN 27. JANUAR. Lørdag. Endelig fik jeg en Afskrift¹⁰ af Aabenraa-Kommissionens Protokol.

Det trækker mere og mere op til Vanskeligheder i Anledning af Finantsloven, idet Fenger næppe faaar Folkethinget til at votere Indkomstskatten, uden andre Skattenedsættelser, og Fenger da maa kræve en vedvarende Indkomstskat, hvilket i ethvert Fald kræver Tid.¹⁵

DEN 29. JANUAR. Mandag. Finantsls. tredie Behlg. begynder, Fonnesbech har heelt igjennem Held med sig.

Explosion i Toldudvalget; Alberti vil fratræde.

Benzon—Buchwald og Gedalia ere stødt sammen i²⁰ Anledning af det russiske Jernbanelaan (Krause).

I Ministermødet gik Haffner modstræbende ind paa, at der kun afsluttes Kontrakt om den sydlige Tværbane og det Stykke af Vestbanen, som Fonnesbech foretrækker (Fenger mente Esbjerg—Varde) for 1872—1874 (¹/₇),²⁵ som kan udføres, uagtet ingen Indkomstskat gives.

Fenger vil selv spare omtrent 200,000 Rdl. og Fonnesbech maa da spare 800,000 Rdl. eller saa omtrent i næste Aar.

Vedel—Heydebrand. 30

DEN 30. JANUAR. Tirsdag. Hall begynder ret godt. *Bille* optager nu sin Plan om Bearbejdelse af den offentlige Mening i Tydskland (ved Bidrag paa 500 Rdl. for 1872 og 1873).

DEN 31. JANUAR. Onsdag. Paa Hovedsummen til bo- 35

tanisk Have og Communitetets Anvendelse til Kunstens Fremme nær seirede Hall. Jeg fik Finantsudvalget til at gaae ind paa Leieforhøielsen til Sø- og Handelsretten.

DEN 3. FEBRUAR. Lørdag. Tredie Behlg. af Finantsl. sluttes. Det gjøres gjældende, at Lov og Finantsl. i For-
5 ening forpligte til at benytte Jernbanebevillingen fuldt ud.

DEN 4. FEBRUAR. Søndag. Grundtvig begynder nu at prædike: Lovens Angreb paa Ægteskab og Arv ere af Djævelen.

10 DEN 5. FEBRUAR. Haffner gjør paany store Vanskeligheder. Det glemmes, at der er Spm., ikke om Kontrakt for eet Aar, men for 3 Aar. Men og Fønnesbech forlanger nu hele Kontraktens Afslutning; dette kommer Fenger til at gaae ind paa, med nogen Forlængelse af
15 Fuldendelsesfristen, ligesom i Esbjerg.

DEN 6. FEBRUAR. Tirsdag. Fønnesbech vil nu belønne Tobiesen ved at gjøre ham til Departementschef i Lar-sens Sted.

DEN 7. FEBRUAR. Onsdag. Konkursl. i Folkethinget
20 til første Behlg., Alberti var her udelukkende stok-conservativ uden nogensomhelst Radicalisme.

DEN 9. FEBRUAR. Fredag. Fenger har tilbudt at samtykke i Lettelsen i Bygningsafg. og i Skibsfartsafg. mod
5 β Brændeviin.

25 DEN 10. FEBRUAR. Lørdag. Andræ og Estrup ville efter Evne støtte Modstanden mod Indkomstskatten. Andræ holder sig særligt til Kassebeholdningen.

DEN 11. FEBRUAR. Søndag. Det vil udentvivl blive Fenger umuligt at knytte Spm. om Indkomstskatten til
30 Jernbanernes Fuldendelse.

Efter den store Kassebeholdning maa Kontrakten kunne sluttes.

DEN 12. FEBRUAR. Mandag. I Statsraadet bifaldes Aabenraa-Commissionens Forslag. Finantsudvalget vil nu med
35 10 > 5 indstille Indkomstskattelovforslagets Foretagelse.

Scavenius er naturligviis Hovedmodstanderen, men Mange ville knibe ud. Nu maa Undersøgelse begynde mod Snedkersvend Berg. Spm. er, om Referaterne ere til at stole paa.

DEN 13. FEBRUAR. Tirsdag. Crone vil selv tage fat paa Zimmermann. Der vælges for Tiden Bestyrelse i Internationale.

Nu vil Tietgen sammensmelte sine to store Telegraphselskaber, det nordlige og det chinesisk-japanesiske.

DEN 14. FEBRUAR. Onsdag. Finantsl. fortsættes med stor Lidenskab, især fra Estrups Side.

DEN 15. FEBRUAR. Torsdag. Berg fængsles. Idag nedsettes Forsvarscmsn. Endelig afsluttes første Behlg. af Finantsloven. Det kom ikke til Udvalgsforslags Fremsettelse. Estrup havde truet dermed, men da Fenger indbød til at udføre Trudslen, blev det ikke til Noget; men Fenger er dog nok af Estrup narret til at binde sig, saa han vanskeligt kan blive, hvis Indkomstskatten ikke gaaer igjennem. Det gaaer næppe an, ikke at fuldføre Banen til $\frac{1}{7}$ 74. Den almindelige Stemning er for stærkt derimod; dertil kommer Kassebeholdningen.

DEN 17. FEBRUAR. Lørdag. Fenger gaaer af, hvis han ikke faaer Indkomstskatten. Det synes, som Hall isaa-fald anseer Ministeriet for opløst. Fenger har meddelt Holstein sin Beslutning.

DEN 18. FEBRUAR. Søndag. Fenger vil nu lade Balancespmet. træde i Baggrunden, men fremholde Nødvendigheden af ikke at lade Indkomstskatteprincippet falde.

Heydebrand var blevet opmærksom paa Fonnesbechs Usikkerhed ligeoverfor Larsen i Hjemstedsbevissagen; Vedel skrev derfor idag til ham og forlangte en Berigtigelse i Landstinget, hvilket skete idag ved 1ste Behlg. Kiær formaaede han til at tie.

Da Haffner endnu ikke har svaret paa Dragørbanen,

maa Fønnesbech dog til at indbringe Tietgens Forslag særskilt.

DEN 20. FEBRUAR. Tirsdag. Hage og Th. Nielsen bringe Portefeuillespm. frem. Da C. Schøler bebreider
 5 Th. N., at han vil fælde Fenger, svarer Nielsen: Nei, vi maae af med Fenger og hans Colleger; vi kunne lettere magte Godseierne. Uagtet Tschernings Bistand falder Fenger for Steenstrup—Schønheyder og Nyholmerne, samt H. C. D. Møller og Høyer—Møller. (45 Ja, 47 Nei.)

10 DEN 21. FEBRUAR. Onsdag. Holstein har nu ikke anden Tanke end strax at slutte Rigsdagen, for at slippe for Fæstejordsloven m. v. (Ranglovsforsl.) Men saa gaaer Fønnesbech hen og anmelder den lollandske Jernbane, uden at Holstein har tænkt derpaa.

15 Der telegrapheres til Kongen, at han ikke skal forandre sin Reiseplan (Begyndelsen af Marts til Neapel.)

Fenger er villig til at vedblive, *til Finantsloven skal contrasigneres*; det vil han ikke. Fønnesbech vil efter Halls Sigende ikke gjenoptage Finantsmstt.

20 Idag expederes Tillægsbevillingsloven til Landstinget.

Jeg søger at faae Post- og Brændevinsl. færdig til isl. Post. Saa maa Finsen ned for at sætte sig ind i Postfh.

DEN 23. FEBRUAR. Fredag. Jeg kan ikke tænke mig, andre Finantsministre end Ramus eller Linnemann.

25 Nu hedder det, at Aabenraaprot. standses i Krigsmstt. Nu kan Christensen indstilles til Justitssecretærstillingen.

DEN 24. FEBRUAR. Lørdag. Bønderne have fremtvunget Jordbrugsls. Antagelse tiltrods for Lederne, navnlig J. A. Hansen og Berg.

30 Berg spiller i Præstelønningsudvalgsmøderne — han vilde ikke tillade J. A. Hansen at komme derind ene — den hovmodige, afvisende Rolle; han ligger henslængt paa Sophaen, efter i Begyndelsen at have afgivet en afvisende Erklæring. N. Hansen klager over, at hans Broder aldeles er i Bergs Fangebaand. Dog afviste J. A.
 35 Hansen Bergs Anke over Lønningstillæggsforslaget, og

forlod det Forenedes Møde med Trudslen om reent at udeblive, hvis Berg fremdeles optraadte paa den Maade imod ham.

DEN 26. FEBRUAR. Mandag.* Nu vil det preussiske Krigsmst. ikke gaae ind paa Aabenraa-Aftalen. 5

Islandsk Statsraad. Efter Statsraadet bad Kongen [sic! o: Kronprindsen] Enhver især af os om at blive. Om Aftenen vedtoges, at Alt gik sin Gang til Fengers Aftræden. Saa maatte vi undersøge, om vi kunde enes om en Finantsminister. Fonnesbech havde skræmt 10 Holstein med at ville gaae (ventelig under Trykket af »Dagbladet«s Ubehageligheder), men han taug stille (kun at han ikke vil gjøre sin Pligt i Tiendesagen). Haffner vilde ikke vente til Kongens Hjemkomst (i Slutningen af April), men mente, at hvis vi enedes om En, kunde 15 Kongens Samtykke begjæres telegraphisk.

DEN 28. FEBRUAR. Onsdag. Conference med Konkursudvalget. Der dukker stadigt nye Forslag op; nu er Schiørring urolig.

DEN 29. FEBRUAR. Torsdag. Bille fratræder »Dagbla- 20 det«. Fonnesbech har nu tilskrevet Fin.M. om Afskedigelse af Larsen (der ei vil søge den).

DEN 1. MARTS. Fenger anbefaler Garde til Gouverneur i Vestindien. Raasløff siges at komme paa Søndag.

DEN 2. MARTS. Lørdag. Holstein møder for Fonnes- 25 bech og forsnakker sig.

Fonnesbechs Jordlov blev igaar vedtagen af Rigsdagen. I Militærstraffelovudvalget er Tanken om Lovens Gjen-nemførelse endnu ikke sluppen af B. Christensen.

Nellemann udviklede sine Anskuelser om Forlig idag 30

* Det er Cpt. Jacobsen, der ved sin Hæftighed og Paastaaelighed bragte Forhørlgerne mellem Kbhvns. Com-mune og botanisk Have til at strande. Borgerrepræsen-tanterne blev rasende.

i Procescommissionen; han tager sig Vedligeholdelsen af 5—7—7 og 5—3—28 meget nær.

Adskillig Usikkerhed i Frankrig i Anledning af det forelagte Presselovsudkast, som Monarkisterne frygter.

- 5 Dagbl.s Beretninger om Bismark's usikre Stilling ere vistnok plantastisk—udsmykkede.

DEN 4. MARTS. Mandag. Nu faaer Hall dog nok Bytningen mellem Magistraten og botanisk Have i Orden. (10,000 □ al.)

- 10 Konkursls. Hovedvanskelighed er nu den Inkonsekvents, der vil opstaae ved Ikke-Ophævelsen af 5. 3. 28 og 5. 7. 7, idet Fdg. ^{28/7} 1841 § 2 har 6 Ugers Afkræftelsesfrist, og man savner en Bestemmelse om, at Tinglæsning kun gjælder ligeoverfor Konkursboet (ikke Tilbagevirkningen i Forhold til Udstedelsesdagen). Dertil
- 15 kommer Forslaget om at udelukke Fuldmægtigen fra enhver Inkassation. Paa det første Punkt maa Nellemann imidlertid give sig efter Alt efter hvad jeg kan skjønne.

- 20 1ste Afsnit vedtages, alle Mindretalsforslag forkastes. Fønnesbech har nu faaet Aftale med Tietgen om Esbjerg Havn.

Sjællandske Jernbanes. har nu fundet Vejen fra Tor-

25 kildstrup til Holbæk. Saa finder de vel og Veien til Roskilde, selv om det ikke faaer Lov til at gaae over Lethreborg.

Tietgen forlanger ikke, at der skal kunne optages Tydske i den lollandske Banes Bestyrelse; Tuxen kunde unægteligt gjerne have meddelt Fønnesbech, at han vilde

30 gjøre Spørgsmaalet.

DEN 5. MARTS. Tirsdag. Fenger Møde med Brændevinsudvalget. Efter Aftale med Ussing og Nellemann lod jeg §§ 154 og 159 gaae til fri Afstemning. De faldt naturligviis, men fik dog et stort Mindretal for sig.

- 35 DEN 6. MARTS. Onsdag. Trap reiser til Rom for at give Kongen Beretning.

DEN 7. MARTS. Torsdag. »Dagbl.«s nye Redaktion gjør det saa vanskeligt som muligt at holde Ministeriet sammen ved skaanselløse Udtalelser mod Holstein, og til dels og mod Fønnesbech og Haffner.

DEN 8. MARTS. Fredag. Nyholm har idag havt Møde ⁵ med Haffner i Anledning af de til Militærstraffel. stillede Ændringsforslag; det er endnu ikke opgivet at tage Loven i denne Samling.

DEN 9. MARTS. Lørdag. Nu pønse Holstein—Hall paa at formaae Fenger til at blive gennem Kongen. Jeg seer ¹⁰ ikke ret, at han kan det.

DEN 11. MARTS. Mandag. Fønnesbech forsvarer sig i Berl. mod Dagbl.

DEN 12. MARTS. Tirsdag. Hærstraffel. har kun ringe ¹⁵ Udsigt.

DEN 13. MARTS. Onsdag. Nyholm angriber stærkt Fønnesbech i Jernbanesagen.

DEN 14. MARTS. Torsdag. Loven mod Internationale vedtages.

Ved Scheel-Plessens Afgang meldte Sick og Raasløff ²⁰ sig foruden Bille (for ikke at tale om Haffner, hvis Ministeriet opløser sig).

DEN 15. MARTS. Fredag. Idag slog Fenger Udvalgets Flertal i Obligationsbeskatningssagen.

Nu skjønnes det ikke, at der kan opnaaes Enighed ²⁵ om Hærstraffel. Det lod til, at Venstre vilde opgive Kravet om Nedsættelse i Meniges anden Klasse, som Betingelse for Anvendelse af staaende Arrest — o. s. v., i Felten, i Leir, paa Orlogstog, men Udvalgsmedlemmerne synes at have faaet Modbefaling i almindeligt Venstre- ³⁰

møde. Jeg veed ikke, om Haffner vilde have taget Forliget.

DEN 16. MARTS. Lørdag. Med to Stemmers Overtal (45 < 43) holdt Brændevinsbeskatningsloven sig. Det er
5 unægteligt mærkeligt, at Ingen har gjort Indvending mod en saadan Lovs Vedtagelse med en midlertidigt fungerende Minister. Andræ seer godt det Eiendommelige deri — men selv Bregendahl undrede sig derover.

Fædrel's Anbefaling af Fenger til Generalpostdirektør
10 har hjulpet Fonnesbech til at faae Kronprindsens Underskrift paa Tobiesens Udnævnelse; saaledes reddes Dannelskjold i to Aar endnu, og Uvillien mod Fenger faaer en lille Fyldestgjørelse.

DEN 17. MARTS. Søndag. Fenger har ikke Noget imod,
15 at Holstein kontrasignerer Finantsloven.

Bismarck er efter Heydebrands Sigende meget opsat paa at faae de schönheyderske Børn udleverede, og vil ikke vide af, at det skulde være et Retsspørgsmaal, der kan prøves ved de danske Domstole.

20 DEN 18. MARTS. Mandag. Tobiesen har faaet stort Fleertal mod Brændevinsbeskatningsl.; Fonnesbech har nu paataget sig at sige ham, at han ikke kan være Ordfører.

Fenger nægter fremdeles at ville underskrive Finantsl.
25 Han har udfundet, at Holstein som Conseilspræsident kunde underskrive Finantsl., og at han da kunde vedblive til Kongen kom hjem. Jeg seer ikke, hvad der skulde vindes ved det Sidste. Jeg troer og, at Holstein kunde kontrasignere, men det vil overraske Mange, bl.
30 a. og Haffner.

DEN 19. MARTS. Tirsdag. Hærstraffel. omgjordes imod Haffner. Denne vil nu ikke mere forelægge Loven.

DEN 20. MARTS. Onsdag. Kronprindsen besøger idag Straffeanstalten paa Christianshavn. Der er et stygt Rend
35 af Uvedkommende, som love Quinderne Benaadning.

DEN 21. MARTS. Brændevinsbeskatningsl. idag i Landstinget kom ikke til Ende. Fenger forplumrede Indtrykket af sit Foredrag ved at ville advare Landstinget imod at staae for stærkt imod Folkethinget. Man skruer sig op til Klage over Samlingens Ufrugtbarhed — den synes mig noget overdreven; men ganske vist vilde Fengers Modstandere i Landstinget forhindre hans Indtræden; alt af den Grund modsætte de sig Brændevinsbeskatningslovforslaget.

DEN 22. MARTS. Fredag. Fønnesbech, som havde sagt Holstein, at han vilde træde tilbage før Fengers Fald, har nu i de paa ham gjorte Angreb i Folkethinget fundet tilstrækkelig Grund til at blive.

Brasch vilde idag atter redde Fædrelandet, men Hall, til hvem Fenger havde sendt ham, vilde ikke lade Holstein følge hans Opfordring til at erklære, at Lovenes Ikke-Gjennemførelse vilde svække Ministeriet. Alligevel kom Ploug med nogle svage Forsøg paa at holde paa Fenger og med en Antydning om, at det, hvorom der stemtes var, om Ministeriet atter vilde møde Thinget.

Carlsen parerede af, Holstein sagde Intet og Loven faldt, da Ussing, Dresing og Brasch (foruden Oxenbøll og Magnus) stemte imod Lovforslagets Udbyttebeskatning. Hall paastaaer, at Fenger gjerne vilde have blevet, hvis Loven vedtoges. Et simpelt Fleertal kunde dog ikke have hjulpet hertil, hvor store Vanskeligheder der end vilde opstaae ved Fengers Udtræden.

DEN 24. MARTS. Søndag. Fenger vilde øjensynligt havt, at der skulde være svaret paa Ploug—Brasch. »Hall bliver gammel«, siger han.

DEN 25. MARTS. Mandag.

1) Statsraad, hvor Fengers Love stadfæstes, ogsaa Obligationsbeskatningen, som Haffner—Holstein gjerne vilde havt stoppet, Noget, de dog ikke rigtigt turde komme frem med, da »Dagbl.« i Morges havde forlangt dette Spark til Fenger.

Ogsaa de andre Love stadfæstes undtagen Finantsloven.

2) Fenger afskediges og Holstein constitueres.

3) Nyt Statsraad, hvor Finantsloven stadfæstes.

5 Om Aftenen holdt vi Møde. Man havde tidligere tænkt, at vi strax skulde henvende os til Linnemann. Men Godseiernes uvillige Holdning gjorde Haffner betænkelig ved at forsøge en Afgjørelse imedens Kongen var fraværende. Tilslidst lod det som Haffner overhovedet
10 vilde opløse Ministeriet. Beslutningen udsættes til Onsdag.

DEN 26. MARTS. Tirsdag. Holstein er yderst forskrækket over Haffner. Han gaaer op til Rosenørn for at faae denne til at udforske, om Haffner gaaer med den skumle
15 Plan at sprænge Ministeriet for selv at blive Conseilpræsident. Rosenørn paatager sig det først efterat han har faaet Lov til at sige, hvad Holstein havde villet have ham til at gjøre. Haffner gaaer da op til Holstein og beroliger ham.

20 DEN 27. MARTS. Onsdag. Haffner er falden foreløbigt i Ro. Carlsen raser; men det er jo ikke saa underligt, at Godseierne ikke ere tilfredse med Holstein. Vil Estrup virkelig danne et Ministerium (Moltke o. s. v.) saa lad ham det! Haffner paastaar, at Friis ikke længere har
25 Kræfter dertil. Men vist er det, at denne hele Rigsdags-samling har været uheldig; Manglen af en Conseilspræsident er overalt synlig.

DEN 28. MARTS. Frederiksen har gennem David faaet Sponeck til at sætte sig i Spidsen for Indbydelsen til
30 national øk. Møde.

30. BOG

1. APRIL 1872—31. MAI 1873

TREDIVTE BOG

DAGBOGEN rummer 375 fuldtbeskrevne Sider, hvoraf er udeladt alle Optegnelser om almindelig kendte Dagsbegivenheder og udkommen Litteratur o. lign.

DEN 1. APRIL. Mandag. Kronprindsen har, da Fønnesbech ikke forud havde talt med ham om Sagen, udskudt Fengers Udnævnelse til Landbohøiskoledirektør til Kongens Hjemkomst.

DEN 4. APRIL. Torsdag. Det viser sig, at Sparre ikke⁵ har skrevet til Aschehoug. Endnu vides ikke, hvad der vil skee med Storthingsbeslutningen om Statsraadernes Adgang til Stortinget. Et Rygte siger, at Irgens—Brock skulle have faaet Falsen med til Udtræden, hvis Sanktion nægtes; de ventes i alt Fald selv at ville udtræde¹⁰ i dette Tilfælde.

DEN 5. APRIL. Fredag. Monrad har igen taget fat paa Brandes, der vil svare paa de forskjellige mod ham fremkomne Anker.

DEN 6. APRIL. Lørdag. Idag talte jeg med Kronprind-¹⁵sen om Bergs Afsendelse til Amerika.

Estrup har været hos Hall i Anledning af et Præstekald og benyttede Lejligheden til at sige, at han kun kjendte sig forpligtet til at indtræde i et Ministerium, naar det gjaldt en skarp Optræden, men dertil vare For-²⁰holdene ikke; Kongen vilde næppe holde ud.

DEN 8. APRIL. Mandag. Friis erklærer sig atter aldeles uskikket til at indtræde, han kalder sig i sit Brev til Haffner for Tiden endnu ringere end Holstein — »hvilket vil sige Meget.« Det havde Intet at betyde med²⁵ Godseierhumøret[?]. Holstein er i Aften stærkt forkjølet; Fønnesbech er fremdeles mat.

DEN 9. APRIL. Tirsdag. I et Møde i Eftermiddag beslutte Murersvende strax at ophøre med Arbeide, fordi Mestrene ikke ville indskrænke Arbejdet til 10 Timer.

Det er blevet til en Lungekatarrh hos Holstein. Kongens Svar lød paa Ankomst allersidst i Maanedens.

DEN 10. APRIL. Onsdag. Holm kan prise sit Held, at han nu har faaet sit gamle Interdict hævet netop som Præstø-Embedet skal besættes. Det gjør mig ondt for Salicath og Madvig, men det faaer ikke hjælpe.

10 Idag reiser Berg og Kone til Amerika. Jacobsen, hvis Forbindelse med Politiet var blevet opdaget, er alt borte.

DEN 11. APRIL. Torsdag. Idag fortæller Kronprindsen mig, at han i Tirsdag Aftes gik til Hertz — for at see Berg. Denne forsikkrede Kronprindsen, at den hele Bevægelse, som havde omfattet 10,000 Arbeidere, nu havde lagt sig; der var nu næppe 1000.

15 Bogholder Møller indstilles til Overformynderiet fordi han vægrede sig ved at tage Bogholderstillingen i Landmandsbanken efter at have erfaret paa hvilken Maade man vilde have Bøgerne førte.

Efter Holsteins Ønske har Rosenørn skrevet til Kongen og lagt ham paa Sinde, at hver Dags Fremskyndelse var en Vinding.

25 DEN 12. APRIL. Fredag. Holsteins Befindende forbyder ethvert Referat.

DEN 14. APRIL. Søndag. Tietgen pønser stærkt paa Canadatelegraphen. Nu skulle vi have Runkelroesukkerproduktion i Landet. (Tietgen. Tesdorff. Reedtz-Thott).

30 DEN 15. APRIL. Mandag. Endelig igjen en lille Ministersamling. Nu har Haffner faaet Fengers foreløbige Forhørlger med Garde om Gouverneurposten i Vrangstruben.

Nu har Fonnesbech dog givet Kjøb og gaaer ind paa den sydlige Linie, imod en Stiklinie til Frederikssund.

35 DEN 16. APRIL. Tirsdag. Jeg har gennemgaaet Nelle-

manns Udkast til Lov om Skifte. Da Klein har Tvivl om, hvorvidt han kan gjøre Soretten færdig, selv om han faaer Scheels Udkast, er det vel tvivlsomt, om det er rigtigt tillige at forelægge Exemtionskapitlet, Spm. er, om det hele Procesmsarbeide kan gjøres færdigt 1873 ⁵ eller først 1874. Man kunde imidlertid bearbeide Adskillelsen af Dommerembedet og Politimesterembedet først.

DEN 18. APRIL. Torsdag. Prindsesse Thyra ikke rask. Skal det nu standse Kongens Hjemkomst? Han ventes nu den 27. d. M. ¹⁰

Jacobsen begjærer Beskyttelse for de Muursvende, han vil drive til Arbeide paa Væxthuset.

DEN 19. APRIL. Fredag. Fra Aschehoug faaer jeg Melding, at nu har Stang—Larson m. v. sluttet sig til Indbydelserne til Juristmødet med lidt Ændring i Indbydelsen. ¹⁵

DEN 20. APRIL. Lørdag. I Statsraadet udstedes den Reikjavig Communallov. Kronprindsen beder om Bemyndigelse til at tage Beslutning, hvis Ministeriet vil supplere sig. ²⁰

DEN 21. APRIL. Søndag.

Nu er Tanken om Linnemann da blevet ganske bekjendt.

Igaar gjennemgik vi Vederlag, Syn og Skjøn og den Sigtede. Goos forklarede Afsn. om Efterforskning og Forundersøgelse. ²⁵

Prinds Hans reiser idag efter bekræftende Svar paa Forespørgsel til Kongen.

DEN 22. APRIL. Mandag. Finsen anbefaler bestemt Udstedelsen af de islandske Landkommunalfdg., selv med Althingets Amtsr[aad]. ³⁰

Rosenørns Telegram satte Kongen i stor Bevægelse.

Dronningen besværges Kronprindsen om at faae Rosenørn til at mildne Indtrykket. Dog lyder Kronprind- ³⁵

sens Begjæring om Ret til at udnævne ny Minister, kun paa, at han skal meddele Mins. Forslag til Approbation.

DEN 23. APRIL. Tirsdag. Uagtet Holsteins Tel. er kommet efter Ros's Brev føier denne Dronningen og telegrapherer, at for Mins. Skyld skal Kongen ei fremskynde sin Reise.

DEN 24. APRIL. Onsdag. Endelig engang Ministersamling hos Holstein. Haffner kom atter tilbage til sine Tvivl og til hvad Man sagde om Mangel paa Sammenhold i Ministeriet, saa jeg blev noget utaalmodig. Enden blev da, at vi ikke kunde gaae, og Holstein skulde nu tale med Linnemann. Fonnesbech ligger for sin Knæbyld.

Jeg bestemmer mig i isl. Raad til at tage Althgs. Amtsraad.

Fonnesbech har nu rettet sig efter det sjæll. Jbselskab.

Derefter kom *Haffner* frem med sine militære Betragtninger;

1) Haffner med Generalerne;

2) Direktørerne med Ernst, Kaufmann, Tvermoes, Koefoed, Schultz, Carstensen.

Udgifterne ville blive over 6 Mill.

Dernæst Befæstningsudgifter 13 Mill., mindst (8 til Kbhvn.)

Holstein fandt vel, at det Hele var for dyrt, men sluttede sig dog ganske til denne Consequents af det engang Vedtagne.

Man maa først se paa det Hele. Det er vel et Spm., om Fæstningsplanen bliver færdig til Forelæggelse. Marinebygningerne maa vel kunne nedsættes eller ud sættes.

DEN 25. APRIL. Torsdag. Linnemann siger bestemt Nei efter den Erfaring, han har havt om sin Mangel paa parlamentariske Evner (i Borgmesterperioden).

Hvad nu, skriver Holstein: Je ne bouge pas, det falder ham jo let at sige.

Gadedrengene giver Kronprindsen Leide i Aften.

DEN 26. APRIL. Fredag. Enden paa Legen bliver vel, at jeg, hvis jeg overhovedet kan blive ved, maa tage Finantsm. og saa lade Klein faa Jus. Min.

Hall og Haffner hos Holstein. Denne faldt paa at tilbyde Estrup Finantsmst. 5

DEN 27. APRIL. Lørdag. Haffner reiser imorgen til Broderen for derfra at spørge Estrup, om han vil. Hvis ikke, venter Alt til min Hjemkomst; saa faaer vel jeg tage Finantserne, Klein Justitsm. 10

Tutein indstilles til Afsked 30/Spt.

Hartmann: Vølvens Spaadom.

Jeg bringer i Ministerraadet *Gudenraths* Afsked frem, da Drewsen har skriftlig andraget derpaa.

DEN 28. APRIL. Søndag. Det igaar komne Brev fra Frøken Oxholm opfatter Prindsesse Thyras Tilstand som 15 betænkeligere end jeg havde troet; men imidlertid er det dog i Virkeligheden blevet meget bedre.

DEN 30. APRIL. Tirsdag. »Dagbl.« bringer nu en saadan Meddelelse om »Kronprindsen og Gadedrengene« store Bededags-Aften, at Crone staaer for Fald, hvis Med- 20 delelsen ikke er udpyntet. Men det er den rigtignok, i det Mindste efter Holsteins Forklaring.

Idag fik jeg Udkastet til *Postinstruxen* paa Island.

Hall, Simony og Algr. Ussing tiltræde Indbydelsen til det nordiske Juristmøde, Hall dog meget modstræbende. 25

DEN 1. MAI. Onsdag. *Landhøvdningsspørgsmaalet* afgjøres i Principet, da Landcommunallovens Udstedelse kræver det.

DEN 2. MAI. Torsdag. Der udstedes af Pio, Gelef og Brix Indbydelse til Møde paa Nørrefælled Søndag Ef- 30 termiddag Kl. 4, ventelig fordi Mursvendene begynde at give Kjøb.

Andræ vil ikke være Myntcms. Formand.

DEN 2. MAI. Torsdag. Crone kommer i Aften med Indstilling om

1) Forbud mod Mødets Afholdelse.

2) Anmeldelse om at ville anholde Pio, Brix og Gelef.

5 Indbyderne til Juristmødet nedsatte et Forretningsudvalg (Ussing, Klein, Nellemann, Brock, Liebe).

DEN 3. MAI. Fredag. Crone er meget ivrig for sine Forslag, svarer for Intet, naar Mødet tilstedes, for Alt, naar det forbydes.

10 I Ministerraadet holder Haffner igjen, af Frygt for Militærstyrkens Utilstrækkelighed, men Resultatet bliver, at det tillades Crone at handle efter bedste Skjønnende.

I Procesms. gennemgaaes Nellemanns Skiftelov. Efter Mødet er Crone blevet frygtsom, da jeg forinden
15 havde foreholdt ham, at han ikke kunde bære Anholdelsens Ophævelse ved Undersøgellesdommeren, og han ingen Sikkerhed kunde skaffe sig i denne Hsde*. Nu vilde han end ikke forbyde Mødet. Han tog sig dog sammen og fastholdt Tanken om Forbudet; derhos skulde
20 Undersøgelse foranlediges ved Politi- og Criminalretten.

Ussing, Ricard og Chr. Rimestad ere villige til at indtræde i *Myntmsen.*; Sponneck paatænkes til Formand; desuden Levy, Tietgen, Fenger, W. Scharling, maaskee og ellers en Kjøbmand.

25 DEN 4. MAI. Lørdag. Crone havde betænkt sig igaar Aftes, men udstedt Forbudet Kl. 12. Gelef—Mundberg søge Kronprindsen for at faae Forbudet hævet; denne modtager dem ikke. Lund henviser dem til mig; jeg henviser dem til Crone, som erklærer Forbudets Ophævelse
30 for en Umulighed.

Om Aftenen holdes Møde, hvor Mundberg ikke vil overtage Ansvaret for Forbudets Overtrædelse. Anderledes Pio, der erklærer, at Mødet skal holdes, Forbudet

* Drewsen har siden sagt mig, at han foranledigede
35 en alm. Forhlg. mellem Rettens Medlemmer, der naturlig holdt sig tilbage.

er ulovligt. Gelef havde været vaklende, men fulgte ham — Brix vrøvlede. Crone kom Kl. 11^{1/2} om Aftenen til mig og meldte dette; jeg holdt ham ikke tilbage, da han nu igjen vilde anholde.

DEN 5. MAI. Søndag. Anholdelsen har fundet Sted. Pio⁵ ventede det. Nyholm, der har Grundlovsprotokollen har havt mange Betænkeligheder, men Sagen er gaaet lige til Knudsen. Denne har været noget ubehageligt berørt af Henvisningen af Pio's og de Andres Forhold i Lørdags, da der efter hans foreløbige Skjøn manglede Ma-¹⁰ teriel; han har derhos været stærkt optaget af Mursvendenes Afhøring, men han vil snart tage sig i det.

I Eftermiddag meddeler Knudsen mig, at alle tre ere fængslede.

Mange Mennesker ere samlede, men noget Sammen-¹⁵ stød fandt ei Sted.

DEN 6. MAI. Jeg fik i Fredericia Telegram fra Crone, at Alt var roligt idag*.

DEN 8. MAI. Onsdag. Marienbad.

Bille besøger *Zabel* (der dog i Virkeligheden ei styrer²⁰ Nationalztg., saa hans velvillige Løfter ei betød meget), *Frensdorf* (som advarede mod at troe paa at Nat. Ztg. skulde følge Kölln. Ztg.s Exempel), Dr. Ægidi (der var imødekte, men erklærede Afstaaelsen af Als og Dybbøl for umulig og dh. mente, at Dk. aldrig kunde forsones).²⁵
 ›Vi maatte bie.«

DEN 9. MAI. Torsdag. Bille besøger Lasker (en haard, upaavirkelig Hund); Wehrenpfening var i Formen noget mere imødekommende, næppe i Virkeligheden.

DEN 10. MAI. Fredag. Bille besøgte Windhorst. Alt af-³⁰ hang af Bismarck; dersom han vilde, kunde [han] give

* Det har siden vist sig, hvor rigtigt det var, at Pio ikke fik Lov at raade. Han vilde have ladet det komme an paa Omstdhderne, hvad han vilde gjøre.

Danevirkelinien; ligl. Sonnemann. (Socialdemokrat, Frankf. Ztg.)

DEN 19. MAI. Søndag. Der vil blive en uhyggelig Brydning i Norge mellem Extremerne: Stang — Sverdrup.

5 DEN 21. MAI. Vallø—Vemmetofte-Commissions Indberetning. Det er et maadeligt Arbeide.

DEN 31. MAI. Fredag. Saa meget er altsaa klart, at det vil blive smaa Mænd, som Brock og Irgens faae til Efterfølgere.

10 DEN 3. JUNI. Mandag. Der bliver saavidt jeg kan see Intet Andet at gjøre, end at jeg maa overtage Finantsm., og Klein Justitsmst. Jeg vil trøste mig med, at det næppe varer længe.

15 DEN 15. JUNI. Lørdag. En ny Sølov er vedtaget. Finantsforholdene have faaet en heldig Ordning, uden anden Skatteforhøielse, end en om nogle Aar indtrædende Forhøielse af Brændeviinsskatten.

DEN 16. JUNI. Bille meddeler Rosenørn—Lehn Resultaterne af sine Berliner-studier. En og To indrømme 20 Rigtigheden af en Indrømmelse til DK.; saasnart Flere ere sammen, vil Ingen vedstaae det. Det siges imidlertid af Alle, at Bismarck kan gjøre, hvad han vil, Keiseren vil ingen synderlig Vanskelighed gjøre. Hvad Bismarck vil give, hvis han vil give Noget, vides ikke; dog er- 25 kjendes det, at Garantifordringerne i $\frac{Ma}{67}$ — $\frac{Marts}{68}$ kun opstilledes for at umuliggjøre en Overenskomst. Kravet paa Afstemning kunde Dk. paa sin Side til Gjengæld opgive.

30 DEN 19. JUNI. Onsdag. Endelig er Scheel-Plessen afskediget. Han er saa blind, at Kongens Bøn til ham om at blive ikke hjalp.

DEN 20. JUNI. Torsdag. Jeg talte med Holzendorf »unter den Linden«, og foreholdt ham, at Tydskld. burde fuldbyrde Art. V. Han tilstod, at naar man ikke vilde

give Als og Sundeved, var det, fordi man troede, vi ved næste Krig vilde benytte det Tilbagegivne til at forsøge paa at tage Resten af Slesvig med.

DEN 22. JUNI. Lørdag. Ministerraad. (Haffner, Fønnesbech borte.) Jeg erklærede, at skulde jeg overtage Finantserne maatte det skee til 8de Juli. Holstein havde nu intet Andet at gjøre end at skrive til Fønnesbech, der forinden ønskede en Samtale med mig, og havde villet vente til efter hans Kones Reise den 3. Juli. Haffners Uadskillelighed fra Fønnesbech kommer nu frem. 10

DEN 24. Juni. Mandag. Kongen var noget betaget af den boisenske Affære, der ender med Boisens Afsked uden Pension. Forholdet ligger adskillige Aar tilbage i Tiden. Jeg fremhævede for Kongen, at Situationen kunde blive meget vanskelig til Vinter for ham. 15

Carlsen har skræmmet ham ved at skildre det [for- enede?] Venstres aktive Førere, som Republikanere.

Heltzen er nu Venstres Ministercandidat (tilligemed Zytphen-Adler.) Zytphen skal være sindet at trække sig tilbage efter en anden Beretning; blev han Minister, 20 vilde han sikkert, inden 4 Uger, være aldeles forstyrret!

DEN 25. JUNI. Fønnesbech finder, at jeg har en forskrækkelig Hast, men kan ikke komme ind og giver Afkald paa Samtalen. Det er mærkværdigt, at han ikke kan indse, at hver Dag er kostbar, hvis man skal kunne 25 blive til Octbr. Og jeg vil i alt Fald ikke gjærne være den, der gjør en Udsættelse nødvendig. Men jeg vil jo gjærne troe, at den ikke undgaaes.

DEN 26. JUNI. Onsdag. Klein udnævnes til Justitsminister. I Procscmsn. skeer ingen Forandring. 30

DEN 29. JUNI. Det er mig ikke klart, om Toldforsl. bør forelægges paany, men det vil jo være vanskeligt at lade det ligge.

DEN 30. JUNI. Søndag. Jeg er bange for, at Haffner ikke bliver færdig med sine Militærforslag til Octbr., men i ethvert Fald skal Finantsforslaget forelægges.

Klein faaer bagefter sit Ønske om at jeg skulde indstille ham til Dannebrogsmænd opfyldt.

DEN 1. JULI. Mandag. Vi enedes inden Hall's Afreise om Fr. Bille til Stockholm, og Kiær til Rom. C. Bille havde ønsket en af disse Ansættelser; Kongen havde ikke været bestemt derimod, men det gaaer ikke an.
10 Da Hall mærkede Modstanden, fremhævede han for Bille, at det ikke ret passede sig for ham nu at trække sig tilbage.

DEN 3. JULI. Onsdag. Idag reiser Bille fra Øerne. Han har faaet Udgifterne til Hærstyrken nedsat, en Techniker og
15 en Skoleinspectør bevilget (Thulstrup vender nok tilbage), Fyret anlagt og en Quarantaineanstalt bygget.

Nu kommer nok Dampskibsforbindelsen istand mellem St. Thomas og St. Croix. Men han har ikke kunnet fremdrive Forfatningssagen i Raadet, ei heller Arbeids-
20 sagen i St. Croix.

DEN 5. JULI. Fredag. Nu sendes Kong Carl til Aachen. Høit Spil! Enten kommer han sig, regner man vel, imod al Forventning, eller — han skal dog dø; hvad gjør det saa,
25 om Døden fremskyndes noget.

DEN 6. JULI. Lørdag. Mødet sluttedes, ikke uden at Frederiksen havde prostitueret sig paa Klampenborg ved sin Skaal for Sverrig.

DEN 9. JULI. Tirsdag. Brock paastaer, at Falsen havde
30 først heldet til Sanction af Storthingsbesl. om Statsraadernes Adgang til Storthinget, men Stang havde bearbejdet ham saalænge, at han havde givet sig* Dette var saa meget urimeligere, som det Hovedspm. for hvis

* Det Manuskript, der afleveredes til Trykkeriet af
35 Indstillingen, bar Spor af den første Affattelse, der siden ændredes i modsat Retning.

Skyld Stang ikke vilde samtykke, nemlig Begrændsnin-
gen af Storthingets Arbejdstid — alt var opgivet. Brock
paastaaer, at han itide havde advaret imod den Hold-
ning, Regj. indtog i Prolongationssagen, navnlig imod
Udtalelsen i Kongens Aabningstale. 5

DEN 13. JULI. Lørdag. *O. P. Brock* fortæller mig, at
Aschehoug—Helliesen havde trykket Stang saa stærkt
til at tage sin Misbilligelse af Aschehougs Jernbane-actie-
opførsel i England tilbage, at han — fysisk kuet —
havde villet give sin Dimission og tilsidst endog i »Times« 10
gjøre den forlangte Afbigt; men *J. Aal* forestillede
Helliesen—*Asch.*, at det gik forvidt. Helliesen havde
tidligere taget Falsen det meget ilde op, at denne i Raa-
det havde ment, at Aschehoug ikke længere var mulig 15
— som Jernbaneformand. Iøvrigt er der mange Nor-
mænd, der ere ildesindede mod Brock (f. Ex. *Christie*),
og mene, at han har søgt et Paaskud til at udtræde,
fordi han mærkede, det gik galt i Marinen.

DEN 14. JULI. Søndag. *Tietgen* er meget vred over, at
Helliesen meddelte de norske Instituter Privatbankens 20
(gjennem *Heftye* gjorde) og *S. Andersens* Tilbud og
spurgte, om de ville tage Laanet til samme Priis, da de
skulde faae det.

DEN 15. JULI. Mandag. *Klein* forelægger sit Udkast til
An. om Sø- og Handelsrettens Benyttelse som Skifteret 25
efter Konkursl.

Adskillige Bønder overfalde Kongen med Bøn om
Simulantens Benaadning. Saa formløst er Alt blevet, at
Kongen ikke ved, hvad Deputationer, der træde ind til
ham, ville, selv naar de komme med Adresser. 30

Det er *Schleisner*, som har skrevet *A X's* lille Brochure
mod Brandes.

DEN 16. JULI. Tirsdag. *Spidsmusen* betragter Frankrig
som en politisk Nullitet i de første Aar. For Tiden er
en monarkisk Restauration opgivet; *Orleanisterne* ville 35
smelte sammen ved næste Valg, der antages at ville

foregaae, saasart Territoriet er rømmet. Thiers er den ene Mægtige, som Bk. støtter, men Høires Forbitrelse er stor. Høire vil, at Mac-Mahon skal lede Valgene.

5 Det var — efter Drouyn de Lhuys — Napoleon, som da Drouyn havde havt Betænkelighed ved Goltzs Udtalelse, at Preussen til sin Arrondering foruden Hertugdømmerne behøvede 300,000 Sjæle, i Samtale med Goltz ved en Misforstaaelse strax fandt sig i, at Preussen tog — 3 Millioner, og blot bad om at man vilde være saa moderat ikke at tage Mere! Endnu i Plombières vilde 10 den russiske Gesandt, at Napoleon skulde hævde den Paastand, at Nickolsbergoverenskomsten ikke gjaldt, med mindre Europa godkjendte den. Napoleon sagde, det var for sent og meddelte Bk. dette Skridt.

15 Saa skyndte Rusland sig og sluttede sig atter til Preussen. Abeken skal ligge for Døden, Keudel, der er bleven gift med Patows Datter, er ikke længere som tidligere Bk.s fidus Achates; denne Rolle er gaaet over til L. Bucher.

20 Haffner føler sig nu bedre. Hans Frygt for Mavekræft hidrører vel tildels fra, at det var denne Sygdom, hvoraf Faderen døde.

DEN 19. JULI. Fredag. Statsraad, før Kongen reiser til Landmandsmødet. Schimmelmans Palais sælges til Grev 25 Schimmelmann.

Dronningen er meget spydig over Kiær's Udnævnelse; Bille var for ung. — Falbe er den eneste præsentable.

DEN 20. JULI. Lørdag. Christie bekræftede, at det er de norske Jernværkseieres Udygtighed, der har fremtvunget Værkernes Nedlæggelse. Han hørte til det stangske Parti; han troede, Brock havde benyttet Statsraadsagen til at slippe bort, da han ikke stod i godt Forhold til Søofficererne, og Storthinget ikke bevilgede ham de »mange Penge«, som hans Udnævnelse betød.

35 DEN 22. JULI. Mandag. Levy vrider sig fremdeles som en Orm, fordi han maa tage Domænerne, men det kan ikke hjælpe ham; det er hans ligefremme Pligt.

DEN 23. JULI. Tirsdag. Tietgen skal ville give 10,000 Rdl. for at vi kunne blive repræsenterede paa den wienske Udstilling. Prinds Oskar anstrænger sig og i Christiania.

DEN 24. JULI. Onsdag. Endelig har Levy opgivet sin Modstand mod at tage Domænerne og Indstilling er gjort idag om Ordningen. ⁵

DEN 25. JULI. Torsdag. Cpt. Moltke, General Moltkes Brodersøn, siger, at Onklen vel erkjender, at der er betydelige danske Elementer i Nordslesvig, men han vil dog Intet afstaae, og mener, at det ogsaa for Dmk. er ¹⁰ bedst som det er, da der ellers strax vilde opstaae store Forviklinger.

DEN 26. JULI. Fredag. Man vil fremdeles i Sverige ikke erkjende Drogden som udelukkende dansk Lodsfarvand.

Jeg havde idag en lang Samtale med Holst. ¹⁵

Limfjordsbroen vil løbe op til 1 Million. Commissionen vil efter hans Sigende udarbejde en ny Plan (skjøndt væsentlig paa Grundlag af det franske Compagnies Tilbud). Han forlanger en Million til nyt Materiel, naar de 25 nye Miil aabnes, men regner dog paa 6000 Rdl. ²⁰ pr. Miil.

DEN 27. JULI. Lørdag. Koch har nu erklæret sig villig til at undersøge de færøiske Kul.

DEN 28.—29. JULI. Søndag—Mandag. Det store Laan overtegnes i en forbausende Grad. ²⁵

Tietgen roser sig af at have den franske Rgs. Erkjendelse som eneste off. Laanmodtager, men Gedalia har ventelig Fuldmagt fra Rothschild.

DEN 29. JULI. Mandag. Fonnesbech bliver nu Formand i en østerrigsk Industriudstillingscems. Tietgen ³⁰ vilde kun have givet de 10,000, naar han havde gjort ham Undskyldning, fordi han ikke blev indbudt til Aabningsfesten.

Gedalia, Petersen og Cetti have overtaget Sydbanen for 630,000 Rdl., 20,000 Rdl. under Regjeringsoverslaget; ³⁵ dette vil vel forslaae til at dække Skinneprisernes Stigen.

Falbe har atter skrevet et uforskammet Brev til Rosenørn.

DEN 30. JULI. Tirsdag. Den nye Forstexamenssag klares med Fenger og Funch.

5 DEN 31. JULI. Onsdag. Hansens Dagbog skal forelægges Kronprindsen gennem Rosenørn, der ligl. har ladet Kongen see et Exemplar.

DEN 2. AUGUST. Fredag. Fr. Bille kan maaskee dog endnu komme her en Dag før Garde reiser. Et Hovedspm.
10 hvorom der er Uklarhed, som Garde gjerne vilde aftale med Bille, er, hvorvidt der virkelig behøves en Vice-gouverneur paa St. Croix. Hidtil har Bille, naar han kom til St. Croix, kun været Gjæst hos denne Rung — en falsk Stilling.

15 DEN 3. AUGUST. Lørdag. Statsraad — vestindiske Budg. og An.

Nu er da Rovsing afskediget, uden at Haffner har villet søge nogen nærmere Forklaring.

Denne Fremgangsmaade vil vistnok siden volde ham
20 adskillig Besvær.

DEN 4. AUGUST. Søndag. Lie (som har været syg i Rom) har sendt nogle Fortællinger. H. Ibsen kan ikke blive færdig med tredie Akt af Julian.

DEN 5. AUGUST. Mandag. Haffner opkaster Spm. om
25 Keisermødet ikke skal benyttes til at bringe Art. V frem. Ogsaa Storfyrsten kommer til Berlin i Sptbr. ved Keisermødet.

DEN 6. AUGUST. Tirsdag. Nu har Allan Dahl været paa Færøerne og fundet Kul nedenfor det Fjeld, hvor
30 Koch vil virke.

DEN 9. AUGUST. Fredag. Det bliver mig mere og mere tvivlsomt, om det ikke skulde være rettest at lade Toldtariften hvile til Vinter, idet Brændeviinsskatteforhøielsen næppe kan undværes til Udjævning af Indtægtstab, men
35 vistnok ikke kan ventes bevilget. Imidlertid er det en

egen Sag, naar Toldsagen først er bragt frem, da at lade den ligge flere Aar, to, hvis man vil afvente de lovbeftalede Jernbanearbejders Gjennemførelse, fire, hvis man vil afvente 3 pc. Laanets Afbetaling.

DEN 11. AUGUST. Søndag. De dygtigere af vore Malere⁵ (Exner, Skovgaard) begynde dog nu at indse, at de kunne lære Noget baade af Nordmændene (Gude, *Askevold*) og af Svenskerne (Bergh, Fagerlin, Wahlberg).

DEN 13. AUGUST. Tirsdag. Vi enedes om at lade Kongen gennem Storfyrsten spørge Keiser Alexander, om han vilde tale vor Sag i Berlin. Vi antydede, at vi maatte vente Als og Dybbøl ved at tilkjendegive vor Beredvilighed til at taale preussisk Besætning.

DEN 14. AUGUST. Onsdag. Idag fik Rosenørn Brev fra Hansen, at denne havde opsøgt Arnim i Frankfurt. Det lod til, at Arnim meget ivrigt havde optaget Tanken om et Besøg af vor Konge i Berlin under Tre Keisermødet.

DEN 15. AUGUST. Torsdag. Vi mødtes hos Hall i Holsteins Fraværelse og vedtog Rosenørns Udkast til Forestillingen til Kongen om Brevet til Keiser Alexander.²⁰

DEN 16. AUGUST. Fredag. Rosenørn fik med Nød og Næppe fat paa Kongen idag efter Udstillingsbesøget.

Idag skriver Bille paany til Rosenørn for [at] anbefale et Forsøg ved Berliner-Keisermødet. Han dvæler ved den Betragtning, at Art V er Bismarcks personlige Værk,²⁵ og at han vil være den Sidste, der frivilligt kan opfylde en saa upopulær Bestemmelse.

DEN 17. AUGUST. Lørdag. Prindsessen af Wales kommer. Idag reiste Storfyrsten med det aabne Brev.*

DEN 19. AUGUST. Mandag. Myntkonferencen aabnes³⁰ idag.

* Formen blev, at Kongen skrev et Par Ord til Keiser Alexander og vedlagde Udenrigsministeriets Beretning om Danmarks Stilling og Krav.

DEN 20. AUGUST. Tirsdag. Falsterbanens Aabning og Juristmødet medfører Udsættelse af Myntkonferencen i en Uge. Det norske Forslag, som fremkom igaar, skal omdeles trykt.

- 5 DEN 21. AUGUST. Onsdag. Falsterbanen aabnes. Tietgen bearbejdede Nordmændene igaar ret godt, saa det Forslag sagtens falder til Jorden. Men det seer noget tvivlsomt ud, om det vil lykkes at vinde Enhed.

10 DEN 22. AUGUST. Torsdag. David melder sig til Afgang ved Bureauet — i Vrede over Fønnesbech—Tobiesen.

DEN 24. AUGUST. Lørdag. Juristmødet slutter. Det gik over Forventning.

15 Idag afgiver den militære Forsvarscmsn. sin Betænkning (under Direktørernes ^{Pedersens}/_{Thomsens} Ledelse).

a) Søoff. A. Schultz. Bruun. Ravn. Carstensen.

b) Kauffmann. Ernst. Koefoed. Klein. Ravn. Tvermoes. Overslagene ere vistnok meget usikre.

20 DEN 27. AUGUST. Tirsdag. Fønnesbech's Jernbanebudget næste Aar bliver 2,300,000, foruden 300,000 Rdl. til Limfjordsbanen. Haffner truer med, at hans Militærbudgetter begge ville stige, saa de i det hele naae til 6,900,000 Rdl.

25 Da Sponneck vilde lade stemme over Andresen's Forslag til en norsk Myntlov idag, fik Fenger Afstemningen fjernet ved at betragte det som et Forhandlingsemne, idet det var affattet i en Form, der ikke ret vel tilstedede Ændringsforslags Frem sættelse. Aschehoug greb denne Vending, og dermed forsvandt det. Nu kom Fengers Forslag.

30 DEN 29. AUGUST. Torsdag. I Myntkommissionsmødet idag vilde Ekman ikke ret forsone sig med den Tanke, at Dk. skulde komme saa let til Ændringen som efter Fenger—Levy's Forslag. Skogman indbringer et Forslag om 123 Guld kroner istf. 124 paa 1 Mark Guld.

35 DEN 31. AUGUST. Lørdag. Monrad bryder med J. A. Hansen i Hedehusene. Monrad vinder Terrain hos de

Mindre paa Landet, men Proprietærerne og Forpagterne ere stærkt imod ham.

Hvis det virkelig kunde antages at have været Leonhardt—Schwartz's Plan at bruge Juristmødet til en Udtalelse imod Edsvorneretten, mislykkedes det aldeles; i 5 Virkeligheden har Sagens Forebringelse paa dette Aars Møde snarere været et Træk af Modstanderne, som vilde forhindre Vennerne af Meddomsmandsinstitutet fra at tage det forrige Juristmødes Udtalelser for det i de mindre og Mellemsagerne til Indtægt for det ved de store Sager. 10

DEN 1. SEPTEMBER. Søndag. Høgsbro var temmelig længe hos Grundtvig i Eftermiddag. De forskjellige Grundtvigianere rives noget om den Gamle i Anledning af de forestaaende Valg.

DEN 2. SEPTEMBER. Mandag. Vi holdt Revu over 15 Lovforslag.

Hall: Skolel.

Fonnesbech: Communalbeskatningsf. (tillige Kbhvn.)
kan ikke } Kjørselslov
blive færdig } Fattiglov 20
til 7. Oct. } Bro—Ribe—Jernbanel. Sjæll.

Haffner: Hær. Søværnsl. Lønningsl.

Klein: Dampm[askiner]. Udpantn. Skiftel.

Jeg Myntl. Bygningsafg. Sukker. Tobak o. s. v.

Holstein blev overvældet. 25

I Statsraadet stilledes Medaillesagen indtil videre i Bero, da Kongen ikke kunde bequemme sig til at tilbagekalde den tidl. Res. af 1864.

Plessen faaer sin Afhændelsesbevilling.

DEN 3. SEPTEMBER. Tirsdag. *Trekeisermødet i Berlin*. 30
Gortschakow kommer til Berlin.

Garde holder stærkt paa Afskaffelsen af Præsidentembedet paa St. Croix med særdeles Hensyn til de personlige Forhold, Stakemann mindre heldig, men Hattensen end uheldigere, hvis Rosenstand Overd[ommer]. 35

DEN 4. SEPTEMBER. Onsdag. Ramus sender mig Roesukkerskattel. efter Materialbeskatningsprincippet.

Det synes efter min Samtale med Ehlers og Gammeltoft idag, som mine Betingelser for Godkjendelsen af Fæstningsterrainsbebyggelsesplanen ingen Vanskelighed ville møde.

5 I Myntcmsgmødet idag forkastedes til Nordmændenes Sorg Fengers § (Sponneck, Tietgen og de Svenske). Da Tietgen mærkede Faren, gjorde han omkring og hjalp til Forkastelsen af Sponnecks Forslag, at al anden Guldmynt udtrykkelig skulde forbydes.

10 DEN 5. SEPTEMBER. Torsdag. Myntcmsgmødet idag gik ret godt, men Sponneck's Minoritetsreservation (tiltraadt af de tre Svenske) at Conventionen maa antages at udelukke videre Autonomi paa Myntomraadet, kan endnu volde adskillig Vanskelighed, hvis den ei opgives.

15 Keiser Alexander kommer til Berlin idag. Ventelig er det dog Gortschakow, der har foranlediget den Tredies Tilkomst.

DEN 6. SEPTEMBER. Fredag. Atter Myntconference-møde. Enkelthederne tilfredsstillende fastsatte. Nu skal 20 Punctuationerne endelig affattes og Udkast til Betænkning gjøres af Sponneck i Samraad med Fenger.

Keiseren af Østerrig kommer til Berlin.

Falbe har ved Overrumpling faaet Rosenørn's Samtykke til at blive i Berlin under Keisermødet for at tale 25 med Andrassy, naar denne dertil gav Lejlighed. Da Falbe bildte R. ind, at Kongen havde paalagt Falbe at gaae til Berlin, skal han jo nok selv fremskaffe Leiligheden.

DEN 7. SEPTEMBER. Lørdag. Storfyrsten har telegrapheret, at »han har afleveret Brevet.« Mere veed Dag- 30 mar ikke.

DEN 8. SEPTEMBER. Søndag. Grundtvigianerne ville bygge en Kirke. Skal det hænge sammen med Tietgen's gamle Plan at fuldføre Marmorkirken?

DEN 9. SEPTEMBER. Mandag. Hansen, som først skrev 35 til Klein, at Arnim ikke havde kunnet faae Nogen med sig, og at vi maatte have Taalmodighed i nogle Aar,

sendte siden et Brev til Rosenørn, hvorefter der var sluttet en Tractat mellem Alex. og Vilh. ^{29/8}, hvisfølge det slesvigske Spm. skulde afgøres de souverain à souverain!

Denne urimelige Pstd. var Udgangspunktet for en ikke ⁵ mindre urimelig Begjæring om, at Hansen skulde underrettes om Alt hvad Kongen og Kronprindsen gjorde og sagde, og fra Storfyrstinden gennem Fru v. Flotow om Alt hvad der skete ved det russiske Hof!!!

DEN 10. SEPTEMBER. Tirsdag. I Procescms. kom vi ¹⁰ ind paa Hovedspm. om Udpantningsinstitutionens nuværende Stilling (Grundvolden er rystet derved, at Amtmandens Competence til at udstøde Udpantningsordre kan bestrides i Hsd. til Grl.), og om Forholdet mellem Paaanken og Regresspørgsmaal, navnlig m. Hs. til, hvor- ¹⁵ ledes selve Auctionen skal kunne standses.

Baade Falbe og Quaade melde, at den slesvigske Sag ikke kommer frem i Berlin ved denne Leilighed.

I Myntcms. anbefalede Aschehoug det tydske Systems Indførelse. Fenger, som var advaret, talte derimod, alle ²⁰ 8 stemte imod, kun Aschehoug for. Ganske sindrigt ordnet. Derpaa vedtoges de fleste §er af Myntconventionsudkastet.

DEN 11. SEPTEMBER. Vi havde en Conf. om den nordiske Rets Encyclopædi; det viser sig, at Asch. ikke ²⁵ kan klare Sagen, medmindre han *enten* faaer Brandt til at gaae i Ilden, *eller* det Hele udsættes et Aar (til han er færdig med andet Bind af Grundloven).

DEN 12. SEPTEMBER. Tirsdag. Bj. Bjørnson optræder paa Vennemødet — forargende. Nu vil Newton og lægge ³⁰ Telegraph mellem St. Thomas og Bermudas. Tietgen vil først gjøre det i 1874; men Newtons blev da ikke stort før, om det end var Alvor.

Dronningen driller Bille med ikke at ville modtage ham og hans Kone, uagtet de for længe siden have be- ³⁵ gjæret Audients. Kjær bilder sig ind, at han staar sig

godt hos hende nu, uagtet hun er yderst misfornøjet med hans Udnævnelse.

Idag kommer Storfyrsten atter tilbage hertil. Keiser Alexander skiltes fra Keiser Vilhelm paa Veien til Marienburg, hvor en Hundredaarsfest holdes i Anledning af Vestpreussens og Ermelands Indlemmelse. Festen er aldeles *tydsk* antislavisk.

Bjørnson kom aabenbart med den Plan at hyldes som Grundtvigs Efterfølger, men blev udhysset.

10 DEN 13. SEPTEMBER. Fredag. Vedel holder endnu paa Lind til Washington, hvilket er saa meget uheldigere, som Hall atter bringer Bille frem efter et Ønske fra dennes Kone. Billes Udnævnelse vilde i høieste Grad forfærde Kronprindsen.

15 Efter Myntmiddagen gik jeg med Beckfriis, Skogmann og Ekman til Adlercreutz, der var kommen om Middagen. Vi opmuntrede ham til at interessere sig for en snarlig Afslutning af Myntconventionen.

DEN 14. SEPTEMBER. Lørdag. Voldgiftsretten i Genève har nu endt sit Arbeide. Der tilkjendes Amerika en Erstatning af omtrent 3 Mill. Lst. Men til hvor Meget ville nu de counter-claims beløbe sig? Storfyrsten fortæller, at Faderen har talt med Keiser Vilhelm om vor Sag; men denne skjød den fra sig for Øieblikket; 25 der var mange Vanskeligheder ved den. Selv fandt han Tilstanden i Tydskland forskrækkelig; Kampen i Anledning af Jesuiterloven er voxende. De to andre Spm., som Bismarck frygtede, vare Tilbagegivelsen af Kongen af Hannovers Privatformue og Lettelse for Frankrig.

30 DEN 16. SEPTEMBER. Mandag. Kronprindsen og Kronprindsessen (som igaar ikke traf Kong Carl) kom idag til Malmø lidt efter Kongens Ankomst. Denne er meget angreben efter Søreisen, men der tænkes dog paa, at han skulde reise i Morgen.

35 Borgerrepræsentanterne gik efter Magistratens Indstilling glat ind paa mine Betingelser for Stadfæstelsen af Fæstningsterrainets Bebyggelsesplan.

Vi enedes om at indstille Hegermann til Washington (imod Lund (Vedel, Hall par dépit) og Bille) (Hall, Klein). Det frivillige Fattigvæsen faldt i Vandet.

DEN 17. SEPTEMBER. Tirsdag. Møde i Myntcms. Idag faaer jeg det endelig vedtagne Forslag til Myntcms. og sender det til Beck—Friis. ⁵

I Procescms. klarede vi endelig Udpantningsudkastet. Nellemann har lovet snart at levere Forslagene til endelig Redaction af Skiftel.

Olivecrona forklarer mig, hvorledes Sparre vel i en mindre Kreds af Indbydere fik et Udvalg sat til Spms. Opstilling, men aldrig sammenkaldte det og paa egen Haand afgjorde de to Thematas Opstilling. Han troer fremdeles, at Sparre, hvis Nogen af den svenske HR. var kommen, vilde have begjæret en Opinionsyttring imod H. R. til Fordel for hans Forslag. ¹⁵

DEN 18. SEPTEMBER. Onsdag. Møde i Myntcms. om Slutningen af Motiverne. Beckfriis har udsendt Forslaget til Adlercreutz.

Beretningen fra Malmø er høist mørk. Ikke mindre mørk er Holstein, som i Aanden seer sig slagen (efter J. A. Hansens Angreb i Søndags), og spaaer Hall's Fald for Hartvigsen og Amagerne.

Berl. Tid. bringer en mærkelig Artikel af G. om Hærforsl. Kan det være med Haffner's Minde, at Befæstningstanken saaledes haanes og hele Hærplanen betegnes som forkastelig. ²⁵

Jeg skrev til Wörn og spurgte, om den svenske Mynt ikke kunde udmynte noget Skillemynt for os.

DEN 20. SEPTEMBER. Fredag. *Valg til Folkethinget.* ³⁰ Bille kom ikke tilorde for Spektakelmagerne, men seirede med Lethed. Ogsaa Hall slog aldeles Hartvigsen. Hage valgtes ved Kaaring. Holstein-Ledreborg slog Rugaard.

Nu sætter Generalpostdir. Spm. om en Dampfærge over Store-Belt i Bevægelse. Skal Jylland have en Bro, maa Sjælland—Fyen vel og have sin Færge. ³⁵

DEN 21. SEPTEMBER. Lørdag. Nu vil det vel være det Rette at lade den gamle store Myntcms. udtale sig om Overgangsbestemmelserne til Myntreformens Gjen-nemførelse.

- 5 Fr. Bille gjør et noget mindre gunstigt Indtryk paa mig, end jeg havde ventet. Maaske er han blevet noget for engelsk-amerikansk, hvilket kun altfor meget stemmer med hans Natur. ‘

Klein og Holstein seirede da (den Sidste aldeles imod 10 Kruse's Forventning; J. A. Hansen havde skadet Kruse ved sin Voldsomhed mod Holstein).

Dinesen seirede og. Derimod faldt Monrad for nogle faa Stemmers Overtal. Hundrede Slagelseboere gjorde ved at stemme for Tauber Udslaget imod Kn. Pedersen. 15 Mørck og Ree holdt sig.

DEN 22. SEPTEMBER. Søndag. Jeg forklarede Fenger idag Virkningen af:

- 1) at jeg gik ind paa at lade Reservefondet saavidt muligt bære de off. Arbeider;
- 20 2) at de indirekte Afgifter ere stegne med $\frac{1}{2}$ Mill. Jeg har et Overskud af 700,000 Rdl. ifølge disse to Momenter forenede Virksomhed.

Altsaa gives 175,000 til Hall's Skolelov, 25,000 til Klein's Skiftelov.

- 25 De tilbageblivende 500,000 uddeles til:
- 1) Bygningsafgiftens Nedsættelse (100,000 Rdl.);
 - 2) Toldl. (250,000 Rdl.);
 - 3) Skibsafgiftens Nedsættelse (150,000).

Kongen befinder sig endnu noget ilde; han kan ikke 30 ret staa paa Benene; der bliver saaledes ikke Statsraad for det Første, men 1) isl. Post, 2) Kbhvn.s Fæstningslaan og 3) Myntcs. Gang gaaer gennem Cabinettet.

DEN 23. SEPTEMBER. Mandag. Jeg betvivler noget, at Fenger har gjort vel i at faae Udgangen af 1873 fastsat 35 som Tidsgrændse for den nye Regningsenheds Indførelse. Sponneck stemte imod. Levy gjorde Indsigelse, ligl. David.

Idag confererede jeg med Ramus (Jørgensen) om Sukkerbeskatningen. Naturligviis vil Udbyttebeskatningen blive foreslaaet. Det ansees ikke nødvendigt straks at komme med Forslag til Beskatning af Melasse-Brændevinet.

5

Haffner er meget tilfreds med Udfaldet af de Forhøjer, han i Onsdags, Torsdags og Lørdags havde om Forsvarsplan med de høie Land- og Sømilitære. Betyder Lidet.

DEN 24. SEPTEMBER. Tirsdag. Fønnesbech faldt i Vandet idag med sit (Tobiesenske) Forslag om Nedsættelsen af en Commission til Undersøgelse af Arbejderforholdene overalt i Landet. Skal Undersøgelserne kunne overkommes og føre til Noget, maae de localiseres og begrænses.

10

Udsættelsen af Rigsdagen blev endelig besluttet.

15

Den skal nu blive bekjendt.

Det besluttedes, at jeg skulde forelægge Finantsloven inden Udsættelsen.

Jeg indsender den store Commissions Betænkning om Myntsagens Gjennemførelse, hertil medregnet den tvivlsomme Tidsgrændse.

DEN 25. SEPTEMBER. Onsdag. David bliver nu i Stillingen til Udgangen af dette Finantsaar.

DEN 26. SEPTEMBER. Torsdag. Nu faae vi da endelig officiel Meddelelse om Instruxionen fra Krigs- og Indenrigsm. til de slesvigske Myndigheder. De ere udfærdigede den 2. Sptbr., men man havde opsat at underrette det preussiske Udenrigsmst. derom.

25

Sponneck gav (gjennem David) *Gyldenchrone* daarligt Skudsmaal som Sekretær i Myntconf. Alligevel er han dog vel nærmest til at blive Legationssekretær* — hvis hans Sindstilstand ei volder Betænkelighed.

30

Klubien har erklæret sig villig til at indtræde i Sø- og Handelslovscoms med det Hverv at gjøre Udkast til Vexellov. *Schlegel* maa jo og indtræde.

35

* Han skrev i sin Tid Luxemborg-Artkl. i »Fædr.«.

Hall og Hagedorn omgjorde Udkastet til Throntalen, medens Holstein fulgte Kongen paa Revuen!

DEN 27. SEPTEMBER. Fredag. *E. Frijs* (som vilde have fulgt Kong Carl privat) har nu modtaget Kongens Tilbud om at gaae til Begravelsen som dansk Afsending. Saaledes slap vi for Carlsen. (I Sommer bad denne Kongen om at blive Geheimeraad!)

DEN 28. SEPTEMBER. Lørdag. I Procescommissionen blev Nellemann's og Ricard's Ændringsforslag til Skifte-¹⁰ loven gennemgaaede. Rimestad, som nu var kommen, havde imidlertid nogle Betænkeligheder m. Hs. til Arvingernes Stilling, hvorom han maa stille Forslag til næste Gang.

I Myntcms. enedes man imod Fenger om at lade Ti-¹⁵ den til Regningsenhedens Indførelse blive bestemt af hver Regjering for det enkelte Land, efter foregaaende Forhlg. med de andre, dog ikke sildigere end $\frac{1}{1}$ 1875.

DEN 29. SEPTEMBER. Søndag. De tyske Aviser tage Kong Oscars Sindelag til Indtægt i Modsætning til Kong²⁰ Carls Sindelag. Omvendt er Mistilliden til Oscar i Sverrig ikke ringe. Selv Mænd som Borgmester Clairfeldt i Kristianstad kunne harzardere Yttringer som denne: Hvis Oscar bliver Konge, have vi Republik inden eet Aar.

Det paastaaes, at Dronningen øver megen Indflydelse²⁵ paa Oscar.

Fonnesbech har nu faaet L. Petersen (med David o. s. v.) til at overtage ogsaa begge Afdelingerne af Vestbanen for den Sum, til hvilken de udbødes. Det kneb at faae ham til at gaae ind paa den lovbefalede Slutningstermin,³⁰ $\frac{1}{7}$ 1874.

DEN 30. SEPTEMBER. Mandag. Efter Aftale med Sponneck har jeg bestemt at sætte Myntconferentsebest. i Min. Tid. samtidig med, at Ekman sætter den i Gøthebg. Aviserne.

³⁵ Holstein har faaet Kongens Tilladelse til at true Nielsen (By og Land) med at Kongen inddrager Understøttelsen

af Civillisten, hvis han fremdeles skriver imod Ministeriet. En anden Uoprædiker er Michelsen, som satte Hartvigsen op imod Hall — han hader begge lige meget, saa han vilde i ethvert Fald have sin Tilfredsstillelse ved Kampen. 5

Nu er Rosenberg kommen til den Erkjendelse, at Heimdals Ophør bør give ham Opfordring til at samle sig til et større Arbeide. Han tænker paa at skildre Grundtvigs Virksomhed.

DEN 4. OCTOBER. Fredag. Aschehoug melder, at den 10 norske Regjering har benyttet Helligesens Nærværelse til at forhandle om Myntconventionsudkastet. Han troer, at Statsraadet vil anbefale det, trods adskillig Indsigelse fra først af. Det var navnlig Helligesen, der havde Betydeligheder. 15

DEN 7. OCTOBER. Mandag. Jeg forandrer det af Myntcms. gjorte Forslag til en ny Art. XVI i Myntconvsudkastet, for at det kan blive klart, at det ikke er nødvendigt at aabne Adgang til Guldmyntens Benyttelse og at indføre Regningsenheden paa een Gang. 20

Krabbe spørger, om man ei kan lade den gjentagne Edfæstelse af ældre Rigsdagsmænd bortfalde. Efter Samraad med Andræ og Madvig svarer jeg jo for dem, der have aflagt Ed paa Grl. 1866.

DEN 8. OCTOBER. Tirsdag. Sarauw* skriver, at den 25 nye Red. af Kreuzzeitung** ikke vilde have Noget imod, at vi fik Linien Gjennerbugt—Høyer. Han — hvis »politiske Forudsigelser endnu aldrig have slaaet feil« — spaaer inden faa Aar en ny fransk Krig; med Rusland maa Preussen og have Krig, inden Rusland faaer sine 30 Kræfter fuldt udviklede. Sarauw, som i Begyndelsen indsaar, at han maatte gaee af, seer nu deri en Uretfærdighed; han pønser paa russisk Ansættelse.

* Treuenfels.

** Nathusius Ludom.

DEN 9. OCTOBER. Bille kom omsider idag til mig for at opfordre til en Henvendelse til Bismarck, som i den slesvigske Sag kan gjøre hvad han vil, og med hvis Bortgang enhver Udsigt forsvinder. Det er Bille, som
 5 har sat Liv i Pressen (Times—Spennersche Ztg. (Wehrenpfennig) Treuenfels o: Sarauw o. s. v.)

Han opsøgte i Mai d. A. i Berlin Ægidi i Udenrigsm. og Wpf. (Spennersche Ztg.); Zabel og Frensdorf vare lidet villige til at gaae ind paa vor Opfattelse; Lasker
 10 end uvilligere. Alle henviste ligesom Windhorst til Bismarck. Da Rosenørn ikke turde optage Begjæringen om 5000 Rd. paa Finantsforslaget, tilbød han Bille selv at udrede dem; Bille modtog 1000 Rdl. som Bevis, der kunde forelægges Broberg, Adler, Suhr o. s. v.; saaledes
 15 risler Pengene.

DEN 10. OCTOBER. Torsdag. Skeel tilstod, at Oppositionen mod Fenger var bleven personlig af Frygt for Indkomstskatten; han skjulte, at det var nok saa meget Frygten for Bygningsafgiftens Forhøielse; i Aar synes
 20 han, ligesom Fischer, at ville være ministeriel.

DEN 11. OCTOBER. Fredag. Ramus begynder at forklare sine Toldforslag for mig.

Bille forlanger nu Hjælp til at besvare Art. i Spn. Ztg. som vil kaste Skylden for de afbrudte Forhlgler
 25 om Nordslesvig over paa Danmark. Det er Skade, at disse Forhlgler ikke i sin Tid ere meddelte Rigsdagen. Det bliver vist nødvendigt at gjøre det.

Bjørnsons pangermanistiske Iver har nu under Hedlunds og Sverdrups Indflydelse bragt ham til at optræde
 30 som Tydskhedsven, der prædiker Forsoning for det danske »Christenfolk«. Grundtvigianerne ere noget overraskede og fortunlede.

DEN 12. OCTOBER. Lørdag. Heydebrand kom nu med Udenrigsministeriets Svar i Arkivsagen. Vedel fandt, at
 35 at der var nogen Udsigt til en Udjævning.

Tietgen fik idag Kabeloverenskomsten underskrevet i Paris, men den skal foreløbigt holdes hemmelig.

DEN 13. OCTOBER. Søndag. Hasenclever holder Arbejdermøde mod Eisenachmændene.

Frijs har Betænkelighed ved at røre sig med Art. V. 5

1) Tidligere vilde Bismarck ikke, da han talte med ham, for ikke at tale om Forhøjgerne med Bucher.

2) Nu efter 1870 har Keiseren [af] Østerrig maattet tage et slesvig-holst. Regiment.

3) At Tøjlerne i Pressen slappes betyder maaskee kun, 10 at han vil lokke os til at give ham en god Lejlighed til at afbryde det Hele.

Kong Oscar har sagt til ham, at vi maatte opgive alt Haab. — Han selv havde raadet til at staae os bi; det var hans bittreste Gang, da han i Oct. 1863 maatte gaae 15 til Glücksborg for at sige Kongen, at Broderen ikke kunde holde sit Løfte (ifølge Brev, da han kom fra Tydskland).

DEN 14. OCTOBER. Mandag. Frijs havde faaet det Indtryk, at Dronningen af Sverige var os velvillig. Han havde fra yngre Aar Godhed for Kong Carl, der gjerne 20 gav, og naar han gav, helst gav det Bedste, han kunde give. Var Frijs ei bleven Kongens Afsending, saa var han reist paa egen Haand.

DEN 15. OCTOBER. Tirsdag. Leth optræder atter mod Bjørnson, ligesom alt Grove har gjort det. Høgsbro indskrænker sig foreløbigt til at aftrykke Oplandstidendes bjørnsonske Artikel. 25

E. Poulsen Shylock.

Mantzius, som har maattet taale Cetti som Buddinge, maa nu finde sig i at miste Shylock ved Poulsens Over- 30 lenghed.

DEN 17. OCTOBER. Torsdag. Loria og J. A. Hansen arrangere nu et stort socialistisk Andragende til Folke-thinget i Anledning af Politidirektørens Forbud 5. Mai.

DEN 18. OCTOBER. Fredag. Idag fik jeg Haffner's Me- 35

5 morandum om Danmarks Forsvar med Forklaringen om 15 Millioners overordentlige Anvendelse i 5 Aar. (1873—1878). I ethvert Tilfælde gaaer det ikke an at begynde før 1874 $\frac{1}{4}$, og Udgiften maa, hvis den skal kunne

10 DEN 19. OCTOBER. Bille har nu virkelig hentet Fallesen, der reiser til Blixen. Han overrasker Hoffet med den Forsikkring, at Blixens Befindende er saa slet, at hans Samvittighed driver ham til endnu engang at op-

15 DEN 20. OCTOBER. Søndag. Bille har faaet sit Svar paa Art. i Spen. Ztg. tilbage med Bemærkning, at det og for os vil være bedst ei videre at røre ved Sagen nu.

DEN 21. OCTOBER. Mandag. Fr. Bille sagde mig igaar, at Wærn havde god Tro til Myntconventionens Gjennemførelse i andet Kammer; Helligesen havde derimod stor Tvivl m. Hs. til det norske Storting.

20 Idag afsluttes foreløbigt mine Toldsamtaler med Ramus. Fenger holder bestemt paa Riistolden, men vil gjerne opgive Salttolden; han henstiller Indførelsen af en Accise paa Cichorien. Han fraraadede bestemt Nedsættelsen af Brændeviinstolden (den Spiritus, der indfø-

25 DEN 22. OCTOBER. Tirsdag. Efter Beretning fra Vind skal Vladimir forloves med en Mecklb.—Schwerinsk Prindsesse, som har sat igjennem, at hun har faaet Lov at beholde sin Tro.

30 Raasløff er her. Det er vel ham, der har gjort Fønnebech vild i det helsingørske Havnespm., som nu skal gjøres til Livsspm. for Danmark, for hvis Skyld Rusland vilde forsvare os, naar vi anlagde en stor Statshavn.

35 DEN 23. OCTOBER. Onsdag. Den sønderborgske Dep. har Audients hos Delbrück. R. Schmidt, som længe har

hadet Bjørnson, har nu faaet R. Nielsen til at opsigte Bjørnson Huldskab og Troskab i Anledning af hans Pstd. i Aftenbl. d. 17de Octb., at Tydskerne ei tør udlevere de Tydske i Slesvig, saalænge de blot høre Hadets Ord herfra, til de Danskes Tirreri («som noget quindagtigt, den vakkre danske Nation er stærkest i af alle Folk i Europa, og som Tydskerne kiende lidt til). Bjørnson veed næppe selv, hvilken Skade han gjør.* Ogsaa Bismarck sagde i Sommer til Bernstorff Gyldensten, at der ikke kunde være Tale om nogen Afstaaelse, saalænge de Danske ei blev mere »deutsch freundlich«.

DEN 24. OCTOBER. Torsdag. Jeg gjennemgik med Andræ Schierns Oversigt over ^{1864/65}—^{66/67} og ^{67/68}—^{71/72}.

A. Munch glæder sig ved at kunne tage Hævn over Bjørnson.

DEN 25. OCTOBER. Fredag. Kong Oscar er kjendelig noget urolig m. Hs. til Civillistespm.t.s Ordning. Om det er klogt, at han af den Grund bliver i sin gamle Bolig, skal jeg ei kunne sige. Det antages ei for sandsynligt, at det nuværende Ministerium kan holde sig længe; men om det da bliver et Landmandsministerium, eller det gaaer til Henning Hamilton, er svært at sige. Det fremhæves, at Kongens personlige Indflydelse ventelig blev størst i første Tilfælde.

DEN 27. OCTOBER. Søndag. Keiser Vilhelm advarer.

De yngre Historikere** ville nu udgive et historisk Tidsskrift, som skal udkomme hver anden Maaned med 3 Ark. De ere utaalmodige og ville ikke vente, naar Anmeldelserne ere skrevne. Holm og Brun ere lidt betænkeligere, men de ældre Tidsskrifter holde sig nok al- ligevel.

* 21. Octbr. Aftenbl. bringer en ny Art. til Tydsklands Priis; noget Sandt, ikke liden Uvidenhed.

** Krarup, Bricka, Fredericia o. s. v.; med dem Elberling, Gjellerup, Nielsen o. s. v.

Da Bille ikke kunde faae Svaret om Underhlg. i 1867—68 ind i Spen. Ztg., sættes det ind i Dannevirke.

- DEN 28. OCTOBER. Mandag. Fallesen melder, at Blixen betragter det som den største Tjeneste, Bismarck kan
 5 gjøre Dmk., at han ikke ved at tilbagegive os Noget bringer os i nye Ulykker. Han vilde ikke skrive. Klein vil forbyde det af Internationales 6 Bestyrere paatænkte Møde paa Nørrefællid, som ved J. A. Hansens Bistand har faaet en særlig politisk Bismag.
 10 Klein fik Lov til at lade Crone fastholde sit Forbud mod Internationales Møder paa Nørrefællid.

DEN 29. OCTOBER. Tirsdag. Tietgen melder mig idag,
 1) at Thiers har underskrevet Telegraphdecretet.
 Suenson er i Petersborg.

- 15 2) Nu skal Byggeselskabet dannes i Henhold til Wienbergs Aftale med Communen (Bille Direktør, Meldal teknisk Consulent; iøvrigt Holmblad, Jacobsen o. s. v.) Han haaber at faae Marmorkirkesagen fremmet ad denne Vei.
 20 3) Han vil gjerne kjøbe.
 4) Han har Lübeck—Eutinbanen paa Haanden.

DEN 30. OCTOBER. Onsdag. Klein forklarede Kongen idag, hvorlunde Socialisterne vilde holde nyt Møde. Saa maa det jo forbydes, udbrød Kongen til Kleins Glæde,
 25 inden han var færdig med Forklaringen.

- DEN 3. NOVEMBER. J. Lie har hjemsendt en stor Fortælling »Tremasteren Fremtiden.« Ipsen vaander sig under Julianus Apostata, som han nu vil behandle under to store Afdelinger.
 30 Brandes, der har været i Dresden i nogen Tid, er hjemkommen, noget nedstemt; han pønser paa Udgivelsen af et Maanedsskrift.

DEN 4. NOVEMBER. Mandag. Haffner viste sig meget ivrig idag, da jeg forklarede, at jeg ikke kunde raade
 35 over mere end 3 Mill. fra ¹⁸⁷⁴/₇₅ til ham og Indenrigs-

ministeren, saa han fik halvanden i de to første Aar og siden i 6 Aar 2 Mill. aarligt. Iøvrigt klaredes Udpantningsl. og Kjørselsl.

Et Arbeidermøde beslutter at klage over Crones Forbud til Kongen. 5

DEN 5. NOVEMBER. Brock (O. I.) bekræftede idag, at Grunden til, at han ei vilde deltage i Myntconferentsen var, at Manthey først (i Stangs Fraværelse) havde henvendt sig til ham og nævnt de Fem, om hvilken der var Tale; siden efter Stangs Hjemkomst henvendte Manthey sig til Aschehoug (der ei havde været mellem de fem), uden først at tale med Brock. — Stang naaede saaledes sin Hensigt at drive ham ud — Manthey godkjenner dog næppe denne Fremstilling. 10

DEN 6. NOVEMBER. Onsdag. Suhr og Tietgen tilbyde den norske Regjering Fox til Nordhavsexpeditionen, men Tilbudet kan ikke modtages, da der igaar er sluttet Contract om »Albert« i Tønsberg, der ventes at kunne afgaae paa Søndag. 15

DEN 7. NOVEMBER. Torsdag. Wilde, som af Tietgen havde faaet en løs Meddelelse om dennes franske Telegraphbevilling og den engelsk—svenske Plan løber strax til Stockholm for ved sin personlige Forbindelse med Kong Oscar at faae Concession til en directe Traad mellem Gøteborg og England. Vedel gaaer ind paa at lade Bille anbefale Tietgens Tilbud. Madsen virker navnlig gennem Brøndstrøm imod Wilde—Gedalia. 25

Wärn er imidlertid noget bunden ved det Svar, han alt har givet en svensk Mand, der henvendte sig til ham paa Wildes Vegne i imødekommende Retning. 30

DEN 9. NOVEMBER. Lørdag. Idag kom Haffners Søværnslove. Han har optaget sine tolv Skibe af første Orden i Lovforslaget og dertil knyttet 12 Afdelinger!

Tegner fortæller mig, at nu staaer Carl's Fjernelse for Døren. Man vil gjerne have L. Petersen til ogsaa at overtage dette Arbeide. Gedalia—Tietgens Forhold vil 35

imidlertid sagtens gjøre Vanskeligheder. En Hundrede Tusind Rdl. har Tietgen i ethvert Tilfælde tabt.

DEN 10. NOVEMBER. Søndag. Vil Haffner ikke lade sine Arbeider udføre i 8 Aar (1874—1882), kunde han og udskyde Kbhvns. Landbefæstning; men ventelig vil det endmere nedbryde hans Autoritet.

DEN 11. NOVEMBER. Mandag. Da Haffner trængte paa, fandt idag en foreløbig Udtalelse Sted. Alle (Fonnesbech modstræbende) gik ind paa Haffners Forsvars-ideer i Almindelighed, men Alle erkjendte, at den finansielle Grændse, jeg opstillede, maatte iagttages, altsaa hverken Skat eller Laan. Holstein vilde øiensynligt helst have Forslaget til Kbhvns. Befæstning udskudt; det vilde Haffner aldeles ikke høre Noget om.

Haffner lovede mig at fremsende de Dødelighedsberegninger, der ligge til Grund for Avancementsforslagene.

DEN 12. NOVEMBER. Tirsdag. Wilde's Person forsvinder nu vistnok i Stockholm; han vilde nok have en Concession. »Foretagendet«, ja det var en anden Sag. Men Lysten til en directe Linie til Gøtheborg for svensk Regning er steget stærkt hos Svenskerne, i alt Fald hos Kongen. Et Spm. er det imidlertid, om de have Midler; Bildt og Davidson ryste paa Hovedet; Mannheimer siger Nei.

DEN 13. NOVEMBER. Onsdag. Haffner omdeler sit Hærordningsforslag (dog uden Tavler!). Han pleier Raad med Thomsen, der henviser til at optage hele Befæstningsplanen (40. Mill.) paa 16 Aar. Dette behager ikke Haffner.

DEN 14. NOVEMBER. Torsdag. Idag holde Deuntzer, Ewaldsen og Dam Prøveforelæsninger. Deuntzer seirer sikkert, men Facultetet vil andrage paa, at ogsaa Ewaldsen ansættes som Docent (paa nogle Aar).

Haffners Lyst til at forsvinde voxer. Holstein vilde udskyde Kbhvns. Befæstning. Hall var uklar; Fonnes-

bech gav ham et Mistillidsvotum (»han tog sin Fornuft fangen«). Rosenørn gjorde diplomatiske Indvendinger.

DEN 15. NOVEMBER. Fredag. Nogle af Haffner's Tavler kom.

Fenger er i det Hele enig med Ramus's Sukkerbeskatningsforslag. 5

Endelig har Danneskjold fremsendt Post- og Toldlønningstillæggsforslag. Det bliver nødvendigt at foreslaa nogen Forbedring. Ogsaa Ministerialassistentene røre sig for at faae Medhjælpssummerne forhøiede. 10

Paa Jagten idag var Holstein fraværende paa Grund af Halsonde; men Rosenørn og Haffner vare med. Kongen (som tidligere havde sagt til Holstein: »Der er dog vel ikke Ministerkrise«) sagde til Haffner, at han ikke ønskede større Befæstningsanlæg. Denne uventede Udtalelse forøgede Haffners Lyst til at gaae som den Mis- 15 kjendte.

Oxholm meddeler Wtz., at Afskrift af den paatænkte Tale er tilbudt Justitsministeren.

DEN 16. NOVEMBER. Lørdag. Ramus afgiver idag 20 Toldforslaget. Bille kommer med sit Forslag om Conference mellem Sagkyndige; jeg beder Vedel lade ham vide, at vor Myntmester (eller Guardein) i alt Fald kun som Sekretær kunde medgives Fenger eller hvem der sendtes. Men er en sliig Conference nødvendig? Jeg skrev 25 derom idag til Aschehoug*.

DEN 17. NOVEMBER. Søndag. Igaar Aftes kom omsider fra Haffner Forklaringen om de Beregninger, der ligge til Grund for Hærordningsforslagets tvungne Forfremmelse. 30

* Senere op ad Dagen kom de svenske Myntteknikerens Ændringsforslag gjennem Bille. Jeg skrev da paany til Aschehoug og spurgte, naar den svensk-norske Regjering var beredt til en afsluttende Forhlg. ved en anseet med udstrakt Fuldmagt forsynet Afsending. 35

Carøe har det til Behlg.; Ramus ligl. Fønnesbech's Communalbeskatningsforslag og Haffners Begjæring om Underofficerernes Adgang til fortrinlig Befordring i Told og Postfaget.

5 Holstein, Hall og Klein komme i Anledning af Haffner's Desertionslyst. De ere opfyldte af Nødvendigheden af, at Ministeriet holder sammen trods Haffners sandsynlige Afgang.

Serrons les rangs, siger Hall; det have vi før maattet
10 gjøre. Det kan være meget sandt Altsammen; og fra et ironisk Standpunkt kan det være Holstein vel undt, naar Hall tilsyneladende for Alvor foreholder Holstein som den simpleste Sag af Verden, at CPrs. selv maa tage Krigs- og Marineministeriet, saameget mere som han in-
15 gen Portefeuille har. Men som en virkelig Udvei er Ironien for drøi.

Jeg opfordrede Holstein til at tiltræde Vandkomiteen.

Holstein med Hall spurgte Fønnesbech, om han følte sig bunden til at gaae med Haffner, hvis denne gik (lige-
20 som Haffner i Sommer, hvis F. gik.) Dertil følte han sig aldeles ikke opfordret eller forpligtet.

DEN 18. NOVEMBER. Mandag. Jeg telegrapherede idag til Aschehoug, da Statsraad bebudedes til imorgen i Chra. til Myntsagens Behandling.

25 Jeg skrev til Frijs om Haffners Særhed. Jeg forestillede i Formiddags Hall og Klein, at Holstein vel kunde overtage Haffners Ministerier paa en Dag eller to, men han kunde end ikke bruges til at *forelægge* Hær- og Flaadeordningsforslagene, endsige til at forklare dem ved
30 første Behlg.

Enten Hall selv eller Thomsen maatte da overtage Krigsmstt.; alle Arbejderne vare saa sammenhængende, at vistnok kun han kunde gjøre det. Hall vilde naturligvis ikke tage Mstt., men følte dog nok, at jeg havde
35 Ret i at erklære Holstein for en Umulighed.

Om Aftenen fastholdt Haffner vel sine Krav, men med mindre Bestemthed. Dertil bidrog *deels* maaskee et kjø-

lende Pulver, Grev Frijs havde administreret ham, *deels* den Opdagelse, at Forberedelserne vare saa ufærdige, at der nu til Fæstningsværkerne behøvedes 2½ Mill. Mere. Han maatte altsaa selv nu give 6 Aars Frist, da Arbejderne ikke kunde udføres hurtigere (Sprogø-Fortet opgaves). Ved Siden deraf henstillede han den fuldstændige Befæstningsplan opgivet til 40 Mill. nedsat til 32 fordelt paa 16 Aar uden anden Bevilling til Marinen end de 600,000 Rdl. Det nye Hærordningsforslag vil kræve et Tilskud af omtrent 200,000 Rdl. aarlig foruden 300,000 Rdl. til Heste. Flaadeforsl. omtrent 100,000 Rdl.

Iøvrigt undslap der ham den Yttring, at han havde bundet sig ligeoverfor de høiere Officerer — ja det er Ulykken.

DEN 19. NOVEMBER. Tirsdag. Jeg meddelte Frijs Haffner's lidt forandrede Holdning.

Ved Sammenkomsten mellem Centralcomitéen og dem, der vilde indbyde, var der nær opstaaet ulægelig Strid. Tilsidst enedes man om en Fællesindbydelse, der underskrevet fra Centralcomitéens Side af Formanden og Kassereren. Jetsmark er traadt tilbage.

DEN 20. NOVEMBER. Onsdag. Jeg besøgte Haffner idag. Det synes som han ikke tør sprænge det Hele. Han sendte mig siden de forskjellige Comitédutalelser, der synes mig svage.

DEN 21. NOVEMBER. Torsdag. Ministermøde.

1) Fønnesbech urolig, fordi han ikke kan sætte store Gjæringer i Aviserne.

2) Værneskatsforslaget mildnes, men ellers maa det frem trods Fønnesbechs Uvillie.

3) Klein meddeler, at Kongen gjennem Oxholm fravog den med Frijs trufne Aftale, at Audients skulde nægtes Würtz & Co. Det antoges, at Klein maatte have Kongens Bemyndigelse til at svare paa den Justitsmst. tilsendte Adresse.

4) Jeg meddeler, at jeg er betænkt paa Udvikling af

Lønningstillæget fra ifjor og 10 pc. af Medhjælpssummerne. Haffner vil saa med; naar det kommer til Stykket vel og Klein.

DEN 22. NOVEMBER. Fredag. Ramus sender nu, uden
 5 at have talt om det, Lovf. om Grændsetoldps. Lønning. Dette er imidlertid affattet som Tillæg til Lov 2. Juli 1870; der kan nu aabenbart ikke forelægges to Tillæg, og det maa altsaa sammenarbejdes med det andet.

DEN 24. NOVEMBER. Søndag. Nu kommer det for en
 10 Dag, at man i $\frac{\text{Stockholm}}{\text{Chra.}}$ har behaget at udnævne Bille til dansk Underhandler. Dette gaar ikke i den Forstand, at Fenger ikke skulde faae samme Stilling som Wärn og Helliesen. Men ellers kan Bille jo gjerne være med.

Det er Hansen, der læser Tydsk med Gambetta. Kong
 15 Oscar har i Christiania efter et Taffel formaet Birch til at række Sibbern Forsoningshaanden.

DEN 25. NOVEMBER. Mandag.

1) Statsraad.

Klein fik Bemyndigelse til at afvise Internationale's
 20 Andragende om Undersøgelse af Crones Forhold.

Kongen var naturligviis urolig over, at Regjeringen ikke havde gjort mere Larm af Understøttelse til de Vandlidte, men turde dog ikke ret give ondt af sig.

2) I Ministerraadet klaredes Fattigl. Tillæg til Næringsl.
 25 m. v. Toldl. Sukkerbeskatningslf. m. v.

Værneskatsfh. holdt sig med nogle Ændringer, trods Fonnesbechs nye Ændringer.

DEN 26. NOVEMBER. Tirsdag. Idag fik jeg tilsendt Aftryk af Prot. i norsk svensk Statsraad d. 20. Nov. Brock
 30 har nu bestemt besluttet sig til at optræde mod Conventionsforslaget; hvilken Betydning Statscontoirets Indvendinger kunne faae i Sverrig, veed jeg endnu ikke. Imorgen reiser Svendsen og Groth.

Jeg aftaler med $\frac{\text{Ramus}}{\text{Klein}}$ og Fonnesbech en Forandring i
 35 Tobaksbeskatningsl., hvorved Communens Medvirkning afløses af Politimesterens.

DEN 27. NOVEMBER. Onsdag. I Ministermødet klares et Par mindre Lovforslag og Lovforslag fordeles mellem Thingene.*

Nu endelig foreligger fra Amtmanden Begjæring om Ingeniurbestand og Soldater. Man betænker rigtignok ⁵ ikke, hvor lidt vi faae. Fønnesbech skal skrive en Beretning til Kongen, der kan offentliggjøres inden Rigsdagens Sammenkomst. Fønnesbech reiser Spm. om han eller Finantsm. skal behandle Erstatningssagen.

DEN 29. NOVEMBER. Fredag. Bille bliver nu ¹⁰ Medunderhandler med Fenger. I den Anledning sendes et Par Ord til Fenger fra Ministeriet i Henhold til den trykte Protokol.

DEN 30. NOVEMBER. Lørdag. Statsraad. Fønnesbech forelagde Fattigl. m. v. Jeg mine Lovforslag. ¹⁵

Nu bliver Martensens Erklæring over J. A. Hansens Klage over Fibiger offentliggjort.

Krabbe vil ikke sætte Finantsf. paa Dagsordenen før paa Mandag otte Dage.

DEN 2. DECEMBER. Mandag. I Ministermødet frem- ²⁰ kom Fønnesbechs Stormflodsberetning; den uheldige Slutning udgik og Hall indgav Fønnesbech den Tanke at gjøre en uopfordret Meddelelse. Fønnesbech vilde derhos have nogle Raad om, hvad han skulde sige; først vilde han jo gaae noget vidt — saaledes lød i det Mind- ²⁵ ste hans Ord — men da han mærkede Modstanden fra alle Sider, svandt det ind; han havde kun meent en Ordning af Digevæset.

Haffners Hær og Søordningsl. gennemgaaes. Han be- ³⁰ gjærede med megen Lidenskab Tilskud til Underoffice- rernes Lønning, som Følge af min Tilskudslov; i Værne- skatsl. vilde han aldeles ingen Ændring gjøre.

*) Af Hensyn til Haffner maatte Fønnesbech udsætte Limfjordsbro og Ribe Baneforslag for Øieblikket.

DEN 3. DECEMBER. Tirsdag. Fønnesbech synes at være sluppen fra sin Stormflodsberetning, uden at være kommen til nogen synderlig Skade.

Jeg bliver mere og mere betænkelig ved at lade Haffner fremlægge Værneskatsl. i dens nuværende Skikkelse.

Platens Afgang er nu for Kong Oscar en besluttet Sag. Den virkelige Grund er ikke den gamle Søofficersstrid, forsaavidt har der jo fundet en stor Forsoning Sted —, men det er de Inddragninger og Beparelser, som han vil sætte igjennem paa Udenrigsstaten; der er i hans Departement almindelig Forbittrelse paa ham.

DEN 4. DECEMBER. Onsdag.

Jeg bestemmer mig til at forbyde Haffner at forelægge den af ham udarbejdede Værneskattel.; jeg lader Holstein dette vide, men faaer tilfældigviis Leilighed til selv at sige Haffner det. Med ham klares de militære Hovedlove. Han giver en Plan til de overordentlige Udgifters Fordeling paa 6 Aar, hvorved der ikke synes at være krævet noget Uoverkommeligt for 1873—74 eller 1874—75; men de sidste Aar ere overbebyrdede. Det Eneste, han kan gjøre gjældende, er 1877 som Grændseaaet for det nuværende tyske Flaadestadium, men hans Marineplaner kunne fremmes ved nogen Udskydelse af Befæstningsplanerne om Kbhvn. Hans eneste Indvending er, at han har bundet sig til den hurtige Udførelse, idet han kun derved fik de høie Officerers Samstemning til den Forsvarsplan, han udkastede. Jeg foreholder ham naturligviis, at det ikke kan være Alvor, at han saaledes skulde have villet binde sig uden foregaaende Forhandling med Finansministeren.

DEN 5. DECEMBER. Torsdag. Holstein og Hall finde Haffner idag i fuldstændigt Desertionslune. Jeg kunde fristes til at sige: Lad det briste; til Storm duer Holstein og Haffner dog ikke.

DEN 6. DECEMBER. Fredag. Jeg har meddelt Haffner, at fra 1875—76 til 1880—81 kan der opføres 2½ Million

aarligt; i Begyndelsen for 1873—74 (150,000) og for 1874—75 (henimod 2 Millioner) kan sættes, som han helst har ønsket det.

DEN 7. DECEMBER. Lørdag. Jeg talte med Frijs om Haffner, navnlig om Værneskatten. 5

DEN 8. DECEMBER. Søndag. Frijs bearbejder Haffner.

DEN 9. DECEMBER. Mandag. Kredsordningsl. er vedtaget (med 2 Stemmers Overtal). Finantsforsl. begynder endelig i Folkethinget. Det viser sig, at Frijs's Formaninger have virket — saa længe det varer. 10

Hall sagde idag Rosenørn, at han ikke havde Noget imod Vedels Udkast til et Svar i Arkivsagen, skjøndt Udenrigsministeriet jo langt fra havde holdt sig til Vegeners Erklæring.

DEN 10. DECEMBER. Tirsdag. Finanslovsbehandlingen 15 som begyndte noget truende, er nu sakket af, og antager ganske sin sædvanlige Character.

DEN 11. DECEMBER. Onsdag. Haffner har nu faaet en ny Paroxysme, fordi jeg har anmeldt det lille Til lægsbevillingslovsforslag. 20

DEN 12. DECEMBER. Torsdag. Statsraadet blev længere, end Kongen ventede.

DEN 14. DECEMBER. Lørdag. Fenger giver først idag Meddelelser; Underhandlernes Møde udsættes til Tirsdag.

DEN 15. DECEMBER. Søndag. Instrux afgik til Fenger. 25

Jeg talte med Frijs om Værneskatsloven. Han var meget tilbageholdende, men det var øiensynligt, at Lovforslaget ikke tiltalte ham; Haffners Tro, at det skulde lette de militære Loves Gjennemførelse, forekom ham urimelig. Han vilde ikke svare paa mit Spørgsmaal, om 30 jeg kunde forsvare at tillade Haffner at indbringe et saadant Skatteforslag; men jeg bliver vel sagtens nødt til at gjøre denne Indrømmelse for den kjære Freds Skyld, hvor urigtigt det nu i Grunden er.

DEN 16. DECEMBER. Mandag. I Ministerkonferentsen lykkedes det ikke at faae Enighed m. Hs. til Underofficerstillæget. Imorgen samles Klein og jeg med Haffner for at behle Værneskatsl.

5 DEN 17. DECEMBER. Tirsdag. I Sukkerbeskatningsl. var H. Hage den Eneste, der sukkede.

Myntconferentsen enes paa Grundlag af den af mig foreslaaede autentiske Fortolkning af Art. X.

Mødet hos Haffner. Imod Forventning begyndte vi
10 med Underofficerstillæget. Vi kom imidlertid ikke langt, da Haffner ingen tilstrækkelige Oplysninger havde, og havde stor Vanskelighed ved at begrændse de analogiske Slutninger fra mit Forslag. Imidlertid opdagede jeg, at Lange's Beregning, at Told- og Postass. kun fik hen-
15 imod 5 pc., medens Km. fordrede 10 pc. var urigtig, idet han havde medtaget de Lønningsklasser, til hvilke intet Tillæg begjæredes. Saaledes kunde jeg jo væsentlig opgive mine Betæneligheder.

Klein forelagde derpaa efter Aftale med mig sine forskjellige Ændringsforslag til Værneskatsforslaget. Det lod
20 til, at Haffner vilde beqvemme sig til at tage disse fornuftige Lempelser tilfølg, saa jeg, der længtes efter en Ende yttrede, at naar dette skete, dersom han vedblivende ønskede dette Forslag frem, uagtet jeg fraraadede
25 det som i mange Henseender misligt og uheldigt, vilde [jeg], skjøndt ikke uden Selvovervindelse, finde mig i, at han indbragte det. (Da Klein gjerne vilde være fri herfor, havde jeg endog frafaldet den Paastand, at han skulde medindbringe det.) Nu indtraf det aldeles Ube-
30 regnelige og Uforudseelige. I denne min Indrømmelse saae hans heftige og forfængelige Sind (der var krænket ved, at han overhovedet havde maattet gjøre Indrømmelser paa nogetsomhelst Punkt) en »Gjøren Nar ad ham«. Jeg »gik fra mit Ord«, naar jeg ikke forelagde det.

35 Jeg gik derpaa ganske roligt hjem uden den allermindste Samvittighedsskrupel.

DEN 18. DECEMBER. Onsdag. Jeg overlader Klein fremdeles at meddele Beretning om det Passerede.* Som jeg nok tænkte, var han i Gaar Aftes strax gaaet op til Holstein, men var ikke bleven færdig med sin Beretning, før Haffner endnu i fuld Lidenskab kom derop. 5

Der er nu saavidt jeg kan skjønne kun een Mulighed, og det er den, at Thomsen overtager Krigsministeriet. Det forekommer mig noget vanskeligt ogsaa at give ham Marineministeriet, men tør Holstein tage det? Og vil Holstein i andet Fald opgive sin Gage? Det bliver noget flaut for en Conseilspræsident aldrig at kunne tage en Portefeuille. 10

Haffner syntes i Formiddags endnu tilbøielig til at forelægge Lovforslagene, ogsaa de endnu ikke i Statsraadet behandlede; jeg gjorde Holst. opmærksom paa, 15 at dette betød min Afgang, da jeg ikke kunde være fraværende, og ikke vilde møde, naar Haffner ikke først gjorde Afbigt. Iøvrigt laae Haffner tilsengs idag.

Hall og Holstein tale med Frijs, der erklærer, at han af Helbredshensyn under ingen Omstændigheder vil 20 kunne overtage nogen Ministerpost, med eller uden Conseilspræsidiat; det Samme gjælder Estrup.**

I Aften Møde om Poulsen & Groves Hirtsholms Havneplan med Frijs, Scavenius (Estrup var reist og nogle jydsk Rigsdagsmænd Ree, Mørch o. s. v.) samt nogle 25 Sømænd (Bille, Irminger). Jeg afviste ikke Tanken om en Frihavn, men lovede ellers aldeles Intet.

DEN 19. DECEMBER. Torsdag. Holstein beretter, at Kongen, med hvem han idag talte, vilde have besøgt Haffner og mig for at formaae os til at blive; efter Sa- 30 gens Stilling havde Holstein imidlertid afvendt dette.

Conference i Finansministeriet Kl. 4. Jeg fremhævede, at medens jeg tidligere havde ønsket at fratræde, naar

* Kun til Frijs skrev jeg i Morges en Billet, hvori jeg underrettede ham om det Passerede. 35

** Vedel betvivler dog, at dette er ganske rigtigt opfattet.

Haffner gik, var Sagen nu en anden. Der var Ingen, som kunde overtage K. M. uden Thomsen; ønskeligt var det, om man kunde nedsætte den overord. Bevilling noget (1 Glatton og Kbhvn.s Landbefæstning udskydes),
 5 men det kunde vel være, at dette var den nye Minister umuligt. Vanskeligere stod Sagen med Marineministeriet. Vilde Holstein ikke selv tage dette? Dette dristede han sig ikke til.

Holstein atter hos Kongen. Denne vilde Intet høre om
 10 Thomsen i Begyndelsen; Haffner skulde og maatte blive; efterhaanden gav han noget efter, og Holstein fik nu Lov til i eget Navn at tale med Thomsen. Som om man saa bagefter kunde lade Holstein med falde!

Haffner er nu kommen til den Erkjendelse, at hans
 15 Afgang er nødvendig. Han begynder at fortryde sin Overilelse, men er for stolt til at ville tilstaae det.

I Nat skrev Holstein til Kongen og sendte Brevet ud med Morgentoget med Tjeneren, saa Kongen kan have det i Morgen tidlig.

20 DEN 20. DECEMBER. Fredag. Kongen svarede Holstein, takkede for Brevet og tillod Holstein at tale med Thomsen. Haffner havde først nævnt Fenger, men havnede i Thomsen. Dette meddelte Holstein mig omtrent Kl. 1¹/₂.

25 Som han fra mig vilde gaae til Haffner, kom Landstingsmødet imellem. Her fik deels Holstein det ovennævnte Brev fra Kongen,* deels foranledigede Haffner's og min tilfældige Samværen efter min Bortgang et nyt Forsøg paa at bevæge Haffner til at blive fra Fonnes-
 30 bechs, Halls og Kleins Side.

Et Øieblik syntes han at ville give efter, men det var kun et Øieblik. Holstein gik nu over i Krigsministeriet, og meddelte i Haffners Nærværelse Thomsen Situationen

* Altsaa nu maatte Holstein gjerne i Kongens Navn
 35 tale med Thomsen. Kongen havde altsaa forsonet sig med Haffners Afgang.

i Almindelighed. Haffner bekræftede Holsteins Meddelelse. Thomsen, der derpaa talte med Holstein alene, fik Betænkningstid i 24 Timer; han fik Tilladelse til at tale med Klein, ligeledes talte han med Fog, der erkjendte, at det var hans Pligt at modtage Krigsministeriet m. v., skjøndt han havde ønsket ham at kunne indtræde med friskere Kræfter. Holstein skrev nu til Kongen, og gav ham Beretning om Sagens Stilling. Kongen behøvede herefter ikke, som han havde tilbudt, at komme ind i Morgen, men i Virkeligheden har Kongen sagtens 10 andet Ærinde, saa han kommer nok alligevel.

Det lykkedes Krabbe at faae Thinget til at sige baade Ja og Nei til Jagds Godkjendelse. Han dristede sig til at udsætte Toldudv.s Udnævnelse.

DEN 21. DECEMBER. Lørdag. Thomsen tog i Gaar 15 Aftes fire og tyve Timers Betænkningstid. Holstein udviklede for Kongen idag Udsigterne til gjentagne Oplosninger, hvori Kongen var enig.

Fenger kom idag. Den autentiske Fortolknings Vedtagelse var gaaet meget let. 20

Thomsen havde idag en lang Samtale med Klein, der orienterede ham med Hensyn til Værneskatsloven og navnlig gav ham den Anvisning at indskrænke sig til at nævne den Sag som en, der havde været under Forhlg.; derefter gik Thomsen til Haffner og saa først 25 til Holstein.

Kong Oscar har da endnu ikke faaet nogensomhelst Meddelelse om sin Admiralsudnævnelse, skjøndt den har staaet i de danske Tidender. Bille har efter Opfordring telegraphisk forespurgt, om der ikke er Brev undervejs. Det er Kongens Forsømmelse først og fremmest, da Sligt maa meddeles fra Konge til Konge. Men derefter skyder den Ene Skylden paa den Anden, fordi Kongen ikke er manet*.

* Brevet gik nok omsider af idag.

DEN 22. DECEMBER. Søndag. Thomsen erklærede i Mødet idag for Holstein, at han kunde indtræde, men kun, naar han var til Enden tro mod Haffner. Han maatte fastholde Alt, hvad denne havde faaet, kunde
 5 Intet opgive, som denne fastholdt. Imidlertid havde Haffner til hans Overraskelse fundet sig i den af Klein paapegede Udvei, kun at nævne Værneskatsl. som en Sag, der havde været under Overveielse* Han blev ved Haffners Krav til Underofficererne, men her overvandt
 10 jeg Vanskelighederne ved at sige, at jeg skulde finde mig i hans Krav, hvis jeg ikke kunde overbevise ham og han derefter Haffner om Muligheden af et bedre Forslag.

Jeg hørte af Thomsen, at Fog heldigviis havde fra-
 15 bedt sig Directoratet. Det skal strax besættes, og der er sandsynligviis ingen Anden end Ravn mulig. Vanskeligere er Valget i Marineministeriet, thi man kan dog ikke godt tage den anden Ravn.

DEN 23. DECEMBER. Mandag. Haffner afskediges idag,
 20 Thomsen udnævnes.**

DEN 24. DECEMBER. Tirsdag. Naar Haffner's kræn-
 kede Sind fornemmelig har vendt sig mod mig, er det unægtelig ikke lidt mine Collegers, navnlig Holstein's Skyld. De have alle holdt sig tilbage, undtagen den ene
 25 Gang, da Haffner tvang dem til at udtale sig om hans Begjæring om de overordentlige Bevillingers Tilveiebrin-

* Frijs havde til Hall—Holst. erklæret, at han som Conseilspræsident aldrig vilde have tilladt dets Fremme.

** Holstein, der forgjæves paakaldtes af Haffner til
 30 Vidnesbyrd om, at jeg vilde forelægge Værneskatsl., havde atter det Uheld, at Holten meddelte Haffners Afgang til Min. Tid. uden at tilføie, at det skete efter Ansøgning. Fra Min. Tid. gik dette over i Berl. Tid., hvilket fremkaldte ny Exaltation hos Haffner, der i Kundgj. for
 35 Hæren og Flaaden ikke havde glemt Ansøgningen. Fra Kongen fik H. (der var derude i Torsdags) et Takkeresk.

gelse i fem Aar. Desuden undlod Holstein stadigt at minde ham om, at Haffner havde den Pligt at conferere med Klein om Værneskatsl. Haffners Uvillie mod Holstein er da ikke stort mindre end hans Vrede paa mig.

DEN 25. DECEMBER. Onsdag. Falbe indberetter, at han har maattet forklare Andrassy (der syntes at vedgaae, at der dog af og til fandt Meningsudvexling Sted mellem Tydskld. og Østerrig om Art. V) de første Begyndelsesgrunde i det slesvigske Spm. — saa uvidende var han. Den uoverstigelige Vanskelighed skulde nu være — at man intetsteds kunde drage en skarp Grændse mellem Dansk og Tydsk!

DEN 28. DECEMBER. Lørdag. Nu er Fønnesbech's Lovf. om Børns og unge Menneskers Anvendelse i Fabriker o. s. v. omdelt, ligl. Kleins Brandf. 15

Jeg taler med Sponneck om Myntforslaget; han holder stærkt paa, at vi skulle bruge Tillægsart. heelt ud.

I Rusland have adskillige Tidsskrifter udtalt sig om Art. V.

DEN 29. DECEMBER. Søndag. Crone er meget betænkelig ved Würtz's Trudsel om en Masedeputation, hvorved Kongen skal nødes til at rette sig efter Venstre i Tilfælde af en Conflict. (Beretning af 28. Dcbr.) 20

DEN 30. DECEMBER. Mandag. Jeg taler med Fenger om Myntforslaget. 25

DEN 31. DECEMBER. Tirsdag. Det gamle Aars Mærke har været Arbeidets Bevægelse, Industriudstilling med dertil hørende Møder og Arbejderurolighedsforsøg; den sociale Bevægelse har ikke været mindst i England, skjøndt der ikke har været forsøgt nogen Forstyrrelse 30 af den ydre Orden.

DEN 1. JANUAR. Onsdag. Roon afgiver efter sin Overtagelse af det preussiske Conseilspræsidium Krigsministeriet til Kameke, som dog skal styre det i *Overensstemmelse* med Roon, ligesom denne skal styre CPrs. i *Over-* 35

ensstemmelse med Bismarck. Det er begribeligt, at man ikke kunde beholde en CPrs., der vægrede sig ved at komme tilstede under den eulenburgske Krise, men disse Dobbeltkikkelser synes noget phantastiske, og det lader sig ikke dølge, at medens Bismarck mere og mere repræsenterer Preussens Gaaen op i Tydskland, er Roon en talentfuld Repræsentant for Tydsklands Opgaaen i Preussen. Saaledes opfatter Quaade Sagen, og de Conservative ville gjerne troe derpaa. Men mange ere usikre.

DEN 2. JANUAR. J. A. Hansen begynder nu et Ugeblad istf. Broderens Morgenpost.

DEN 4. JANUAR. Lørdag. I Statsraadet forelagde jeg Myntsagen og Thomsen de manglende militære Bevilingslovf. Ifølge en af mig henkastet Ytring (i Mandags) har Thomsen været fornuftig nok til at spørge Udenrigsmst., om det havde noget at bemærke ved Motivudkastet, og Rosenørn har nu været fornuftig nok til at foranledige en udtrykkelig Udtalelse om, at den forventede længere Fredsperiode har gjort det muligt at fordele Udgifterne over et saadant Tidsrum, at de antages at kunne afholdes uden nye Laan eller Skattepaalæg. Jeg skal lade være usagt, om Haffner, hvis Mening Thomsen jo ved disse Lovforslag blindt har underordnet sig, ikke bliver meget misfornøiet hermed.

DEN 5. JANUAR. Søndag. Den Udtalelse til Advarsel for Bondevennerne, som Carlsen havde paatænkt at give i en umiddelbar Henvendelse til Rigsdagsmedlemmerne, har han nu i lidt omarbeidet Skikkelse ladet fremtræde i Dcbrh. af Ide og Virkelighed. Det er en Tilkjendegivelse om, at det vil være rigtigt i fornødent Fald at regjere med en foreløbig Finantsl.

DEN 6. JANUAR. Mandag. I Ministermødet forklarede Klein Moltke's Indstillinger m. Hs. til Vallø og Vemmetofte. Jeg raadede ham til ikke at være altfor u selvstændig m. Hs. til Vallø, men det hjælper vel næppe.

DEN 7. JANUAR. Tirsdag. Kong Oscar har meget anbefalet «Fællesøvelse» af de nordiske Flaader; ligel. vilde han gjerne have et dansk Krigsskib til Trondhjem d. ²⁵/₇ til Kroningen.

Om Lodssagen vilde han Intet sige; den ene Dag ⁵ havde han ikke Tid og skjød det ud til næste Dag, og saa talte han ei derom, og v. Dockum var ikke den, der bragte den paa Bane*.

DEN 8. JANUAR. Onsdag. Nu vil Frederiksen indbringe et Forslag til Lov om Formue- og Indkomstskat. ¹⁰

Det synes som Snedkersvendene ville begynde en Skrue d. 15de, fordi Bygningssnedkerne d. 30te Dcbr. havde vedtaget en Arbejdsbetaling, der afviger lidt fra den ifjor af Snedkersvendene opgjorte.

DEN 9. JANUAR. Torsdag. Grundtvigianerne (Terman- ¹⁵ sen, Bojsen), hvis Bistand Venstre har kjøbt ved at love dem Friskolens Understøttelse, ville idag have Hall's Skoleforslag dræbt ved første Behlg. Hall tog dette personligt meget roligt, men skildrede dog Betydningen deraf for Folkethinget saaledes, at der i det Mindste ²⁰ i Øieblikket opstod nogen Usikkerhed i Rækkerne. Adskillig Conference fandt Sted og Th. Nielsen frafaldt Ordet. Jeg spurgte hos Andræ Hall, om Nægtelse af Overgang ikke maatte besvares med Opløsning, men herom vilde hverken Hall eller Andræ høre. Iøvrigt er det i ²⁵ det Hele klart, at »Skolelærerpartiet« nu vil trænge sig frem, og i ethvert Tilfælde gjøre adskillig Uro.

DEN 10. JANUAR. Fredag. V. Holm havde aftunget Lederne en Sammenkomst. Man enedes om, at der skulde stilles Hall det Spm., om han vilde indlade sig ³⁰ paa Forandringer. J. A. Hansen gjorde Krav paa at være den, der skulde stille Spørgsmaalene, og han gjorde det

* Efter hvad jeg siden har erfaret, har Kong Oscar i denne Sag i Statsraadet villet slaae sig op som den, der skulde hævde det svenske Flags Ære.

paa en saa anmassende og hovmesterende Maade, at Hall ikke kunde Andet end give det af Hansen ønskede Nei. Hansen forbeholdt sig ved Mødets Slutning at svare imorgen, han var yderst arrig.

5 DEN 11. JANUAR. Lørdag. Imod Forventning svarede ikke J. A. Hansen, men Bojsen. Man fastholder Nægtelsen af Lovforslagets Overgang. Sagen er nok den, at man frygter for, at det skal blive umuligt at undgaae Uenighed — i alt Fald frygter man derfor — hvis det
10 kommer til Realitetsforhandling; thi i denne Sag — som i saa mange andre — er det »forenede Venstre« i Virkeligheden splittet; Det Eneste, man derfor troer at kunne enes om, er dette »politiske« Skridt imod Hall's Lovfor-
slag.

15 Lund talte godt for Hall's Lovfors., Frederiksen ikke uheldigt mod det forenede Venstre. Hall begynder nu først for Alvor at troe paa, at det forenede Venstre vil nægte Lovforslagets Behandling.

Haffner fortæller nu Liebe i tre lange Timer sine
20 Skjæbner. Nu paastaaer han, at Værneskatslovforslaget skal forelægges, ligesom hans andre udødelige Værker.

Thomsen vil holde et Møde med Thingene i Forening til hemmelig Meddelelse af Forsvarsplanen. (Onsdag.)

DEN 12. JANUAR. Søndag. I Eftermiddag overraskes
25 jeg med Opfordring til et Ministermøde i Aften efter Hall's indstændige Begjæring. Som jeg herefter kunde vente, har Hall nu bestemt sig til en anden Opfattelse; han vil nu have Folkethinget opløst, hvis Overgang nægtes. Som Grund anfører han, at Bondelederne have be-
30 stemt sig til at indbringe Resolutioner om Skolevæsnet, naar de først havde forkastet Regjeringsforslaget; men man kunde ligesaa lidt modtage en saadan ny Forhandling som afvise den. Naturligvis er han og paavirket af forskjellig udæskende Tiltale; det Parlamentariske gjør sig
35 altid langt lettere gjældende end det Resigneret-Constitutionelle, og det kan gjærne være, at Folk slet ikke kunne forstaae en saadan Tilbageholdenhed.

Skjøndt endelig Beslutning ei blev taget, vedtoges det dog, at Holstein skulde tage ud til Kongen og underrette denne om Situationen, og foreløbigt faae dennes Samtykke til, at Hall truede med Opløsningen.

DEN 13. JANUAR. Mandag. Dahlstrøm vil ikke være Stiftamtmand her. Bille-Brahe. Hall advarede Thinget saa skarpt, at J. A. Hansen blev betænkelig. Sagen gik over til i Morgen. Kongen (og Kronprindsen) vare meget glade ved Udsigten til Opløsning. Sagens gjøre Bondevennerne en Vending, men det hjælper ikke stort. Meningerne ere delte, om en Opløsning paa dette Spørgsmaal vilde hjælpe.

Sylow vil ventelig blive gjenindsat.

I en slesvigsk Avis (det hed efter Bismarck's Ordre) sagdes det, at Østerrig i det Mindste skyldte Preussen den Opreisning, at Beust afskediges og at det opgav Art. V. Andrassy benægter, at Art. skulde hidrøre fra Bk.; Falbe mener, at Bk. i Mødet i Salzburg, da A.'s Overgang til Udenrigsmst. ventedes, har udtalt sig, som han ansaae en frivillig Opfyldelse af Art. V som en Æressag, naar et beleiligt Øieblik dertil kunde findes.

DEN 14. JANUAR. Tirsdag. Bondevennerne faldt nu paa at standse første Behandling ved at henvise den til et Udvalg (15) inden Afslutningen af første Behlg. I den første Overraskelse udtalte Hall sig vel skarpt derimod.

DEN 15. JANUAR. Onsdag. Alt idag ønsker *Toldudvalget* at conferere med mig for at erfare, hvorvidt jeg vil gaae ind paa en Nedsættelse af $1\frac{1}{2}$ Mill. imod en Indkomstskat for 1 (2) Aar efter Lov $\frac{2}{7}$ 1870 og senere Finantslovsbevillinger efter en Formue- og Indkomstskattematrikel, der slutter sig til den communale Beskatning.

DEN 16. JANUAR. Torsdag. Nu vil Thomsen have en Anbefaling af det begravede Værneskatsforslag ind i

»Berlingske«. Dette Arbeide af Castberg maa i ethvert Tilfælde omændres, hvis det overhovedet skal bruges.

DEN 17. JANUAR. Fredag. Der var truet med at Venstre vilde optræde mod Myntforslaget med stor Uvillie, ⁵ men det Hele indskrænkede sig til, at man vilde have lidt nærmere Besked fra Stockholm, og især fra Chra. Det lod ikke til, at man kjendte Brocks Stilling.

I. Būlow har efter Ordre gennem Oxholm paa Kongens Vegne fulgt Napoleon — imod Udenrigsmsts. be- ¹⁰ stemt givne Anvisning. Rosenørn ryster.

DEN 18. JANUAR. Lørdag. Jeg havde idag Conference med Toldudvalget, hvis Medlemmer tilsyneladende tog meget godt [imod] min bestemte Hævdelse af Nødvendigheden af at adskille Finantsloven og Skattelovene.

¹⁵ DEN 20. JANUAR. Mandag. Frederiksen indbringer det berygtede Formuebeskatningsforslag.

Nu kommer Fenger og vil selv reise Spm. om Nationalbankens Deltagelse i Guldmyntningsomkostningerne. Han er dog sikkerlig paa Vildspor og kan forhaabent- ²⁰ lig standses.

DEN 22. JANUAR. Onsdag. Jeg taler med Tietgen idag om Betingelserne for Gjennemførelsen af hans nye Linier over Jylland til England og Frankrig. Han vil nu, at vi skulle lade ham sende en Gesandt til China — ven- ²⁵ telig fordi han der kun har en Traad at sælge, men ikke en Concession. Sick roses nu kun som Japaneser, ikke som Chineser. Pender har nu faaet Lov at blive Formand i det forenede Verdenstelegraphselskab (— for at han kan blive Baronet); snart skal Tietgen rejse der- ³⁰ ned for at se, om det bliver til Noget.

DEN 23. JANUAR. Torsdag. Lovf. om Søværnets Ordning klaredes ved 1ste Behlg., ligl. Lønningslovene. Forhandlingerne have i det Hele en for Adskillige overraskende rolig Charakter. Øiensynligt ligger Venstres hele

Styrke i Negationen; det Positive, det skal frembære, er kun Affald fra Tscherning og Grundtvig.

Der er en Del Uro i Skifteudvalget i Landstinget paa Grund af det Indtægtstab, Retsbetjentene frygte at ville lide. Det overdrives vistnok, men man kan jo gjerne 5 indrømme et Vederlag, naar Tabet overstiger et vist Procentbeløb.

DEN 24. JANUAR. Fredag. Lovf. om de overordentlige Bevillinger fik en uventet let Overgang til 2^{den} Behlg. og sendtes derpaa — med en ganske snild Vending af 10 Venstre — til Finantsudvalget.

Thomsen har vundet Anerkjendelse i denne Uge. Holstein er smagfuld nok til at sige til Brix:

»Vi have vundet ved Byttet.«

Tietgen begjærede den fransk-engelske, svenske Con- 15 cession, uagtet jeg kun indrømmede Nedsættelse til 1/2 frc. paa den over Jyllands Odde lagte Traadstump.

DEN 27. JANUAR. Mandag. Klein forelagde Justitsms. Udkast til Besvarelsen af Petitionsudvalgets Skrivelse i den pioske Sag. Kl. tilbageviser Udvalgets Forsøg paa 20 at opkaste sig til Dommer over en Ministeriet underordnet Embedsmand.

DEN 31. JANUAR. Fredag. Endelig kom Kongefamilien ind. Kong Oskar reiser til Norge.

Jagds Valg blev idag endelig forkastet. Det virkede vel, 25 at Jagd havde tilbagevist en Opfordring fra 26 Ml. til at trække sig tilbage.

DEN 1. FEBRUAR. Lørdag. Heydebrand er kommen. Han siger, at Bismarck er i fortræffeligt Humør.

DEN 2. FEBRUAR. Søndag. Endnu høres intet fra Tiet- 30 gen om, hvorledes det gaaer med Telegraphsammensmeltningssplanerne. Tilmin Overtaskelse har Sammendragningen af Beskatningsforslagene for Kbhvn. og det øvrige Land i een Lov bragt Fønnesbech til heelt at opgive Formuesmomentet i det nye Forslag.

DEN 3. FEBRUAR. Mandag. Vi havde en lang besværlig Forhandling om Fønnesbechs Skattelovsforslag, men bleve ei færdige. Det er Skade, at han saa lidt har forstaaet at benytte de gjældende Love og Fengers fortrinlige Forarbeide. Fordringen at Kbhvn. skal klare Skatteansættelseslisterne i 14 Dage er umulig.

DEN 5. FEBRUAR. Onsdag. Jeg har udpønset, at man kunde bringe mere Lighed i Overligningscensurens Sammensætning ved paa Landet og i Kbstderne at danne den af Amtmanden, to Embedsmænd (Herredsfogder—Borgmestere) og to communale Medlemmer.

DEN 7. FEBRUAR. Fredag. Frederiksens monstrøse Lovforslag blev saaledes mishandlet af Schjørring og derefter af J. A. Hansen (til Folkethingets samtidige Nedsættelse), at jeg fandt det passende at tie for ikke at støde til den heldende Vogn. Da Toldudvalget (der havde bedt om hurtig Behlg.) svigtede, tager Fr.n det tilbage.

Efter Fengers Meddelelse synes Myntudvalget ikke at ville gjøre Vanskelighed.

DEN 9. FEBRUAR. Søndag. Kong Oskar's Udtalelse til Stortinget har bragt Oppositionslederne i Forvirring. De bilde sig ind, at han har villet gjøre det nuværende Statsraads Forbliven umuligt. Dette er ikke klart, men foreløbigt har Kongen dog maaskee naaet sin Hensigt.

I Sverrig har Oppositionen faaet et stort Kort paa Haanden ved Kroningsspmets Stilling; Kongen sigtes endog for at ville gjøre Indrømmelser m. Hs. til Grundskattespørgsmaalet blot for at opnaae Kroningen.

DEN 10. FEBRUAR. Mandag. Fønnesbech har nu faaet Skatteforslaget saa nogenlunde rettet.

DEN 11. FEBRUAR. Tirsdag. Idag havde jeg Samtale med *Lønningsudvalget*. Jeg meddelte ligl. J. A. Hansen Antydninger til Omdannelse af *Bygningsafgiftsforlaget*.

Snedkerskruen er endt med nogle Fordele for Snedkerne. Der er en Murerskrue og en Tømrerskrue i An-

marsch. De tyske Svende kommer ei mere, og Mestrene have forsømt at opdrage Drengene. Den værste Ulempe er, at al Foretagelsesaand hos Mestrene quæles.

DEN 12. FEBRUAR. Onsdag. Fønnesbech er ikke sindet at meddele Landmandsbken Concession til Hørsholm-Jernbane.

DEN 13. FEBRUAR. Fredag. Statsraad. Fønnesbech forelægger sin Digelov (— En eller Anden maa have bearbejdet Kongen, som vilde have større Bidrag fra Statskassen til Hjælp for Kysteierne) og det personlige Skatte-¹⁰lovsf.

DEN 14. FEBRUAR. Fredag. Finantsudv. truer med at ville inddrage *nogle offentlige Stiftelser* paa Finantsl.; til *tredie* Behlg. forbeholder et Fleertal sig at foreslaae *Nedsættelse paa Krigstolden*.¹⁵

DEN 15. FEBRUAR. Lørdag. Poulsen og Grove mødte med en Udsending fra Cook & Co i Anledning af den store jydsk Havneplan.

DEN 16. FEBRUAR. Søndag. Tauber er valgt til Ord-²⁰fører i Myntudvalget. Fenger har tilbudt at skrive Betænkning for ham. Stillingen er hidtil god; Spm. er, om Brock's nu i Særtryk komne Betænkning vil gjøre Ulykker. Ventelig gaaer hans Votum igiennem paa Stortinget — og denne Seir bliver da sandsynlig hans Ne-³⁰derlag ved næste Storthingsvalg.

DEN 17. FEBRUAR. Mandag. Idag har Krigsm. Conference med Finantsudv., imorgen Rosenørn og Hall, paa Onsdag Klein, jeg og Fønnesbech; paa Torsdag Marine-³⁰msteren. Jeg skulde troe, at Krabbe saaledes vil blive nødt til at tage Finantsls. 2^{den} Behlg. før Toldloven, som der har været nogen Tilbøielighed til at skyde frem forinden.

Fønnesbech omtalte ikke idag, at han havde afvist Ansøgningen om Hørsholmsbanen.

DEN 18. FEBRUAR. Tirsdag. Bygningsafg. voldte i Landstinget Madvig Taarer, men ellers ingen Vanskelighed.

Fenger er nu dog ved tredie Afstemning valgt til Ord-
5 fører i Roesukkerbeskatningsl. Saaledes er Trolddommen brudt.

DEN 19. FEBRUAR. Onsdag. Jeg svarede Indenrigsm. paa hans Forslag til Sølv- og Guldmynt. Jeg fik idag Taubers Betækningsudkast til de enkelte Toldpositioner.

10 DEN 20. FEBRUAR. Torsdag. Thomsen blev desværre ikke færdig til Marineconferentsen, saa den kommer ikke før næste Uge. Nu dukker Heltzen's Candidatur op i den ledige fynske Kreds.

Crone har givet Anledning til Forhørs Optagelse i An-
15 ledning af det hos Socialistens Bogtrykker i Maj 72 Passerede. Udvalget blev meget glad ved Meddelelsen herom.

DEN 21. FEBRUAR. Fredag. Alberti faaer Sukkerud-
valget til at opsætte Betæknings Afgivelse, fordi Pug-
20 gaard har hylet. Nu skal han og Ingerslev høres, — Ingerslev kan ikke før om en Uge.

DEN 22. FEBRUAR. Søndag. Idag fik jeg Myntudval-
gets Betænkning med Indbydelse til Samtale. Det Eneste,
der lægges det paa Sinde, er Opretholdelsen af 5 Daler-
25 Sedlerne. Man vil udstede 1- og 2-Krone Sedler for at fremskynde Afskaffelsen af den dobbelte Myntfod. Hvis Norge falder fra, splittes Venstre. De Mægtige (Alberti, Th. Nielsen) synes at ville modsætte sig Overenskomst med Sverige alene; Tauber og Bajer ere villige, men
30 formaae kun lidet.

Fonnesbech slap igjennem det sjællandske Jernbanef. uden at blive angrebet for hans Tilbagevisning af det hørsholmske Jernbanetilbud, som skulde bæres af Landmandsbanken.

Tesdorff arbejder nu stærkt for Statstilskud til Sydfalsters Digeværk.

DEN 23. FEBRUAR. Søndag. Det er ikke muligt endnu at komme efter, hvorvidt Bondevennerne ville fremtvinge Striden paa Finantsl. alt i Aar. Carlsen paastaaer Nei; de skulle først paany til Sommer ville gennemagitere Befolkningen; og saa skulde Stormen reises til Efteraaret. Men det er dog et Spm., om de urolige Aander virkelig ville vente saa længe.

Endelig har Billebrahe samtykket i at modtage Stiftamtmandsembedet.

DEN 26. FEBRUAR. Onsdag. Heltzen er blevet skræmmet af R. Niensens Broder, som idag vælges.

I Skifteudvalget er der for Øieblikket Brud, da 4 mod 3 have udstemt Nellesmanns Yndlings § om Adgang til Overtagelse af Boet af Arvingerne, idet man da til Gjengæld vilde have Skiftegebyret beregnet af Nettobeholdningen] i de Boer, hvor den Længstlevende skifter. Men jeg maa forlange, at dette bliver en særskilt Sag.

Velfærdsudvalget har nu besluttet, at Folkethinget skal opfordres til at paalægge Justitsm. at meddele de nægtede Forklaringer.

Vallø har nu udgivet sine kritiske Bemærkninger imod Nellesmann's Vallø- og Vemmetoft-Skrift; han havde for-gjæves søgt at faae dem indførte i en Tidende.

DEN 1. MARTS. Lørdag. Nu skal der dannes en ny Bank af adskillige kbhvske Rigmænd under Bestyrelse af Sponneck, Reimann og Levy, naturligviis Adlers Værk imod Tietgen.

Bk. har haanligt afvist Kleins besynderlige Spm. om Bhlgen af de i Danmark bosatte Tydske og ubetinget fordret deres Værnepligtsfrihed, om de end havde dansk Indfødsret. Altsaa maa Værnepligts § 56 hæves.

DEN 3. MARTS. Mandag. Rosenørn forelagde et Memorandum i Anledning af Bismarck's Tilbagevisning af

Kleins Phantasie, at de hjemvendte Danske i Slesvig skulde have fulde politiske Rettigheder, fordi de tyske Slesvigere og Holstenere, som bosætte sig her med Bevarelsen af Indfødsret, endnu have det.

5 Finantsudvalgets Betænkning omdøles. De truende Forb hold ere optagne. Det bildes Bønderne ind, at Kongen ikke ugjærne seer Heltzen indtræde som Conseilpræsident. Det er Haabet.

Quaade melder, at L. Bucher paa hans Forespørgsel
10 om de ei snart igjen skulde forhandle, svarede: »wenn wir eine andere Regierung bekommen«.

DEN 4. MARTS. Tirsdag. Prinds August tillader sig at døe idag, uagtet Holstein i Aften skulde have Kongesoirée! Hvilken Rystelse! Men endnu er der ingen officiel Meddelelse!
15

Det er ikke lykkedes Puggaard—Ingerslev at bedaare Sukkerudvalget.

Generalpostdirektør Roos er her. Levy fortolker Fønnesbech's egenraadige Ændringsforslag om 10,000 Rdl.
20 til en Gøteborg-Dampskibsforbindelse som knyttet til den Betingelse, at Sverrig gjør Tilskud. Dette gaaer Fønnesbech — i det Mindste tilsyneladende — ind paa.

DEN 5. MARTS. Onsdag. Nu er Sponeck og Reimanns Desertion bleven almindelig bekjendt og vækker adskillig Forundring bl. dem, der ikke kjende Sponeck
25 eller have glemt hans Character. Han har ganske rigtigt oftere udtalt sig som om han var fast knyttet til Nationalbanken.

DEN 9. MARTS. Søndag. Det er klart, at man vil gjøre
30 saa Meget som muligt ud af Tilbudet om Indkomstskatten under de Agitationer, som skulle gaae for sig til Sommeren. Udbyttet bliver dog næppe stort.

DEN 10. MARTS. Mandag. Jeg forhandler atter med Toldudvalget. Der er ikke Enighed om Controllen i
35 Sukkerlovsforslaget.

DEN 12. MARTS. Onsdag. Jeg fik en Indbydelse fra Finansudvalget til en Samtale i Anledning af min Ordvexel med Boysen.

Quaade har ikke fundet nogen sær Irritation i Værnepligtsspmet. hos Kønig eller Helwig. 5

DEN 14. MARTS. Fredag. Heydebrand var meget forundret ved at høre, at Værnepligtss. var klaret i Berlin ved Forhandling mellem Quaade og Kønig. Han havde troet, at Bismarcks Underskrift betød, at han vilde os tillivs; thi naar en Sag betegnes som politisk, gaaer den 10 over til aleene at behandles gjennem L. Bucher. Han kunde da ikke indse, hvorfor den var kommen til Bk.s Underskrift.

Nu kommer Mohrenheim og reiser Tvivl m. Hs. til de finske Trævarers Toldbegunstigelse ligeoverfor Told- 15 forslaget.

DEN 15. MARTS. Lørdag. Jeg har Samtale med Finantsudvalget om Regjeringens Myndighed til at udstede midlertidig Bevillingsl.

Jeg forklarede, hvorledes Regjeringen ikke kunde 20 modtage 3 Maaneder under en falsk Forudsætning; efter min Bortgang vilde Fleertallet (7. Th. Nielsen) ei forfølge Sagen (mod 6. Berg). Krabbe vilde have mig til at ønske Sagens Opsættelse; det vilde jeg ei. Berg hjalp ham ei heller. Den blev da staaende, men et Øieblik efter fore- 25 slog Berg Udvalg.

DEN 17. MARTS. Mandag. Bille har sendt en ny Beretning om Sundlodseriet. Man kan ikke blive klog paa, om den svenske Regjering virkelig for Kongens Skyld (tidligere Løfter, Lyst til at hæve Sverrig) vil bringe 30 Fortolkningen af Sundtoldtract. § ind for de contrah. Magter, hvis vi i Drogden anholde svenske Lodser.

Fonnesbech kom idag med Udkastet til den lolland—falsterske Concession, *Klein* med den lille Værnepligtsl. til Fyldestgjørelse af Bismarcks Krav, *Thomsen* med en 35 lille Lov om Lodssagers Forfølgning.

Klein standsede den sidste.

DEN 18. MARTS. Tirsdag. Det i Lørdags nedsatte Udvalgs Fleertal har opgivet al Tanke om Modstand mod Bevillingsl. Der kommer kun Redactionsforslag; Fleertallet foreslaaer Forlængelse til 30. Juni. Der trues med 5 Modstand herimod i Landstinget; jeg troer ikke derpaa.

DEN 19. MARTS. Onsdag. Jeg saae idag Udkastet til Bet. om den foreløbige Bevillingslov. Da jeg ikke kunde finde noget Misligt deri, blev den afgiven.

DEN 20. MARTS. Torsdag. Den lille Bevillingslov gav 10 kun Anledning til et Forbehold ligeoverfor Bergs Omtale af Sponnecks foreløbige Bevillingslov af 1853.

Klein tilbageviste idag J. A. Hansens Beslutningsforslag i Socialistsagen med stor Bestemthed.

Endelig har Landsthingsudv. afgivet Betænkning om 15 Udredelsen af visse Amts- og Kbstcommunaludg. (Estrup). Derimod er hverken Fattig- eller Skifteudvalget blevet færdigt. Skifteudv. har dog confereret med Klein; og Fattigudv., hvor Estrup har faaet Nellemann valgt til Ordfører, vil snart kunne conferere med Fønnesbech; 20 men der vil da derefter vel gaae adskillig Tid, inden Betænkningen kan afgives.

DEN 21. MARTS. Fredag. I Statsraadet meddelte jeg, hvad jeg havde udtalt i Finantsudvalget. Klein forelagde de færøiske Concessioner og det lille (ved Forhandlingen med Preussen fremkaldte) Værnepligtslf. 25

DEN 22. MARTS. Lørdag. Forslaget mod Justitsministeren endte da med en Dagsorden. Paa samme Maade vil man ende forskjellige Privatforslag, inden de komme til Landstinget, idet man vil give det Udseende af, at 30 det er Ministeriet, der forhindrer Landstinget fra at slutte sig til Folkethinget. I denne Retning fremkommer idag Betænkning om J. A. Hansen's Pensionsforslag, den samme Trylleformel skal anvendes imod Fønnesbech i J. A. Hansen's Fæstesag, og ved Berg's Communallov- 35 forslag.

DEN 23. MARTS. Søndag. Ved Hjælp af Dagsordensprocessen kan der gøres ryddeligt i kortere Frist, end man havde ventet.

Mohrenheim reiser nu Spm., om Toldl. tager tilbørligt Hensyn til de finske Trævarers Toldprivilegier. Fenger 5 strøg ifjor enhver Hentydning hertil.

DEN 24. MARTS. Mandag. *Roesukkerskattel.* gik denne Gang endnu let ved anden Behlg. Frederiksen's Forslag vandt kun liden Tilslutning. *Pensionsl.* endtes med en Dagsorden. I Sundtoldsagen overtog Rosenørn (opmuntret ved Bergstrøm's Holdning ligeoverfor Bille) Ansvar for at man kunde gaae frem i den Retning at mulkttere svenske Lodser, der havde lodset igjennem Drogden og indfandt sig paa dansk Grund. 10

DEN 25. MARTS. Tirsdag. *Valgmenighedsl.* i Landsthinget giver Anledning til adskillig Tvivl; der er en vis Tendents til at give efter. 15

Folkethinget begrov *Communal-* og *Fæsteforslaget.* Hall havde idag Møde med *Skoleudvalget*, Thomsen med *Belønningsudvalget.* Det har vist sig, at man i Marine- 20 ministeriet har overseet forskjellige Forhold, som tilraade en større Hjælp til de derunder hørende Ps. [Personer]. Ligel. vil Udvalget — som jeg forudsatte — forandre 8 (16) Aar til 5 (10). Men saa komme og Spille-mændene, der have ligesaa særlige Vilkaar som Sø- 25 mændene.

Jeg fastholder m. Hs. til Forstærkningsfonden til den loll.—falsterske Bane, at den skal udbetales contant.

DEN 26. MARTS. Onsdag. Der ventes nu Indbringelsen af det forenede Venstres Mistillidsadresse. 30

DEN 27. MARTS. Torsdag. Folkethinget slugte sine kirkelige Lovforslag, efterat Roesukkerbeskatningsl. var vedtaget ved tredie Behlg.

DEN 28. MARTS. Fredag. Vallø- og Vemmetofte-Forespørgsel endte imod al menneskelig Beregning — i Al- 35

berti's Fraværelse med Vedtagelse af den af J. A. Hansen indbragte stereotype Dagsorden. Nu kunne begge Stifelser udvides.

Imidlertid er man blevet enig om en Adresse, der skal
5 erklære, at Folkethinget ikke kan arbejde sammen med det nærværende Mstm. Den indbringes og oplæses strax af Formanden. Imod J. A. Hansen's Bebudelse indeholder den ikke nogen Begjæring om Opløsning, men en arrogant Paastand om, at »Folkethinget er Folkets
10 Repræsentation, der skal beherske Ministeriet«.

DEN 29. MARTS. Lørdag. I Statsraadet forelagde Fønnesbech Concessionen til den lollandsk—falsterske Jernbane.

Da Holstein ikke kan føre nogen Forhandling, maatte
15 vi indskrænke os til at vedtage en kort Erklæring, som han skal oplæse umiddelbart efter Adressens Indbringelse.

Dommen faldt idag i Socialistsagen, strengere end de Fleste ventede, i Henhold til de af Hovedmændene afgivne Tilstaaelser, trods disses senere Tilbagekaldelse.

20 DEN 30. MARTS. Søndag. Skjøndt der i Begyndelsen ikke var stor Lyst i Landstinget til at røre sig, — Godseierne vilde, at En skulde indbringe Folkethingsadressen, for at denne kunde blive ihjelslaet — begynder man dog nu at røre sig. Ussing og Nellemann
25 skulle conferere med Høire.

DEN 31. MARTS. Mandag. Nellemann — Ussing forhandle med Estrup — Skeel; der gjøres nu Udkast til en Adresse, som hævder Landstingets og Kongens Stilling.

Adressen vedtoges i Folkethingets Aftenmøde efter at
30 forskellige Udtalelser af Bille—Fenger—Frederiksen—Holstein Ledreborg o. s. v. havde nedbragt Fleertallet til 55.

Man fandt sig roligt i Ministeriets Taushed.

Kong Oscar har udtalt sig ret velvilligt til Bille om
35 Sundlodssagen.

DEN 1. APRIL. Tirsdag. Roesukkerbeskatningsl. var til første Behlg. i Landstinget. V. Petersen, Brandt m. Fl. holdtes tilbage fra Angreb ved den almindelige Stemning; man indsaae, at jeg maatte kræve Lovens uforandrede Vedtagelse. Fischer gjorde Tilløb til Indsigelse mod Con- 5 trolbestemmelserne, men gav sig.

Man var blevet enig om et Adresseudkast, der indbragtes af 9 Landstingsmænd.

Da Krabbe vilde sætte Toldl. paa Dagsordenen i Morgen, svarede jeg, at jeg ansaae det ikke for passende at 10 forhandle en Lov som Toldloven med Folkethinget, saa længe Kongen ikke havde resolveret paa Adressen.

DEN 2. APRIL. Onsdag. Nellemann forelægger Adresseforsl. Landstinget vedtog Adressen efter en forsætlig 15 mat Forhandling med 44 < 8 (Zyphen-Adler holdt sig borte). Det var især Estrup, der ængstelig hindrede enhver Udtalelse, der gik ind paa Sagernes Kjerne: den Ulempe der fremkaldes ved Finansudvalgets dels vidtløftige, dels forsætlig forhalende Behlg. af Finantsforslaget. Rasmussen spaaede Nødvendigheden af en Grund- 20 lovsændring, Schøler sagde det Bedste, der blev sagt, nemlig at man i sin Tid havde været ligesaa misfornøiet med det gamle Landsting efter Grl. 1849.

Thingene ville hjem Fredag Aften, saa Kongen kommer til at tilsige Adresseoverbringeren til umiddelbart efter 25 Statsraadet paa Fredag.

Vi enedes saa nogenlunde efter Landstingsmødet om begge Adressernes Besvarelse.

Vi enes om Svarene paa Adresserne.

DEN 4. APRIL. Fredag. Mange stemte ikke. (Venstre.) 30 Nellemann afgiver idag *Fattigbetænkningen*.

Han er nu og bleven Ordfører i *Skiftesagen*, idet der er blevet Fleertal for den omstridte §.

Jeg svarer idag Boysen som Formand for Finansudvalget paa den Forespørgsel, han som Formand i Be- 35 villingsudvalget gjorde om Rigtigheden af Protokolliførslen om min Udtalelse.

DEN 5. APRIL. Lørdag. Jeg underretter Bille om Motzfeldts Formening, at Myntconventionen vil blive vedtaget af det norske Storting. Det svenske 2^{det} Kammer har forkastet Sammendragningen af de to sømilitære 5 Corpser.

K. Motzfeldt antager, at Myntconventionen trods Sverdrup—Jaabæk—Brock vil gaae igjennem i Stortinget, hvis Sagen først har seiret i den svenske Rigsdag. Til den Ende trækker C. Motzfeldt Betænkningens Afgivelse 10 ud i Bankudvalget. Noget lignende skriver Bille fra Stockholm.

DEN 7. APRIL. Mandag. Det forenede Venstres Manifest viser, at man endnu ikke veed, hvorledes man vil stille sig til Finantslovf.

15 DEN 8. APRIL. Tirsdag. Kongen, som i Lørdags var meget tilfreds, er nu alt søsyg paa Grund af Venstres Manifest.

Volfhagen opmuntrer Kronprindsen til Tre-Kronprindsemøde i Wien under Udstillingstiden.

20 Estrup, der finder Kongens Svar paa Adressen udfordrende, viser og ligeoverfor Martensen nogen Lyst til at overtage Dictaturet. Skade, at Kongen er saa tilfreds med Holstein. Ogsaa Kronprindsen siger: Hvad kan det nytte med En, der bliver træt (Frijs) eller med En, som 25 hoster (Estrup).

DEN 9. APRIL. Onsdag. Myntconv. kommer til Forhlg. i den svenske Rigsdag den 19. April. Skogman har heldigt behandlet Bergstedt i Aftonbl. (Nr. for 1.—3. April) og Hefty's Artikler mod Brock. Det norske Morgenblad 30 (Marts—April) har tilligemed Kjøbmandsmødet i Christiania d. 3^{die} April havt en god Indflydelse. Man seer imidlertid endog Regjeringsforslag, der ere anbefalede af Statsutskottet blive forkastede, saa man kan jo aldrig vide, hvorledes Afstemningen vil falde, trods Udv.s eenstemmige Indstilling. (Wikander, som vilde dissentiere, 35 har givet sig.) V. i Fædr. optræder nu til Forsvar for

den fulde Brug af Kongens Myndighed i Tilfælde af Conflict.

DEN 12. APRIL. Lørdag. Aschehoug vil ikke endnu troe paa, at den svenske Rigsdags Stadfæstelse af Myntconventionen skulde virke afgjørende paa det norske Storting. ⁵

DEN 14. APRIL. Mandag. Naar jeg maatte sammensætte det næste Mstm. som jeg vilde, skulde Estrup tvinges til at tage Finansmst. som den, der lettest kunde faae Godsierne til at gjøre Indrømmelser, hvis han ei vilde eller kunde gjøre Modstand. Frijs kunde derhos tage Klein ¹⁰ (K. M.) og Thomsen (K. M. M.) og give E. Rosenørn Indenrigsm. og Nellesmann eller Ricard Justitsm.

Klein har underhaanden faaet J. A. Hansen's Udkast til et nyt stærkt Angreb paa Justitsm. i Socialistsagen. Det maa være skrevet strax efter Rigsdagshvilens Begyn- ¹⁵ delse. Han havde villet havt Sagen frem før Dommen, men denne kom ham for hurtigt. Maaske bliver denne Sag Opløsningsthemaet.

DEN 15. APRIL. Tirsdag. Tuteins og Bruuns Salg af norske Bankaktier fremstilles i Christiania som en Følge ²⁰ af Oppositionen mod Myntconventionen.

DEN 16. APRIL. Onsdag. Statsraad. Jeg forelagde Kongen Akademiets Forslag til Mynterne efter Raadsmødet.

I Statsraadet viste Kongen atter i Sundlodssagen sin Frygt for enhver Forvikling med Udlandet. Rosenørn ²⁵ maatte frem og overtage Ansvar for det lille Lovfor- slags Fremme.

Japaneserne komme til Rosenørns Skræk en af de næste Dage.

DEN 17. APRIL. Torsdag. Det meldes mig, at Finants- ³⁰ udvalget først vil holde Møde paa Tirsdag. En værdig Begyndelse!

Idag melder Bille, at Wærn har henvendt sig til ham med den Henstilling, om Sverrig—Dmk. ei skulde slutte Myntconv., hvis Norge falder fra. ³⁵

Han sagde dog ei at have talt med sine Colleger derom.

Endelig kom Beck-Friis frem med den Meddelelse, han længe har havt, at der dog kunde udstedes en Advarsel.

DEN 18. APRIL. Fredag. Idag hedder det — gennem
5 Bureauet — at Venstre skulde have besluttet, at der ikke mere skulde komme Noget til Landstinget i denne Samling.

Landstinget kunde da hverken igaar eller idag blive fuldtalligt. *Næringslovf.* gik til Udvalg idag.

10 Jeg opfordrede idag Bille (som mente, at J. A. Hansen vilde have slaaet langt større Brød op, hvis han ei havde været tilstede) til at fremdrage den Maade, hvorpaa Venstre slæber Sagerne hen i Udvalg.

DEN 19. APRIL. *Lørdag Formiddag.*

15 Jeg svarede Bille idag, at Wærn dog næppe kunde have talt til ham uden hans Collegers Vidende, men vi maatte her være de tilbageholdende; Sverige maatte tage Initiativet. Saasnart jeg hørte, at den kgl. Souper i Aften ikke fordærvede Sagens Foretagelse idag, skulde jeg
20 forelægge Spm. i Ministerraadet.

Eftermiddag.

Bille og Wærn telegraphere, at den svenske Rigsdag idag har samtykket i Myntconventionen.

Aschehoug og Motzfeldt mente, at den norske Bank-
25 komité med 6 Stemmer > 3 har vedtaget at anbefale Myntconvs. Vedtagelse. Selv Brock har nu udtalt, at hvis Sverige sagde Ja, burde Norge ei sige Nei.

Tietgen fortæller, at Brock har været saa naiv at sige:
Naar de saa endda havde sendt mig til Stockholm, men
30 denne Helliesen!

DEN 20. APRIL. Søndag. Quaade har indberettet, at Stemningen paa forskjellige Steder — kun ikke hos Keiseren — viser sig velvillig for en Ordning af det nord-slesvigske Spm. Ligesom Bismarck har udtalt sig i denne

Retning til Odo Russell, saaledes har Gneist og yttret sig paa samme Maade til Quaade.

DEN 21. APRIL. Mandag. Roesukkerl. gik igjennem Landstinget (der endelig var blevet stemmedygtigt) ved anden Behlg. Sukkeraanderne vare i stærk Bevægelse, 5 men havde endnu ingen Ulykker gjort. H. M. Petersen's Valg kasseredes. Hansen havde halet Sagen ud i det Længste.

DEN 22. APRIL. Tirsdag. Fattigl.s Behlg. begynder i Landstinget. I Kleins Fraværelse — han havde stillet 10 Ændringsforslag til Fattigl. — bearbejdedes han og Vedel i Folkethinget under Tillægsbevsl. Jeg klagede over dens langsomme Fremme.

DEN 23. APRIL. Onsdag. Toldl.s anden Behlg. begynder. Der arbejdes stærkt paa at faae Loven fjernet ved 15 den berygtede Dagsordens Trylleformel. Det hedder ligeledes, at Oppositionslederne ville have Finantsl. forkastet.

DEN 24. APRIL. Torsdag. Det meddeles mig, at mit Foredrags Charakter skal afgjøre, om Toldl. skal gaae 20 sin Gang eller ikke. Efterat jeg havde talt, fik Tauber en Seddel i Haanden — det var Dagsordensforslaget. Men kort efter kom Contraordre — uagtet Mand ved Mand var bearbejdet, kunde man dog ei være sikker paa Fleertal og opgav derfor Forsøget. 25

DEN 25. APRIL. Tirsdag. I et langt Møde paa Bundtmagerloftet faldt Ledernes Forslag om at nægte Finantsl. igjennem (24 eller 25 Nei imod 19). Det paastaaes, at man først havde afgjort, at Mindretallet skulde rette sig 30 efter Fleertallet; stor var Skuffelsen ved Udfaldet. Naturligviis ville Lederne ikke slaae sig til Ro ved denne første Afstemning, men bearbejde de Modstræbende. Der var nogen Klage over det Uføre, hvori Lederne havde bragt Partiet ind, hvilket fremkaldte skarp Irette-sættelse. V. Holm og Thorup synes at være de Modstri- 35 dendes Førere.

Til Slutningen kom Alb. J. A. Hansen's og Winther's Forslag om at erklære Vallø og Vemmetofte Rsk. for grundlovstridige. Klein truer med isaafald at forlange Opløsning, hvilket ei gaaer an.

5 Thomsen har Møde med Finantsudvalget.

DEN 26. APRIL. Lørdag. Vi komme til Ende med Afstemningerne over selve Toldforsl. Indkomstskatteforslaget udsættes til Mandag, da jeg modsatte mig Aftenmøde, og Fenger fraraadede at begynde paa Dagsmødet.

10 Til almindelig Overraskelse har Finansudvalget gjort baade Finantsl. og Tillægsbevsningsforslaget færdigt. Ændringsforslagene omdeles i Morgen.

Der er i Østerrig stor Betænkelighed ved den tyske Keisers Reise til Petersborg. Det vides endnu ikke, om
15 Keiseren af Rusland vil komme til Wien. Keiseren af Tydskland kom igaar til Königsberg.

DEN 27. APRIL. Søndag. Finantsudvalget udsendte idag Ændringsforslagene til de tvende Finantslovsforslag. Der er ingen formelle Overgreb, men Marineministerens Budget er vedvarende stærkt truet. Det falder mig ind, at et
20 nyt Skatteforslag maaskee kunde opstilles paa Grundlag af:

1) 4 Aars Indkomstskat $\frac{1}{4}$ 74 = $\frac{81}{8}$ 1878.

2) Forhøielse af Tobak — Brændeviinsafgift.

3) Saadanne Nedsættelser, som hermed kunne bæres
25 fra $\frac{1}{4}$ 1878.

DEN 28. APRIL. Mandag. Thomsen har uden mit Viddende stillet Forslag om 400,000 Rdlers overord. Bevilling til at begynde Bygningen af et »Glatton«skib alt i 1873/74, uagtet Lovforsl. forudsatte, at et saadant Skib
30 kun maatte bestilles paa den Maade, at der ingen Udgift faldt paa 1873/74.

I alt Fald vil han, at Nybygningskontoen skal være til fri Raadighed, saa at den af Udvalgsfleertallet foreslaede Grændse for Skibets Bekostelighed, een Million,
35 bortfalder. Det Første kan tilgives, da Klein havde styrket ham i den Tro, at det ikke var Umagen værd at forstyrre

mig under Toldsagen i den Anledning, men jeg finder mig ikke i, at Grændsesp. bringer Finantsforslaget 2^{den} Gang til Folkethinget.

Forhandlingen om Udvidelsen af Stemmeretsbetingelserne begynder i det norske Storting. Meningerne ere 5 saa splittede, at ventelig intet vinder fornødent Fleertal.

DEN 29. APRIL. Tirsdag.

Der er kommen en ny Vending i Vallø- og Vemmetofte Sagen. I det Hele taget bliver det Usandsynlige sandsynligt. Toldforslaget skulde standses; det lykkedes 10 ikke; Vallø—Vemmetofte Forslaget faldt ned istedet; det skulde frem saa snart som muligt; igaar kom Contraordre; det kom ei frem idag; Finantsudvalget gjorde sig færdigt, og nu begynder i Morgen Finantsls. tredie 15 Behlg.

Og nu forlyder det, at Finantsl. skal forkastes. Lederne have vundet forøget Magt.

DEN 30. APRIL. Onsdag. Aschehoug meddeler, at han nu er kommen til den Erkjendelse, at det vil irritere 20 Stortinget, hvis det rygtes, at Sverrig og Danmark ville slutte Myntoverenskomst paa Tømandshaand. Jeg havde alt i Forveien tysset paa Bille og i meget kjølige Ord skrevet til Aschehoug, da Bille havde efter Helliesen—Wærns Ønske opfordret mig til at bemyndige Aschehoug til i Stortinget at erklære, at Danmark vilde 25 contrahere med Sverrig alene.

Finantsl's tredie Behlg. begynder. Fonnesbech tog hele Dagen.

DEN 1. MAI. Torsdag. I Folkethinget skulde Krigs- og Marinemst. igaar klares, men hertil behøvedes Nattemøde; 30 Afstemningen faldt først efter Midnat (49 Nei > 46 Ja.)

Thomsen hævdede sit Standpunkt med megen Dygtighed; Erkjendelsen heraf maa være hans Opreisning for at han ikke kan faae Lov at gaae til Landstinget med Begjæring om Forandring. 35

DEN 2. MAI. Fredag. Det trak ud over Midnat med Afstemningen. Den afgørende Afstemning var længe forudset i sit *Resultat*, men ikke i *Stemmetal*. Alt da Aftenmødets første Afdeling begyndte Kl. 7 $\frac{1}{2}$, var det givet, at der vilde blive et stort Overtal mod Venstre. Mit engelske Foredrag gled ned, hvor skarpt end Moralen maatte ramme.

Slaa af paa Tiden saa meget som muligt; 24 Generationer blive ikke til 24 Aar; slaae af saa meget som muligt paa de personlige Betingelser for et Ministeriums Dannelse; Venstre vil ikke kunne stille et regjeringsdygtigt Mstm. J. A. Hansen benyttede dog Leiligheden til at stille Grev Holstein noget blot. Krabbe fandt sig i, at jeg gik Kl. 8.

15 Det til Søndag d. 4. Mai berammede Arbeidermøde tilodes ikke, da Indbyderne ikke turde svare for Ordenen.

Det opgivne Emne var en Drøftelse af Arbeiderskruerne.

DEN 3. MAI. Lørdag. I Nat faldt Afstemningen Kl. 1 $\frac{1}{2}$ med 61 Ja mod 39 Nei. Alle vare tilstede og stemte. Taubers Angreb paa Hall bragte Vind i Seilene. Krabbe synes ikke at have bevaret sin Ligevægt, skjøndt han ellers ved flere Leiligheder har vist sig nogenlunde upartisk. Med mere Ligevægt i Sindet havde han vel ikke ladet Tilhørerpladsen rømme uden foregaaende Advarsel, selv om det er sandt — hvad Nogle benægte — at der blev hysset af ham selv paa Grund af hans Opførsel mod Hall.

DEN 4. MAI. Søndag. Socialistudv. har paa Høgsbro's Forslag bequemet sig til at indbyde Klein til en Conference paa Grundlag af Betækningsudkastet.

Fenger har fremsat forskellige Forslag til *Toldl*. Udvalget har bestemt sig til at spørge, om jeg ønsker en Conference, skjøndt der først var nogen Lyst til at slippe 35 derfor.

DEN 5. MAI. Mandag. *Thomsen* fastholdt endnu idag sin Mening at ville stille Ændringsforslag til Finantsl.

om Adgang til at bygge et stort Pantserskib. Vi skulde forfølge vor Seier, ellers tabte vi for meget; Schiørring's Ord vilde blive staaende, at Landets Forsvar led under Ministeriets Upopularitet. Jeg hævdede, at Landstinget, hvis Forslaget opstilledes, vilde fordre, at *Sagen skulde* 5 *gjennemdrives til det Yderste*, og det var uforsvarligt at gaae til Opløsning paa dette Spm., selv om Realiteten var mere utvivlsom end den efter mit Begreb er.

Klein, og tildels Hall, nærmede sig min Mening. Efter min Bortgang dukkede Tanken op at lade Forslaget 10 fremkomme som et *uskyldigt* Forslag.

Arbejdermødet løb roligt af. Res. vare rettede mod Arbeiderskemaerne og indeholdt en Opmuntring til Venstre.

DEN 6. MAI. Tirsdag. I Mødet i Formiddag maatte Thomsen give sig. Jeg var fast bestemt paa ikke at give 15 efter, men Thomsen mødte med det uskyldige Forslag: Sagen var ikke tilstrækkeligt averteret: Mange vidste ikke, hvorom det gjaldt ved tredie Behlg., han vilde tage Skylden herfor paa sig, uagtet Skylden var Udvalgets, der havde udskudt Spm. ved anden Behlg. og ikke givet 20 nogen Betænkning ved tredie; Landstingets Forandring skulde altsaa kun være et Spørgsmaal; sagde Folke-thinget Nei, saa gjorde man ingen videre Vanskelighed o. s. v. Han antydede, at Hall og Klein skulde helde til denne Mening. Jeg havde ikke villet tale med Nogen, 25 saa jeg vidste ikke, hvorledes Sagen stod, da Thomsen inden Mødets Aabning kom med denne Antydning. Det viste sig imidlertid, at han havde taget Feil; enhver Tvivl var forsvunden baade hos Klein og Hall. Alle Andre sluttede sig til min Mening, saa Thomsen, hvis Afgang 30 Holstein nu omsider erkjendte for enstydig med Mstts. Afgang, gav sig, skjøndt maaskee kun for Øieblikket.

Om Eftermiddagen havde Klein Møde med Socialistudvalget. Dommen og Mødet paa Nørrefællede have været lige ubehågelige for Fleertallet. Efter at Klein havde gi- 35 vet givet dem faderlige Formaninger, var der først nogen Tvivl om, hvad Klein havde sagt — J. A. Hansen be-

hagede nemlig at komme en halv Time for sildigt — besluttede Fleertallet, at Betækningsudkastet skulde omskrives.

DEN 7. MAI. Onsdag. Landstingets første Behlg. gik
5 hen over Finantsforslaget, uden at Andræ eller Fischer tog Ordet. Thomsen var altfor pathetisk; han antydede Muligheden af at bringe Spmet frem endnu engang i denne Samling; jeg veed ikke, om det blev bemærket.

DEN 8. MAI. Torsdag. Thomsen kommer idag tilbage
10 til sit Pantsterskib. Han er aldeles nerveus; han tager sig ud som den, der er discrediteret, som ikke kan bevare Andres Agtelse, fordi han ikke kan bevare sin Selvgagtelse o. s. v. Alt i Ministerconferentsen kom et Forslag fra Marinedirektøren op til ham om at indbringe
15 et nyt Lovforslag om Bevilling til at bygge et Pantsterskib. Nu fastholder Thomsen denne Plan igjennem en foregaaende Forhlg. med Finantsudvalget. Da det ikke er Udvalget, som foreslog Finantslovens Forkastelse, kan han jo gjerne faae Lov til at forsøge det; men mis-
20 lykkes Forsøget, kan han jo vanskeligt blive — og saa er Holsteins Dage talte. Maaskee begynder selv han at føle sin falske Stilling.

Til Hall's Sorg gik Valgmenighedsf. i Fællesudvalg.

DEN 9. MAI. Fredag. Fr. Bille telegrapherer, at nu er
25 Wærn paa Færde igjen for Alvor. Han vil idag i Conseilet begjære, at der skal gives Beck-Friis Ordre til at indlede Underhandlinger med Dk. om Convention paa Tomandshaand. Da det er aldeles tvivlsomt, om jeg kan faae Rigsdagens Samtykke hertil, bliver det et Hoved-
30 spml., om den svenske Regj. kan og vil skaffe sig Bemyndigelse til at foretage Overgangen til Guldmyntfod i Henhold til Conventionens Regler.

B. F. fik i Eftermiddag Telegram om, at Wærns Ønske er opfyldt. Åkerhjelm skal indbringe Sagen i 2^{det} Kammer,
35 hvor fuld Samstemning ventes.

DEN 10. MAI. Lørdag. Jeg enedes med Thomsen, for

hvem det nu først gik op, at den eneste Form, hvorunder Sagen kan bringes frem, er ved et Tillægsbevillingsforslag, idet der ikke kan stilles Ændringsforslag til Syttenmillionloven i det samme Øieblik, denne tages tilbage. 5

Siden confererede jeg med Toldudvalget. Efter den af Scavenius givne Anordning drøftedes, hvad der vilde baade Sagen mest, om der kom en tredie Behlg. eller ikke. Alberti udsatte næste Møde til Tirsdag Aften, da han i sin Døvhed ikke forstod, at man i Taushed havde billiget hans Forslag om Aftenmøde. 10

Jeg havde derpaa en længere Samtale med Beck—Friis. Jeg antager, at hans Telegram maa bringe Besked paa det Spm., hvad Sverrig vil sige til, at vi indskrænke os til Guldmyntens Indførelse. 15

DEN 11. MAI. Søndag. I Løbet af Dagen kom Telegram fra Bille, der fremhævede Vanskelighederne ved i Rigsdagens sidste Dage at gaae anden Vei end at indskrænke Conventionen til D. og S.

Thomsen fastholder sin Plan at ville gaae, hvis Panterskibet ikke bevilges. Han synes at troe paa, at Hærloven kunde gennemføres med Udvalgets Bistand. Han fastholder Uddannelsestiden. 20

Indrømmelsen, hvorved Samtykke skulde vindes var, at Udgifterne ikke maatte stige (Lønningsforhøjelser fra-regnede); dette skulde opnaaes ved at slippe de senere Aarsklasser løs. 25

Jeg kommer til at indrømme Fønnesbech Noget i den loll.-falsterske Digelovsag.

DEN 12. MAI. Mandag. Jeg havde først Sammenkomst med Beck—Friis og stillede de to Spm.: ¹⁾ Kan Rigsdagens Samtykke ogsaa der gjælde til næste Aar, hvis Stortinget samtykker. ²⁾ Vi troe at kunne faae Rigsdagens Samtykke til at anordne Overgang til Guldmyntfod, hvis vi ei faae Convention med Sverrig alene. Kan og vil den svenske Regjering det Samme (Med eller 35

uden formel Aftale mellem Rigerne) ¹⁾ Nei. ²⁾ Hele Con-
ventionen eller Intet.

Bankutsk[ottet] anbefaler Akerhjelms Forslag. I Myntud-
valget modsætte Lederne sig Conv. med Sverrig aleene;
5 Tauber gaaer fra sit tidl. Udsagn at ville gjøre det. Men
der er Fleertal i Udvalget derfor. Stemningen iøvrigt er
noget uberegnelig; Dessau har Rygter om, at Bønderne
her ei ville følge Lederne.

I Ministermødet vedtoges at meddele B. Friis, at det
10 var tvivlsomt, om Rigsdagen vilde give os Bemyndigelse;
men vi var villige til at gjøre Forsøget, naar, som vi
antog, Sverige i denne Erklæring ikke saa nogen Hin-
dring.

DEN 13. MAI. Tirsdag. Betænkningen i Socialistsagen
15 er afgiven idag.

Man er nu indskrænket til blot at paaanke den til-
syneladende Evigvarighed af Crones Forbud af $\frac{4}{3}$ jfr.
Skr. 31. Oct. f. A.

I den sjællandske Jernbanel. fik Berg en Stemmes
20 Overtal for at nægte sjæll. Jernbaneselskab 4 Aars For-
længelse.

Thomsen bliver ved at være Holsteins Rædsel. Han
har nu en af sine Nykker, siger Ravn, der kjender
Thomsen, om ham.

25 DEN 14. MAI. Onsdag. Idag kan Fonnesbech komme til
Forhandling med Landstinget. Fattigl. blev ei færdig.

Kl. 1 $\frac{1}{2}$ kom Beckfriis og meddelte den svenske Re-
gjerings Ønske om, at Ændringsforslag stilles til Myntl.
Det er nu skeet.

30 Thomsen faldt da i Vandet idag med sit Tillægsbevil-
lingsforslag; nu vil han gaae. Holstein er dybt rystet og
vil nu igjen forhandle om Ændringsforslag efter Thom-
sens Ønske til tredie Behlg. af Finantsl. Jeg afviser dette.

Om Eftermiddagen kommer H. ansættende med Klein
35 og Hall. Begge de sidste ville omvende mig, men det
lykkes ikke.

Det lader næsten til, at Andræ vil stille Ravn til Marineminister.

DEN 15. MAI. Torsdag. I Ministermødet begyndte Klein med at udtale sig for, at Thomsen skulde faa Lov at stille Begjæringen om Pantserskibet ved tredie Behlg. i 5 Landstinget. Jeg erklærede, at jeg ansaae dette for saa uforsvarligt, at jeg ikke vilde finde mig deri. Da dette omsider blev forstaaet, blev Klein, da der efter hans Ønske udtrykkeligt stemtes, den Eneste, der sluttede sig til Thomsen. Paa den anden Side havde denne erklæret, 10 at han maatte afgaae baade som Krigs- og Marineminister, naar Finantslovens nuværende Skikkelse skulde være endelig. Jeg tvivler ikke paa, at man kunde have faaet en Eftermand til Thomsen (for ikke at tale om Ankjær var Tværmoes sikkert nok beredt), men jeg vog- 15 tede mig vel for at sige det. Saaledes saa det da ud, som om Holstein i Fortvivlelse saa det Øieblik nærme sig, da Ministeriet efter Rigsdagens Slutning maatte opløse sig.

Til stor Overraskelse viste det sig da, at Thomsen 20 vilde blive som Krigsmst., naar der inden Finantslovens Stadfæstelse udnævntes en Søofficer som Marineminister. Dette var jo Holstein en Beroligelse, især da jeg sagde ham, at en saadan vel kunde findes, men det var jo en bitter Tilgift, at Conseilspræsidenten saa maatte af- 25 staae sin Gage til den nye Mm. og tjene for Æren.

DEN 16. MAI. Fredag. Efterat Holstein havde talt med Andræ, stævnedes denne Ravn til sig i Aften. I et Møde om Formiddagen havde Holstein (efter Kongens Ønske, som det hed) villet, at man først skulde henvende sig 30 til P. Wulff, men jeg fik da dette forpurret.

DEN 17. MAI. Lørdag. Statsraad. Thomsen fungerede som Marineminister, da Finantsl. endnu ikke forelagdes til Stadfæstelse.

DEN 20. MAI. Tirsdag. Kongen samtykker nu i Ravn's 35 Udnævnelse, men gjør efter Holsteins Sigende Paastand

paa en 8de Ministergage. Det vilde være en underlig Fornøjelse for Holstein at faae en saadan Begjæring fremsat og forkastet med Haan.

5 DEN 22. MAI. Torsdag. Saaledes fik vi da Ende paa Rigsdagen under øieblikkeligt heldigere Forhold end Mange havde ventet for nogle Maaneder siden, men hvad saa?

I. Venstre er blevet slaaget tilbage, forsaavidt det ikke har trukket sig tilbage.

10 a) Det er blevet slaaget tilbage, først da det vilde nægte Skolelovens Fremme, og siden da det vilde forkaste Finantsl., efterat det tilbagevistes med Fynd efter Adressen.

Det turde ikke nægte Toldlovsforslagets Overgang til tredie Behlg., og Myntloven vedtoges.

15 b) Det har paa en mærkelig Maade trukket sig tilbage i Socialistsagen saavel som i Vallø- og Vemmetoftesagen.

Derimod har Venstre hindret Militærbevillingerne og sat Universitetet Fluere i Hovedet.

20 II. Ikke saa Lidet er udrettet. Vel er Adskilligt blevet aldeles liggende saasom Tobakssk. — Skolel. — Hær-Søværn. m. v.,

men ¹⁾ Toldl. kan nu gaae til Landstinget og Fattig- samt Skiftel. til Folketh. næste Gang.

²⁾ Vedtagne ere

25 *Hall* Valgmenighedsl. Kirkesynsl.

Fonnesbech Børns Arbeide, Næringsl., Kbtsdindlemmel- seslov, Jernbaneloven o. s. v.

Min Roesukkerl., Bygningsafg. Myntlov.

Klein Udpantningsl. og Brandlov.

30 III. Men hvad saa! Det er lykkedes Venstreførerne atter et samle det spredte Mandskab til en Fællesudtalelse (21. Mai), hvorefter man forpligter sig til at nægte Finantsl. til Efteraaret, hvis Ministeriet møder uforandret.

35 Efter mit Skjøn burde i Løbet af Sommeren enten Ministeriet omdannes eller Folkethinget opløses, men jeg forudseer, at jeg ikke kan sætte denne Mening igjennem, og min Udtræden vilde blive opfattet som Desertion!

DEN 27. MAI. Tirsdag. Nu kan Myntconventionen med Sverrig idag undertegnes her.

Fengers Candidatur til Borgmesterembedet dukker nu op. Ehlers vil gjøre hvad han kan for at modarbeide det; Fenger har bestemt sig til at modtage det, naar han ⁵ vælges. Han er træt af at vente paa en fast Virksomhed.

DEN 29. MAI. Torsdag. Jeg sætter en Udarbeidelse af Bevægelsen i den norske (Bojesen), svenske og tyske (Ramus) Toldlovgivning i Gang.

DEN 30. MAI. Fredag. Fenger erklærer sig villig til at ¹⁰ være Postunderhandler [∩: Postconventionunderh.]

31. BOG
1. JUNI 1873-21. JUNI 1874

ENOGTREDIVTE BOG

Dagbogen indeholder 375 Sider med Optegnelser fra 1. Juni 1873 til 21. Juni 1874, hvoraf det væsentligste er trykt.

DEN 3. JUNI. (Tirsdag.) Idag reiser jeg til St. Moritz, uden Haab om anden Virkning end den, Hvilen kan give.

DEN 4. JUNI. (Onsdag.) Korsør—Kielveien vil kunne faae en betydelig Medbeiler for Alle, der skulle til det østlige Tydskland, i Rostocker—Falsterlinien, dersom der fra dansk og tydsk Side gjøres det Fornødne til denne Linies Forbindelse til de forskjellige Sider. Men derom bliver man vel ikke saa let enig.

DEN 5. JUNI. Jeg traf idag i Berlin Bh. Bülow, men ei heller denne Gang Gneist. Bülow sagde mig, at Leonhard hellere vilde opgive sine kjære Schöffengerichte end sin Portefeuille; han troede paa en snarlig Fremlæggelse af Processorslagene. Myntl. vilde og maatte gennemføres i denne Samling; det gjaldt om at ordne Seddelgivelsen. Det skulde snart afgjøres, om ikke Hærl. maatte udsættes.

DEN 6. JUNI. (Fredag.) Wærn, som jeg træffer i Dresden, trøster sig med, at Regjeringen faar eet Aars Frist til de store nye Love om Grundskatterne og Militærforholdene. Han siger mig, hvor velvillig man er i det svenske Statsraad m. Hs. til det norske Statholderspml. Man vilde blot i norsk Fællesstatsraad have Lov til at frafalde sin Indsigelse — selv det ere Nordmændene bange for.

DEN 7. JUNI. (Lørdag.) Rlf. forekom mig næsten at interessere sig meget for, at Marinen blev ordnet efter hans mindre Skibssystem. Iøvrigt er han fremdeles skeptisk ligeoverfor det tydske Rige.

DEN 9. JUNI. (Mandag.) *Maurer* bekræfter, at Virkningen af den nykatholske Bevægelse i retlig Hsde. endnu

ikke har fæstet sig. Man tænker paa at faae Holtzendorf til München. Leipzig Universitet er nu ligesom det første i Tydskld.

DEN 14. JUNI. De vigtigste i Aar vedtagne *norske* Love ere Myntl. og Loven om Bestillingsmænds Selvpensionering. Man er i Norge nøisommere end hos os.

DEN 21. JUNI. Bismarck benytter Krügers Nærværelse ved Soireen til at sige ham, at Tydskerne ei ville tillade Nordslesvigs Afstaaelse. Han antyder dog, at hvad der nu er umuligt, maaskee kan blive muligt i Fremtiden; han kan dog hverken sige naar eller hvorledes.

DEN 22. JUNI. Naturligviis tvistes man nu om Bk. har gjort denne Meddelelse til Krüger for at slaae Spørgsmaalet ihjel eller for at holde det ilive.

DEN 23. JUNI. Moltke udtaler sig nu bestemt imod den slesvigske Kanal.

DEN 27. JUNI. Mistillidsadresse i Kolding til Berg, fordi han blev siddende ved Hurraet for Kongen.

DEN 28. JUNI. Jeg hører Sommer er bleven Flaadeinspektør.

Altsaa ad Aare Admiral, naar v. Dockum maa gaae af. Det er Marinens Stilling! Og saa vil man gjøre saa meget Væsen af et Pantserskib?

DEN 29. JUNI. Paa det islandske Folkemøde ²⁶⁻²⁹/₆ bliver Sigurdson, der nu modsætter sig Kravet paa Islands Personalunion, slaaet af sine tidligere Tilhængere, der ikke forstaae hans Forsigtighed.

DEN 6. JULI. Den svenske Presse er fuld af Lodskrigsartikler. Grove har i April—Maih. af Industriforeningens Maanedsskrift meddelt en Afhl. om Havets ødelæggende Virkning paa Danmarks Kyster. Vi faae sagtens betydelige Udgifter til Dækning af Jyllands Kyst.

DEN 10. JULI. Mon Persersshahens Reise i Europa nu bringer England til Eftertanke om Persiens Betydning i det indisk—russiske Kampspm.?

DEN 14. JULI. Mandag. Rosenørn har af Beckfriis ladet sig overliste til ikke at kunne afvente Svar fra Trond-⁵ hjem, men tilbyder, at svenske Lodser skulle have Lov til at gaae ind paa Yderrheden. Tilskyndet af Ravn lader han uden Nødvendighed Privatlodser blive delagtige heri.

DEN 17. JULI. Torsdag. Det absolute Demokraties¹⁰ Gjennemførelse i Zürich har hidtil havt det uventede Resultat, at Folket har forkastet adskillige af de videstgaaende Lovforslag, som de demokratiske Ledere have sat igjennem.

DEN 18. JULI. Ved Samtalen med Rütthmann i Zürich¹⁵ faaer jeg et levende Indtryk af, hvormeget Sveitserne skønne paa det Held, de have havt i 1848 og 1870. Kirkestriden er ogsaa i Sveits meget alvorlig.

DEN 19. JULI. Lørdag. I Omdannelsen af Fællesforfatningen arbejder sig en Tilmærmelse mellem de for-²⁰ skjellige Hovedanskuelers Repræsentanter frem.

DEN 22. JULI. Tirsdag. Ved min Hjemkomst fandt jeg idag Holstein ligesaa sorgløs som sædvanlig.

Sagen om Møde paa Postconferentsen i Bern foreligger efter Heydebrands Indbydelse.²⁵

DEN 23. JULI. Jeg anseer det ikke for rigtigt nu at sprænge Mstet, men Noget maa dog gøres for at modarbejde den altfor store Sorgløshed. Man synes rent at have glemt den Slutningserklæring, hvorved Venstre bandt sine tvivlende og uvillige Medlemmer til Kampens³⁰ Gjenoptagelse.

DEN 24. JULI. Det forekommer mig klart, at Estrup, som i Virkeligheden fjernede Fenger, som nær havde dræbt Fønnesbech og som hindrer en fornuftig Told-

nedsættelseslov, er forpligtet til, naar han kaldes, at indtræde. Den Forudsætning, hvorunder Mst. blev dannet, er ikke længere tilstede, siden Holstein o. s. v. ei give Garantie for Høires Understøttelse trods Frijs's gode Villie.

- 5 DEN 25. JULI. Fredag. Jeg antydede idag for Kongen Ønskeligheden af at Holstein afløstes af Frijs. Det viste sig, hvor meget Holstein havde indyndet sig, og hvor mange ubehagelige Erindringer, Kongen havde bevaret om Frijs's Myndighed som Conseilpræsident. (Kaufm. — Hegerm.)
- 10 Det var imidlertid klart, at Kongen dog havde Meget tilovers for Frijs. Det lod ikke til, at Holstein har Ret i, at Kongen skulde være uovertalelig, naar Holstein vilde tjene uden Løn.

DEN 26. JULI. Jeg tvivler ikke paa, at min Udtalelse
15 til Kongen mishager adskillige af mine Kolleger*.

DEN 29. JULI. Socialistsagen begynder idag.

DEN 2. AUGUST. Det seer ud, som Stang har faaet Kongen til at gaae ind paa den Anskuelse, at man fremdeles tør modsætte sig Statsraadernes Adgang til Stortinget, hvis der ei samtidigt skeer andre Grundlovsændringer. Meldahl skal skrive Forslag i denne Retning.

DEN 3. AUGUST. Meldahl, som jo var nærmest til Justitiarius i H. R., faaer vel næppe Lov at gaa, saa længe Stang sidder qvar.

25 DEN 4. AUGUST. Tobiesen har fristet Falbe-Hansen stærkt til at overtage Bearbejdelsen af Arbejderstatistik-Materialet, men baade Hensyn til David og til F. Hansen forbyder det.

DEN 9. AUGUST. Lørdag. Stort Socialistmøde skal
30 holdes i Aften om Benaadningen. Der var i Minister-

* Sen. Anm. Det kom frem i Ministerkonferentsen 19. Aug. gennem Fonnesbech, der var dybt krænket, fordi jeg havde betegnet hans Afgang som ønskelig.

mødet idag nogen Usikkerhed hos Klein, efterat Pio imod sin første Erklæring har bedt om Formildelse af den strenge Straf (enten Landsforvisning eller Statsfængsel).

DEN 11. AUGUST. Fr. Meyer bekræfter, at HRd. [Højste-⁵ retsdommen] har lagt den afgjørende Vægt paa Overtrædelsen af Forbudet mod den store Forsamlings Afholdelse.

Klein er kommen tilbage fra sine Tvivl m. Hs. til Benaadning; Socialisterne afholdt sig paa Mødet i Løverdags kun uvillig fra at forhandle Benaadningsspmet, og 10 optraadte noget truende.

DEN 12. AUGUST. Tirsdag. Klein har nu bestemt at udstede Forbud mod Internationale og vil ikke tilraade nogen Forandring i den ved HRd. bestemte Straf.

DEN 14. AUGUST. Torsdag. Idag undertegnes Besl. om¹⁵ Lodsbeh. i Øresund, ligl. udstedes Forbud mod Internationale, der i al Ro lukkes.

DEN 15. AUGUST. Fredag. I Statsraadet afsloges Pio's m. Fl. Ansøgning om Benaadning. Der afsendtes strax Meddelelse til Crone, for at de Domfældte kunde sendes²⁰ til Vridsløselille. Lodsl. forelagdes til Stadfæstelse. I Socialistsagen viste Kongen ingen Tilbøielighed til Straf-
forvandlingen.

DEN 16. AUGUST. Lørdag. Kongen bestemmer sig til at sende Kronprindsen til Malmø for at hilse paa den²⁵ tyske Kronprinds. Dermed er jo givet, at denne maa komme her, selv om Kronprindsen ikke ligefrem overbringer en Indbydelse.*

DEN 17. AUGUST. Søndag. Kronprindsen hilser paa den tyske Keiserprinds i Malmø. Derpaa følges de ad³⁰ paa »Grille« til Helsingør. Først hed det, at Besøget her vilde gjælde Fredensborg — det bliver dog næppe derved, efterat han er kommet.

* Dette har han dog vistnok i Virkeligheden gjort, jfr. 17. og 23. August.

Iforveien var Storfyrsten og Dagmar kommet. Officielt hedder det, at Kronprindsen kun bragte en Hilsen fra Kongen — i Virkeligheden var det en Indbydelse.

DEN 18. AUGUST. Mandag.

- 5 Kongen var fra Danneskjoldernes Side stillet op til at gjøre Vanskeligheder ved Fengers Beskikkelse til Afsending i Bern, men de vare da ikke store. Kongen underkrev igaar*.

DEN 19. AUGUST. Tirsdag. Den tydske Kronprinds 10 kommer til Kbhvn. og reiste til Korsør om Aftenen. Befolkningen viste sig overalt høflig taus.

Fonnesbech havde havt meget ondt af min Samtale med Kongen; jeg var altfor from i mit Svar, men han var saa pudsig i sin Frygt for Underkjendelse, at jeg 15 blev afvæbnet. Holstein sagde ikke et Ord, hverken da Fonnesbech klagede over, at man sagde, at jeg var Conseilspræsident af Gavn, eller da Thomsen var grusom nok til at antyde, at Ministeriets Svaghed laae i, at Holstein ikke repræsenterede nogen politisk Anskuelse, og 20 derfor intet Tilhold havde.

DEN 20. AUGUST. Onsdag. Fenger vil ikke tage Michaelsen med. Nu forlyder det, at Danneskjold vil gaae, fordi Lund ei sendes til Bern.

DEN 21. AUGUST.. Torsdag. Idag reiste Storfyrsten og 25 Storfyrstinden, imorgen reiser Dronningen og Thyra til Rumpenheim: snart reiser vel og Kongen dertil.

Jeg søgte Danneskjold idag for at tale ham til Rette, men forgjæves; han var ei at finde.

DEN 22. AUGUST. Fredag. Fenger faaer sin Instrux; 30 han tager Jespersen med, aldeles privat, som Skriver.

DEN 23. AUGUST. Lørdag. Kronprindsens Ophold her

*) Imidlertid havde han givet Trap Ordre kun at afsende det, hvis han ikke i Løbet af Mandagen standsede Afsendelsen.

vækker endel Opsigt og fremkalder adskillig Omtale. »Times« lader sig igjen engang høre i forstandig Retning; ligl. le Nord, men de tydske Blade ville Intet høre om Art. V.s Fuldbgyrdelse.

Det var til Heydebrand, at Kronprindsen i Malmø ⁵ sagde, at han var kommen derover for at indbyde Keiserprindsen.

DEN 24. AUGUST. Søndag. Det skal være Bismarck, som gjennem Due har fremkaldt Kronprindsen af Preusens Indgyrdelse til Kroningen. 10

DEN 25. AUGUST. Mandag. *Idag* kommer Danneskjold's Afskedsansøgning, dat. d. 22de*, efterat han idag havde været hos Kongen. Hans Søn har efter Holsteins Sigende fraaadet ham dette forhastede Skridt.*

Efter Samraad med Ussing taler jeg med Ramus om ¹⁵ at gjøre Steenkul fri istf. Riis.

Ved Kongens Reise i næste Uge eller denne Uges Slutning er der Spm. om et Besøg i Wien. Kongen siger, at han nødig vil, bl. A. og, fordi det let medfører et Besøg i Berlin. Dette maa unægtelig af al Evne mod- ²⁰ arbeides, som Forholdet for Øieblikket er.

DEN 26. AUGUST. Tirsdag. Jeg foreholdt Holstein idag, at jeg ikke vilde inklade mig paa foreløbige Finantslove under hans Præsidium. Da jeg gik ind i Ministeriet, var det under en dobbelt Betingelse: 25

- 1) at mine Synsmaader tilbørligt repræsenteredes — her var Forudsætningen endnu tilstede;
- 2) at Godseierne, med hvem vi skulde undgaae en Coalition, stillede Mænd til Medlemmer af Mstt., der vare nogen Borgen for, at de Forholdsregler, hvorom ³⁰ Ministeriet enedes, fandt tilbørlig Understøttelse. Denne Betingelse kunde Holstein ikke fyldestgjøre; Frijs var

* Snurrtigt nok falder samtidigt Besl. om Postkonferentsens Udsættelse, mindst et Aar efter Ruslands Begjæring. Frankrig vil ei deltage. 35

bleven den oprindelige Constellation tro; anderledes Estrup, Skeel m. v. Ingen Fæstelov, ingen Indkomstskat, det var ikke noget Program man kunde leve af, omend det første stemte med min Overbevisning og det Sidste
 5 i alt Fald for Tiden maatte erkjendes at være ganske rigtigt. Det var derfor bedre, naar Estrup, Fischer o. s. v. ingen Resignation kunde vise, at de kom i første Række. Han havde intet Andet at svare, end at Godseierne fra gammel Tid af bar sig saa ufornuftigt ad som vel mu-
 10 ligt. Med Hensyn til Ministergagen forestillede jeg ham, hvor ubehagelig den hele Forhandling vilde blive ham. Hvis han derhos vilde gaae, naar Gage nægtedes — hvad der jo var det Sandsynligste, maatte han hellere gaa strax; vilde han blive, maatte han hellere lade være
 15 at bringe Spmet frem. Kongens Ønske kunde ingen Vanskelighed gjøre, da han ikke skulde underskrive Noget. Holstein syntes ikke utilbøielig til at gaae ind herpaa.

DEN 27. AUGUST. Onsdag. Nu kommer Hjorts Uddrag m. v. til P. Hjorts Reise til Literatursamfundet. Tvivl-
 20 som Brugbarhed.

Aug. Jørgensen fik Opreisning i H. R. idag, idet denne ophævede den Misbilligelse, O. R. havde udtalt over ham.

DEN 28. AUGUST. Torsdag. Jeg har nu bestemt mig
 25 til at frigjøre Steenkul, men ikke Riis.

Nu reiser Bjørnson da virkeligt til Italien efter at have havt sit Møde med Chr. Bruun om Sverdrups Republikanisme. Han møder G. Rode's i Palermo. Han har da nu virkeligt igjen gjort sig umulig.

30 DEN 29. AUGUST. Den franske Presse bliver ubehageligt berørt af den tydske Kronprindses Besøg her. Vist er det at det hermed og bør være nok, efterat den tydske Presse saa skarpt har tilbagevist Opfyldelsen af Art. V. Holstein siger, at Kongen selv ikke vil til Wien, fordi
 35 det let kunde føre et Besøg i Berlin med sig, men han har jo ei Mod til at tale derom, som han burde.

DEN 30. AUGUST. Lørdag. Danneskjold kommer til mig og fremfører til sin Undskyldning for den overlede Afskedsansøgning, at Holstein og han havde været enige om Lunds Sendelse. Dette har Holstein aldrig sagt et Ord om til mig. 5

DEN 31. AUGUST. Søndag. Holstein tog ind til Kongen idag tidlig, og havde faaet Rosenørn med. Men Holstein sad og ventede fra Kl. 1, uden at han blev opfordret til at komme. Saaledes er hans Stilling. Efter Bordet viste Kongen Rosenørn den tyske Kronprindses Brev (»Bruder«); det indeholdt Intet af Betydning.

DEN 1. SEPTEMBER. Mandag. Uden at kjende Hn's Skjæbne igaar indskjærpede jeg paany Nødvendigheden af, at Kongen ei gik til Wien. Holstein forsikrede, at — hvorledes det saa end var med Falbe — saa var Paar reist i den Opfattelse, at Kongen ikke kom. 15

DEN 2. SEPTEMBER. Tirsdag. Idag reiste Kongen. Han har lovet Holstein at holde sig fri for Wien og Berlin. Han tager ingen Uniform med.

DEN 4. SEPTEMBER. Torsdag. Endelig holdtes en 20 Slags Oversigt over Lovforslagene, der kunne ventes forelagte. Hall har bestemt sig til at forelægge Skoleforslaget i Landstinget. Fønnesbech bliver først seent færdig med Beskatningsforslaget. Ravn beder sig og Thomsen fri for Straffeforslaget, men ville have Carocs (Petersen's 25 og Duplats) Forslag om Underklassernes Pensionering frem for at forekomme Schønheyder.

Klein blev ilde tilmode, da hans Forslag til forenet Hof-Titel- og Embedsrangordning fremkaldte den Paa-stand af Hall, at den var umulig; snarere kunde Em- 30 bedsmændenes Indordning alene gaaet. Forinden havde jeg gjort gjældende, at 8de og 9de Klasse ei kunde forsvinde administrativt; ogsaa denne Vanskelighed var først fremkommet ved Kleins Alsidighed.

DEN 5. SEPTEMBER. Fredag. Foreløbigt synes Manicus 35

at skulle vedblive, skjøndt han ei kjender meget til de indre Forhold.

DEN 6. SEPTEMBER. Lørdag. En forfærdelig Regnsommer!

- 5 Birkeland har nu arbeidet hernede i over tre Maaneder, og navnlig sysselsat sig med den første Tid efter 1660. Hannibal Sehested vøxer. Han vil kunne skildre Souverainitetsperioden, da han har faaet det Syn paa Absolutismen, at det er den eneste Regjeringsform, der vinder, som den bliver ældre. *Frederik III og Christian V* voxer udentvivl ved nærmere Bekjendtskab, medens *Christian IV* synker.

- DEN 8. SEPTEMBER. $\frac{8-9}{9}$. *Bruun* har skrevet et lille Erindringskrift til Minde om det kgl. Bbl.s 200 Aars Liv. Det lader til, at han nu virkelig har faaet Mod til at kaste sig paa Studiet af Griffenfeldt; dog er det endnu ikke afgjort.

Vedel kom tilbage med Ferréol fra sin Udflugt til Jylland.

- 20 DEN 9. SEPTEMBER. Tirsdag. De norske Byvalg nærme sig nu. Der arbeides stærkt mod Steen i Stavanger og Brock i Chra. Brock slap nylig ind i Formandsskabet, skjøndt han i Aarets Begyndelse ikke kunde naa at komme ind i Skolecmsen. Stemningen vakler noget med Hensyn til ham, men Lederne ville opbyde Alt for at holde ham ude.

- DEN 10. SEPTEMBER. Onsdag. Nu kom da Klein hjem; men atter pønser Thomsen paa en tre Ugers Udflugt. Snedkersvend Pihl har været hos Kronprindsen med Adresse fra Fællesmødet, men blev ei modtaget. Han vilde da vente til Kongens Hjemkomst.

De forskjellige Internationalisters Møde i Genua tyde paa Samfundets Tilbagegang.

- 35 DEN 11. SEPTEMBER. Torsdag. De danske Sølvmynter gaae i en mærkelig Grad til Tydskland, hvor Sølvmynt savnes.

DEN 12. SEPTEMBER. Fredag. Idag fik jeg Ramus's gjennemsete Toldlovsforslag.

Der er hos Postmyndighederne stærk Lyst til at forhøje Postsatserne, navnlig med det Formaal for Øie, at Breve tilsidst kunne bringes til hvert Huus i hele Landet. 5

Imod Schlegels Ønske enedes Clausen og jeg om Meldahls Optagelse i Styrelsen af Thorvaldsens Museum. Han er ligesom Schlegel i Bygningssteen.

DEN 14. SEPTEMBER. Søndag. Gjennemførelsen af Landcommunall. i Nordslesvig er nu naaet til Kravet 10 paa Kommuneforstdernes Edsaflæggelse. En Halvhundrede af 340 have aflagt Eden; de andre nægtede.

Fenger kom idag, ubehagelig berørt af Fædrelandets Angreb paa Tobiesen og erklærede at ville tale med Fønnesbech, at denne ei skulde troe, han stod bagved. 15 Han forstod heelt veel, at Generalpostembedet sporløst vil forsvinde.

DEN 15. SEPTEMBER. Mandag. Rosenørn har havt nogle Tilbøieligheder til dog at anerkjende Gedalia's tunesiske Gesandtskab, uagtet den sidste efter hans egen 20 Forklaring afvistes; men han kom dog ei frem dermed.

DEN 16. SEPTEMBER. Tirsdag. Holstein reiste paa fjorten Dage til Ems. Det lader til, at Thomsen finder 25 saa mange Vanskeligheder ved Øreberegningen, at han ei slipper bort.

DEN 18. SEPTEMBER. Torsdag. Det er synderligt, hvorlænge det varer, inden de diplomatiske Personskifter under Bismarck vinde endelig Form. Endnu er Thiele's Eftermand ei udnævnt; endnu er det ei afgjort, om 30 Arnim gaaer, og om det i saa Fald skal være Balan, der afløser ham o. s. v. Nu hedder det endog, at Arnim bliver. Balan gaaer til Brüssel, Bülow kommer til Understatssek.

DEN 19. SEPTEMBER. Fredag. Bille har igaar og idag behandlet Raasløffs »Min Politik«. Mærkeligt nok har 35

han ikke fremdraget, at Rlf. vilde have Grundl. af 1849 tilsidesat for Kg. 1852, og at han misbilligede, at Fdg. 1854 optog de Sprogbest., der vare undergravne ved Kg. ²⁸/₁ 1852. Derimod dvæler han ved Kravet paa Conferentsraadstitlen (1852) og paa Intriguen med A. Reventlows glippede Commissariat i Itzehoe. A. R. er da nu, efterat have været i Daareanstalten, fallit.

Tobiesen faaer let Spil med Ploug (Berl. Tid. f. igaar), fordi Ploug ei lægger Mærke til, at det Kunststykke, der ¹⁰ er udført er, at der beholdes to Departementschefer, medens Generaldirektøren i Virkeligheden forsvinder.

DEN 20. SEPTEMBER. Lørdag. Efterat Fenger havde vist nogen Lyst til at røre sig i isl. fær. Telegraphsag, meddeler Tietgen mig, at han nu vil søge sin tidligere ¹⁵ Concession i denne Retning fornyet. Iøvrigt har Tietgen maattet lade Søfartsselskabet (à 10 pc.) gaae op i Seil- og Dampskibsselskabet.

Idag kom Fattigl. fra Fønnesbech; Hærlovf. fra Thomsen.

²⁰ DEN 22. SEPTEMBER. Mandag. Vedel kommer og melder, at han trues af en Nervefeber. Han kan ikke taale Talen med de Fremmede eller Forhlgne med Rosenørn. Hvad skal det blive til?

Martensen klager over Hall, der vil autorisere et ²⁵ grundtvigiansk Tillæg til Psalmebogen til almindelig Brug. Monrad har uopfordret givet en skarp Erklæring derimod.

DEN 29. SEPTEMBER. Mandag. I Procescms. paapeger Nellesmann nogle vigtigere Punkter, ved hvilke han har ³⁰ tænkt sig Ændringer i Procesudkastet ønskelige.

DEN 2. OCTOBER. Torsdag. Nu er Goos færdig med Motiverne til Strafferetspleieforslaget.

DEN 3. OCTOBER. Fredag. Statsraad. Kongen talte fremdeles ikke om Gage til Holstein.

Mærkeligt nok skal Bernhard v. Bülow virkeligt istf. Balan være Statssekretær i det preussiske Udenrigsmstm.

DEN 4. OCTOBER. Lørdag. Monrad har atter skrevet en lille Brochure om Skolevæsnet, imod Præstens Udelukkelse fra Tilsynet med Skolegjærningen, mod Skolens Adskillelse fra Kirken. 5

DEN 6. OCTOBER. Koch holder en streng Prædiken. *Rigsdagen aabnes.* Statuen for Frederik VII afdækkes. Hall feires. Det gik godt.

DEN 7. OCTOBER. Tirsdag. Bondevennelederen Berg arbejder nu paa at binde de Menige til at nægte Finantsl.s Behandling; kun Alberti og et Par Andre holde igjen, hedder det; saa det lykkes sagtens denne Gang; jeg betvivler, at Lederne skulle faae nogen Glæde af dette vanvittige Experiment. 15

DEN 8. OCTOBER. Onsdag. Bøndernes Bearbejdelse fortsættes og vil nok lykkes, trods Albertis, B. Christensen og Høgsbro's Raad*.

Den forsøgte Snedkerskrue er nu overstaaet.

DEN 9. OCTOBER. Torsdag. Bh. v. Bülow tiltræder. Nu kommer de 53's Opsigelsesbrev. Jeg foreslaaer med særligt Hensyn til Holsteins Mangel paa Forhandlingsevne, at Folkethinget opløses inden Resolutionen forhandles paa Grund af den uparlamentariske Sammenrottelse som spotter enhver Forhandling. Rosenørn og Thomsen ere borte. Min Henstilling slaar an, især hos Hall og Klein; Holstein har Betænkelighed; efter vor store Langmodighed ifjor vil man finde vor Optræden, inden Beslutningerne fattes, noget forhastet. 25

* Saaledes sige nogle, Andre nævne andre Medlemmer som de fraraadende. 30

DEN 10. OCTOBER. Fredag. I Ministermødet er Klein nu bestemt for strax at skride til Opløsning; jeg gjør særligt gjældende, at Holstein vanskeligt vil kunne overleve Gjntagelsen af Scenen fra Adressedebatten og hvem
 5 veed, hvor Mange der ville slutte sig til Res. gennem en vilkaarlig Fortolkning, der bortforklarer Hævdelsen af Fordringen paa Folkethingets Suprematie og blot holder sig til Ønsket om at *enten* Ministeriet *eller* Folke-
 10 thinget gaaer. Det gjøres kun svagt gjældende af Holstein, at man dog vil sige, at man jo ikke kunde vide, om En og Anden ei inden Afstemningen vilde være traadt tilbage. Denne Anskuelse gjøres imidlertid meget stærkt gjældende af Landstingets store Fleertal og af flere Mindretalsmedlemmer i Folkethinget. (Fischer o. s. v.
 15 *Ussing*. Rimestad.)

DEN 11. OCTOBER. Lørdag Formiddag. Hall var nu gaaet over til den Anskuelse, at man med Hensyn til den paa Rigsdagen almindeligt raadende Mening maatte lade det Forenede løbe Linen ud. Hertil sluttede for-
 20 uden Holstein ogsaa Rosenørn sig, ligl. omend mindre bestemt Thomsen. Men Fonnesbech vilde opløse efter Resolutionen, idet han ansaae Tilsidesættelsen af Kongens Ret for et bedre Opløsningsthema end Finantslovs Nægtelse i Octbr.

25 Jeg hævdede, at derved vandt man Intet, men man tabte den Fordel, at Ministeriets Svaghed — dets Chefs Mangel paa Evne til at hævde sin Overlegenhed i Debatten — tildækkedes. Klein talte med stor Energie for at opløse strax. Da jeg dernæst gjorde gjældende, at
 30 det dog var usømmeligt at forhandle med et Thing, der havde vedtaget Res. den næste Dag, som om Intet var passeret, og Ravn var enig med Klein og mig, endte det med at Udkastet til øieblikkelig Opløsning skulde affattes.

DEN 11. OCTOBER. Lørdag Eftermiddag. Vi mødte
 35 igjen om Aftenen, efterat vi havde faaet det trykte Ud-kast til Opløsningsdekretet. Nu var der imidlertid indtraadt fuldstændig Sceneforandring. Alle ikke bondeven-

lige Fraktioner (ogsaa Løsgjængerne) i Folketallet [Folkethinget?] havde holdt Møde, og vare blevne enige om at stemme mod Res. og for Finantsf., hvorpaa de afsendte Fenger for at bede Mst. om at lade det komme til Afstemning i begge Sager. Man opfattede Gjentagelsen af Res. som Noget, der blot vedkom Thinget og vilde gaae langt 5 freidigere til Valgkampen, naar Finantsl. var forkastet. Rimestad var valgt til Ordfører under Res. s. sagen. Saa blev det naturligviis Enden paa Legen, at vi maatte bøie os for vore Allierede i begge Thing.

DEN 12. OCTOBER. Søndag. Igaar Aftes affattede efter 10 at vi Andre vare gaaede, Hall, Klein med Holstein Forestillingen til Mandagsstatsraadet. Den gik ud fra, at Kongen forinden — hvad og skete — erklærede ei at ville skifte Mstm., og gik ud paa Bemyndigelse til Opløsning, efter at Finantsf. var forkastet. Dette motiveredes ved 15 udtrykkelig Henvisning til den fra Folkethingets Mindretal komne Begjæring.

DEN 13. OCTOBER. Mandag. Statsraad. Ved et mærkeligt Held blev det kun 53 Stemmer, der vedtog Resolutionen. C. Hansen var syg; i hans Sted traadte Winther. 20 Bojsen var mat Ordfører.

Jeg forelagde om Eftermiddagen Udkast til Regjeringens Erklæring imorgen; jeg overlod saa meget hellere Holstein at oplæse den, som Klein for enhver Priis vilde have større Ord derind, end jeg holdt af. Imidlertid blev 25 hans Tillæg dog noget mildnede. Dernæst vedtoges Udkastet til Opløsningsbrevet.

Estrup er flygtet for Skole- og Toldlovf. og skal tale om heelt at trække sig tilbage fra Landstinget. Der lyder iøvrigt fra mange Sider Indvendinger imod Hall's 30 Skolelovforslag.

DEN 14. OCTOBER. Tirsdag. Holstein oplæste sin Erklæring. Opløsningen hilstes naturligviis med Bifald. Berg aabnede Forhl. med et abstrakt Foredrag om Menneskerettigheder, som nødvendigt førende til Selvstyrelse! Th. 35

Nielsen bragte Klein paa Benene. Fenger hævdede Kongedømmets constitutionelle Ret. J. A. Hansen neddyssede Striden efter Evne ligeoverfor Konge og Landsting; at N. Andersen fandtes ubehagelig, kan ei undre. Winther
5 balancerede, men vilde dog sige Nei til Finantsforslagets Fremme.

Hvor uroligt Menneskenes Sind i denne Tid omtumles, viser, at ei blot Aviser tale om at forelægge Finantsf. i Landstinget, efterat det er forkastet i Folketh. (Fischer?),
10 men at selv Monrad kan troe, at Bølgerne vilde lægge sig, naar man lod Folkethinget sidde til 6. Decbr., saa udsatte dets Møder og først henimod April udstedte en foreløbig Finantslov, hvormed der regjeredes til næste Octbr.! Hvilken synderlig Tro, at det skulde dæmpe
15 Sindene!

DEN 15. OCTOBER. Bille holdt idag et fortrinligt, stærkt indtrængende Foredrag. *Hall* blev derved uvilkaarligt svagere, end han ellers vilde være bleven. V. Holm søgte forgjæves at benægte »Stridens Kjærne«. Klein fik Lei-
20 lighed til efter Berg at forklare den Indsigelse, han havde gjort mod Kongens *Neutralitet*.

DEN 16. OCTOBER. Torsdag. Fønnesbech bekvemmede sig da til idag at komme frem. Der bliver saaledes een Minister til hver Dag; thi Tilendebbringelsen kommer
25 ikke idag, forhaabentlig dog imorgen.

Dagbl. bringer en Art. (g. ? Madvig), der viser, i hvilken mærkelig Grad Gemytterne forberedes til at taale en foreløbig Finantslov, hvis den bliver nødvendig.

DEN 17. OCTOBER. Fredag. Idag maatte jeg frem. Vi
30 kom til Ende. Det blev ved 53 (2 fraværende, J. Jørgensen stemte ikke) > 45. Det var det Bedste, man kunde vente. Scavenius og Holstein-Ledreborg have nødtvungen tilkastet Venstre Handsken.

Idag besøger Quaade efter Opfordring Bh. v. Bülow, der efter Bismarcks Anvisning meddeler ham, at Bk.
35 efter Heydebrands Indberetninger finder Ministeriets Op-

træden aldeles korrekt. Bk. udtaler sin Sympathi for Kongen af Danmark og forsikrer, at han inden Mulighedens Grændser vil bidrage til at sikkre Danmarks nationale og selvstændige Udvikling; han tilbageviser saadanne Paastande som, at han skulde eftertragte Jylland⁵ eller have Noget imod vore militære Kræfters Udvikling, jfr. 20, 23. og 24. Octbr. 1873 og ²⁸/₃ 1879.

DEN 18. OCTOBER. Lørdag. Folkethinget opløses, efter at Beslutningen derom var underskrevet i Statsraadet. Kongen var vel tilmode, han havde kun (til Rosenørn)¹⁰ fundet Fonnesbech noget svag.

Mindretallet (35) have udsendt en samlet Erklæring.

DEN 19. OCTOBER. Søndag. Jeg har igaar Eftermiddag og idag levet i Ibsens »Keiser og Galilæer«. Hvor er ikke I., 4. og 5. gennemført! Anden Afdeling synes mig¹⁵ svagere.

Samtlige Biskopper blive nu hørte i Anledning af Fengers Udg. af den lille Catechismus, som Blædel nylig fremdrog. Det skeer efter Indstilling af Martensen, hvis Erklæring vedlægges i Afskrift.²⁰

DEN 20. OCTOBER. Mandag. Spm. er, om Bk. vil støtte Regjeringen paa den eneste praktiske Maade, ved Afstaaelse af Nordslesvig. Der er jo desværre liden Grund til at troe det.*

DEN 21. OCTOBER. Tirsdag. Vedel meddeler mig idag²⁵ Quaade's Beretning ¹⁸/₁₀. Udentvivl havde Bk. først villet benytte Heydebrand til Meddelelse; Blow. [Bülow] havde foretrukket selv at tale med Quaade, men var endnu villig til at lade H. gjøre den samme Meddelelse, hvis Q. ønskede det. Denne foretrak imidlertid at holde H. uden-³⁰for, da dette fjernede enhver Tanke om Indblanding.

Rosenørn er borte. Spm. om Blows Meddelelse har nogen anden videre Betydning, er vistnok besvaret i Quaade's Privatbrev.

* Jfr. senere Anm. 23. og 24. Oct.

DEN 24. OCTOBER. Fredag. Quaade har i Brevet til Rosenørn meddelt, at Bh. Bülow strax paa hans Ansigt læste det Spm., om den Understøttelse, Bk. tilsagde, strakte sig til Nordslesvigs Afstaaelse. Han greb derfor
 5 i Øieblikket Anledningen og benægtede det. Dermed er Betydningen af den hele Meddelelse meget svækket.*

Keiseren af Tydskland lægger Tilbageveien over Moskou, hvilket jo bestyrker Rygterne om, at Kronprindsens Besøg i Wien hænger sammen med Pragerfr.s Art. V.
 10 Det er *Fischer*, der har skrevet »Grundloven og det forenede Venstre«.

DEN 25. OCTOBER. Lørdag. Nu er det Udkast til Strafferechtspleiens Ordning, som den af Forbundsraadet nedsatte Commission har udarbejdet, blevet udgivet, med
 15 Motiver.

Friedberg var Commissionens Formand!

Tietgens Haab om at faae Færø.-Isl.-Amerika-Telegraphen istand er nu glippet; det maa i alt Fald vente, til der skal lægges en ny Traad. Maaskee vil man da
 20 vælge denne billigere Traadlægningsvei.

Suenson i »Fra alle Lande« meddeler en Beretning om det store Telegraphanlæg.

DEN 26. OCTOBER. Søndag. Martensen siger, at Ibsens Julian udentviwl er den historiske Julian, men netop
 25 derfor egner han sig ikke nok til et verdenshistorisk Drama. Thi hans Forhold til Christendommen er kun et udvortes, han var ikke virkelig Christen, da han faldt fra, og siden kommer han kun indirekte til at kjende Christendommens Magt. Skulde han bruges, maatte nogle
 30 af de Christne have en mægtigere Christendomsaand i sig, og Julian som Følge deraf i sin anden Periode faae virkelige indre Anfægtelser.

Falbe-Hansen er nu kommen saa meget til Kræfter, at han kan bearbejde Spm. om *Formuerne her i Landet*

35 * Jfr. 2. Novbr. 73.

og *Skattebyrdens Fordeling* paa de forskjellige Samfundsklasser.

DEN 27. OCTOBER. Mandag. *Quaade* bekræfter paany, at Fuldbyrdsen af Art. V for Tiden ligger *udenfor Mulighedens Grændser*. Samtidigt hermed tale alle tyske 5 Aviser nu stærkt om en Slags Fuldbyrdselse af Art. V.

Klein forelægger det islandske Forfatningsspml. Naturligviis anseer Finsen sin Stilling for undergravet, naar Regjeringen ikke nu vil ordne Forfatningssagen, men derfor behøvede han ikke at gaae saavidt, at han anbefaler saavel fuldstændigt ubunden Udgiftsbevillingsret, som Begjæringen om Forfatningens Revision om 6 Aar. 10

DEN 29. OCTOBER. Onsdag. J. A. Hansen meddeler i Svendborg, at *han* ei vil gjentage Experimentet med Finantsl.s Nægtelse. 15

Valgrøret er ikke ubetydeligt, men det er aldeles umuligt at skjønne, hvad der vil blive udrettet.

Ravn bliver ventelig nødt til at optræde imod Schønheyder til Andræ's store Forbittrelse.

Fonnesbech har nu erklæret sig villig til at tage Post- 20 væsnets Overbestyrelse inden Rigsdagen; han contraherer om Limfjordsbroen, uagtet den koster 912,000 Rdl. istfr. 800,000 Rdl.

DEN 30. OCTOBER. Torsdag. Falbe undrer sig idag over den Vedholdenhed, hvormed der i Aviserne tales, 25 som om der i Wien har været forhandlet om Art. V, uagtet dette ikke er Tilfældet.

DEN 31. OCTOBER. Fredag. *Quaade* bekræfter i et Privatbrev af D. D., at Stemningen i Regjeringskredsene er for en Udjævning med Danmark; men Kongen kan 30 ikke beqvemme sig til at opgive Noget og vil i alt Fald hellere overlade det til sin Eftermand. Hovedmodstanden i Pressen kommer fra de gamle Augustenborgere.

DEN 1. NOVEMBER. Lørdag. I Procesms. behandles Spm. om Meddelelse af fri Proces skulde være Retssag. 35

Spm. om Virkningen af Udeblivelse udsattes, da Klein var borte og Nellemann tog det lidenskabeligt.

DEN 2. NOVEMBER. Søndag. Bh. Bülow har været ganske tilfreds med den Maade, hvorpaa vi tog Bismarcks
5 Udtalelser igjennem ham.

DEN 3. NOVEMBER. Mandag. Holstein er ikke uden Betænkelighed m. Hs. til sit Gjenvalg. Ministeriets 6 Medlemmer gaee nu i Ilden. L. Koefoed er med Virkning benyttet paa forskjellige Valgmøder, og der er levende
10 Valgkamp, men hvad Virkningen bliver, kan Ingen sige. Paa Fyen synes Bevægelsen mod Bondevennerne at være mindst ledet. Mange Steder ere de Venstre-Candidater, der stille sig, næppe synderligt bedre end de nuværende Venstremænd, men de have lært, at de ikke
15 maae nægte Finantslovens *Drøftelse*. Maaskee der maa en Opløsning til for at Folk kunne lære, at man ikke heller maae umuliggjøre en Finantslovs *Vedtagelse* af Rigsdagen.

DEN 5. NOVEMBER. Onsdag. Schönheyder trækker sig
20 tilbage for Ravn efter en bitter Udtalelse mod Kbhvns.-bladene.

DEN 8. NOVEMBER. Lørdag. Statsraad. Den islandske Forfatningssag gjenoptages.

DEN 9. NOVEMBER. Søndag. Klein maa reise til Aalbg.
25 for om muligt at modvirke Berg og J. A. Hansens Forsøg paa at fælde ham. Der arbeides naturligviis fra Venstre fortrinviis paa at fælde Klein og Holstein.

DEN 10. NOVEMBER. Mandag. Martensens Sølvbryllup. Hvem kan ret forestille sig, at Kong Christian 9 alt har
30 regjeret $\frac{2}{3}$ af Frederik VII's 15 Aar?

Klein — J. A. Hansen i Aalborg. Berg kommer ikke til Orde.

DEN 12. NOVEMBER. Onsdag. Saavidt man kan skjønne, vil Venstre tabe et Par Stemmer, men næppe mere. J.

A. Hansens Valg ansees for utvivlsomt; tvivlsomme synes B. Christensen's, Tauber's og Th. Niensens paa den ene Side, Holstein's, Klein's og Fønnesbech's paa den anden Side.

DEN 13. NOVEMBER. Torsdag. C. G. Lindmark har⁵ for den svenske Militærliteraturforskning udgivet et ret mærkeligt lille Skrift: »Hvad vigt och betydelse har Sjövapnet för vårt lands försvar?« Han benægter Betydningen af Danmarks Tilslutning for Sverig—Norges Forsvar og spaaer, at Danmark bliver Lønnen for Seiren¹⁰ i den Kamp, der forestaaer imellem Rusland og Tydskld.

DEN 14. NOVEMBER. Fredag. Holstein—Klein holdt sig, Tauber fælder Fønnesbech. Adskillige Omflytninger have fundet Sted; Resultatet er, at Venstre har tabt 2 à 3 Stemmer, adskillige nye Mænd komme ind, og de gamle Venstremænd have følt Jordbunden vakle under deres Fødder.*

DEN 16. NOVEMBER. Søndag. Johnstrup udvikler, hvorledes Bmk. ved sine Oplysninger om det grønlandske Iscontinent uden at vide det gav Stødet til de fornyede²⁰ Undersøgelser af Skandinaviens Istid. Han forklarer Kridtformationerne paa Møen og Rygen som fremkaldt ved Isvandringen, som gjennebrød Kridten, medens Bornholm og Gjedders Formation havde Modstandsevne.

G. Storm har gjenoptaget Behl. af Spm. om Ynglinge-²⁵ætten i Danmark.

DEN 17. NOVEMBER. Mandag. Fønnesbech speculerer i at blive kongevalgt Landstingsmand efter Castenschiold.

DEN 18. NOVEMBER. Tirsdag. Det er klart, at det er³⁰ Grundtvigianernes menige Hær med de yngre Præster,

* Det er et stærkt Stykke, at Bjørnbak kunde være saa nær ved Valg. Det havde iøvrigt næppe skadet, om han var kommet ind. Ingerslev og Pontoppidan have opelsket ham.

som have hjulpet Venstre til at undgaae et større Mandefald. Birkedal optraadte offentlig mod Høgsbro, men forgjæves. Cl. Berntsen, hans Pleiesøn, haaner ham. Selv Nørregaard f. Ex. er efter Rosenberg usikker, kun
 5 Mænd som Helweg, Rørdam o. s. v. ere bestemte, men de holde sig tilbage.

DEN 19.—20. NOVEMBER. Onsdag. K. A. W. Whjelm. [Winterhjelm] har i Morgenbladet (13.—16. Novbr.) leveret en udførlig Anmeldelse af »Keiser og Galilæer«,
 10 ligeoverfor hvilken Fædreles. W. H.s Ynkelihood træder saa meget klarere frem.

DEN 21. NOVEMBER. Fredag. Nu er *Sars's* Begyndelse af Udsigt over den norske Historie kommen. Der er tilvisse her en stærk norsk Særfølelse, men der er tillige
 15 en sikker og skarp Kritik, som paa mange Punkter retter og fuldstændiggør Kayser—Munch, ikke mindre end Worsaae og Grundtvig.

DEN 22. NOVEMBER. Lørdag. Jeg bestemmer mig til at søge Forhøielse af Invalidepensionerne (omtrent 15
 20 pc.), dog ikke for Enker og Børn.

I Procescommissionen gjennemgik vi første Del af Nellesmann's Rettelser; Resultatet af anden Behl. af Civilprocesforslaget I.

DEN 24. NOVEMBER. Fønnesbech vil bringe Valg-
 25 kredsspmet frem.

Lt. O. L. Hansen har — paa Opfordring — bequemmet sig til at indgive Ansøgning om Afsked.

Den nye Udgave af Tegnér bringer mange utrykte Breve (foreløbigt til Brinkmann). Iøvrigt lever den svenske
 30 Boghandel af Optryk af de store Forfattere fra sidste Slægt, medens Fortsættelsen af de tre svenske Historikers Arbejder ventes.

DEN 27. NOVEMBER. Torsdag. Nu har *O. L. Hansen* maattet bøie sig for Faderen og har trukket sig tilbage
 35 fra Folkethinget.

DEN 29. NOVEMBER. Lørdag. Jeg frygter, at Hall atter i sin nuværende Ministerperiode faaer Theaternykker, omend af en anden Art end forrige Gang. Nu bliver det økonomiske Ulykker, der hænger sammen med den nye Theaterbygning, deels hvis denne ei kan blive færdig til Benyttelse d. $\frac{1}{9}$ 1874, deels fordi Hall vistnok (med saare lidt Hjæmmel) vil anvende den tidligere opsparede Kapital til det nye Theaterinventarium. 5

DEN 30. NOVEMBER. Hall—Klein—Topsø ville have Rosenørn til at forevise Topsø Bülow—Bmk.'s Meddelelse gennem Quaade, hvorpaa »Dagbl.« skulde forkynde Verden, at Bismarck naadigst saae paa det nuværende Mstm. Naar der skal svares paa Venstres Meddelelser til de tyske Aviser (Augsb. Allg Zt. N. fr. Pr. o. s. v.), saa maa det dog hellere skee fra Berlin ved Foranstaltning af Bh. Bülow. 15

DEN 1. DECEMBER. Mandag. Nu bliver Bretton afskediget efter Mouriers Erklæring om Nødvendigheden heraf med fuld Pension, da Br. ei vil søge sin Afsked.

DEN 7. DECEMBER. Søndag. Venstres Planer vides endnu ikke. Planen at angribe Hall, Klein og mig særligt staaer ikke fast; der er ligesom nogle Oktoberforsøg i Luften. Ved Finantsls. første Behlg. kommer det næppe til noget Brud. Den skal frem paa Torsdag, Toldl. i Landstinget i Morgen og paa Torsdag Skolel. ssts. 25

Quaade melder, at Bh. Bülow har lovet at foranledige ved passende Leilighed en Meddelelse i de tyske Aviser, at Regjeringen ikke er fjendtlig mod det nuværende danske Mstm. (Brev $\frac{5}{12}$ til Vedel.)

DEN 8. DECEMBER. Mandag. Estrup udtaler sig for 30 Kongen.

Toldloven er til første Behandling i Landstinget. Fischer vil henskyde hele Sagen til ny Commissionsprøvelse. Jeg bestemmer mig til at svare meget koldsindigt, omend bestemt nok imod et saadant Skridt, der nu er for sildigt at iværksætte. 35

DEN 9. DECEMBER. Tirsdag. Toldl.s første Behlg. slut-

tes. Det viste sig efter hele Tonen idag, at der ingen Fare er for, at man skulde ville slutte sig til Fischer's Udsættelseslyst, og det var altsaa rigtigt, at jeg tog hans Foredrag saa mildt.

- 5 Nu forlyder det, at Høgsbro har faaet Schiørring til at gaae det forenede Venstres Ær. ved at indbringe et Forslag til et mere personligt Mistillidsvotum mod Ministeriet.

DEN 10. DECEMBER. Onsdag. Idag lyde Efterretningerne om Coalitionen i Folkethinget mindre sikkert; 10 navnlig vil Scavenius ikke være med, og L. Holstein-Ledreborg vil ikke være Fører. At Schiørring, Steenstrup og Termansen ere beredte, betvivles ikke. I Aften holder Grundtvigianerne et stort Møde i Kbhvn., hvor de tro- 15 ligt ville have et stort Skridt vedtaget mod Regjeringen.

Jeg foranledigede idag et Ministermøde for at faae Besættelsen af Landsthingspladserne afgjort.

Vi enedes om Chr. Rasmussen* og N. Tuxen.**

- Kongen gjør ei længer Modstand mod den Sidste, da 20 det er oplyst, at det ikke er ham, der var imod bedre Skruer i Slesvig. (T. indstillede dem tværtimod, men man havde ei de 25,000 Rdl., de vilde koste.)

DEN 11. DECEMBER. Torsdag. Finantsls 1ste Behlg. bragte kun et Manifest fra det forenede Venstre, der 25 skulde dække Tilbagetøget. Rimestad's og Bille's Drillerier kunde ikke iøvrigt faae Tausheden brudt. Man afventer Bistanden fra Løsgjængernes Leir. Berg var i Misfornøjelse med den matte Erklæring fraværende.

- Det grundtvigianske Møde igaar Aftes førte ikke til 30 noget Resultat, da P. Rørdam og Fr. Hammerich optraadte meget stærkt mod de urolige Hoveder (den uskyl-dige P. Fenger og Brandt havde derimod Intet lært endnu).

DEN 12. DECEMBER. Fredag. I Statsraadet vedtoges,

35 * Som 2 nævnes Chr. R. 3 Schurman.

** Jonquières 3 E. E. Rosenørn.

at Guldmynt skal sættes i Omløb fra 1. Jan. 1874. Åkermann har været her og har maattet erkjende, at det Hele var særdeles vel indrettet. I Sverrig og Norge gaaer det heelt daarligt med Guldudmyntningen.

Rasmussen og N. Tuxen bifaldes. 5

Lovf. om den sjæll. Jernbane m. v.

- - Tillægsbev. (Colonialbev.)

- - Forbud mod Phosforstikker.

- - Invalidepensionsl. og midl. Lempning ved Officersskolen bifaldtes til Forelæggelse. 10

I Folkethinget brugte man Tiden til at klare sig Forholdet til Schiørrings Adresseudkast.

Der ymtes nu om, at Berg, Bojsen og J. A. Hansen ikke skulle være tilfredse hermed.

DEN 13. DECEMBER. Lørdag. Levy har givet mig An- 15
ledning til at prøve, hvorvidt Bemyndigelsen til at op-
sige 5 % Laanet kan naaes inden Juul.

Schiørring indbringer idag sit Adresseforslag ganske
alene. Det anerkjender Nødvendigheden af »en Ledelse
fra oven«, men hvorledes forenes det hermed, at Folke- 20
thingets Fleertal skal bestemme Valget af Ministre?

Min Tvivl om, at Folkethinget vilde tage Brevportoens
Forhøielse let, viste sig da velgrundet.

Lasker fik det preussiske Deputeretkammer til med
202 > 157 Stemmer at nægte Krüger—Ahlmann Ordet, 25
inden de aflagde Ed.

DEN 14. DECEMBER. Søndag. Finantsudv. sættes idag,
da Moritz Levy iforgaars paany havde henledet min Op-
mærksomhed paa Laaneopsigelsesl. Jeg vilde dog for-
søge, om det kan nytte at faae Finantsudvalget til at 30
overveie Sagen, og talte derfor igaar med Boisen, Berg
og Scavenius derom (efterat jeg havde forvisset mig om
Andræ's virksomme Understøttelse).

DEN 15. DECEMBER. Mandag. Jeg havde Conference
med Finantsudvalget, som gik ind paa at anbefale Op- 35
sigelsesbemyndigelse.

DEN 16. DECEMBER. Tirsdag. Scavenius har faaet L. Larsen til at stille et Ændringsforslag til Adresseudkastet, hvorved det tilsyneladende skal opnaaes, at Adressen ei forudsætter Parlamentarismens Anerkjendelse. Dermed er det givet, at Scavenius slutter sig til dette Forslag (som nu fremtræder ei i Skikkelse af Ændring til det enkelte Stykke, men som heelt Adresseforslag) og ventelig klynger hele Venstre sig til denne Redningsplanke.

10 Høire i Landstinget har forgjæves søgt at holde Scavenius tilbage. Han siger, at han nu fortryder sin Optræden; men det er for sildigt; han har bundet sig.

DEN 17. DECEMBER. Onsdag. Det gik som forudsat. Til Schiørring, L. Larsen og Termansen sluttede Scavenius og Holstein-Ledreborg sig; men heller ikke Flere; Nogle afholdt sig fra at stemme foruden Ministrene. Fleertallet blev dog kun 59, idet Scavenius's Opfordring til almindelig Tilslutning ei frugtede. Forinden havde Frederiksen opfordret Haffner til at erklære sig villig til at danne et nyt Ministerium, men denne har afvist enhver Forhandling derom.

20 Jeg tvivler ikke paa, at Holstein vil mene, at denne Adresse ei betyder mere end Adressen af 31. Marts, saa at det Hele kan afgjøres ved et Buk for Kongen under 25 fire Øjne. Men saaledes kan det ikke gaae.

DEN 18. DECEMBER. Torsdag. Til min Overtaskelse erklære Alle sig i Ministermødet idag, uden Holstein, for Nødvendigheden af at opfordre Kongen til at benytte den Mulighed, Adressen giver, til at danne et Ministerium af nye Personer paa det gamle Grundlag. Dog var der en kjendelig Stemning for at antyde sin Tilbøielighed til at blive, hvis Forsøget glippede, hos Klein og Ravn. Vi enedes om, at Krabbe paa Mandag skulde have det Svar, at Kongen vilde raadføre sig med sit 35 Ministerium. Derpaa kunde vi ytre os skriftlig.

DEN 19. DECEMBER. Fredag. Som jeg skulde ind i

Landstinget, kom Krabbe og vilde saa gjerne have Statsraad i Morgen, som det hed for at kunne reise hjem. »Holstein lod til ikke at være uvillig«, sagde han. Jeg svarede, at Kongens Beqvemmelighed maatte staae over hans — i Virkeligheden vilde han vist have Svaret til Folkethinget inden Medlemmernes Afreise — og troede ikke, at Sagerne kunne forelægges alt i Morgen (Bank-sagen navnlig). Han gik — kort efter kommer Tilsigelse til i Morgen Kl. 11. Hvad betyder det? *

Laaneopsigelsesl. gjøres helt færdigt idag ved to Lands-thingsmøder.

DEN 20. DECEMBER. Lørdag. Kongen var meget betaget endnu idag og vilde have Adressen strax tilbagevist; i alt Fald vilde han bringe Forholdet paa Bane i Statsraadet idag; Holstein havde Vanskelighed ved at holde ham tilbage. Hall kaldtes da ind før Statsraadmødet, og Kongen fandt sig da i, at vi blot holdt os til det foreløbige Svar. Dette vedtoges, og Krabbe stævnedes til Kl. 2. Følgen blev da naturligviis, at Folkethingsmødet udsattes, saa han Kl. 3 kunde meddele Svaret. Ulykken er ikke stor, men det er jo Luxeri. Fenger fandt, at vi burde begjære vor Afsked (— han syntes endog, at vi paatog os for stort Ansvar ved Henvisningen til Raadførsel med Ministeriet —); han paastaaer, at Chr. Rimestad ogsaa finder, at vi bør gaae. I Landstinget raader den modsatte Mening stærkt.

DEN 21. DECEMBER. Søndag.

Ricard—Rimestad have indgivet Ændringsforslag til Straffeprocessen, Nyholm til en Deel deraf.

* Kongen viste sig at have været meget betaget. Alt igaar havde han stævnet Klein og vilde have Statsraad imorgen for at tale med os i Raadet. Ogsaa Kronprindsen havde tilskrevet Holstein for at forlange, at vi skulde blive. (Brev af Dags Dato.)

H. Smith har nu meldt sig til den ved Bretton's Afgang ledig blevene Plads i Høiesteret.

DEN 22. DECEMBER. Mandag. Haffner forklarer sig for Kongen.

5 Idag vedtoges Halls Udkast til den Erklæring, Holstein paa Ministeriets Vegne skal afgive til Kongen. Hall havde da, som jeg ventede, ladet Indstillingen om Entledigelse falde og indskrænket sig til at »stille vore Portefeuiller til Raadighed«; men han havde dog bestemt
10 fastholdt Ønsket om, at der maatte gjøres et Forsøg paa at danne et nyt Ministerium, som i det Store fastholdt det samme Standpunkt. Imorgen forsvinder Holstein til Tirsdag otte Dage (30. Dcbr.). Kongen flytter nok ind idag otte Dage, hedder det.

15 DEN 23. DECEMBER. Tirsdag. Matzen læste sine to første Svarart. til Dagbl. for mig. Han hævder med Dygtighed Regjeringens Ret til at udstede foreløbige (midlertidige eller endelige) Finantsl., naar Rigsdagen nægter et forud forelagt ordentligt Finantsforslag,* og Rigsda-
20 gen (eller vedkommende nægtende Thing) opløses.

DEN 25. DECEMBER. Torsdag. Matzen læser sin sidste Dagbladsart. for mig.

Jeg besvarer i Dag Monrad's (for seent fremkomne) Anmodning om at hjælpe ham ind i Rigsdagens Lands-
25 thing som Repræsentant for Kirke og Skole.

Jeg henviste ham til Holstein, da han er for stor til at gjælde som Fagmand.

DEN 26. DECEMBER. Fredag. Martensen kom idag for at presse os til at blive; han traf Klein hos mig, og til-
30 sidst lykkedes det dog at faae ham til at indsee, at man ikke ganske kunde oversee Folkethingsfleertallets con-

* Det var mig ikke ganske klart, om han forlangte Forsøget gjort med en midlertidig Bevillingslov, ogsaa da naar Finantsforslaget nægtedes aldeles vilkaarligt.

stitutionelle Betydning, hvor lille Betydning man end kunde tillægge de enkelte tilkomne Personer.

DEN 27. DECEMBER. Lørdag. Jeg gennemgaaer med Klein det endelige Udkast til den islandske Forfatningslov. 5

DEN 28. DECEMBER. Søndag. I det norske Morgenblad ere forskjellige Klager* fremkomne mod Regjeringen for dens Eftergivenesshed imod Storthinget ved Embedslønningernes Ordning, navnlig er det bebreidet den, at Auctionsl. af 1869 stadfæstedes, hvorved Regjeringen 10 blev værgeløs i 1872, da de sportellønnede Embeders faste Løn skulde reguleres. Det siges ligefrem,** at Stadfæstelsen i 1865 var et Offer til Ueland for at denne ei skulde blive borte fra næste Storthing, da Unionssagen skulde forhandles. 15

En Indsender*** har forsvaret Helliessen, men Morgenbl. har ikke villet give sig. Med en vis Bitterhed fremdrages Fayes Sigtelse for at ogsaa Forslaget om aarlige Storthing gjordes af Regjeringen for at vinde Stemningen for Revisionssagen. 20

DEN 29. DECEMBER. Mandag. Kongen kom ind idag med sin Familie fra Fredensborg. Han har Intet gjort for at raadføre sig med Frijs. Martensen vil nu styrke ham i hans Utilbøielighed hertil.

Ussing klager over, at Klein har misforstaaet Quak- 25 salverforhandlingerne i Landstinget, naar han deri har troet at finde en Nødvendighed for den farlige Indrømmelse, han nu har gjort i sit Lovforslag. Selv Formanden betegnede Ussing's og Rosenørn's Forslag som gaaende ud paa det Samme (Opfordring—Forventning). 30 Hvorfor ikke i alt Fald afvente en Afstemning.

DEN 30. DECEMBER. Tirsdag. Ussing's Klage over

* Morgbl. 26. N. jfr. 16/12, 24/12.

** Morgbl. 16. Dcbr., 24. Dcbr.

*** Morgbl. 15/12, 21/12 og 30. Dcbr.

Klein bragte mig til at optræde noget skarpere imod hans Stivhed, da han trods almindelige Modforestillinger fastholdt den Bestemmelse i det islandske Forfatningsl., at de kongevalgtes Varighed ikke skulde være
 5 paa 6 Aar, men at Udnævnelsen med en Opløsning skulde træde ud af Kraft. Dette laae i mit tidligere Ud-
 kast og stemte med den islandske Kontoropfattelse, men det laae næppe i den nu gjældende Lov, der i Virkelig-
 heden ligesaa lidt som de gamle Stænderfdg. kjendte
 10 nogen Opløsning, saa Spm. er aldeles nyt. Jeg forbeholdt mig at gjøre Indsigelse i Statsraadet, men efter den al-
 mindelige Stemning forandrer Klein det vel, naar han faaer sig besindet.

DEN 31. DECEMBER. Onsdag. Hall (hvem jeg idag
 15 meddelte det Svar, jeg havde givet Monrad, som var misfornøiet med at blive henvist til Holstein, nemlig at Alle vilde stemme mod ham, undtagen jeg, naar jeg forebragte hans Candidatur — maaskee og Hall, naar denne vidste, at det var ligegyldigt, om han sagde Ja
 20 eller Nej) tilstod idag sin Forlegenhed i Theatersagen. Han fortalte mig bl. A., at Arkitekterne uden Bygnings-
 cmteens Vidende havde faaet Køhlerne til at anvende 17,000 Rdl. ud over Overslaget paa Forbygningens Fa-
 çademuur. Iøvrigt er jo Gammeltoft, Hummel's og siden
 25 Larsen's Død et stort Uheld.

DEN 1. JANUAR 1874. Torsdag. Kongen vil øiensynligt ikke henvende sig til Nogen for at opfordre ham til at danne et nyt Mstm., navnlig ikke til Frijs. Hvad betyder det, at han taler med Liebe,* Fenger, Andræ eller
 30 Mourier? Han talte idag paa een Gang med Fenger og Andræ, saa denne slog Alt ned, hvad Fenger sagde i anden Retning end den, hvori Kongen er løben fast. Kronprindsen gjør gjældende, at »hvis Kongen ikke skal blive heelt forvirret« i Politiken, maa Ministeriet blive;
 35 Kongen kan ikke forstaae, at denne Adresse skulde be-

* 1. Jan. 1874.

tyde Andet end den tidligere; han vilde blive aldeles fortvivlet, ansee sig for forraadt o. s. v.

DEN 2. JANUAR: Fredag. Idag modtog Holstein Kongens Svar, og vi holdt strax derefter Ministermøde. Holstein erkjendte, at han ikke havde havt den Indflydelse⁵ hos Kongen, som man kunde forlange, siden han ikke havde formaaet denne til at tale med Frijs. Han havde skarpt fremhævet for Kongen — det paastod han i det Mindste — hvorledes dette svækkede hans Stilling som Conseilpræsident, men det havde ikke hjulpet. Jeg fremhævede, at jeg ikke i Øieblikket vilde være den Eneste, som gik,* men jeg betragtede mig nu som fri og saae helst, at Holstein opfordrede mig til at indgive min Afskedsbegjæring. Der var Ingen, som meldte sig til Afgang, skjøndt Ingen vidste, hvorledes Samlingen vilde¹⁵ udvikle sig. Ikkun Thomsen antydede, at hvis Folke-thinget vilde gaa hans Budget for nær (f. Ex. strøg alle overordentlige Bevillinger) saa maatte han — imod Finantsministerens tidligere Indsigelser ved rene Bevil-lingsspm. — tye til Landstinget. Hall bøiede straks af²⁰ med den Bemærkning, at man ikke forud kunde tage nogen Beslutning herom, da Alt kom an paa Enkelt- hederne.

Man enedes om Nødvendigheden af at offentliggjøre Indstillingen af 22. Dcbr. og Kongens Svar af D. D. med²⁵ saa faa Forandringer som muligt.

DEN 3. JANUAR. Lørdag. Imorges modtog jeg Motzfeldts Skjøn. Ogsaa han vil, vi skulle blive, saa Monrad er den Eneste, der raader til Opløsning af Ministeriet — hvilket er betænkeligt. Thomsen kom ikke idag til-³⁰bage til sine finansielle Fordringer. Kongen havde samtykket i de Smaaændringer, vi kunde ønske i hans Brev, saavel som i vor Exposé, for at begge kunde offentliggjøres. Medens Hall, Klein skrev paa Udkastet til Kon-

* Levy (Nbkd.) havde alt sat Fønnesbech ind i Fin.-³⁵ Min. og Haffner ind i Indenrigsmst.

gens Svar paa Adressen, foreslog vi Andre nogle Lempninger i Forestillingen af 22. Decbr. Det derefter fremkomne Hall—Klein'ske Udkast huede mig ikke ret.

DEN 4. JANUAR. Søndag. Jeg skrev paa Grundlag af
 5 Hall—Klein's Udkast et Forslag til Kongens Svar til Krabbe. Det godkjendtes først af Andræ og siden af Ministermødet.

Rosenørn meddeler mig, at Kongen nu vil til Petersborg for at see Dagmar og Alexandra ved Brylluppet.
 10 Dette gaaer imidlertid aldeles ikke an, hvilket og erkjendes af de andre Ministre, ligesom Rosenørn strax havde udtalt sig derimod*.

DEN 5. JANUAR. Mandag. I Statsraadet vedtoges Sva-
 ret til Rigsdagen.

15 (Forinden havde jeg foreholdt Kongen, der kaldte mig ind, at Holstein ikke var Situationen voxen.)

Hall begjærede Tilladelse til gennem Cabinettet at faae Præstelønningsl. frem. Klein fik Stadfæstelse paa Forfatningsl. for de særegne islandske Anliggender.

20 Efter Statsraadet opgav Klein (skjøndt Fønnesbech støttede hans oprindelige Afsættelseslyst) foreløbigt at gaae løs paa Schiørring.

DEN 7. JANUAR. Onsdag. Kongen meddeler J. A. Han-
 sen det paatænkte Svar, og Aktstykkerne offentliggjøres.

25 Samme Dag overgives »Folkegave-Huset« til J. A. Hansen.

Hvis Høedt ikke vil være Sceneinstruktør i Fru Heibergs Fravær, bliver det ventelig E. Poulsen.

DEN 8. JANUAR. Torsdag. Ingen af Venstre tog Deel
 30 i Forhlgne om Thomsen's Love. De henvistes til Udvalget om Officeersskolen, som i den Anledning forstærkedes med 8 (!)

* I Virkeligheden har Kongen ikke engang været indbudet. Det er Dronningen, som vilde ud og røre sig.

DEN 9. JANUAR. Fredag. Venstre tager ei heller Deel i Forhølgene om Skiftel. og Skiftesportelnedstættelsesl.

DEN 10. JANUAR. Lørdag. Idag kom Krabbe og afløste J. A. Hansen.

DEN 11. JANUAR. Søndag. De paafaldende tyske Indkjøb til Hærens Brug i Fyen og Jylland falde sammen med Rygter om, at Bismarck vil optræde truende mod Frankrig paa Grund af de katolske Biskoppers Indflydelse paa de tyske Undersaatter i de tilstødende afstaaede Lande. 10

Liebe bekræfter, at Kongen kun talte med ham for en Forms Skyld efter Middagen d. $\frac{1}{2}$. Imidlertid udtaler Liebe dog, at han havde anseet et Ministerium Frijs for ønskeligt. Ethvert andet, selv Mst. Haffner, vilde blive anseet for en Indrømmelse til Venstre-Retningen. 15
 Liebe havde i 1870 nærmest henvist til Moltke-Bregentved, da Estrup alt havde erklæret sig uvillig til at danne et Mstm., og Kongen bl. A. havde nævnt Zytphen-Adler.

DEN 13. JANUAR. Tirsdag. Det kan næppe betvivles, 20 at der i Aar baade paa det norske Storting og i den svenske Rigsdag vil blive forelagt Forslag til en ny Ordning af Mellemandelen. Og det synes, som Stemningen nu paa begge Sider er for en Udvidelse af den gjensidige Concurrence. Halvor Schou, som i sin Tid betalte 25
 Aschehoug for at skrive imod Forslaget af 1857, er nu den ivrigste Ven af Skrankens Nedbrydelse.

DEN 14. JANUAR. Onsdag. Holstein (-Ledreborg) siges at ville interpellere i Anledning af den kgl. Haandskrivelse. 30

DEN 15. JANUAR. Torsdag. Holstein »Ledreborg«s Forespørgsel anmeldes og Folkethinget tager Ferie til Mandag. Fønnesbech gav ham et kjært Paaskud ved at sige, at han skulde i Landstinget imorgen. Her er man snart udtømt; dog kommer Betænkningen om Lovf. om 35

den veneriske Smitte nu, og Quaksalverl. har Udsigt til forstandig Behandling. Det er karakteristisk, hvorlidet det nuværende Folkethingsfleertal er istand til selv at levere et positivt, brugbart Arbeide. De kunne fordærve
 5 Lovforslag ved Ændringsforslag, og de kunne trække Tiden hen ved vidtløftig, indholdsløs Tale, men noget nyt Arbeide kunne de ikke paa nogen Maade levere. Det er deres Hovedslaphed.

DEN 16. JANUAR. Fredag. Holstein skal saa til Man-
 10 dag opsætte Forslag til Svar. Krabbe's formløse Form, at han nærmere vil meddele, naar Forespørgsel sættes paa Dagsordenen, mødes med det Svar, at han skal faae Underretning om, naar Ministeriet er rede til at svare.

15 Da det antydedes, at Ingerslev maaske vilde stemme for en misbilligende Dagsorden, som skulde følge paa Forespørgslen, benyttede jeg dette til at fremhæve dette nye Vidnesbyrd paa, at Holstein ikke opfyldte den Garanti-forpligtelse. under hvilken Mst. blev dannet.

20 Bismarck tilstaaer i Dag, at Frankrig i Juli 1866 vilde have fundet hele Vesttydskland aabent.

DEN 18. JANUAR. Søndag. Goos's nye Ændringsforslag gaaer videre end hans Hovedforslags Begrænsning af Dommerens selvstændige Virksomhed inden Forunder-
 25 søgelsen.

DEN 19. JANUAR. Mandag. Holstein's Udkast til Svar passede mere til et Valgmøde i en Landsbykro, end til Folkethinget ved et Mødes Begyndelse.

DEN 20. JANUAR. Tirsdag. Jeg skrev et kort Svar, Hol-
 30 stein kan give paa Forespørgslen om Haandskrivelsen; siden kan Klein under Hall's Overtilsyn fortsætte. Hall's Præstelønningslov gaaer til Femtenmandsudvalg, ligeledes Fonnesbech's Fattiglov.

DEN 21. JANUAR. Onsdag. Ussing kom idag og talte
 35 til mig om Toldudvalget; det har endt sin første Forhandling uden synderlig Energi fra nogen Side. Man

havde faaet Lyst til at tage Skibsfartsafg. til særskilt Behlg., men dette synes mig mindre tilraadeligt. Kultolden vil man vel opgive, men ikke Salttolden.

DEN 23. JANUAR. Fredag. Folkethinget casserede det udvidede Hær-officeersudvalg, da 7 vare valgte istf. 5. 5

DEN 24. JANUAR. Lørdag. I Statsraadet undlod Kongen at bringe den gamle Medaillesag frem. Han havde atter villet have Thomsen til at gjøre Forslag. Kronprindsen af Preussen havde ved sit Besøg undret sig over, at ingen af Soldaterne havde Medaillen. Da Kongen havde slaaet 10 paa forskjellige Hensyn, der havde holdt Medaillernes Udstedelse tilbage, havde Kronprindsen sagt, at vi ikke maatte genere os i den Henseende. Thomsen, som ikke vilde indlade sig paa en Fortjenstmedaille, havde ikke Meget imod en almindelig Erindringsmedaille (fra 1848 15 af), men havde henvist Kongen til at bringe Sagen frem i Statsraadet; han kunde ej gjøre det, da den hele Sag ved Statsraadsbeslutning var stillet i Bero.

DEN 26. JANUAR. Mandag. Efter Plougs Indbydelse holdes Møde i Aften.* 20

Idag kommer Holsteins Spm. for m. v.

Holstein havde vel faaet Kongen til ikke at bringe Medaillesagen frem, nu skulde vi selv gjøre det. Mst. skal tage sig i Agt for at blive et blot Hofmstm., thi alt idag forhandlede kun 25

1) Medaillesagen.

2) Kleins Lyster om at faa Kongen (!) eller dog Kronprindsen til Island — hvilket alt skulde antydes i Kundgj. i Fbr. — dette strandede paa

3) Thomsens Lyst til at faae Kronprindsen til Leir- 30 commanderende (med Besøg af Kongen).

I Folkethingsmødet forivrede Klein sig noget mod Bojsen, da Formanden var døv. Oct. Hansen er i Dagsordenssagen gaaet over til Fjenden.

* Jvfr. 28/1.

DEN 27. JANUAR. Tirsdag. *Amdrup* bliver nu Assessor i L. O. og H. St. Retten. Efter Carocs indstændige Ønske bliver *Lütken* Contoirchef i Activcont., idet Blechingberg gaaer tilbage til Skattect. *Bojesen* bliver da Fuldmægtig.

5 I Folkethinget idag Berg—J. A. Hansen—Bille—Fenger m. Fl. Fenger gjør ved denne Leilighed øiensynligt en gammel Anskuelse gjældende. Han vil hævde en Regjerings Ret til at holde sig f. Ex. ligeoverfor vanskelige udenlandske Forhold eller endog urimelige indenlandske
10 Bevægelser selv om ogsaa Landstingets Fleertal sluttede sig til Folkethinget. Dette kan vel tænkes men kræver ganske særegne Personer og Forhold.

Iøvrigt finder Fenger, at hans Mening støder stærkt an mod den i de saakaldte liberale Kredse herskende
15 almindelige Anskuelse.

DEN 28. JANUAR. Onsdag. Jeg svarer Thomsen, at Hesteanskaffelsescontoen nu er calculatorisk (= Andræ, imod Fenger).

Idag afsluttes Dagsordensforhl., efterat Hall havde taget
20 Holstein—Berg under passende Behlg.

Der blev kun 57 imod 31; ved Adressen stemte paa venstre Side Scavenius (som nu sagde Nei) Bak (stemte ikke); fraværende H. Hansen, N. Jensen. Derimod var Oct. Hansen's Stemme flyttet. 7 stemte ikke, P. E. Olsen
25 og fravde.

I Mødet d. 28de var adskillige Lands- og Folkethingsmænd tilstede (hverken Estrup eller Haffner). Ploug havde aabenbart truffet Aftale med Frijs, der understøttede Forslaget om en Forening til at værne om Grund-
30 loven. De fleste Folkethingsmænd havde i Øieblikket Betænkelighed, Gad, Dinesen o. s. v., som Medlemmer af Mellempartiet. Scavenius mente, man skulde ikke nu tirre Venstre, der syntes tilbøjeligt til at vedtage en Finantsl. Altsaa mente Skeel, kunde Intet nu gjøres, Ploug
35 satte dog i et Ud. Skeel, S. Pedersen, Dinesen.

DEN 30. JANUAR. Fredag. *Ed. Holm* bekræfter Reitzels Meddelelse, at *Pal. Müller* nu vil udgive sine Forelæs-

ninger over Danmark under Oldenborgernes første Tid. Hvis E. Holm faaer Lov at leve, haaber jeg, at han, naar han er færdig med 1765—1814 vil forefinde Vedel's Bernstorff og tildeels Bruun's Griffenfeld, for ikke at tale om Vaupell's Krigshistoriske Meddelelser. Han vil da 5 kunne tage fat paa 1660—1765.

DEN 31. JANUAR. Lørdag. Carlsen fortalte mig i Onsdags, at han i sin Tid før Afstemningen over Finantsl. Nægtelse havde gjort Alt, hvad han formaaede for at standse den lille Rest af Grundtvigianere. Det var lykkedes med J. Jørgensen, som rørt og overbevist havde kysset ham; men Termansen var stiv og forfængelig frygtsom for at miste sin Plads i Folkethinget; Schiørring er som en Hest med Skyklapper for, børneret og indbildsk. Han siger og, at han (— tildels efter Tilskyndelse af 15 Hall —) siden Nytaar to Gange har talt med Krabbe og forestillet denne, at han ikke burde forspilde sin Fremtid, og i det Hele burde forhindre en Fremtvingelse af en foreløbig Finantslov. Efter hans Forsikkring vilde Krabbe arbeide i denne Retning. Hvorvidt man imidlertid 20 vilde vedtage en brugelig Finantslov, vidste Krabbe jo ikke.

DEN 1. FEBRUAR. Søndag. Iøvrigt fortalte Carlsen, at han, som havde opmuntret Kongen til at være fast, havde søgt at berolige Kongen, der var bange for Grundlovsændringen, ved at paapege, at Alt, hvorom der kunde ønskes Forslag var

1) et Tillæg om, at Finantsl. skulde sendes til Landsth. inden en vis Frist.

2) et andet Tillæg om, at Uenighed mellem F. og Lth. 30 paa Finantsl. skulde afgjøres ved Stemmers Sammen-tælling.

Der er Noget heri; men

1) maatte rigtignok udvides derhen, at det havde sit Forblivende ved de gamle Bevillinger, hvis Finantsl. ei 35 var udkommen inden 1ste April. Et saadant Grundlov-

forslags Forelæggelse inden den foreløbige Finantslovs Udstedelse kan muligt være hensigtsmæssig til Gemytternes Beroligelse.

DEN 3. FEBRUAR. Tirsdag. Spørgsmaalet om Lønningsforhøjelse trænger mere og mere paa, en halv Million kunne Finantserne bære.

DEN 4. FEBRUAR. Onsdag. Dessau paastaaer, at Venstre har bestemt sig til at vedtage en »brugelig« Finantslov.

10 Den Kofod—Bjørnbakske Forespørgsel løb af Stablen idag.

DEN 6. FEBRUAR. Fredag. Jeg har bestemt mig til at forelægge Lovforslag om Lønningstillæg for 18^{74, 75}.

DEN 8. FEBRUAR. Søndag. Madvig klager over, at han 15 ikke ved Skolelovens Behandling i Landstingsudvalget kan skaffe Hall den Opreisning, som han gjerne vilde.

W. Ussing er valgt til Ordfører i Toldudvalget, der har stærk Tendents til at forhøie Brændeviinsafgiften for at nedsætte Afgangen i Toldafgifterne og dog faae Nedsættelse i Tømmer- og Jerntolden, samtidig med, at den 20 samlede Indtægtsafgang nedsættes noget.

DEN 9. FEBRUAR. Mandag. Idag kan Stortinget constituere sig. Essendrop kommer i Steens Sted som Storthingspræsidentemne. Schwartz, der fik 43 Stemmer i 25 Stortinget, blev Viceformand i Lagthinget. Han har nylig anden Gang (ifølge Kong Oscars Ytring til Birch i forrige Uge, da denne tog Afsked med Kongen inden sin Romerreise), afslaaet et Tilbud om at indtræde i Statsraadet. Kongen syntes stærkt at holde paa de Betingelser, der 30 ere knyttede til Forslaget om Statsraadernes Adgang til Stortinget, navnlig og den sikre Pension ($\frac{1}{2}$ Gage); Birch gjorde stærke Modforestillinger til Fordel for en Stadfæstelse af det hvilende Grund-Lovforslag, naar dette snart blev vedtaget. Han antydede, at der mulig privat 35 samtidig kunde fremkomme Grundlovsforslag f. Ex. om

Opløsningsretten paa en Maade, der afgav stærk Borgen for deres senere Vedtagelse.

DEN 13. FEBRUAR. Fredag. W. Ussing kommer og siger mig, at det vil være vanskeligt at samle et ordentligt Fleertal i Landsthingsudvalget, uden at man medtager en Forhøielse af Brændevinsskatten (imod 4 β 's Nedsættelse af Kaffetolden.)⁵

Qvaksalverbetænkningen er nu omdelt efterat Udvalget er blevet nogenlunde enig med Klein om Bevillings§en. Nellemann siger, at der hos Godseierne er et stærkt Ønske om og Tro paa, at en Conflict vil blive undgaaet paa Finantsl. Skeel saa tidligere ikke uden en vis Skadefryd den Udsigt imøde, at der af Conflicten kunde udspringe en Omvæltning af Grundloven; Estrup har altid bestemt været herimod, og Stemningen imellem Godseierne har nu vendt sig herefter.¹⁵

DEN 16. FEBRUAR. Mandag. Jeg fik Falbe-Hansen's Bilag bragt i endelig Form og de korte Motiver til Lønningsforslaget affattede. Andræ havde dem igaar, og jeg sender dem idag til Fenger.²⁰

DEN 17. FEBRUAR. Tirsdag. Idag begynder og »en Pensionist« at melde sig i »Dagbladet«, opmuntret ved den norske Regjerings Forbillede. Deraf bliver der imidlertid Intet.

Qvaksalverl. i Landstinget til 2^{den} Behlg. Det lykkedes ikke Fischer at holde paa Kleins uheldige Mellemsforslag.²⁵

DEN 18. FEBRUAR. Onsdag. Meldahl er kommen nær til sit gamle Maal at forestaae en ny Theaterbygning Opførelse, omend under uventede Forhold. Han bliver nu ventelig Ministeriets tekniske Consulent i Theatersagen og derhos Formand i Bygningscommissionen.

DEN 19. FEBRUAR. Torsdag. Monrad fortalte mig idag, at han havde havt stor Lyst til at skrive imod Offentlig-

gjørelsen af Kongens Haandskrivelse; især er han kjendelig uvillig over, at et Mstm. skal opfattes som konservativt, hvori hans nærmeste Foresatte tager saa lidt Hensyn til hans Erklæringer som Hall. Jeg hører iøvrigt, at han havde coquetteret med Grundtvigianerne i Katekismussagen. Han vilde Intet have gjort og udtalte stor Frygt for et Brud; den Udvei, Hall benyttede — nemlig kun at forbyde *Anskaffelsen* — var anbefalet af Biskop Kierkegaard.

10 Monrad havde skrevet Kongen et langt Brev om Ud-nævnelser til Landstingsmand; denne havde svaret venlig med Henvisning til Ministeriet.

DEN 20. FEBRUAR. Fredag. I Finantsudvalget anmeldtes et Forbehold om, at eet Ml. vilde stille Forslag om 15 Optagelse af Tienderne paa Finantsforslaget. Iøvrigt seer det for Øieblikket ud, som om man ei vil gjøre Finantsl. ubrugelig.

DEN 21. FEBRUAR. Lørdag. I Procescommissionen klaredes Spm. om Nævningernes Competence. Det vil 20 maaskee være rigtigt (Brock) at gjøre Nævningernes Anvendelse ufravigelig i alle politiske Sager ligesom i de i § 11, ¹⁾ nævnte Sager (s. *Misgjerningssager*).

Under Mødet anmeldte Fønnesbech, at Venstre vil afvise Lønningsls. Behandling som politisk paa Grund af 25 det manglende Tillidsfh.

DEN 22. FEBRUAR. 1874. Søndag. Victor Hugo: 93 er i alt Fald et Beviis paa den mærkværdige Livskraft (Chateaubriand—Lamartine—V. Hugo—G. Sand—Guizot—Thiers), som de fremragende Franskmand kunne be- 30 vare.

DEN 23. FEBRUAR. Mandag. Med 52 > 41 (Holstein Lbg. og Bagger samt en Jensen stemte ikke) standsedes Behlgen af Lønningstillægslovf. Jeg fik sagt Thinget i Lørdags og idag adskillige ubehagelige Sandheder, men

det hjalp jo ikke, at jeg tilbød min Afgang, naar man vilde vedtage Loven.

DEN 24. FEBRUAR. Tirsdag. Kofoed Hansen foreslaaer en Ordning af den theologiske Examen, hvorved Adgangen lettedes for en Deel af Præsteembederne, saa der kunde vindes Mænd, som snarere kunde paavirke Landbefolkningen. 5

DEN 26. FEBRUAR. Torsdag. Helliesen, der for sin Receptions Skyld gaaer en Maanedstid sydpaa, hævder, at Regjeringen ikke kan gaae ind paa en nu fattet Storthingsbeslutning om Statsraadernes Adgang til Storth. »Regjeringen har taget sit Parti.« Han anseer det for tvivlsomt, om der nu vil opnaaes $\frac{2}{3}$'s Fleertal. Maaskee skræmmes man tilbage for Opløsningsretten, som i saa Fald dog vilde komme. Han bekræftede, at Sverdrup ei vovede at foreslaae Budgetnegtelse, og meente, at vor Opposition ei heller vilde have vovet det, hvis der ikke havde været Adgang til Opløsning. 15

Nu er da endelig Mehldahl indsat som Formand i Theater-Bygningscms. med Schwartzkopf. Berner og Müller ville udtræde, den Første af Mangel paa Tid, den Anden, fordi Meldahls Instrux fastholder den oprindelige Fuldendelsesfrist, som han ei troer paa. 20

DEN 27. FEBRUAR. Fredag. Ploug gaaer om med den Tanke at bringe Lønningstillægsspm. frem i Landstinget, men jeg tvivler paa, at det bliver til Noget. 25

Klein fortæller mig, at Krabbe (hvem han havde søgt for at klage over Zahle's Angreb, som han maatte have Leilighed til at tilbagevise) havde spurgt, hvad Regjeringen vilde sige til en Fremskyndelse af Finantsloven, saa den kunde være udstedt inden $\frac{1}{4}$, om Regj. nemlig da og vilde slutte Rigsdagen; thi i modsat Fald var der ikke Grund til at drive saa stærkt paa. 30

DEN 28. FEBRUAR. Lørdag. Vi enedes om at lade

Klein svare Krabbe, at vi ikke kunde andet end ønske, at Finantsl. blev færdig i rette Tid ligesom de andre Love, som i ethvert Fald burde gjøres færdige, vel og maatte *kunne* klares inden 1ste April.

5 Da jeg havde anmeldt Forslag til den midlertidige Finantslov, kom Krabbe og bad om Anstand med Forelæggelsen. Jeg svarede ja paa Betingelse ¹⁾ at Liebe samtykkede, ²⁾ at Maanedsförlængelsen vedtoges uden videre, hvis Forelæggelsen blev nødvendig om 14 Dage.

10 DEN 2. MARTS. Mandag. Hall skriftede sine Theater-sorger. Finantsudv. har opført hele den opsparede Beholdning som Reservefond. Det er i Strid med 5 Aars Vaabenhvilen, der udelod den i Theaterlovforslaget optagne Bestemmelse om Rigsdagens Medvirkning ved Raa-
15 dighed over det opsparede Beløb, men fremkaldt ved Hall's Tilkjendegivende, at han vilde benytte en Deel til Maskineriet (uagtet dette var medtaget under Bygnings-overslaget). Dh. [derhos] vil Udvalget, at Communitetet ikke maa give det Tilskud til Universitetet, som var sæd-
20 vanligt, inden hele Underbalancen opførtes som Communitetsudgift.

DEN 3. MARTS. Tirsdag. Holstein Ldbg. og Bagger spørge, hvad Regjeringen vil sige til Ændringsforslag til Finantsl. om Tillæg af 10 pc. for Lønninger indtil 1200, dog ei
25 udover 80 Rdl. eller et samlet Beløb af 1250 Rdl., uden Fradrag for, hvad der er tilstaaet siden 1870/71; 2 β til Soldater.

Madvig har tilstillet Hall et foreløbigt *Skolelovsudkast*.

Qvaksalverl. tilendebragtes i Landstinget, ikke uden
30 adskillig Vanskelighed for Klein, hvem man foreholdt hans tidligere Ytringer.

DEN 4. MARTS. Onsdag. Krabbe kom netop som jeg skulde gaae til Ministermødet for at tale om Lønningsforslaget. Jeg meddelte da ham, hvad jeg havde isinde
35 at gjøre gjældende i Mødet.

1) Jeg vilde ikke ubetinget modsætte mig Forslagets Optagelse paa Finansl. (— en modsat Fremgangsmaade vilde paavælte Regjeringen en Bebreidelse for doctrinær Formalisme, som den ei kunde bære i denne Sag —); men jeg maatte fordre faste nærmere Regler — enten lig mit Lovforslag, eller en Bemyndigelse til at give dem ved kgl. An. til Bevillingens Anvendelse. 5

2) Jeg maatte forlange en Grændse for Sammenlægningen af de tidligere Tillæg og den nye Bevilling f. Ex. 20 pc. 10

3) Jeg maatte forlange Conseqvents inden den fattige Ramme (Ministeren kunde stille Forslag til Medhjælps-sammernes Forhøielse, men Andre maatte sørge for Kirke- og Undervsfondens Tillæg).

4) Jeg gjorde ham opmærksom paa, at Landstinget vilde behandle et saadant Ændringsforslag som et Lovforsl., saa Valget af denne Form let kunde umuliggjøre Finantsls. hurtige Vedtagelse. 15

Trods Kleins Protest — han gik strax efter mit Komme — var man enig med mig; Bagger—Holstein henvises til mig. De kom. Bagger førte Ordet. De vilde helst have 4 β til Soldaterne. (Krabbe nævnte kun 2). Jeg vilde ikke tilstede mere end 2 β *.)

DEN 6. MARTS. Fredag. Jeg henstiller til Thomsen—Ravn, om de ikke bør stille Forslaget om Lønningstil-læget til de Menige. 25

* Holstein yttrede Frygt for, at Forslagets Indbringelse kunde reise Conflict mellem Folke- og Landstinget, saa ingen Finantslov kom istand. Jeg kunde ikke berolige ham. Han trøstede sig da med, at i det Høieste gik Til-læget da ud igjen. Jeg svarede, det var ikke sikkert, Landstinget vilde finde sig deri, naar det først var sat ind. Iøvrigt paastod han, at Thinget ei vilde indrømme nogensomhelst Forhøielse. — Flere f. Ex. Bojsen havde stærkt virket derfor, men forgjæves. — Bagger var dog ei saa vis derpaa. 35

Jeg havde Samraad med Sporteludvalget, hvor Alberti og Th. Nielsen syntes mindre utilbøielige til en Overenskomst end adskillige af de andre Bondevenner og Steenstrup.

- 5 DEN 7. MARTS. Lørdag. Ussing siger mig, at Fischer kun subsidiært tiltræder Udvalgsfleertallets Forslag, idet han fastholder sit Commissionsforslag, og Mourier Petersen vil paavirket af Estrup ligeledes skille sig fra det. Maaskee vil det være rigtigst ikke at lade Sagen komme til anden
10 Behlg., i alt Fald er denne Estrups Halstarrighed et nyt Motiv til ikke at spilde sine Kræfter uden Nytte.

- DEN 8. MARTS. Søndag. Der er øiensynligt megen Uvished i Landstinget m. Hs. til Dyrtidstillæggsforslaget. Der er tre Veie: 1) den, der nu tiltaler mindst. Ja (i alt Fald
15 med 2 β 's Spmets Ordning ved særskilt Lov) (hvis mulig.)
2) Udskydelsen, med eller uden samtidig Lovforslag.
3) Forhøielse paa Finantsl.

- DEN 9. MARTS. Mandag. Jeg har Møde med *Toldudvalget*. Jeg indskrænkede mig til den almindelige, navnlig den
20 finantsielle Betragtning og paaviste Vigtigheden af, at Landsthingsudvalget bragte Sagen i den rette Gjænge ved at holde Middelveien mellem Folkethingets altfor store Bevægelighed og den Tendents til Ubevægelighed, som var fremherskende hos Nogle i Landstinget, (navnlig
25 Estrup, til hvem det fraværende Udvalgsm. Mourier Petersen væsentligt holder sig.)

DEN 10. MARTS. Tirsdag. Krigsministeren mishandlede idag i Folkethinget. Paa Grund af Maskeraden ved Hoffet holdtes intet Aftenmøde.

- 30 DEN 11. MARTS. Onsdag. Om Formiddagen behandlede Finantsmst.s § 24 og Indtægtsbudgettet; derefter Lønningstillæget. Mødet varede til henimod 7. Kl. 8 begyndte Behlgen af Marinemsts. Budget. Thinget sad saaledes en hel Dag paa en Time nær, men Finantsl.s 2^{den} Behlg.
35 endtes tant bien que mal. Den, der er mest mishandlet,

turde være Thomsen, men [han] har selv bidraget dertil ved at give sit Forsvar for adskillige af Forslagene (Contracterne om Indqvartering f. Ex. Underofficersboligerne) en altfor personlig Charakter.

DEN 12. MARTS. Torsdag. Klein, hvis Valg Fleertallet 5 vil forkaste, vistnok meget samvittighedsløst, var heelt uvillig idag i Ministermødet over den neutrale Stilling, vi havde besluttet at indtage i Lønningstillægssagen. »Vor Stilling havde i de sidste Dage kjendeligt forværret sig«, alle vare misfornøiede o. s. v. Selv Holstein var 10 saa rystet, at han — for første Gang — erklærede, at han betragtede Ministeriet som opløst. Det var imidlertid ikke vanskeligt at paavise, at den Vanskelighed, der nu viser sig for et uparlamentarisk Mistm., naar det gjælder — ikke om at sige Nei, men — om at faae Bevillinger, 15 ikke skriver sig fra de sidste Dage. Hall opstiller Communitetsbidraget og begjærer 38,500 Rdl. af Reservefonden til Maskineriet.

Ravn vil atter slaaes paa det store Skib.

Jeg indrømmer Fønnesbech, at Tietgen maa slippe for 20 Forstærkningsfond med Hs. til *Dampskibet* ved Masned-sund—Oreh.

DEN 13. MARTS. Fredag. Jeg har Møde med Toldudvalgets Midte (Ussing, Brasch, Bruun, Melchior og V. Petersen* Fischer), hvor Ramus forklarer de enkelte af 25 Flertalsforslagene berørte Positioner i Toldlov.

Ussing siger mig, at Stemningen i Landstingsfleertallet er for at udskyde Lønningstillæget af Finantsl., og samtidigt vedtage en Lov om et noget forøget Lønnings- 30 tillæg. Estrup ventes dog først tilbage i Aften. Der holdes *Centrumsmøde*, som delegerer Nathansen, Ploug, Sonne og S. Pedersen til Forhandling med Høire.

Nu har Wolf selv bedt om offentlig Undersøgelse af hans Embedsvirksomhed.

* Forinden havde der været et Møde imellem Ussing— 35 Nellemann, Moltke, Skeel, ifølge Opfordring af Scavenius som Indbyder.

DEN 14. MARTS. Lørdag. I Procescommissionsmødet tvinges Ricard—Rimestad foreløbigt at tage Ændringsforslagene til Paatalekapitlet tilbage. Vi kunne da umiddelbart tage fat paa Efterforskningen og Forundersøgelsen.

Ministrene have idag Møde med Finantsudvalget til den paa Mandag begyndende tredie Finantslovsbehandlings Beredelse.

Ankjær vil indbringe Forslag til Forhøielse af Embedsmændslønningerne; han medtager Pensionister og Invalider; jeg modsatte mig i Udvalget at optage Tillæg paa Finantsl. til Invaliderne.

Pio (der ei vilde modtage den efter hans Moders Ønske til ham kommende Cigarmager Johnsen) sagdes at lide, men det er snarere Brix. Dette maa undersøges, og han maa i fornødent Fald flyttes. Samtidigt forlyder det, at han skulde være kommen til den Erkjendelse at have grebet det Hele galt an.

DEN 15. MARTS. Søndag. I Ministerkonferentsen fik vi Finantsudvalgets Indstillinger. Udvalget tilraader:

1) — uheldigviis — 90,000 Rdl. til Postbygningen. (Jeg frygter, det bliver Noget af Fonnesbech's maadelige Selvraadighedsbyggeforetagender) og 40,000 til Jernbanest.;
 2) Hall: a) 38,500 Rdl. til Maskineriet af Reservef., b) det hele Beløb, som Vaisenhuusstyrelsen kategorisk fordrede. (Derimod ikke Communitetet.);

3) *Klein*: Ombygning af Horsens Tugthuus.

Fleertallet tilraader Conseqventserne af Holstein, Bagger—V. Holms Forslags Vedtagelse ved anden Behlg.; men har opgivet Invalidepensionsforhøielsen.

DEN 16. MARTS. Mandag. *Tredie Behlg.* af Finantsl. bragte idag kun den opsatte Behlg. af Lønningstillæget. Ankjær tog sine Forslag tilbage efterat jeg havde gjort *formel* Indsigelse imod Forsl. om Pensionernes og Con-
 35 toirholdsgodtgjørelsesforhøielse.

Høgsbro, der havde udbredt det Rygte, at Regjeringen var Ophav til Finantslovsfh.s Fremskyndelse, havde den

Glæde at faae et skarpt Dementi i Mødet paa den ved Dinesen givne Anledning.

I Centrums Møde i Landstinget blev man ubehagelig overrasket ved at erfare, at Nellesmann uden dertil given Bemyndigelse med Estrup var bleven enig om at den særlige Lov skulde optage Lønningstillæget uforandret.

DEN 17. NOVEMBER. Torsdag. Formiddagsm. Krigs- og Marinemst. naaede Intet.

Aftenmøde. (Hall.)

Høiesteret stadfæstede 8 Maaneders Dommen over 10 *Pihl*.

§ 1. I *Centrumsmødet* gav V. Petersen, Melchior o. s. v. sig for Nellesmann.

DEN 18. MARTS. Onsdag. 3^{die} Behlg. af Finantsl. sluttes i Folkethinget i et Morgenmøde.* 15

DEN 19. MARTS. Torsdag. I Formiddags havde Holstein Ravn og Thomsen, og jeg Møde med Estrup, Moltke, Skeel—Nellesmann, Ploug, Sonne og S. Pedersen.

Jeg forelagde Sagen. Ministeriet havde endnu ikke taget sin endelige Bestemmelse. Ved Afgjørelsen af Pantser-20 skibsforslaget — dette stod i første Række — maatte det være bestemmende, hvorledes man i Landstinget — navnlig under de nuværende Forhold — opfattede Vægten af de Forpligtelser, Regjeringen paatog sig, naar Landstinget efter dets Opfordring vedtog en Pantserkibsbe-25 villing. Opfattedes det som Noget, der kunde gjøres som et Forslag, men siden frafaldtes, naar Forsøget glippede, var Forslagets Opstilling ubetænkelig, men vistnok kun et tomt Forsøg; forlangte man derimod isaafald *enten* Ministeriets (henholdsviis hele Ministeriets) Afgang eller 30 Folkethingets Opløsning, saa var Sagen alvorlig, og det

* Efter Afslutningen viste der sig i Ministeriet Uenighed om der skulde stilles Ændringsforslag i Landstinget. Ravn ønskede det, ligl. Thomsen; med dem Holstein. Jeg vilde ikke finde mig deri. Der vedtoges at conferere 35 med Landstingets Medlemmer.

netop, fordi man kunde være sikker paa, at Forslaget blev forkastet, naar det stilledes som Portefeuille eller Cabinetsspm. Det viser sig:

- 1) at Landstinget stillede den strengere Fordring,
- 5 2) at Estrup m. Fl. udtrykkelig udtalte, at der ikke i de foreliggende Spm. var Stof til Opløsning,
- 3) at den Tilbagesendelse af Finantsl. som fulgte af Lønningstillæggets Udskydelse, ei gav Hjemmel til derpaa at hæfte andre Ændringsforslag.
- 10 Dette slog Vand i Blodet paa Thomsen og Ravn. Snart blev Ravn igjen opskræmmet af Scavenius, som efter Ravns Sigende truede med Folkethingets Mindretal, hvis han ei gik paa i Lthget. Jeg fik fat paa Scavenius. Jeg spurgte denne, hvad han mente, om han vilde tage
- 15 Finantsmst. paa Grundlag af Pantserskibskrigen. Han svarede, at han kun havde tænkt paa Finantsudvalgsmindretallets Stilling næste Aar, hvis den samme Minister igjen stillede samme Krav.

DEN 20. MARTS. Fredag. Jeg søgte Klein imorges for at høre, 20 hvorledes Thomsen nu stillede sig. Det viste sig, at Klein havde dæmpet ham ved at forestille ham, at hans Spørgsmaal ikke vare store nok til at komme frem, *naar* Ravns Pantserskib blev liggende, og han kunde dog ikke ville gaae, fordi Ravn ikke vilde gjøre denne Skibs- 25 bevilling til et Portefeuillespm.

Saaledes skulde man da troe, at den hellige Grav maatte være vel forvaret til Ministermødet idag Formiddag. Virkelig havde Ravn og bestemt sig til at give Kjøb; Hall, Fønnesbech, Rosenørn, Klein, alle vare enige 30 med mig i, at man ikke kunde lade noget Regjeringsforslag komme frem — nær havde imidlertid det Hele opløst sig, idet Holstein* pludselig faldt paa, at saa var det vel bedst, at Ministeriet samtidigt anmeldte sin Afgang i Landstinget, naar Finantsloven var vedtaget!

35 * Siden kom det frem, at Holstein havde skruet Kongen op i Retning af Kamp — han saae vel og sin Afgang imøde.

Almindelig Forbauselse. Jeg tilbød ham at aflevere min Portefeuille til Scavenius, hvis denne kunde blive udnævnt til Minister inden Kl. 1 paa Grundlag af Pantser-skibsbevillingskravet. Han spurgte, om jeg troede, det vilde forandre Landstingets Stilling. Jeg svarede, at jeg ⁵ troede, Landstinget ønskede en anden Conseilspræsident; men medens jeg selv vilde træde tilbage (deels af Hensyn til mine Øine, deels fordi jeg hverken vilde lade Toldl. ligge eller føre den igjennem i Landstinget i Strid med Estrup for at lade den strande paa Folke- ¹⁰ thingets Urimelighed), saa kunde jeg ikke sige noget Bestemt om Nødvendigheden af Ministeriets Afgang i det Hele; det beroede paa Forhandlingernes Gang.

DEN 21. MARTS. Lørdag. I Statsraadet klagede Kongen ¹⁵ lidt over Pantser-skibets Skjæbne.

Første Behlg. af Finantsl.* slutter i Landstinget, uden at de bebudede stærke Angreb paa Regjeringen for dens Uvillighed til at stille Ændringsforslag kom frem; mit Foredrag standsede dem foreløbigt. Haffner frafaldt Ordet af Frygt for at løbe sur i det. *Tillægsbevillingsbe- ²⁰ tænkningen* afgaves uden foregaaende Conference. Det viser sig, at man vil eftergive idømte Mulkter ved at dekretere Tilbagebetaling.

DEN 23. MARTS. Mandag. Ved *Tillægsbevillingsf.* lykkedes det mig at faa Krabbe—Bojsen til (i Betragtning af, ²⁵ at ingen foreløbig Conference havde fundet Sted) foreløbigt at tage to Forslag (navnlige Forslaget om Tilbagebetaling af en idømt Værdiforringelse af 30 Rdl. til en forsømmelig Fodervært) tilbage. Saaledes gik denne Sag idag glat. Men dette varede dog saa længe, at Krabbe ³⁰

* Efter Statsraadet maatte Klein berolige Kongen med Hensyn til Rygtet om Indsigelse imod den hardenbergske Bevilling. Liebe har en Fuldmagt til at varetage de Fraværendes Tarv, men han erkjendte i en Samtale med Klein, at han ikke kunde tilraade de Paagjældende no- ³⁵ gen Indsigelse.

greb Leiligheden til at lade Skiftesportell. gaae ud af Dagsordenen, hvorpaa han kun modstræbende havde opført den efter min Begjæring. Jeg fik Ussing—Nellemann, som vilde havt Udvalg nedsat i Klein's Skiftel. 5 til at opgive denne Tanke; det gamle Udvalg kan jo træde sammen privat.

DEN 24. MARTS. Tirsdag. Finantsl. 2^{den} Behlg. begynder i Landstinget. Jessen og Tuxen (som Ravn har forsømt itide at tilbageholde) have stillet Ændringsforslag om 10 Pantserkibsbev.

Digeloven reddedes i Folkethinget; der sættes imidlertid ikke stor Priis paa den i Landstinget.

Berg, Bojsen og J. A. Hansen arbeide stærkt paa at faae Lønningstillæget sat ind i Finantsl. igjen; de bilde 15 sig virkelig ind, at Landstinget skulde give efter. Om Bønderne gaae med er noget tvivlsomt. Oprindelig vilde de slet ei høre Tale derom; dog vinde Urostifterne Terrain; maaskee komme Embedsmændene til at betale Krigsomkostningerne.

20 DEN 25. MARTS. Onsdag. Landstinget tilendebringer idag anden Behlg. af Finantsl. Jessen—Tuxens Pantserkibsforslag forkastes med 15 Ja mod 36 Nei. Madvig—Oxenbøll vare meget trykkede ved den Følelse, at Regjeringen ikke vilde trykke[!!] dem. Lønningsforhøielsen 25 udstemtes; der var et Rygte om, at 53 Bondevenner skriftlig havde forpligtet sig til at holde sammen og sætte denne Forhøielse ind igjen, hvis Landstinget stemte den ud. Brinck-Seidelin tog da Landstinget i Ed paa, at det vilde holde ud i denne Formstrid. Da 30 han dertil knyttede den Yttring, at i Tilfælde af bristende Enighed paa dette Punkt imellem Lands- og Folkethinget maatte Regjeringen *enten* træde af *eller* opløse Landstinget. Da han benægtede, at dette skulde være et Spørgsmaal, indskrænkede jeg mig til den Bemærkning, at der kan være flere Alternativer. Han mener, at 35 Regjeringen dog ikke kan opløse *Folkethinget*. Jeg paa- peger, at han saaledes selv har fundet et *tredie*, og et

fjerde og femte Alternativ kunde vel endnu findes af Andre. Man tænker vel i Almindelighed herved paa:

- 4) den midlertidige Bevillingslovs Forlængelse,
- 5) foreløbig Finantslov; jeg tænkte i Virkeligheden paa Rigsdagens Opløsning i det Hele, med eller uden en samtidig Omdannelse af Ministeriet.

DEN 26. MARTS. Torsdag. Madvig's m. Fl.s Forslag til Forhøielse af Lønningstillæget forelægges nu (tiltraadt af Bruun, Brock og Dresing). Efter mit Skjøn burde det antages, men Nellemann har ved sin altfor hurtige Tilslutning til Estrup's Formforslag fordærvet Sagen.

Krabbe meddeler, at han vil give Ferie paa Lørdag, hvis han ikke har Sikkerhed for, at Regjeringen vil slutte paa Onsdag, saafremt Finantsloven vedtages. Meddelelsen gjøres til Holstein, som taler med Klein om Sagen og sammenkalder et Ministermøde til Fredag Formiddag.

DEN 27. MARTS. Fredag. Skal Rigsdagen kunne sluttet før Paaske? Dette seer rigtignok heelt broget ud. Jeg vil gjærne troe, at Krabbe har Ret, naar han siger og faaer Liebe til at gjentage, at enten maa Vaabenstilstanden besegles med Finantsl.s Udstedelse før Paaske, eller vi have Krig til Pindse.

Jeg for min Del vil hverken gjøre Noget for at undgaae eller fremkalde Krig. Jeg maa nødvendig fordre ei blot Finantslovens *Vedtagelse* men og Lønningsforhøielsesspørgsmaalets *Afgjørelse*, hvad enten det foreliggende Tillæg nu antages eller forkastes. Men hvad vil Klein, der er opirret ved sin »Udvisning« af Folkethinget,* og Fønnesbech, der vil have sin Jernbanelov, sige?

I Ministermødet vedtoges det at svare Krabbe, at man vilde slutte, naar Finantsl. var *vedtagen* og Lønningsafh. og Skiftel. *afgjort*.

Efter Forhøielsen maatte det antages, at Klein derved forstod, ligesom jeg, en endelig Afgjørelse. Da Holstein

* Schiørrings smagfulde Udtryk.

og jeg meddelte Krabbe dette, kom dette Krav for Skiftel.s Vedkommende uventet.

Han formodede, at denne »kunstige Plante«, Rigsdagens Slutning inden Paaske saa vilde døe.

5 Landstinget havde Finantsl. og Lønningsforhøielsesl. til anden Behlg. Estrup, der følte sig meget genert, søgte Ly bag min Ryg, men Andræ og Madvig støttede mig. Andræ var særdeles heldig. Fonnesbech fik sin Havnepolitilov fordærvet i Folkethinget.

10 Skiftel. til 2^{den} Behlg. i Landstinget. Imorgen udløses den af sin Forbindelse med Sportell.

DEN 28. MARTS. Lørdag. *Krabbe* erklærede Holstein, at han ei kunde vente vore Betingelser fyldestgjorte, og derfor vilde give Ferie idag. Men Alting vexler hastigt
15 i denne Tid. En Time efter hører jeg til min Overraskelse, at Klein har havt en længere Samtale med Krabbe, medens denne sad paa Formandspladsen, og har her givet den Forklaring, at han betragter en Gjenoptagelse af de Slutningsbestsr, som sammenknytter Skiftel. og
20 Sportell. for eenstydig med en Forkastelse. Dette vil Krabbe gaae ind paa og efterat han har forvisset sig om, at Skifteudvalget vil fremskynde sin Erklæring herefter bliver det endelige Resultat af Dagens vaxlende Sind, at Krabbe ikke giver Ferie idag, men fortsætter
25 til paa Tirsdag eller Onsdag.

I Procesmødet fremkom Goos—Ric. nye Forslag. Paatalekap. kass.

DEN 29. MARTS. Søndag. Da jeg seer, at Invalidepensionernes Forhøielse er sat paa Dagsordenen til anden
30 Behlg. i Folkethinget imorgen tilligemed: 2) Lønningsforhøielsen, 3) Finantsl. og 4) Skiftel., faaer jeg Lyst til at stille Ændringsforslag til Lønningstillægsl., hvis den gaaer til 2^{den} Behlg., og beder Holstein stævne til Ministermøde i Morgen Kl. 12, for at jeg der i det Hele
35 kan forklare, hvorledes jeg vil stille mig under den eneste Behlg. af Finantsl. Mindretallet i Finantsudvalget er meget utilfreds, især Ankjær og Dinesen.

Man vilde paa Studentermødet i Upsala igaar endnu ikke opgive Tanken om et skandinavisk Studentermøde i Aar, uagtet hverken Borgerne eller de Yngre i Upsala viste synderlig Interesse derfor.

DEN 30. MARTS. Mandag. I Ministermødet gjorde jeg 5 gjældende:

1) i Lønningsforhøielsessagen — som skal dræbes med en Dagsorden — at nu skal altsaa *Landstingets* Forslag staae imod *Folketh.* ligesom før *Regjeringens*; gik Sagen til 2^{den} Behlg., maatte Ændringsforslag stilles 800 — 15 pc., 10 600 12^{1/2}, 600 10 pc., dog ei samlet Indtægt over 4000, hvilket jeg efter Kleins Ønské satte op til 6000 Rdl.

2) i Finantslsagen, at det vilde være rigtigt at fremhæve, at det, som hurtigt vilde vise sig nødvendigt, hvis Finantsl. skulde optage Lønningslove o. a. lignende 15 Love, nemlig at Landsth. behandlede Finantsl. som andre Love, det vilde, omend lidt langsommere ogsaa blive indført, hvis Folkethinget afknappede Finantsl.s Positioner vilkaarligt og lunefuldt, Noget, der ikke kunde siges at være skeet i Aar. I Formiddagsmødet standsedes 20 vel Landsthingsloven, men kun med 50 Nei > 46. (Høgsbro Ja, ligl. Bagger—Holstein Ldbg.; Bajer stemte ikke.)

Pludselig anmeldes idag — til fuldstændig Overraskelse — Forslag om en parlamentarisk Kommissions Nedsæt- 25 telse til Undersøgelse af Arbejderforholdene. Siden hører jeg, at baade Rimstad og Gad (som Medlemmer af det almindelige Prøvelsesudvalg) have ladet sig friste til at stille Forslaget, skjøndt det ikke er Udvalgsforslag; Rimstad har lokket Fenger til at ville indtræde, men ei sagt et Ord til Nogen af os. I Landstinget plagede 30 Estrup Fonnesbech ved at sætte en Ændring i Digeloven igjennem. (Expropriationsgrænsen.)

Den svenske Rigsbank vil ikke tage de norske Guldmynter til fuld Værdi, være sig af Drilleri, være sig ifølge Bankens Statuter. Naturligviis vil Nationalbanken 35 ei følge dette Exempel.

Eftermiddagsmødet trak langt ud paa Natten; jeg gik,

efterat jeg havde givet min politiske Forklaring af Vaabenstilstanden. Ankjær—Dinesen bragte Hall op, men han skal have været noget uheldig; Klein tog af Træthed ei Ordet. Det gjør ei stort til Sagen; men en Conseilpræsident, som ikke var stum, kunde med Lethed have paa-

5 vist, hvorledes der var den samme Strid mellem Ord og Gjæringer, som i Formiddags, omend paa omvendt Maade.

I Formiddags talte man for Lovens Indhold, men stemte imod; nu talte man imod, men stemte for Finantsl. Det er i Reglen det Resultat, som fremkommer, jfr. f. Ex.:

Toldl. — Indkomstskattespørgsmaalet — Sportell. o. s. v.

Krabbe vil ikke have Mere end en Behlg. af Forslaget

15 om en parl. Cmsn.; Rimestad gjorde forgjæves Indsigelse.

DEN 31. MARTS. Tirsdag. Det gik op for mig i Morges, at det ikke var rigtigt at finde sig i den Overraskelse, som Forslaget om en parlamentarisk Cmsn. indeholdt.

20 Jeg for min Deel vil ikke ende med at opgive min Indsigelse imod parlamentariske Commissioners Permanens, og hvem kan sige, hvad der kan udvikle sig af en saadan Commission med Berg som Ordfører? Det overraskede noget, da jeg kom frem med denne Anskuelse

25 før Statsraadet — vi vare blevne enige om at komme lidt iforveien — men Klein og Ravn sluttede sig til mig, og saaledes gik Sagen glat. For en Sikkerheds Skyld maatte vi da have en kgl. Udsættelsesbefaling, thi efter Skik og Brug læser Conseilpræsidenten denne op, naar

30 han vil, medens Formændene pleie efter deres Bequemmelighed at beramme Slutningsmødet.

I Statsraadet var Kongen meget villig hertil. Det vedtoges, at Finantsl. og Tillægsbevillingsl. kunde sendes op om Eftermiddagen til Stadfæstelse, naar Landstinget

35 havde gjort disse Love færdige.

Efter Statsraadet talte jeg med Fenger, der syntes noget betænkelig ved vor Optræden imod Commissionen;

det lod næsten til, at han havde lovet Rimestad at ville indtræde. (Siden hørte jeg et Rygte om, at han skulde have været Formand — jeg tvivler dog paa, at det var blevet til Noget.)

Krabbe gav dog efter for Holstein—Kleins Forestil-⁵ linger, uden at det blev nødvendigt at vise Kløer.

Han havde troet Regjeringen kjendte Planen. Tilbudet om at behandle den og andre Sager efter Paaske vilde han ei modtage; »Forudsætningerne for en Fhlg. efter Paaske vare jo forsvundne, da Thinget havde givet Fi-¹⁰ nantsl. fra sig.

Digeloven blev imod Forventning reddet i Folkethinget.

DEN 1. APRIL. Onsdag. Quaade vedbliver at fastholde den Opfattelse, at Hærloven vil gaae igjennem, som Regjeringen ønsker det. Jeg betvivler dog meget, at¹⁵ dette vil skee, hvis Regjeringen hverken vil give efter i Henseende til Hærstyrkens Minimum eller Lovens Varighed. Man vil benytte Paaskeferien baade til den offentlige Menings Bearbejdelse og til nye Overveielser i Regjeringen.²⁰

Rigsdagen sluttet idag. Landstinget var ufuldtalligt, saa Fonnesbechs lille Havnelov blev ei vedtaget; den maa udkomme som foreløbig Lov.

Jeg hører, at det under den første Bevægelse, der fremkaldtes ved Ministeriets Beslutning ikke at paakalde²⁵ Landstingets Bistand i Flaadebevillingsspmet, var kommet saavidt, at 24 Medlemmer havde vedtaget en (trykt) Henvendelse til Kongen om at vælge et nyt Mstm., en Henvendelse, som ønskedes overbragt Kongen gjennem Holstein. Man regnede paa Landstingets Bistand, navnlig³⁰ var Ploug vistnok med. Denne trak sig snart tilbage, og der kom ingen Bistand iøvrigt fra Landstinget. Saa svandt Tallet ind til 18, og tilsidst blev det Hele til Intet. Corn. Petersen udslettede sit Navn o. s. v.

DEN 2. APRIL. Torsdag. Seer jeg tilbage paa Rigsdags-³⁵ samlingen, kan jeg for min Deel ikke være utilfreds. Den Samling, som begyndte med Finantsl.s Nægtelse er

— efter en Opløsning — endt med Stadfæstelsen af en brugelig Finantslov. Der er viist kommende Regjeringer den Vei som maa følges, naar Folkethinget vil misbruge Finantsl. til at tilvende sig Regjeringsmagten. Man kan, selv om en Finantslov ikke vedtages, heelt vel holde det gaaende gjennem midlertidige Bevillingslove; det maa indtil videre betvivles, at Folkethinget vilde vove at nægte en saadan, og derved fremtvinge en practisk Løsning af Spm. om Lovlighed af en saadan midlertidig Bevillingslovs Udstedelse i Form af foreløbig Lov. Til den midlertidige Bevillingslov kan da slutte sig Tillægsbevillingsforslag. Anderledes vilde jeg rigtignok maatte opfatte Sagen, hvis jeg havde ønsket at opretholde det bestaaende Mstm. Dette bør sikkerligt nu træde tilbage. Mange Mennesker have ondt ved at finde sig i de uundgaaelige Conseqntser af den nuværende Situation, navnlig Nægtelse af Lønningsforhøielse, af Pantserskibsbevillingen, i Lovgivningsværkets Standsning i det Hele. Mange ere desuden tilbøielige til at troe, at Faren er overstaet. De mener, at nu behøves kun et nyt Ministerium, saa vil Venstre nok vise sig medgjørligt. Jeg skjønner ikke rettere, end at det er nødvendigt, at der kommer til at foreligge et Erfaringsbeviis for, hvorvidt de have Ret, som hengive sig til denne glade Tro.

DEN 3. APRIL. Fredag. Baade Motzfeldt og Birch (^{30/3}) opmuntre idag til en Henvendelse til Stockholm for at forhindre en forhastet Afgjørelse af Storthingsbeslutningens Antagelse eller Forkastelse. M. mener, at selv det nuværende Mstm. vilde blive venligt modtaget i Storthinget, hvis det tog imod Indbydelserne; og dog er det kun Frygten for ikke at kunne beholde sin Plads, der skræmmer Stang fra at slaae til. Birch mener, at der endda var nogen Mulighed for, at Kongen kom paa andre Tanker end hidtil, hvis han kom til Chra, inden han tog sin Beslutning; maaske han da vilde høre, f. Ex. paa Schwartz. Under Indtrykket heraf skrev jeg til Bergström og spurgte ham, om han, hvis han delte min Op-

fattelse ikke kunde tale til Kongen i denne Retning. Kongen har nu vundet Anseelse i Norge i kort Tid. Denne vil befæstes, hvis han freidigt stadfæster Storthingets Beslutning; Kongemagten vil derved vinde forøget Styrke. Men lige omvendt vil det gaa, hvis Aschehoug—Helliessen seire. Regjeringen vil da blive mere og [mere] afmægtig; der vil istedetfor udvikle sig et Komiteeregimente paa Storthinget, som gjør sig gjældende i det Smaa. Valgene ville gaae yderligere og yderligere; det Hele vil blive kummerligt. Tonen i Forhlgene har været saa mild denne Gang, fordi man vilde aabne Muligheden for en Sanction; ellers vilde man have faaet ganske andre Ting at høre. Den Sikkerhedsbestemmelse, som Stang har opstillet som Tillæg til Forandringen, vil ingen vide Noget af; mod Opløseligheden har man vel ingen principiel Indvending, men den Ordning, som foreslaaes i Regjeringsforslaget, vrages almindeligt.

DEN 4. APRIL. Lørdag. Den finantsielle Opgjørelse af Aarsregnskabet kan nu gøres saaledes, at af de 1,700,000 Rdl. Kassebeholdningen skylder Reservefonden kan Halvdelen; nok beholdes, medens Halvdelen kan betales Fonden i Laan, der udestaae med mindst 4 pc. Det Beløb, som Kassebeholdningen tager, er Vederlag for den Million, Finantsl. 74—75 afknappede. Kassebeholdningen vil da være istand til at udrede de $3\frac{1}{2}$ Mill., som behøves til at tilbagebetale den Deel af det opsagte Laan, som Reservefonden ei har opkjøbt; endda vil der vel blive omtrent 6 Mill. (Beløbet kan variere noget efter Størrelsen af Jernbanekravene.) *Det samlede Resultat* vil jo først kunne opgjøres senere.

Bjørnbak præsenterer sig i Ringsted.

DEN 5. APRIL. Søndag. (Paaskes.) Idag fik jeg de norske Storthings Forhlgere i Statsraadssagen. De kunne passende gaae videre til Bergström; den, der har talt med mest Kraft og Omsigt er Schwartz. Aschehoug talte som den, der var sikker paa, at Forslaget ikke kunde blive stad-

fæstet. Desto mere søgte Forslagets Venner at vise, at denne Paastand var en Tilsnigelse. Der laae nye Valg imellem den sidste Beslutning og den nuværende Forhlg., og de Forslag, Regjeringen havde villet knytte til Statsraads-sagen, vilde øiensynligt Ingen vide af. Aschehoug optog den af Regjeringen opgivne Tanke om særskilte Lagthingsvalg, altsaa forsaavidt en fuldere Gjennemførelse af Tokammerssystemet paa Lovgivningens Omraade. De antisverdrupske Venner af Forslaget fremhævede navnlig Nødvendigheden af Statsraadernes Indtræden, for at ikke Regjeringen skulde glide over i Storthingskomiteerne, Noget, hvortil en stærk Tendents alt viste sig. Exempelviis nævntes:

- 1) Merakerjernbanesagens Gang (1,200,000 Sp.);
- 2) Toldtarifnedsættelserne paa Manufacturvarer sidste Storthing (100,000 Sp. Indtægtsafg.);
- 3) Spm. om Kanonbaad af 1ste Klasse i Aar o. s. v.

DEN 6. APRIL. Mandag. Meldahl melder en Overskrivelse af 100,000 Rdl. (foruden de 38,500 Rdl. og hvad der iøvrigt behøves til Scenen.

Monrad: »Slaget ved Katekismen« forsvarer noget Fenger imod Blædel, og fremhæver stærkt, at der ikke gives nogen autentisk Udgave af Katekismen som symbolsk Bog. Vaisenhuusgaven [udgaven?] kunde modtage Ret-telse og Udfylding baade fra Fenger's og fra Balslev's Udgave.

DEN 7. APRIL. Tirsdag.

I Ministermødet syntes Klein og Ravn i en mærkelig Grad opsatte paa at forlænge deres ministerielle Tilværelse, hvilket lagde sig for Dagen gennem deres Utilfredshed med »Dagbladet«s Artikel idag; maaskee er det dog mere Uvillie over, at man ikke vil give Tid. Thomsen har forspildt sine Kort, selv Holstein erkjender, at han gjorde sig umulig ved sin Optræden under Finantslovforhlg. Dertil kommer, at han har været saa ubekjendt med Forholdene, at han har villet indkjøbe sig en Plads

i Sweitser-Biographierne. Der pranger han nu med Gedalia, Biskop Brammer og Stiernholm. Holstein vil vistnok meget gjerne reconstruere Ministeriet, hvis det tillades ham.

Paa Island er man i Virkeligheden glad over Forfatningslovens Udstedelse; Dampskibets Ophold var imidlertid denne Gang saa kort — jeg tror 4 Dage — at man ikke endnu kunde enes om Indbydelsen til Kongen til Festen (ventelig d. 1. August.)

DEN 8. APRIL. Onsdag. Efter Lykønskningen til Kongen fik jeg fat paa Hall og Klein for at fornemme hvorledes de havde det m. Hs. til Spm. om Ministeriets Aftræden. Forinden havde jeg faaet talt med Estrup. Denne mente, at Raden endnu ikke var kommen til ham; han saae Sagen meget mørkt; hvis det nuværende Mstm. havde opløst sig paa Grund af fysisk eller aandelig Træthed eller paa Grund af Uenighed, uden at der var vedtaget nogen Finantslov, saa havde han vel maattet indtræde med Udsigt til at tage Kampens yderste Consequentser. Men nu var en Finantslov jo vedtagen; saa skulde man ikke tage ham, hvis Navn var en Udfordring, men skikkelige, taalmodige Folk, som holdt ud, indtil det gik op for Alle, at Folkethingets midlertidige Tilbagevigen kun var en Finte. Jeg foreholdt ham jo, at han havde været saa from i Lønningssagen, at han jo maatte være tiltalende for Folkethinget; iøvrigt maatte han jo optugte sig til Taalmodighed.

Klein, som iøvrigt lod til at frygte for Haffner (med Krabbe) eller Monrad, erkjendte, at Ministeriet burde i sin Helhed indgive sin Afskedsbegjæring, naar jeg f. Ex. samtidig med min Reise begjærede min Afsked. Han vilde imidlertid helst falde igjennem i Aalborg som Minister; det var mindre krænkende end som Privatmand.

DEN 9. APRIL. Torsdag. Jeg traf Frijs idag, inden han reiser til Stockholm for at takke for det Portrait af Kong Carl, malet af Rosen, som Kong Oscar har foræret ham. Jeg vilde navnlig spørge ham, om han havde

noget Ønske med Hensyn til Tiden til Ministeriets Op-
 løsning. Herpaa vilde han svare efter sin Hjemkomst.
 Iøvrigt yttrede han nogen Tvivl, om Holstein vilde træde
 tilbage. Selv kunde han paa Grund af sit Helbred ikke
 5 indtræde, end ikke som Conseilpræsident uden Porte-
 feuille; han betvivlede, at Estrup vilde indtræde under
 Holsteins Præsidium; han havde aldeles ingen Illusion
 om, at Venstre vilde lade sig nøie med et Personskifte,
 han vilde aldeles misbillige et Ministerium, der optog
 10 Krabbe — han saae vel lidt renere ud end de andre,
 men var det aldeles ikke —, og delte min Anskuelse
 om at Klein og Ravn stode godt. Jeg veed, at han ansaae
 det for rigtigt, om Hall trak sig tilbage (— denne har
 en vis Tilbøielighed til først at gjøre Theatret færdigt —).
 15 Over Raasløff brød han heelt Staven siden Kabelspasen [?]
 i Paris 1870.

Theater-Forskjønnelseskomiteen holdt Møde idag. Man
 vil have en 30,000 Rdl. endnu, saa hele Beløbet bliver
 100,000 Rdl. Det almindelige Bygningsforetagendes Over-
 skridelse bliver vel og 100,000 Rdl. foruden omtr. 50,000
 20 Rdl. til hvad der ligger bag Tæppet.

DEN 10. APRIL. Fredag. I Statsraadet udviklede jeg,
 hvorfor jeg ikke troede, at den offentlige Mening var
 moden til at have modtaget en afgjørende Kamp paa
 25 de Differentspunkter, som Folkethingets Finantslovsforslag
 tilbød. Det maatte først blive klart, at intet Ministerium,
 der vilde hævde Grundlovens Hovedtanke, kunde ar-
 bejde med det forenede Venstre som Fleertal i Folke-
 thing. Herpaa troede Folk endnu ei ret; man saae ikke
 30 endnu, hvor alvorlig Sagen var. Jeg knyttede disse Be-
 mærkninger til Andragendet om Corroboration paa den
 udenfor Statsraadet givne Stadfæstelse paa Finants- og
 Tillægsbevillingsl. Ventelig havde Klein og Hall og taget
 Ordet, hvis Kongen ei havde væltet Blækhuset. Kongen
 35 var ei meget opbygget af mine Betragtninger; han yttrede,
 at man maatte »foregribe den offentlige Mening«, men

erkjendte, at det havde været rigtigt ikke at udæske til Kamp paa Finantsloven.

DEN 11. APRIL. Lørdag. I Procesmsen vedtoges Goos' Forslag til Efterforsknings-Kapitlerne; Forundersøgelsen udsattes, for at først Afhørings- og Forsvarskapitlet kunde 5 blive gennemdrøftet. Goos udtalte, at han kunde give Afkald paa den Conseqvents af Anklageprincipets fuldstændige Gjennemførelse, at Undersøgelsesdommeren under Forhøret indtog samme Stilling ligeoverfor Anklageren og den Tiltalte, som Dommeren under Hoved- 10 forhandlingen, men han maatte fastholde Opgivelsen af det inquisitoriske Forhør. Med Hensyn til Tiltaltes Adgang til at benytte Forsvar kunde han kun indrømme visse practiske Begrænsninger. Det kan ikke miskjendes, at det System, Goos tilsidst har opstillet (i mærkelig 15 Øverensstemmelse med Gneist's nyeste Arbeide) er aldeles uprøvet, idet man intetsteds har Combinationen af: 1) selvstændige Embedsmænd som Statsanklagere med 2) retslærde Undersøgelsesdommere; Skotl. har 1), men ei 2); Engl. tildels 2), men ei 1). 20

DEN 13. APRIL. Mandag. Finantsudvalgets Mindretal melder sig idag i »Dagbl.«

DEN 14. APRIL. Tirsdag. Holstein anmelder Monrads skriftlige Henvendelse om en Plads i Landstinget; han nævner derhos, at Kongen havde yttret Ønske om Spon- 25 necks Udnævnelse — maaskee fordi Kongen ei kan bevæge sig til at give denne Elephantordenen.

DEN 15. APRIL. Onsdag. I Procesms. seire Ricard—Rimestad ved Liebes afgjørende Stemme over Goos paa Spm., om Forhør som Sandhedsudfindelsesmiddel skal 30 vedblive. Alle benegte dog, at de ville have et inquisitorisk Forhør beregnet paa at fremtvinge eller fremlokke Tilstaaelse, og jeg kan ikke see, at Forskjellen er saa stor, som Rimestad—Ricard, Klein, der alle mangle tilstrækkelig Kjendskab til fremmed Ret, synes at antage. 35 Spm. stilles af Rimestad saaledes: Er det en Retspligt

for den Sigtede at svare, eller kun en *moralsk* Pligt. Men det er i ethvert Tilfælde kun en ufuldkommen Retspligt, thi dens Opfyldelse kan og skal ikke fremtvinges.

5 DEN 16. APRIL. Torsdag. Paa Upsala-Mødet ere vel de finansielle Betæneligheder fjernede; men »Sundhedshensyn« blive vistnok hindrende.* Tilstanden i Upsala er ei synderligt bedre end i Stockholm.

DEN 18. APRIL. Lørdag. I Procescommissionen viste
10 Goos sig ret medgjørlig, idet han, uden at jeg havde talt med ham, efterat jeg havde advaret mod at overdrive Differentserne paa Spm. om den Sigtedes Afhøring m. v. erklærede, at han vel kunde finde sig i det væsentlige Resultat af Afstemningen i sidste Møde (naar som jeg
15 antydede, nogle Ændringer vedtoges af mere formel Natur); han vilde ei heller fastholde Forslaget om Krydsforhør og vilde gjøre Indrømmelser m. Hs. til Forsvarets Udelukkelse under Forhøret (lig det tyske Udkast); stærkt ansporet af Nyholm—Nellemann holdt han desto
20 mere paa den nye § 211 (at Anklageren skal stille sine Andragender til Forhørsdommeren).

DEN 20. APRIL. Mandag. Nu er det nye, store jyske Jernbaneforslag i Nordvest (1 Mill., fra Staten $\frac{3}{4}$) kommen til Finantsm., naturligviis uden al nærmere fore-
25 gaaende Undersøgelse. Der er nu en Ansøger om Concession paa *Gedserbanen*; hvor vederhæftig han er, veed jeg ikke.

Fællesafstemningen i den svenske Rigsdag begynder; det er paa Grund af Udstykningen af Løntillæget en
30 stor Mangfoldighed.

DEN 21. APRIL. Tirsdag. Idag kommer vi da igjen ind paa den evige Rangsag. Klein (med Holstein, i Henhold til Hofmeddelelsen fra Løvenskiold, som her træder i Oxholm's Sted, medens Castenschiold skal fungere for

35 * Under dette Forbehold vedtoges Indbydelsen (502 > 282) efter 6 Timers Forhandling.

ham ved Afreisen i Begyndelsen af næste Maaned) holdt paa sine 9 Klassers fuldstændige Gjennemførelse med Opstilling af nærmere Detailregler til Afgjørelse af Rangtvist. Da Hall understøttede min Hævdelse af vore tidligere Indvendinger, syntes han tilbøjelig til at lade 6—9de 5 Kl. falde, naar han slap for, at vi gik samme Vei for 3—5, som sidst for 1—2, og udfærdigede en *almindelig* Rangordning for 1—5 (=1808 for 1 og 2 Kl.). Venteslig bliver dette det endelige Resultat.

DEN 22. APRIL. Onsdag. I Procesms. kom det til Afstemning om Forsvars- og Forundersøgelseskapitlet. § 211 (ny) blev staaende med 4 > 4; men kan vel lempes noget; dog bliver der vist her Dissents. Kan Liebe ei vindes, kommer Goos her i Mindretal. Derefter klarede Resten af 1ste Afsnit. Jeg fik Udkast til Civilprocesmotiverne, 1. Afsnit. 15

Det forenede Dampskibsselskab sluger nu ogsaa Sundfartsskibene.

DEN 23. APRIL. Torsdag. Klein talte idag Aalborgenserne alvorligt til. 20

DEN 24. APRIL. Fredag. Meldahl vilde nu, for ikke at faae Theaterbygningen færdig, men for at se den brugt d. 1ste Sptbr., udstrække sit Dictatur pr. procura, til den forberedende Del af den ydre Theaterstyrelse (en tredje Maler, den færdige Bygnings Ordning o. s. v.); men jeg 25 tvivler paa, at Hall lader sig drive saa vidt. Der er Spor til, at Berner træder til igjen, naar Theatret skal aabnes i den nye Bygning.

DEN 25. APRIL. Lørdag. Ransagningskapitlet klarede idag i Commissionen. 30

Frijs erklærede idag bestemt, at han for sit Helbredes Skyld ikke turde paatage sig Præsidiet, da han næppe kunde holde en Samling ud. Iøvrigt syntes han ikke at tænke sig Andre end Haffner og Moltke. Den Første fandt han (med Flere) betænkelig paa Grund af hans 35 matematiske Natur, der berøvede ham den fornødne

Elasticitet, og hans sære Anskuelse i Kirke og Skole. Moltke Bregentved var instinctmæssig mere Dansk og stod i Forbindelse med Flere, saa han kunde lettere samle et Ministerium i den Aand, hvori det nærværende
5 er dannet.

Iøvrigt tvivlede han om, at det nuværende Mstm. vilde opløse sig, dobbelt nu efter Kleins Valg.

Hvad Sverrig angik, nærmede Bonderegimentet sig og der. Man havde der det Fortrin, at der var flere uop-
10 slidte Kræfter (Posse, som støttedes af Stiernblad og flere Skaaninger), men Landstingsvalgenes Udfald til 1875 var mere usikkert end hos os. De Geer syntes ikke at ville samvirke med Posse. Kongen syntes vel at holde stærkt paa sine Prærogativer (jfr. Bergströms Optræden i
15 Commerciekollegiespmet), men man tvivlede dog om at han vilde holde Stand, naar det kom til en alvorlig Prøve. Kongen arbejder for stærkt med i alle Enkeltheder; han var stærkt trykket af Stillingen i den svenske Rigsdag, men maaskee endnu mere af Stillingen i det norske
20 Storthing.

DEN 26. APRIL. Søndag. Der er nu udseet Justitsminister (Carlsson).

Det nuværende [svenske] Ministerium bliver altsaa og »byder sine Fjender Spidsen« (Bergström).

25 Kong Oscar synes ikke at ville høre paa de Forestillinger, der gjøres ham om Utilraadeligheden af at nægte Sanction paa Storthingets Beslutning om Statsraadernes Adgang til Storthinget. Selv En og Anden af de Svenske, som beklage den første Negtelse, nærer Tvivl om »Konge-
30 ordets Anseelse« taaler Sanction *nu* (f. Ex. Bergström). Hvilken Blindhed, at man ei benytter denne Leilighed til at skaffe Regjeringen nogen Indflydelse — den kommer maaskee ikke igjen saa snart. Under den personlige Strid, som føres mellem de to Prokuratorer, Stang
35 og Sverdrup, har Sverdrup, da Stang ei længere holdt paa Statsraadernes Adgang til Thinget, kastet sig derpaa, skjøndt det i Grunden ikke laae for ham.

DEN 27. APRIL. Mandag. Nu blev dog nok i alt Fald 6—9 Klasse i Rangord.-Udkastet endelig dræbt.

Hall begynder igjen at tale mod den udtømmende Behlg. af Klasserne 1—5, navnlig og fordi Kl. I stiller Ministeren op i Nr. 2 efter Rigsregenten (I, 1). Klein er ⁵ stridig, men begynder dog at vakle.

DEN 28. APRIL. Tirsdag. Mit Ensomhedsaar begynder i Aften.

DEN 29. APRIL. Onsdag. Liebe forelæser mig idag Statsraadsprotok. fra Juni 1864. Det er overraskende, ¹⁰ hvorlidet Forhlg. føres om det, hvorpaa det egentlig kom an, nemlig om Antagelse af Voldgift med deraf følgende yderligere Consequentser (Fred, som den kunde faaes) *eller* Krigens Fortsættelse; det dreiede sig om *Personalunionsideen* (ei mellem det lille Slesvigholsten og ¹⁵ Slesvig—Danmark) mellem Slesvigholsten (det store) og Dk. istf. Slilinen, og om en 14 Dages *Vaabhvile*. Kongen vilde ikke høre paa, at dette skulde være umuligt.

DEN 30. APRIL. Torsdag. Grunden til, at andet Kammer gik saa stærkt frem mod Statsraadet, og at det kun ²⁰ blev forsvaret saa svagt i første (Ehrenheim), er naturligvis den, at der intet virkeligt Ministerium er. Der er ingen Ledelse. Dertil kommer, at to af Ministrene, Krigsministeren og Ecclesiastikministeren sigtes for at lefle (ikke demagogie) med andet Kammer. Kongen beholder ²⁵ dem for ikke at miste den Indflydelse, de maatte have, uagtet de visselig nyde liden Agtelse hos Landmandspartiet.

DEN 3. MAI. Søndag. Raae har nu budt paa alle vore ³⁰ usolgte Domænekirker.*

Den i Jægerspriis indestaaende Sum af 300,000 Rdl.

* Uheldigviis kræver Loven 1856 offentlig Auction, hvor det ikke er Tiendeyderne, som kjøbe.

skal opsiges, og Livsforsikringen kan anbringe nogle af *sine* overflødige Penge; nogle af *vore* overflødige svenske 4½. Saaledes er der ingen Grund til for Øieblikket at modtage et Kjøbetilbud af 6 à 700,000 Th. Pr. for 99, uagtet Restbeløbet af det engelske Laan opsiges til Nytaar.

Jeg har nu læst Forhørlgerne om Dichangrebet i Stockh. Det var dog vist nyttigt, at der blev givet en rolig og udtømmende Fremstilling af Lodssagen ved off. Foranstaltning. Posse siger, det er ingen dødfølge. Imidlertid erkjender Rydin, at man heller ikke i Sverige vil tye til en fremmed Voldgift, thi Preussen vil da tiltage sig Ret til at ligge overalt i Sundet, ogsaa i svensk Farvand.

DEN 4. MAI. Mandag. Endelig gik Klein — altsaa og Holstein — ind paa, at Rangspøet afgjordes ved Tilfølgst., ligesom for to Aar siden, idet dertil kun knyttes et Forbehold for Hofrangens mulige nærmere Fastsættelse og Indordning.

I Anledning af Bruuns Henvendelse til mig igaar om en eller anden Opmærksomhed til Islænderne — da en saadan paatænkes af Christiania, Upsala og Lund (derfra sendes et Udvalg af den svenske Literatur) — blev man enige om, at Ministeren ei kunde røre sig, saalænge det ei vidstes, om Kongen blev indbudt. Iøvrigt kom det frem, at Klein reiser med, men da han nødig vil opgive Juristmødet, vilde han have Kongens Reise forkortet, saa han kunde være her tilbage omtr. d. 15. Aug. Men Kongen kan ikke reise før den 21de Juli, hvis Kronprindsens Overbefaling i Leiren (med Nielsen) skal blive Alvor.

DEN 5. MAI. Tirsdag. Jacobsen afleverer botanisk Have til 31. Mai og vil ikke beholde Overbestyrelsen. Atter her falder Tanken paa Fenger, men der er ingen Løn, og vil han gjøre det uden Vederlag?

DEN 6. MAI. Onsdag. Civilprocesforsl.s tredje Behlg. begynder. Nellemann blev arrig over Fastholdelsen af

Undtagelsesregler om Procesomk. i Edssager. Iøvrigt gik Alt glat.

DEN 7. MAI. Torsdag. Det er en Frost, som skriver toujours fidèle's Artikler om Napoleon i »Nær og Fjært«, som det synes, en ny Spidsmus. 5

DEN 8. MAI. Fredag. Jeg henstillede til Klein min Tanke, saavidt Nellemann og Goos vare istand dertil, at fremme tredie Behlg. af Procesoms.s Arbeider og derpaa at indsætte et Udvalg bestaaende af N. (G.), ham og mig, med Ret til at gjøre de nødvendige Ændringsforslag, hvis 10 nogen kjendelig Inconsequents skulde have indsneget sig.

Gr. Moltke, Paris, og hans Kone ere meget betagne af Figaro's Artikel om ham i Diplomatgalleriet. Hun gjøres til en intriguerende Legitimistinde, der gjerne vilde være Sidestykke til Fyrstinde Metternich. Det skyder 15 vist langt over Maalet.

DEN 9. MAI. Lørdag. Vi klarede Civilproces I). Jeg frygter for, at N[ellemann] vil være saa optaget (Udgivelsen af hans Forelæsninger og Universitetsprogram), at han ikke vil kunne gjøre Ændringsforslag til C. Pr. II) fær- 20 dige i den nærmeste Fremtid. Goos indledede Nævningeforslaget. Jeg antydede mit Forslag om et Forslagsudvalg. Nellemann forbeholdt sig afvigende Votum ved Spm. om

- 1) Dsts. [Domstolens] Adgang til at rette Domme; 25
- 2) Procesomk. i Edssager;
- 3) Virkningen af Udeblivelsen.

»Socialisten« gaar ind og skal afløses af »Socialdemokraten«.

»Velfærdsforeningen« (Lunde) samledes idag med J. 30 A. Hansen. Forholdet var ikke meget varmt. Lunde vilde hellere have en Regjeringsoms. end en parlamentarisk Cmsn.

Saavidt jeg kunde mærke paa Adlercreutz idag, faldt det haardt at holde Ministeriet sammen ved hans Bortgang. Han havde vistnok ventet, at Bergström ogsaa var 35 gaaet, men det faldt ikke Kongen vanskeligt at formaae

denne til at blive, da Bgm. følte sig bunden ved sin Udtalelse om Commercicollegiepræsidentspmet: Den Combination, hvorpaa der var tænkt, var vistnok Almquist—Posse—Stiernblad, men der synes at have været Vanskeligheder ved Besættelsen af Civildepartementet, og Kongen var vel betænkelig ved Optagelsen af Mænd, der saa lidet ændsede hans Prærogativer.

DEN 10. MAI. Søndag. E. Holm siger mig, at han nu er kommet langt frem i sit Skrift 1791—1807. Til Sommer vil han til Sverige, navnlig for ikke at gjøre de Svenske Uret.. Han er kommen til den Opfattelse, at Attraae efter Norge fra svensk Side spiller en langt større Rolle i det 18de Aarh., end man i Almindelighed antager, altsaa og i Forholdet til Rusland.

15 Quaade melder, at han nylig i en Samtale med den gamle Moltke havde havt Leilighed til at slaae paa Ønskeligheden af en Fuldbyrdelse af Art. V.

Moltke (som tidligere reent har afvist al Tale herom) yttrede, at der jo var Flere, som interesserede sig herfor, deriblandt Bismarck. »Men Danmark maatte komme Preussen imøde, og vi forlangte jo nu Danevirke.« Quaade svarede, at vi forlangte ikke andet end hvad der var Betingelsen for en vedvarende god Forstaaelse mellem D. og Preussen.

25 DEN 11. MAI. Mandag. Jeg saa idag Theaterbygningen. Ligesom den gamle Bygning udbydes til Nedrivning d. 5te Juni, saaledes er det nu opslaaet, at der skal spilles d. 15de Sptbr.

Ravn bragte idag Sommer frem som Admiralsemne. 30 Hvilket Vidnesbyrd om Marinens Tilstand? I Butterfields-Sagen opkastede jeg det Spm., om vi kunne forpligte os til at lyde en Voldgiftskjendelse uden Rigsdagens Samtykke. Under de givne Forhold og ligeoverfor Amerika vil en foregaaende Rigsdagsbeslutning vist være 35 nødvendig.

DEN 13. MAI. Onsdag. Skomagersvendenes Arbejdsnælgelse griber om sig.

DEN 14. MAI. Torsdag. Der kan ikke tænkes paa at faae tredie Behlg. af anden Deel af Civilproceslovf. før Sommerferien. Derimod vil Forsøget blive gjort med Straffeprocessforsl.

Man er hos os ikke uden Bekymring for en Kaffe-krisis. Broberg's Tab anslaaes nu til en Million Rdlr. Ogsaa Puggaard har været saa letsindig at købe 20,000 Sække efterat han havde solgt ud; men han kan jo sagtens bære Tabet af 3 til 400,000 Rdl.

DEN 15. MAI. Fredag. Den islandske Post bringer en Takadresse baade fra Reikevig (deribl. alle de derværende Althingsmænd) og et nærliggende Syssel. Herefter vil Kongen vel reise, uagtet der ikke er nogen formelig Indbydelse.

Liebe forelæste mig idag Beretningen om det bluhme-davidske Mstms. sidste Dage. Det er karakteristisk, hvor bittert og spændt Forholdet tilsidst blev mellem Kongen og David. Kongen havde tidligere klaget over Ministeriets for store Eftergivenhed (han vilde oprindeligt med Heltzen-Hansen have Begrændsningen i Embedsmændenes Valgbarhed indført).

Tilsidst udtalte de indtrædende Ministre forgjæves det Haab, at Kongen dog ei [maatte] vælge et nyt Mstm., der gik ind paa Fællesudvalgets endelige Indstilling.

DEN 18. MAI. Mandag. Butterfield skal nu forelægges i næste Statsraad.

DEN 19. MAI. Efter hvad der almindeligt siges, og det fra flere Sider, skal Estrup være beredt. Hvis han ei kan faae Frijs til Conseilpræsident, vilde han selv være det. Mourier-Petersen fraraader Kongens Besøg i Jylland, da Stemningen er slet. Folk ere ondsksfulde nok til at tildele Holstein Overhofmarskallatet.

Grenaabanen syntes hidtil ikke at komme istand, medmindre Regjeringen vil forpagte den for 5500 Rdl. pr. Miil; men idag er det lykkedes Estrup—Mourier-Petersen at slutte Aftale med Gedalia. (Materiellet er dog

ikke medtaget i Haab om, at Staten skal overtage Driften.) Ligesom Fønnesbech i Morgen kan forelægge Gjedserb. og den fynske Sidebane, saaledes ventes han i næste Statsraad at kunne klare Herning- og Grenaabanen. Det er altid Noget, at vi saaledes have slaaet Estrup's Plan om at bygge de to af dem som Statsbaner ihjel.

DEN 20. MAI. Onsdag. *Statsraad.* * Endelig kom Rangsagen til endelig Afgørelse for Embedsmændenes Vkke, og Regningsenhedens Indførelse bestemtes først at skulle indtræde den 1ste Januar. Det er mærkeligt, hvorledes Kongen bestandigt kommer tilbage til sine forudfattede Meninger; Atter var han imod Embedsmændenes Rangforhøielse; atter kom han med sin Tale om, at man ei behandlede Island godt nok (— Svaret paa Takadresserne (jfr. J. Sigurdsson ctra. G. Br.) forelagdes til Billigelse —), atter fandt han den hele Myntforandring overflødig. Det er unægtelig vel skikket til at forebygge alle Illusioner om Udvikling.

I Procesmsen forelagde Goos en Række Ændringsforslag til Lovf. om Domstolenes Ordning (efter Aftale med Klein) m. v.

DEN 21. MAI. Torsdag. *Raasløff*, som er kommen til Dresden, er meget betaget af Carstensen's Artikel »ved Aarsskiftet« i Tidsskriftet for Søværnen. Nu vil Tietgen prøve paa at faae ham som Gesandt til China.

Klein ** har gaaet i Frygt for, at Holstein og vilde til Island. Ja, han vilde gjerne, men det gaaer ikke.

Det norske Morgenblad løb med Limstangen idag. Forvexlende *Statslaanssagen* (i Tirsdags besluttede Kon-

* Holstein ledte Estrup op igaar. Ogsaa Holst. havde det Indtryk, at Estrup vilde træde til, naar Ministeriet gik.

** Det er ei blot Rosenørn, der er syg over Holsteins Lyst til at være med (udenfor Rigsdagen), men ogsaa Fønnesbech maatte see sig fjernet ved Falsterbanens Aabning i sin Tid til sin store Sorg.

gen at begjære Samtykke til at optage et Laan af 5,250,000 Sp.) og *Statsraadssagen*, anmeldte det hoverende Sanctionsnegtelsen og tilføiede det Haab, at det næste Gang vilde gaae ligesaa med den kgl. Proposition, Men hvad der ei kom i Tirsdags, vil jo snart alligevel komme. 5

DEN 22. MAI. Fredag. Efter Rosenørn's Sigende har Holstein havt den ubehagelige Overraskelse, at baade Kongen og Kronprindsen ved hans Meddelelse om, at Ministeriet muligt vilde begjære Afsked, vel havde beklaget det, men dog fundet det »naturligt.« Denne Gjen-10 givelse er dog vist noget farvet af Rosenørn's antiholsteinske Stemning.

DEN 23. MAI. Lørdag. Statsraadssagen faldt idag i Stockholm. Atter er, ligesom for 10 Aar siden, et betydningsfuldt Øieblik i Nordens Historie spildt. Man har forsømt at tage imod, hvad man saa længe forgjæves har 15 attraaet. Nu kunde man faae det, fordi den Kamp, der føres mellem de to Prokuratorer, Stang og Sverdrup, har bragt det til, at den Ene vil, hvad den Anden lader falde, og omvendt. Derfor drev Sverdrup Bønderne til 20 at stemme for en Sag, som de tidligere aldrig vilde gaae ind paa; hvem ved, om det skeer en Gang endnu i 1877. Sverdrup tør nu ikke røre sig, da han forløb sig i Adressesagen. Der have vi Følgerne.

DEN 24. MAI. Søndag. Det er lidet rimeligt, at der no- 25 gensinde kan komme et Øieblik, der var mere beleiligt for Statsraadet til at gaae ind i Storthinget og tage Magten, end det nuværende. Partiorganisationen var brudt. Sverdrup har mistet to af sine Adjutanter, Richter og Sørensen, der ei længere ere ham troe (for ikke at tale 30 om Brock og Steen); Essendrop har aldrig havt stor Indflydelse, og Daae taber Mere og Mere af den, han kan have havt. Velde, S. Nielsen (den nye Ueland) og Baggerud forslaae ikke. En Combination Sibbern—Brock—Schwartz havde været let iværksættelig; Stiftamtmands- 35 og Bispeembedet i Chra. ledigt osv.

DEN 25. MAI. Mandag. Den store Strid om Medaillonerne paa Tilskuerpladsen ender nu vel med, at der slet ingen anbringes, hverken indenlandske eller fremmede. Saa kan Marmorbusternerne gives af Jacobsen til
5 Foyeren.

DEN 26. MAI. Tirsdag. Tietgen og Landmsbanken (og Henriques) tage de 12 Mill. Kr., som Rigsgjældskontoret udsteder. I Forening med Hambro (— denne vil, skjøndt blind, ikke opgive stadigt at følge Forretningerne —)
10 vil han have det nye norske Statslaan. (— 20,500,000 Kr).

Tietgen vil nu give 100,000 Rdl. for Marmorkirkepladsen med Forpligtelse til at fuldende Marmorkirken og bebygge det omgivende Terrain i tilsvarende Stil.

DEN 27. MAI. Onsdag. Vi afgjorde ved 2^{den} Behlg. Lovf.
15 om Nævningers Kaldelse. Nellemann opgiver sin Dissents paa Udeblivessspmet., saa maa vel og de andre Smaaueenheder kunne udjævnes.

Holstein fortalte idag Hall, at han havde haft en lang Samtale med Estrup, inden denne reiste herfra, og denne
20 var villig til at indtræde, naar han var sikker paa Kongens Understøttelse, hvor langt han end maatte blive dreven. Han havde nu haft to Timers Samtale med Kongen om Stillingen. Jeg maa herefter antage, at Holstein vil være med til at indgive Afskedsbegjæringen.
25 Kongen havde vel sagt: »Hvorledes skal jeg undvære Dem?«, men han syntes dog at kunne finde sig i det Uundgaaelige.

DEN 31. MAI. Det nordiske Juristmøde i Aar er nu endelig opgivet, skjøndt man ikke vil opgive det arkæo-
30 logiske Møde.

Monrad vil have Lov til at offentliggjøre Depechen af 16. April i Anledning af Hegermann's Klage over den civile Indflydelse paa Krigsstyrelsen. Det kan jo ikke nægtes ham.

35 DEN 1. JUNI. Mandag. Vedel reiser imorgen til Vichy. Det kan vente til hans Hjemkomst med Behlg. af Spm. om Raasløff's Sendelse til China.

DEN 2. JUNI. Tirsdag. Endelig naaede vi til Minister-spørgsmaalet i Aften. Jeg fremhævede, at Øieblikket nu var kommet til at opløse Ministeriet. Det vilde lette Venstre, eller Dele af samme, Vendingen, det vilde, hvis dette ei vilde gjøre denne Vending, lette et nyt Ministe- 5 rium en skarpere Optræden. Dertil kom for mig den særlige Opfordring, som laa i Toldsagens arvede Stilling og Estrup's Modstand mod den; jeg ønskede for Tiden intet Brud, men kunde ej holde Sagen længere hen. Jeg henstillede, om jeg skulde trække mig tilbage for at de 10 Andre kunde udtale sig friere. Holstein fandt dette ufor-nødent. Hall erklærede da — til Adskilliges Overras-kelse — at han paa Grund af vore »Venners« Modløshed og Forvirring (jfr. 1. April) delte min Opfattelse af, at Ministeriet, trods dets Fortræffelighed, og uagtet Ven- 15 stres Svækkelse, traadte frivilligt tilbage, men at han ikke selv havde villet gjøre det første Skridt, tildels paa Grund af Theaterbygningssagen, men at han efter min Erklæring bestemt maatte holde for, at man, uden at forsøge nogen Supplering, som dog ei vilde lykkes, skulde 20 indgive sin Afskedsbegjæring.

Paa Fonnesbech's Opfordring udtalte Holstein, at han var kommen til det Resultat, at Ministeriet i sin Helhed skulde træde tilbage. Dermed var Sagen selv afgjort. Rosenørn sluttede sig hertil, Fonnesbech ligl. Klein havde 25 ønsket et saadant Sammenhold, som havde bevæget Mst. til at blive paa sin Plads, men naar jeg vilde gaae, havde det vist sig, at Mst. savnede Levedygtighed; han beklagede det, da det dog vilde hedde, at Mst. veg for »Op-positionen«. Fonnesbech, nej for »Situationen«. Holstein: 30 af Mangel paa virksom Understøttelse i Landstinget. Thomsen betragtede Sagen som afgjort ved Conseilpræsidentens Erklæring. Denne tilføjede, at der vilde møde mange Vanskeligheder, inden Kongen samtykkede, og det var ei sikkert, at Kongen blev enig med Estrup, da 35 denne muligt vilde stille for vidtgaaende Betingelser. Men i ethvert Fald troede han, det var bedst, Kongen kom til Frijs først og igjennem ham til Estrup. Da Frijs

ventes hertil d. 15de, mente Klein, at det samlede Mstm. ikke skulde indgive sin Afskedsbegjæring før Slutningen af næste Uge, naar jeg indgav min i Slutningen af denne.

Holstein fik Tilhold om at ordne det Fornødne m. 5 Hs. til Processionen o. s. v. d. 5te Juni, saa Kongen ei blev overrasket.

DEN 3. JUNI. Onsdag. Da det svenske Laan nu er udbragt til 92 pc., tog jeg de 2 Mill. Kr. til 91 mod danske Oblig. 92^{1/2}. Maaskee kan det være rigtigt, hvis Tietgen 10 —Hambro tager det norske 4^{1/2} pc. Laan, at tilbytte sig et Parti mod de hborgske Oblig., da man derved vil blive istand til at give Livsforsikkr. 4^{1/2} pc. Papirer. Men der maa jo bydes en 2 pc.s Forskjel.

Tietgen erklærede sig idag villig til at lade Staten be- 15 holde Eiendomsretten over Marmorkirken, naar han og hans Kone i deres levende Live havde usus fructus.

Holstein-Ledreborg slutter sig idag i Ringsted ligefrem til Venstre.

DEN 4. JUNI. Torsdag. Andræ er enig med Ussing i, 20 at man kan sætte 2 Ører i frivilligt Omløb som 1 β til 1ste Januar.

Holstein (som igaar med Rosenørn var indbuden til Skovturen i Anledning af Kronprindsens Fødselsdag) var idag Formiddag 7 Quarteer hos Kongen paa Bern- 25 storff.

DEN 8. JUNI. Mandag. Jeg overrækker Kongen min Afskedsbegjæring. Det behagede ei ret, at jeg havde givet en ren og klar politisk Motivering; han havde øiensynlig ventet, at jeg skulde have paaberaabt mig 30 Helbredshensyn. Da jeg svarede, at havde jeg taget personlige Hensyn som de afgjørende, var jeg kommet med Afskedsbegjæringen alt i Efteraaret 1871, og i det Hele hævdede Nødvendigheden af Ministeriets Afgang, skiltes vi imidlertid uden Misstemning. Det gik godt, som det 35 mærkeligt nok er gaet i alle disse 4 Aar.

DEN 9. JUNI. Tirsdag. Efter min Bortgang fra Minister-

raadet var der jo adskillig Sorg over, at man skulde gaae, men man maatte jo til det. Spm. opstod, om Holstein skulde expedere min Afsked strax, eller om Afskedsbegjæringen fra mig skulde ligge, til de andre ogsaa meldte sig til Afgang. Det Sidste blev da Resultatet. 5

Nordd. Allg. Ztg. bringer idag uden Tillægsbemærkninger Bitter's Trøst til de Tydske paa Als, der føle sig saa undertrykkede!

DEN 12. JUNI. Fredag. Kleins Udkast til Afskedsbegjæring for Ministeriet. Dateres d. 12, altsaa fra idag. 10

Holstein overbringer Afskedsbegjæringen. Kongen vil ikke lade Modtagelsen komme i Berl. Tid. idag; Estrup, for hvem der er bestilt Logis til i Morgen Aften, stævnes.

DEN 14. JUNI. Søndag. Frijs er kommen; Estrup kom ikke idag. 15

Nu har Hall bestemt, at der skal være Medaillonbuster paa Tilskuerpladsen, men kun Fremmede.

Kleins Motivering gjør Lykke paa Bernstorff.

DEN 15. JUNI. Mandag. Holstein taler med Frijs, til hvem Kongen siger, at han ikke henvendte sig, fordi der forelaa saa bestemte tidligere Afvisninger. Frijs tvivler paa Estrups Villighed og henviser til Moltke-Br. Estrup kommer Kl. 11 og stævnes til Kongen Kl. 2. Imod de ved ham selv fremkaldte Forventninger finder han nu, at der ingen Grund er for Mst. til at træde 25 tilbage; det havde været en anden Sag i Marts—April, han vil være i Reserve, til den skarpeste Optræden paabydes; nu ønsker Venstre at vige tilbage; foruden mig kunde jo Hall og Thomsen gaae o. s. v. Kongen bliver glad; han vil beholde Holstein og de andre med 30 en ny Finansminister. Holstein ryster dog paa Hovedet og faaer trods Estrups Vægning Lov at meddele Afskedsbegjæringen i Berl.

DEN 16. JUNI. Tirsdag. Igaar Aftes søgte Holstein Frijs, hvor han traf Estrup. Denne, der benægter at have talt 35 som Holstein siger, for fire Uger siden, som den, der

var villig til at indtræde, vilde ikke indlade sig i nogen politisk Samtale med Holstein og forsvandt. Frijs bekræftede, at han ikke kunde indtræde og henviste til Moltke, vel og til Haffner. Idag er Frijs hos Kongen.

5 Kongen tilbød efter Holsteins Beretning Frijs Conseils-præsidiæt, men denne undslog sig. Frijs troede trods modstaaende Ytringer fra forskjellig Side, at Holstein dog kunde formaaes til at blive, men Kongen syntes at mene, at det ikke var værd at presse yderligere paa

10 ham. Frijs henviste da Kongen til Fonnesbech. (Frijs opfattede Kongen, som denne alt forgjæves havde henvendt sig til Rosenørn-Lehn) og derefter til Moltke-Bregentved, og endelig til Haffner. Frijs fraraadede Kongen at gaae til Klein, da dette vilde være ligesom

15 en Stridens Skjærpelse.

DEN 17. JUNI. Onsdag. Frijs søgte idag at forsvare Estrup, han vilde navnlig ikke gaae ind paa, at Estrup skulde have svækket Mst. ved at henpege paa Hall's—Thomsens Afgang. Han syntes i det Hele mere og mere

20 at helde til Udhungringstheorien: ingen Love indtil Videre; enhver Indrømmelse medfører kun forhøiede Krav (ligesom Andræ og Martensen, som hverken paa Kirkens eller Skolens Omraade vil have nogensomhelst Lovgivning!)

25 Holstein siger mig idag, at Kongen efter hans Tilskyn-delse havde henvendt [sig] først til Moltke (istf. som Frijs vilde strax at gaae til Fonnesbech), men denne erklærede, at naar Estrup og Frijs ikke kunde, kunde han saa meget mindre. Spm. er nu, om Kongen vil (som

30 Holstein nok i Grunden havde raadet ham til) telegraphisk søge til Haffner, eller om han vil gaae til Fonnesbech.

Jeg raadede Holstein til ikke at spille Tiden med Henvendelser til den fraværende Haffner, men til at

35 bringe Sagen til en hurtig Ende. Hvis han selv vil og kan vedblive, skal han strax supplere Finantsministeriet (maaskee Fonnesbech—Haffner) forbeholdende sig Thom-

sens Udtræden; thi et nyt Ministerium Holstein Nr. 2 er lidet rimelig, for ikke at sige urimelig. Vil han ikke, maa han faae Fonnesbech frem, men han kan ikke lade baade Hall og mig gaae uden at søge Erstatning der, hvor den ei tiltaler ham (— Fenger—Monrad). 5

Fonnesbech, med hvem jeg talte igaar, viste sig atter yderst bitter mod Fenger for dennes Udtalelse om Juni-Terminen 1870; han forekom mig ikke saa uvillig som tidligere til at overtage Finantsm. og ei heller aldeles uvillig til at tage Præsidiat. 10

DEN 18. JUNI. Torsdag. Moltke-Bregentved var igaar kaldt til Kongen. Han erklærede, at naar Estrup—Frijs ikke kunde, saa kunde han naturligviis endmindre; han gik nok saa straalende bort. Det synes ikke, som Kongen vil henvende sig nu til Fonnesbech; snarere vel til 15 Haffner. Men det skal ikke være meget opmuntrende, hvis han her, ligesom ligeoverfor Moltke, begynder med den Udtalelse, at han haaber jo at kunne beholde Holstein, men vilde dog efter Andres Raad spørge, om X eller Y vilde overtage et Ministeriums Dannelses. 20

Ved Skydebanen proclamerede H. M. Kongen, hvorlunde han stoler paa Ministeriet Holsteins Reconstruction, i Udtryk, som ikke burde have været gjengivne i Berl Tid, selv om de vare saaledes faldne, som de lød i Berl. Tid. (at »Folkets Kjærlighed »skylder han« Mini- 25 steriets Troskab og Dygtighed«).*

DEN 19. JUNI. Fredag. Idag gaaer Tietgen ind paa min Affattelse af Clausulen om Marmorkirkens Hjemfalden til Statens fulde Raadighed. Tietgen synes kun at ville give 1½ pc. ved Obligationsbytte. (Hamb.—norsk.) Det 30 er for lidt. Tietgen fortæller mig, at Estrup i 1864 var

Senere Anm.

* Det er Vidnesbyrd om Holsteins Forfængelighed, at han, da Manicus havde havt den Takt ikke at ville optage Kongens Yttring, »imellem Brødre«, sendte A. 35 Kauffmann med den Besked, at den skulde optages.

saa fortunlet, at han tog 30,000 Rdl. ud af Nationalbanken og gjemte dem i »Sedler«. Noget lignende vides kun Berling at have gjort i endnu større Stil.

Ogsaa Fru Estrup har fortalt til en af sine Veninder 5 i April (— med stor Sorg for Mandens Helbred) at han paa hendes Spørgsmaal trods hendes Modforestillinger i April havde sagt, at hvis Kongen opfordrede ham dertil, vilde han paatage sig Ministervirksomheden.

Iblandt de karakteristiske omløbende Rygter er:

10 1) at Klein skulde vedblive — alene som islandsk Minister;

2) at Fønnesbech vilde tage Finantsmst. naar Tobiesen blev Indenrigsminister.

Trods Løftet til Holstein har Kongen endnu ikke 15 henvendt sig til Haffner. Denne skal være hjemkommen, saa nu bortfalder dog Carlsbader-Vanskeligheden. Men det vil tage sig sært ud, hvis han faaer en saadan Opfordring, indsvøbt i Berlingskes Skydebanetale.

Idag underskrives min Afsked, at regne fra den 20de. 20 »Dagens Nyheder« gaaer nu nok ind, da Halvdelen af Actiecapitalen er opspist, i sin nuværende Skikkelse. Meningen er nok, at Lund bliver raadig over den, dog med en vis Forpligtelse til at beholde Carstensen.*

DEN 20. JUNI. Lørdag. Efter Holsteins Forsikkring 25 taler han ikke om »Folket«s men om »Brødrene«s Kjærlighed, og Kongen skulde ikke have tilgodeskrevet Ministeriet den stigende »Kjærlighed« til ham, men den voxende »Tillid«.

Jeg forsikkrede Kongen til Afsked min hele Opfattelse 30 af de Vanskeligheder, som Frijs fremkaldte ved at gjøre Forstærkningsøvelserne til Cabinetsspm. paa samme Tid som han dog vilde gaae alligevel, og som Estrup siden 1871 paa saa mange Maader har forøget.

Jeg fortalte ham, hvorlidet Estrup kunde paaberaabe

35 * Senere Anm. Scavenius besluttede sig dog til at holde det oppe endnu (ventelig i Forening med Moltke.)

sig Juni mod April og raadede Kongen til at indgyde Estrup saa megen Tolerance, at han kunde gaae sammen med Klein. Iøvrigt antydede Kongen, at Estrup havde slaaet paa Nødvendigheden af Grundlovsændringer, hvilke Kongen ei vilde indlade sig paa, naar de ei kunde gjen- 5 nemføres ad grundlovmæssig Vei.

TRYKFEJL

- S. 22 L. 8 *querre*, læs: *guerre*.
S. 26 L. 22 *Bonet*, læs: *Bouët*.
S. 28 L. 1 *Tirsdag*, læs: *Torsdag*.
S. 30 L. 19—20 *consigneret*, læs: *conciperet*.
S. 31 L. 22 *Duperro*, læs: *Duperré*.
S. 35 L. 16 *Bonet-Villamuez*, læs: *Bouët-Villaumez*.
S. 36 L. 21 *Aften*, læs: *Aftes*.
S. 37 L. 31 *Karolys*, læs: *Karolyi*.
S. 38 L. 37 *Westmanns*, læs *Westmann*.
S. 41 L. 11 *Fresny*, læs: *Frémy*.
S. 45 L. 37 *uenige*, læs: *enige*.
S. 49 L. 10 *forinden*, læs: *foruden*.
S. 49 L. 34 *ind*, læs: *ud*.
S. 68 L. 32 *ude*, læs: *inde*.
S. 250 L. 11 *Lind*, læs: *Lund*.

Krieger skriver næsten overalt *St. Ferréol* (*Ferreol*); Navnet er *St. Ferriol*.

F. E. BORDING — KØBENHAVN

DIS-Danmark

1

0 SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK